

วารสารไทย

THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๗ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๘

“.....งานส่วนรวมของชาตินั้นประกอบขึ้นด้วยงานสำคัญๆหลายฝ่าย ซึ่งต่างก็มีความสำคัญอยู่ด้วยกัน และต้องดำเนินพร้อมกันไปอย่างสอดคล้องกัน ท่านจะทำงานฝ่ายใดก็ตาม ควรที่สุดที่จะต้องทราบถึงโครงสร้างของงานอื่นๆ ทุกฝ่ายด้วย ทั้งต้องทราบด้วยว่า งานของแต่ละฝ่ายนั้นมีขอบเขตและความประสานสัมพันธ์กันอย่างไร จักได้สามารถประสานงานและพึ่งพาอาศัยกันได้อย่างถูกต้องตรงจุด สำคัญที่สุดจักได้ทราบตระหนักว่าทุกคนทุกฝ่ายต้องทำงานร่วมกัน มิใช่ต่างฝ่ายต่างทำ และเมื่อสามารถปฏิบัติงานทุกด้านให้สัมพันธ์สอดคล้องกันโดยตลอดแล้ว ก็จะมีบรรลุถึงจุดประสงค์ที่คนไทยทุกคนต้องการคือความเจริญก้าวหน้า ความผาสุกปลอดภัย และความมั่นคงเป็นอิสระ เทียบป่าเทียมไหล่กับนานาประเทศทั่วโลก.....”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะ แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

๖ ตุลาคม ๒๕๒๐

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณานิการ

เนื่องในวาระที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สวรรคตผ่านพ้นมาได้ครบ ๑๓๐ ปี “วารสารไทย” จึงใคร่ขอนำพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระองค์มาเผยแพร่ให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทั่วไปได้ทราบ เนื่องด้วยพระองค์ทรงเป็นเสมือนพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง เพราะเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระอนุชาธิราชพระองค์นี้เป็นพระมหาอุปราช และทรงโปรดฯ ให้จารึกพระนามในแผ่นพระสุพรรณบัฏอย่างพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ทรงรอบรู้ทั้งการบริหารบ้านเมือง ทรงเป็นเสมือนผู้บังคับบัญชา พระองค์แรกของทหารเรือไทย ตลอดจนเชี่ยวชาญในการช่างและวิทยาศาสตร์ ทรงเป็นทั้งกวีและนักดนตรี ซึ่งสมควรที่ประชาชนชาวไทยรุ่นหลังจะได้รับทราบไว้เพื่อเป็นความรู้และเทิดทูนสัจดีพระเกียรติยศสืบต่อไปด้วยชั่วกาลนาน

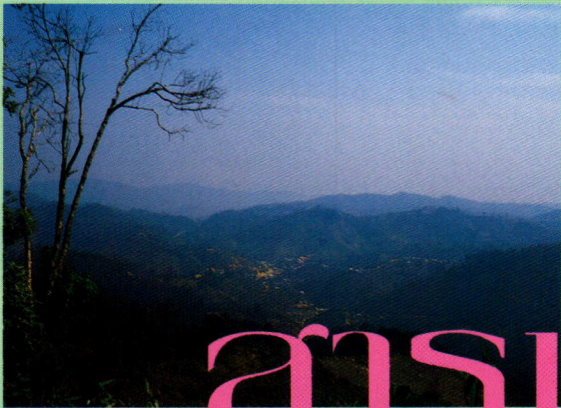
สำหรับ “วารสารไทย” ฉบับนี้ ก็ยังมีเรื่องดีๆ ที่น่าอ่านซึ่งจะหาอ่านจากที่อื่นได้ไม่ถนัดนัก มีเสนออยู่อีกหลายเรื่องเช่นเคย โดยนักเขียนฝีมือเยี่ยมที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์แก่วารสารไทยโดยตลอดมา อย่างเช่นเรื่อง “แนะนำให้รู้จักกับตุลาการรัฐธรรมนูญ” “ลักษณะพิเศษของการปกครองกรุงเทพมหานคร” “วัฒนธรรมไทยสอนอะไรบ้าง”

นอกจากนี้ก็ยัง มี “ห้องสมุดกล้วยไม้” “ระพี สาคริก” (ตอนที่ ๑) “เสี้ยวหนึ่งแห่งชีวิตของ ดร.บุญยง ว่องวานิช” “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา (ตอนที่ ๑๑)” เรื่อง “ทำดีไม่ได้ดีจริงหรือ?” “นิทรรศการก้าวไกลไทยทำ’๓๘ เผยความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมไทย” และ “แฉะเยือนทั่วไทย ตอนเยี่ยมเยือนศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (๒)”

จึงขอเชิญท่านผู้สนใจ โปรดติดตามอ่านดูได้ตามใจชอบในวารสารไทย ฉบับนี้ และในนามของคณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย กระผมใคร่ขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านจากจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศที่ได้กรุณาจดหมายมา ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนที่มีประโยชน์ยิ่ง อย่างน้อยข้อเสนอแนะที่ให้เพิ่มจำนวนพิมพ์ให้มากขึ้น พอส่งถึงสถานศึกษาและหน่วยงานที่สำคัญในทุกจังหวัดทั่วประเทศด้วยนั้น บัดนี้ทางคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ก็ได้รับทราบแล้ว และมีดำริที่จะพิจารณาดำเนินการขั้นต่อไป ให้รัฐบาลท่านสนับสนุนในเรื่องที่เป็นประโยชน์ยิ่งนี้ต่อไปด้วยแล้ว

จึงใคร่ขอขอบพระคุณมายังทุกท่าน ที่ได้แสดงความหวังดีต่อ “วารสารไทย” ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ชาคริต จุลกะเสรี

สารบัญ

คุณลักษณะพิเศษแห่งพระ-
พุทธศาสนา (ตอนที่ ๑๑) ๖๙

ทำดีไม่ได้ดี จริงหรือ? ๗๔

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ๕

พระบาทสมเด็จพระปวเรน-
ทราเมศวรฯ พระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ๑๐

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัวกับการพระศาสนา ๑๗

วรรณคดี ดนตรี และนาฏ-
ศิลป์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๒

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาท
สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓๒

แนะนำให้รู้จักกับตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญ ๓๖

ลักษณะพิเศษของการปกครอง
กรุงเทพมหานคร ๔๓

วัฒนธรรมไทยสอนอะไรเราบ้าง ๕๑

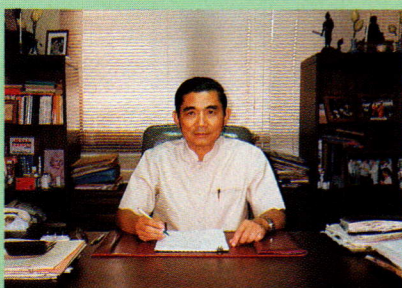
ห้องสมุดกล้วยไม้ “ระพี
สาคริก” (ตอนที่ ๑) ๕๔

เลี้ยวหน่วงแห่งชีวิตของ
ดร.บุญยง ว่องวานิช ๖๑

นิทรรศการ “ก้าวไกล ไทย
ทำ’๓๘” เผยความก้าวหน้า
ของอุตสาหกรรมไทย ๘๓

แวะเยือนทั่วไทย ตอน “เยี่ยม
เยือนศูนย์พัฒนาโครงการ
หลวง (๒) ๙๐

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

กานผู้ทรงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

ค

วามตอนหนึ่งในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔ ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มีว่า

“ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอันมหาประเสริฐ ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้า ก็ทรงพระปรีชารอบรู้ในการพระนคร และการต่างประเทศ ขนบธรรมเนียมต่างๆ และศิลปศาสตร์ในการณรงคสังครามเป็นอันมาก พระบรมวงศานุวงศ์และเสนาบดีข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ก็นิยมยินดีนับถือมาก เมื่อกระทำสัตย์สาบานถวาย ก็ได้ออกพระนามทั้งสองพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระทัยสนิทเสนหายิ่งนัก มีการณรงคคืบขันประการใด จะได้ให้เสด็จไปเป็นจอมพยุหโยธาทหารทั้งปวงปราบปรามปัจจามิตรข้าศึกศัตรู มีพระเดชานุภาพ จะได้เหมือนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเหมือนกัน.....จึงโปรดฯ พระราชทานให้มียศยิ่งใหญ่มากกว่าแต่ก่อน ก็ได้จารึกพระนามประดิษฐานไว้ในแผ่นพระสุพรรณบัฏ มีพระนามอันวิเศษคล้ายกับพระนามพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์เสนาบดีข้าทูลละอองพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ก็ได้ออกพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว รับพระราชโองการทั้งสองพระองค์ ก็ผิดกันแต่คำนำหน้าที่ว่า รับพระบรมราชโองการ

และรับพระบรมราชโองการเท่านั้น และซึ่งกระทำการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้น ก็มั่นคง กั้นกับการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก.....”

คณะอนุกรรมการจัดทำเอกสารและบทความสดุดีบุคคลสำคัญ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้เคยเชิญพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มาบรรยายไว้บ้างแล้วโดยสังเขป ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือสดุดีบุคคลสำคัญ เล่มที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

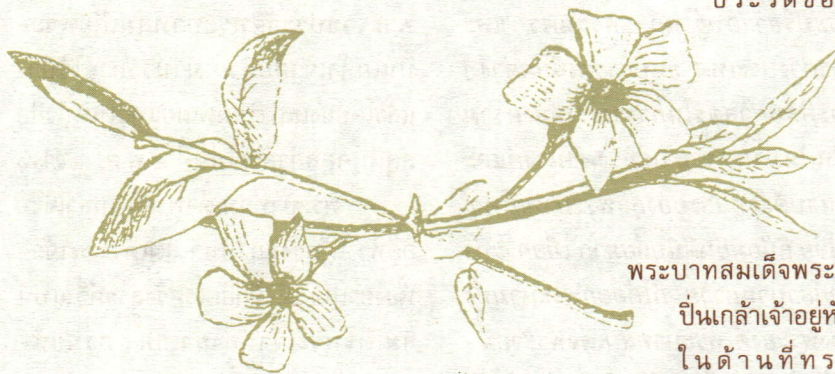
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนา สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าอิศเรศวรสรค์ขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนอิศเรศวรสรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๕ ทรงรับมอบพระราชภารกิจในหน้าที่บังคับบัญชากรมทหารปืนใหญ่และกิจการด้านทหารบก ทหารเรือ กองทหารอาสาต่างๆ เช่น อาสาญวน อาสาจาม ฯลฯ ทรงเป็นผู้บัญชาการทหารเรือพระองค์แรก ทรงเป็นแม่ทัพเรือปราบญวนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๔

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นทั้งกวีและนักดนตรีโปรดทรงเป่าแคน และโปรดหมอลำกลอนแคว่ของไทยอีสานชื่อ “นิทานนายคำสอน” เป็นพระราชนิพนธ์กลอนแคว่ภาษาอีสาน ที่มีสาระทางชนบประเพณี คำสอนคำผญาอันไพเราะแสดงถึงพระปรีชาสามารถทางอักษรศาสตร์และทางวรรณคดีของไทยและ

ของฝรั่งโปรดทรงอ่านงานของกวีมีชื่อ
ทรงปฏิบัติพระองค์เยี่ยงสามัญชนเป็น
กันเองกับเจ้านาย ขุนนางข้าราชการ
ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ดังที่มีเรื่องเล่ายกย่อง
พระราชอัธยาศัยอยู่หลายเรื่อง พระ-
ตำหนักสีทา ซึ่งเป็นที่ประทับในจังหวัด
สระบุรี อันเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไทยลาว
ที่มาจากเวียงจันทน์นั้น โปรดเสด็จ
ประทับสำราญพระราชหฤทัย แต่น่า
เสียดายที่พระตำหนักนี้ถูกรื้อถอนเป็น
ที่อยู่ของชาวสระบุรีไปเสียนานแล้ว

ความต่อไป ขอเชิญพระราช
ประวัติของ

พระบาทสมเด็จพระ-
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในด้านที่ทรง

เกี่ยวข้องกับชาวตะวันตกซึ่งเข้ามาใน
เมืองไทย เพื่อเผยแผ่ศาสนาคริสต์ก็มี เป็น
เหตุเข้ามาทำสัญญาค้าขายสัมพันธไมตรี
กับไทย และเป็นแพทย์ก็มี ตลอดจนรับ
ราชการทางฝึกสอนทหารในด้าน
อาวุธยุทธโธปกรณ์ ฯลฯ มีทั้งชาวอเมริกัน
อังกฤษ ฯลฯ ชาวตะวันตกที่เข้ามา
เมืองไทยได้บันทึกเหตุการณ์ตั้งแต่สมัย
อยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ไว้ และ
ได้บันทึกเรื่องราวในสมัยรัตนโกสินทร์
กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัว แสดงความนิยมชมชื่นใน
พระองค์เกี่ยวกับพระปรีชาสามารถรอบรู้
พระราชกิจด้านต่างๆ และสรรเสริญ
พระราชอัธยาศัย บันทึกของชาวต่างชาติ
มีส่วนที่ถูกต้องหลายข้อหลายประการ

ขอคัดข้อความจากหนังสือ
ประชุมพงศาวดารภาคที่ 31 ซึ่งหลวง
บริบาลบุรีภัณฑ์ (ป่วน อินทวงศ์)
แปลบันทึกของหมอบรัดเล คือ นาย
ดี.บี.บริดเล มิซชันนารีมีชื่อ ซึ่งไทย
เรียกว่า หมอบรัดเล ก็มี หมอบรัดเล
ก็มี นายบริดเลบันทึกไว้เกี่ยวกับ
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
หลายตอน ขอยกมาตอนหนึ่ง ดังนี้

“วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๗๙
เย็นวันนี้ ขณะที่หมอบรัดเล นั่งอยู่ใน
ห้องอ่านหนังสือ มีเสียงร้องทักเป็น
ภาษาอังกฤษว่า “Hallo Doctor!
How do you do? (เป็นอย่างไร
หมอสบายดีหรือ) หมอบรัดเลได้ยิน
เช่นนั้น จึงหันไปดูทางนอกชานว่า จะ
เป็นชาวอังกฤษที่ไหนดมา เมื่อได้เห็น
คนรูปร่างสันทัด ผิวเนื้อดำแดงแดงตัว
เป็นนายทหารเรือ มีกระบี่กระโหลกทอง
แขวนอยู่ข้างเอว จึงเดินตรงเข้าไปหา
ขณะที่หมอบรัดเลเดินตรงไปหานี้เอง
นายทหารเรือผู้นั้นก็อดขันมิได้ หัวเราะ
ออกมาดังๆ อากาการเช่นนั้นทำให้หมอ
บริดเลจำได้ว่าไม่ใช่ใครที่ไหนดมา คือ
เจ้าฟ้าน้อยนั่นเอง พระองค์ทรงเครื่อง
ทหารเรือที่ได้รับพระราชทานเมื่อเร็วๆ นี้
และการที่ทรงเครื่องมาเช่นนี้ โดยพระ
ประสงค์จะทรงสรรพยกหมอบรัดเล
กับภรรยาเล่น เพื่อเป็นการสนุกซึ่ง
พระองค์โปรดนัก.....”

ขอคัดมาอีกตอนหนึ่งที่หมอ
บริดเลเล่าถึงพระปรีชาสามารถของ
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในด้านดนตรี บันทึกลงวันที่ ๘
มกราคม พ.ศ. ๒๓๗๘

“วันนี้เวลาบ่าย เจ้าฟ้าน้อยทรง
ส่งเรือมารับหมอบรัดเลกับภรรยาให้ไป

เฝ้าสมเด็จพระราชินี (สมเด็จพระศรี-
สุริเยนทราบรมราชินี) พระชนนีของ
พระองค์ หมอบรัดเลพร้อมด้วยภรรยา
จึงได้รับไปเฝ้าตามพระกระแสรับสั่งนั้น
สมเด็จพระชนนีประทับอยู่ในวังเดียวกับ
เจ้าฟ้าน้อยแต่ต่างตำหนัก เจ้าฟ้าน้อย
ทรงพาหมอบรัดเลกับภรรยาไปชม
เครื่องดนตรีชนิดหนึ่งเป็นเครื่องลาว
(แคน) หมอบรัดเลเคยทราบว่ แคน
มีเสียงไพเราะนัก อยากจะได้ฟัง จึง
ถามว่า มีใครที่อยู่ในที่นี้เป่าแคนได้บ้าง
เจ้าฟ้าน้อยตรัสว่า ได้ซิ แล้วพระองค์
ทรงหยิบแคนขึ้นทรงเป่า และตรัสถาม
หมอบรัดเลว่า ต้องการจะฟังแแล้วด้วย
หรือ เมื่อหมอบรัดเลตอบรับแล้ว พระ
องค์จึงตรัสเรียกคนใช้ (มหาดเล็ก)
เข้ามาคนหนึ่ง คนใช้นั้นเข้ามากระทำ
ความเคารพโดยคุกเข่าลงกราบ ๓ ครั้ง
แล้วนั่งลงยังพื้นคอยฟังแคนอยู่ครั้นได้
จังหวะก็เริ่มแแล้วอย่างไพเราะจับใจ ดู
เหมือนกับได้ศึกษามาเป็นอันดีจากโรง
เรียนสอนดนตรีฉนั้น...”

ต่อไปขออนุญาตแปลความเรียง
ภาษาอังกฤษซึ่ง นาย ลาร์ สแตนสไตร์น
ที่ปรึกษาของกรุงเทพมหานครได้เขียน
เรื่อง Portrait of Bangkok ในโอกาส
งานฉลองสองร้อยปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
โดยค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์
สมัยพระนครศรีอยุธยา ธนบุรี จนถึง
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์จากบันทึกของชาว
ต่างชาติที่เข้ามากรุงศรีอยุธยา ธนบุรี
และรัตนโกสินทร์ ประกอบกับคำบอก
เล่าของเพื่อนทั้งฝรั่งและไทยที่นายลาร์
สแตนสไตร์น ค้นเคย บางบทในหนังสือ
Portrait of Bangkok ได้เคยตีพิมพ์
มาแล้ว แต่ก็นำมารวบรวมเรียบเรียง
ใหม่เพื่อเป็นหนังสืออนุสรณ์ของงาน

ฉลอง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
ขอเก็บความบางตอนที่บรรยายถึง วัง
หน้า (พระราชวังบวรสถานมงคล)
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว ดังต่อไปนี้

“ประเทศสยามเป็นหนึ่งพระเดช
พระคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นล้นพ้น ที่ทรงรักษา
เอกราชของแผ่นดินสยามไว้ได้ในปลาย
ศตวรรษที่ ๑๙ ในขณะที่ชาติตะวันตก
หลายชาติแม้แต่จีนต้องตกอยู่ในอำนาจ
ของยุโรปตะวันตก

เหตุการณ์หลายอย่าง
ทำให้ต้อง

กล่าวถึง สมเด็จพระอนุชาธิราชของ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นความสำคัญ
ของการพัฒนาประเทศสยามให้ทันสมัย
เจริญแบบใหม่ๆ ของชาติตะวันตก ทรง
ศึกษารอบรู้ภาษาอังกฤษ ทรงอ่าน
เขียนและรับสั่งภาษาอังกฤษได้อย่างดี
ทรงใฝ่พระทัยอย่างยิ่งว่าโลกตะวันตก
ก้าวหน้าไปเพียงใด สนพระราชหฤทัย
ที่จะค้นเคย เข้าพระทัยในชีวิตความเป็นอยู่
และความเป็นไปของชาวตะวันตก
จึงทรงคบค้าสมาคมกับชาวต่างชาติทั้ง
ยุโรปและอเมริกาอย่างกว้างขวาง ทรง
เป็นนักวิทยาศาสตร์ ผู้ศึกษาด้วยพระองค์
เอง จากตำราของยุคลิขและนิวตัน
ทรงรอบรู้พระพุทธศาสนาดียิ่งเท่าๆ กับ

“
ชาวตะวันตกในเมืองไทย
มีความคิดเห็นในทำนอง
ที่ว่า ‘เจ้าฟ้าน้อยคือ
ปีเตอร์มหาราชของไทย
สยาม’ และพากันหวังว่า
สักวันหนึ่ง ‘ปีเตอร์มา
ราชของไทย’ พระองค์นี้
จะได้ร่วมประทับราช-
บัลลังก์เพชรด้วยกันกับ
สมเด็จพระบรมเชษฐา-
ธิราช

”

คริสตศาสนา โปรดอ่านวรรณคดี
ประวัติศาสตร์ต่างชาติ ทุกวันทรงวาด
ภาพ ศึกษาวิชาคำนวณ ดาราศาสตร์
ธรรมชาติวิทยา การเดินเรือ เป็นการ
เรียนรู้ด้วยพระองค์เองได้อย่างน่า
อัศจรรย์ใจ ทรงคิดทำนาฬิกาแล้วทรง
ถ่ายทอดวิชานี้แก่มหาดเล็ก ข้าราชการ-
บริพารของพระองค์ ทรงประดิษฐ์ปืน
เล็ก ปืนใหญ่ ด้วยประสบการณ์จาก
การทดลองของพระองค์แล้วได้ผลดี
ทรงสร้างเรือสำเภาคันดี เรือรบแบบ
ฝรั่งก็ทรงสร้างได้ ทุกปีจะโปรดสร้างสิ่ง
ใหม่ๆ ตามแบบความเจริญทางวิทยา
ศาสตร์ ตลอดจนสถาปัตยกรรม ศิลป-
กรรมแทบทุกด้าน

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า-
เจ้าอยู่หัวโปรดให้เจ้าฟ้าน้อยรับราชการ
สนองพระเดชพระคุณทางด้านการทหาร
พระราชทานพระเกียรติและพระอิสริยยศ
เป็นผู้บัญชาการทหารบก ทหารเรือ
โปรดให้ยกทัพไปรบญวนได้ชัยชนะ
ทรงรับผัดขอบทางเป็นล่ำม่อสื่อสาร
ภาษาอังกฤษของรัฐบาล เพราะไทย
ติดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับอังกฤษ ซึ่งขณะ
นั้นเข้าครอบครองอินเดีย พม่า มลายู
ไว้ได้ด้วยวิธีการของบริษัทอีสต์อินเดีย
ทรงเป็นผู้แทนรัฐบาล เจรจาข้อตกลง
ของรัฐบาลอเมริกันกับสยาม ทรงร่วม
ประชุมกับคณะเสนาบดีในทำนองฐานะ
ที่ปรึกษา ชาวตะวันตกในเมืองไทยมี
ความคิดเห็นในทำนองที่ว่า “เจ้าฟ้า
น้อยคือ ปีเตอร์มหาราชของไทย
สยาม” และพากันหวังว่าสักวันหนึ่ง
“ปีเตอร์มหาราชของไทย” พระองค์นี้
จะได้ร่วมประทับราชบัลลังก์เพชรด้วย
กันกับสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เมื่อ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จผ่านพิภพ พระราชสาสน์ หรือ
เอกสารสัญญาที่ไทยทำกับต่างชาติก็
ต้องลงพระปรมาภิไธยทั้งสองพระองค์
แม้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้า-
อยู่หัวจะมีได้ทรงร่วมปรึกษากับคณะ
เสนาบดีเหมือนดังแต่ก่อน

ชาวต่างชาติทั้งยุโรปและอเมริกัน
เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัวทรงเป็นสุภาพบุรุษผู้มีพระราช
ดำริทันสมัย เข้าพระทัยและทรงเห็น
ใจคน มีพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วย
พระเมตตากรุณารักสงบ น่าชื่นชม
เชี่ยวชาญการใช้ภาษาอังกฤษ ใฝ่พระทัย
ใคร่ทรงศึกษารอบรู้ไปเสียทุกสิ่ง ทรง
เป็นผู้ดีมีฐานะมั่นคงพระมารยาทแบบ
ผู้ดีของชาวยุโรปแทบทุกพระราชอิริยาบถ

ชาวต่างชาติได้มีโอกาสเฝ้าฯ
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
ที่ในพระราชวังบวรสถานมงคลตามรับ
สั่งเชิญอยู่เสมอ ต่างบันทึกไว้ว่าห้องใน
วังหน้าของพระองค์จัดสวยงาม ทรงมี
รสนิยมสูงทั้งแบบไทยและแบบฝรั่ง
ตะวันตก จนเกือบจะนึกว่าเหมือนบ้าน
ของสุภาพบุรุษชาวอังกฤษ มีพระรูป
ของพระนางเจ้าวิคตอเรียและเจ้าชาย
อัลเบิร์ตพร้อมด้วยพระราชโอรสธิดา
แขวนฝาห้อง มีแผนที่ของสหรัฐอเมริกา
รูปของประธานาธิบดีวอชิงตัน ห้อง
ทรงพระอักษรมีทั้งหนังสือไทยและ
ต่างประเทศ วรรณคดีของกวีมีชื่อชาว
ตะวันตก ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ห้อง
วิทยาศาสตร์ มีหนังสือ วิทยาศาสตร์
เคมี เทววิทยา หนังสือเกี่ยวกับการ
ทหาร ยุทธศาสตร์ ยุทธโศภณ อาวุธ
ไทย อาวุธสมัยใหม่ของตะวันตก
เครื่องยนต์กลไก มีเรือรบลำน้อยๆ
เรือสำเภาลำเล็กทรงสร้างด้วยพระองค์

เอง เลียนเรือจักรกลแบบฝรั่ง มีมุม
สงบที่จะทรงพระอักษร มีเก้าอี้โยก
ทองเหลืองมันปลาบบุหนังมออคโค
เตี้ยสนามทำด้วยทองเหลือง ฯลฯ
ห้องทรงดนตรีมีเครื่องดนตรีไทยครบ มี
แคนและเครื่องดนตรีภาคอีสาน ห้อง
กีฬาเครื่องเล่นกีฬาทั้งภายในและภาย
นอกสถานที่ เครื่องม้า เครื่องพระคชา
ธารออกศึก และสิ่งน่ารู้ น่าชมอื่นๆ
มากมาย ด้านห้องเครื่องเสวยจัดงดงาม
เพราะโปรดการทำครัว เมื่อพระสหาย
ชาวตะวันตกมาเฝ้าฯ จะทรงประกอบ
อาหารคววและหวาน เค้กชนิดต่างๆ
ด้วยพระองค์เอง ทรงชงน้ำชากาแฟ
ด้วยพระองค์เองอร่อยมาก อาหารทุก
อย่างใหม่สดเหมือนออกมาจากภัตตาคาร
ชั้นดี เวลาพระราชทานน้ำชากาแฟแก่
แขกไม่ทรงลืมรับสั่งถามว่า “ต้องการ
น้ำตาลหรือครีมไหม” เมื่อถึงเวลาที่
พระสหายชาวตะวันตกกราบถวาย
บังคมลากลับต่างก็อาลัยยิ่งนัก เหมือน
กับจะต้องจากบ้านของตนฉะนั้น แต่
ละคนรักเคารพชื่นชมพระมหากษัตริย์
พระองค์ที่สองของไทยมาก”

มีเรื่องราวกล่าวขานถวายสดดี
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
อีกมากเกินที่จะเก็บมาเล่าในบทความนี้

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับ
พระราชประวัติของสมเด็จพระอนุชาธิ-
ราชพระองค์นี้ไว้มาก มักเสด็จพระราช-
ดำเนินไปที่พระราชวังบวรสถานมงคล
บ่อยครั้ง ประทับอยู่ด้วยกันลำพังสอง
พระองค์ ผู้ใหญ่เก่าๆ เล่าว่า โปรด
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่-
หัวที่ยังทรงพระเยาว์มาก มีพระราช
กระแสชื่นชมว่า “พ่อใหญ่แน่แหละจะ

เป็นที่พึ่งของพี่น้อง” พระบาทสมเด็จพระ-
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๐๘

พระบาทสมเด็จพระปวงเรนทราเมศวร พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ส. พลายน้อย

พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งประสูติแต่สมเด็จพระพันวษา (รัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาพระเกียรติยศพระบรมอัฐิเป็นกรมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราธิบดี) มี ๓ พระองค์คือ

๑. เจ้าฟ้าชาย (ราชกุมาร) สิ้นพระชนม์ในวันประสูติ

๒. เจ้าฟ้ามงกุฎ สมมุติเทววงศ์ พงศาสิทธิราชย์รัตนราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

๓. เจ้าฟ้ายุทธาภรณ์ พระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๑

ความจริงแล้วเจ้าฟ้ายุทธาภรณ์ไม่มีพระนามเดิม เรียกกันแต่ว่า เจ้าฟ้าน้อย ในบรรดาชาวต่างประเทศก็ออกพระนามเช่นนี้

เจ้าฟ้าน้อยได้ตามเสด็จสมเด็จพระบรมชนกนาถเข้ามาประทับในพระบรมมหาราชวังตั้งแต่พระชันษาได้ ๑๓ เดือน และได้รับการพระราชพิธีโสกันต์เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓ ต่อมาอีกเพียง ๓ ปีเศษ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เสด็จสวรรคต เมื่อวัน

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๗ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชย์ต่อมา ก็ไม่ได้ทรงรังเกียจหาตระเวนพระเจ้าน้องยาเธอทั้งสองพระองค์นี้เลย ทั้งๆ ที่มีผู้ยุแหย่คอยกำจัด แต่กลับทรงสนับสนุนให้ปฏิบัติราชการสำคัญๆ อยู่เสมอ และได้ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎนครราชสีมาเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีมะโรง (วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๗๕) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า “ได้ทำราชการในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความชอบจึงโปรดทรงตั้งให้เป็นเจ้าฟ้าต่างกรม”

ในปี พ.ศ. ๒๓๗๕ นั้นเอง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎนครราชสีมาไปทำป้อมที่เมืองสมุทรสงครามขึ้นอีกป้อมหนึ่ง ชื่อป้อมพิฆาตข้าศึก และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๘๔ โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎนครราชสีมาเป็นแม่ทัพใหญ่ทรงเรือ กำปั่นพุทธอำนาจให้โจมตีเวียงจันทน์เป็นแม่ทัพหน้าไปด้วยเรือกำปั่นเทพโกสินทร์ พร้อมด้วยเรือนายท้ายนายกองอีก ๕ ลำ ออกไปทำ

สงครามกับญวนเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๓๘๔

ในครั้งนั้นไทยกับเขมรกำลังรบพุ่งขับไล่กองทัพญวนที่เข้ามาตั้งอยู่ในแดนเขมร กองทัพญวนถูกล้อมอยู่หลายแห่ง เผอิญเกิดความไข้ขึ้นในค่ายญวน พวกญวนหนีความไข้ออกมาหาเขมรประมาณ ๑,๐๐๐ เศษ เจ้าพระยาบดินทรเดชาบอกส่งเข้ามากรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ญวนพวกนี้ไปอยู่ที่บางโพธิ์กับเชื้อสายญวนพวกกองเชียงสือ ขึ้นอยู่ในสมเด็จฯ เจ้าฟ้ามงกุฎนครราชสีมา

สรุปว่าในสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้นทรงเป็นที่นิยมยินดีของคนเป็นอันมากว่าอยู่อย่างกระพันชาตรี มีอำนาจบังคับบัญชาทหารปืนใหญ่ ปืนน้อย และเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ มีพวกญวนและลาวอยู่ในบังคับบัญชามากกว่าเจ้านายอื่นๆ สมเด็จพระวันรัต (ทับพุทธสิริ) วัดโสมนัส ได้กล่าวไว้ในหนังสือพระธรรมเทศนาบรรราชประวัติตอนหนึ่งว่า

“เจ้าฟ้ามงกุฎนครราชสีมา ซึ่งเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชนั้น ทรงพระปรีชารอบรู้การในพระนครและต่างประเทศ และชนบทรบเร่เย็บต่างๆ แลชำนาญในสรรพอาวุธในการณรงค์

สงครามเป็นอันมาก แลแคล้วคล่องซัด
เจนในการทรงพาหนะมีคชสารเป็นต้น”

ในด้านวิชาความรู้ตามแบบอย่าง
ตะวันตก ก็น่าจะได้ทรงศึกษาพร้อมกัน
กับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า-
อยู่หัว และการที่ทรงศึกษาวัฒนธรรม
ความรู้ของชาวตะวันตก ก็ว่าเป็นความ
เห็นชอบร่วมกันของพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ครั้งยังทรง
พระผนวชเป็นพระราชาคณะ เรื่องการ
ศึกษาแบบแผนของชาวตะวันตกจำเป็น
ต้องเริ่มจากการเรียนภาษาอังกฤษก่อน
ครูภาษาอังกฤษของเจ้าฟ้าน้อย กรม
ขุนอิศเรศรังสรรค์อาจมีหลายคน เพราะ
ได้ทรงคบค้าสนิทสนมกับฝรั่งที่เข้ามา
เมืองไทยแทบว่าจะทุกคน เช่น เรเวอ
เรนทอบิล หมอหมอลิน ดาวิด อบิล
ได้บันทึกไว้ว่า เขาและเจ้าฟ้าน้อยได้
ตกลงแลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยอบิล
สอนภาษาอังกฤษให้ และเจ้าฟ้าน้อย
ได้ส่งครูไปสอนภาษาไทยให้อบิลเป็น
การตอบแทน

ส. ธรรมยศ ได้เขียนไว้ในหนังสือ
“พระเจ้ากรุงสยาม” ว่าเจ้าฟ้าใหญ่และ
เจ้าฟ้าน้อยทรงข้ามฟากมาบ้านหมอ
บริดเลเป็นกิจวัตร ประจำทั้งนี้เพื่อเรียน
หนังสือและตอบโต้ปัญหากันด้วยภาษา
อังกฤษ และว่าครูภาษาอังกฤษไม่มีเพียง
คนเดียวหรือสองคนตามที่เข้าใจกัน แต่
มีตั้ง ๖-๗ คน และเจ้าฟ้าทั้งสองก็ทรง
ร่วมครูอาจารย์เดียวกันตลอดมาผู้ที่สอน
กันจริงๆ จังๆ มี ๓ คน คือ มิสเตอร์-
แคสเวล หมอบริดเล และหมอเฮาส์
ต่อมาเจ้าฟ้าน้อยได้ครูชาวอังกฤษคน
หนึ่งคือ โทมัส ยอชนอกซ์ ซึ่งกล่าวกัน

ว่าทำให้ความรู้ภาษาอังกฤษดีขึ้นอย่าง
มากมายทีเดียว

เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์
นอกจากจะทรงศึกษาภาษาอังกฤษแล้ว
ยังสนพระทัยศึกษาวิชาความรู้ต่างๆ
อีกมาก ในหนังสือเรื่องหมอเฮาส์ใน
รัชกาลที่ ๔ * ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“ในตอนแรก เจ้าฟ้าน้อยถือ
โอกาสการรู้จักกันนี้ให้ช่วยแนะนำวิชา
วิทยาศาสตร์ให้พระองค์ใช้ให้บ้างมาขอ
ยืมหนังสือและขอคำแนะนำเกี่ยวกับ
เคมี ไฟฟ้า ถ่ายรูป การพิมพ์หนังสือ
และงานที่เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ดร.เฮาส์
ได้ถูกเจ้าชายเรียกตัวมาในวังบ่อยๆ
เพื่อขอความช่วยเหลือหรือสั่งสอนเกี่ยว
กับการทดลองวิทยาศาสตร์บาง
ประการ”

โดยเหตุที่โปรดวิชาช่างและ
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แผนใหม่ จึงทรง
ใช้เงินหมดเปลืองไปในทางแสวงหา
ความรู้ก็มาก เช่น โปรดให้หมอเฮาส์
ไปเฝ้าในเวลาค่ำเพื่อสอนวิธีทำแก๊ส
ทรงริเริ่มนำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เข้ามาใช้
ในเมืองไทยหลายอย่าง เช่น สุนัข
ดับเพลิง ปืนใหญ่ เรือกำปั่น เรือกลไฟ
 ฯลฯ และบางทีจะทรงเป็นช่างแก้หน้าพิกา

คนแรกแห่งกรุงสยามด้วยก็ได้ เพราะมี
เรื่องกล่าวกันว่าในวังของพระองค์มี
เรือน เล็กๆ หลังหนึ่ง ที่หน้าเรือนตรง
บานกระฉากหน้าต่างมีป้ายตัวอักษร
ทองบอกไว้ว่า “ที่นี่ทำแลแก้หน้าพิกา
พกหน้าพิกาซุ่ม” ในห้องเรือนนั้นมีเครื่อง
หน้าพิกา เช่น ตัวจักร ลาน โยอะไรต่อ
อะไรระจุกกระจิกวางบนโต๊ะ วันหนึ่ง
จะเห็นพระองค์ทรงแว่นขยายชนิดติด
พระเนตรประทับอยู่กับโต๊ะทรงงาน ซึ่ง
ค่อนข้างจะแปลกสำหรับในสมัยนั้น

การศึกษาชนบทรหมเนียมและ
ความเจริญของฝรั่งซึ่งเจ้าฟ้ากรมขุนอิศ-
เรศรังสรรค์ทรงสนพระทัยดังกล่าวนับ
ว่าทันเหตุการณ์และทันได้ใช้วิชาช่วย
ราชการมาแต่ในรัชกาลที่ ๓ ทั้งนี้เห็น
จะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระนั่ง
เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบความสามารถ
ด้วยมีความปรากฏในจดหมายเหตุ
กระแสรบสั่งเรื่องเซอร์ เจมส์ บรัค เมื่อ
รัฐบาลอังกฤษส่งเข้ามาเป็นทูตเมื่อ
พุทธศักราช ๒๓๙๓ ตอนหนึ่งว่า

“ทรงพระราชดำริ...เห็นว่าผู้ใด
มีสติปัญญาก็ควรจะเอาเข้ามาเป็นที่
ปรึกษาด้วย การครั้งนี้เป็นการฝรั่ง
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรม

* สภาคริสตจักรในประเทศไทย จัดพิมพ์

“ทรงริเริ่มนำสิ่งแปลกใหม่เข้ามาใช้ในเมืองไทยหลายอย่าง เช่น สุนัขดับเพลิง ปืนใหญ่ เรือกำปั่น เรือกลไฟ ฯลฯ และบางทีจะทรงเป็นช่างแกะนาฬิกาคนแรกแห่งกรุงสยามด้วยก็ได้

ขุนอิศเรศรังสรรค์ ทราบอย่างธรรมเนียมฝรั่งมาก ควรจะเอาเป็นที่ปรึกษาใหญ่ได้ แต่ก็ติดประจำปีนอยู่ที่สมุทรปราการ (ด้วยในครั้งนั้นไม่วัพระทัย เกรงอังกฤษจะเอาอำนาจมาบังคับให้แก้หนังสือสัญญาอย่างทำเมือง

จีน จึงให้พระตรีมรรักษาบอมคูให้มันคง) จมื่นไวยวรนาถ (คือสมเด็จพระยาบรมมหาราชวังศรีสุริยวงศ์) ก็เป็นคนสันตติหนักในอย่างธรรมเนียมฝรั่ง ก็ลงไปปรึกษาเมืองสมุทรปราการให้พระยาศรีพิพัฒน์ (คือสมเด็จพระยาบรมมหาราชวังศรีสุริยวงศ์) เป็นผู้สั่งราชการกรมท่าด้วยเจ้าพระยาพระคลังลงไปสักเลขอยู่ที่เมืองชุมพรในเวลานั้น) แต่งคนดีมีสติปัญญาเข้าใจความเชิงยุทธศาสตร์พระราชดำริลงไปปรึกษา”

ดังนั้น จะเห็นว่าสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ในครั้งนั้นได้เป็นกำลังสำคัญของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศโดยเฉพาะกับพวกฝรั่งเป็นอันมาก

บรรณาธิกาภิเษก

ในกลางปี พ.ศ. ๒๔๔๓ นั้นเอง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเริ่มทรงพระประชวร มีพระอาการบรรทมไม่หลับให้ทรงคลื่นเหียนเสวยพระกระยาหารไม่ได้ตามปกติไม่เสด็จออกขุนนาง แต่ยังทรงว่าราชการอยู่ในพระที่ ได้มีรับสั่งให้หาพระยาศรีสุริยวงศ์ จางวางมหาดเล็กเข้าไปเฝ้าแล้วดำรัสถึงการแผ่นดินว่าไม่เห็นผู้ใดที่จะรักษาแผ่นดินได้ทรงออกพระนามกรมขุนเดโชดิศร กรมขุน-

พิพิธภูเบนทร แต่ “ที่สติปัญญาพอจะรักษาแผ่นดินอยู่ได้ก็เห็นแต่ท่านฟ้าใหญ่ ท่านฟ้าน้อย ๒ พระองค์ ก็ทรงรังเกียจอยู่ว่าท่านฟ้าใหญ่ถืออย่างมอญ ถ้าเป็นเจ้าแผ่นดินขึ้น ก็จะทำให้พระสงฆ์หม่มผ้าอย่างมอญเสียหมดทั้งแผ่นดินดอกกระมัง ท่านฟ้าน้อยเล็กก็มีสติปัญญารู้วิชาการช่าง และการทหารต่างๆ อยู่แต่ไม่พอใจทำราชการ รักแต่การเล่นสนุกเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงมิได้ทรงอนุญาต กลัวเจ้านายข้าราชการเขาจะไม่ชอบใจ จึงโปรดอนุญาตให้ตามใจคนทั้งปวงสุดแต่เห็นพร้อมเพรียงกัน”

หลังจากพระราชดำรัสข้างต้นไม่ถึง ๒ เดือน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จสวรรคต ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๔๔ ในวันรุ่งขึ้นเวลาเช้าบรรดาข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยได้พร้อมกันเป็นอันมาก ได้พากันไปเชิญเสด็จเจ้าฟ้ามงกุฎ ซึ่งทรงพระผนวชประทับ ณ วัดบวรนิเวศพร้อมกันนั้นก็เชิญเสด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์เสด็จเข้าประทับในพระบรมมหาราชวัง

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์เป็นพระมหาอุปราช

ตรงนี้อรรถการเรื่องพระนามเดิมที่กล่าวถึงในตอนต้นสักเล็กน้อย คือ มีเรื่องปรากฏว่า “เมื่อมาถึงในรัชกาลที่ ๔ ทรงพระราชดำริว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้รับพระสุพรรณบัฏตั้งพระนาม เป็นอันไม่มีพระนามเดิมดูเป็นการตำหนามไปจึงได้พระราชทานพระสุพรรณบัฏตั้งพระ

นามเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ-
เจ้าฟ้าอิศเรศจุฑาภรณ์เสียนหนึ่งก่อน
แล้วจึงได้พระราชทานพระสุพรรณบัฏ
เป็นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่
หัวอีกชั้นหนึ่ง”

ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
(วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๓๙๔) นั้น
โปรดให้แก้ไขประเพณีการฝ่ายพระราช
วังบวรฯ ให้สมกับพระเกียรติยศที่ทรง
ยกย่องสมเด็จพระอนุชาธิราชนั้นหลาย
ประการเป็นต้นว่า นามวังหน้าซึ่งเคย
เรียกในราชการว่า “พระราชวังบวร-
สถานมงคล” ให้เปลี่ยนนามเรียกว่า
“พระบวรราชวัง” พระราชพิธีอุปราชา
ภิเษกให้เรียกว่า “พระราชพิธีบรม
ราชาภิเษก” พระนามที่จารึกในพระ-
สุพรรณบัฏแบบเดิมว่า “พระมหา-
อุปราชกรมพระราชวังบวรสถาน-
มงคล” ก็ได้เปลี่ยนพระราชทานพระ
นามอย่างพระเจ้าแผ่นดินว่า

“พระบาทสมเด็จพระปวเรน
ทราเมศวร์ มหิศเรศรังสรรค์ มหันท
วรเดโชไชย มโหฬารคุณอดุลยเดช
สรรพเทเวศรานุรักษ์ บวรจุลจักรพรรดิ
ราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทธ
เคราะห์ณี จักรบรมนารถ อิศวรราช
รามวรังกูร บรมมกุฎนเรนทรสุริยโส
ทรานุชาธิเบดินทร เสนางคนิกรินทร
บวรราชิเบศร พลพยุหเนตรนเรศวร
มหิทธิวรนายก สยามาทีโลกดิลกมหา
บุรุษรัตน ไพบูลย์พิพัฒน์สรรพศิลา
คม สุนทรโธมกิจโกศล สัตยปดลเศวต
ฉัตร สิริรัตนบวรมหาราชาภิเศกาสิต
สรรพทศทิศพิชิตไชย อุดมมโหฬารวิ
มหาสวามินทร์ สมเอกธณินทรานุราช
บวรนารถชาติอาชาวศรัย ศรีรัตนไตร
สรณารักษ์ อุกฤษฐศักดิ์สรรพรัชญาธิ

เบนทร ปวเรนทรธรรมิกราชขพิตร
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว”

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้นตั้งแต่
สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ
สวรรคตเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๕ แล้ววังหน้าก็
ว่างตลอดมา ฉะนั้น เมื่อพระบาท-
สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น
ไปประทับที่พระบวรราชวัง จึงเป็นเวลา
ที่สถานที่ต่างๆ กำลังปรักหักพังทรุด
โทรมทั่วไป เพราะขาดผู้ปกครองดูแล
อยู่ถึง ๑๙ ปี ข้าราชการวังหน้าที่ได้

ตามเสด็จไปแต่แรกเล่ากันว่า พระบาท-
สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงออก
พระโอรสว่า “เอออยู่ดี” ก็ให้มาเป็น
สมภารวัดร้าง”

พระครูธรรมวิธานจารย์ (สอน)
เล่าถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ-
กรมพระยาดำรงราชานุภาพว่า แต่
ก่อนนั้นวังหน้ารกร้างหักพังมาก ชุ่ม
ประดูแลหลังคาป้อมปราการรอบวังหัก
พังเกือบหมด กำแพงวังชั้นกลางก็ไม่
เห็นมี ท้องสนามในวังหน้าชาวบ้าน
เรียกกันว่า “สวนพันชาติ” เพราะพัน
ชาติตำรวปลูกเข้าเรือนอาศัยแลชุด

ร่องทำสวนเต็มตลอดไปจนหน้าพระที่
นั่งคือโมกขพิมานและพระที่นั่งพุทไธ-
สวรรย์ และคงเป็นด้วยเหตุที่วังหน้ารกร
ร้างทรุดโทรมนี้เอง จึงมีหมายรับสั่ง
ปรากฏอยู่ว่า เมื่อก่อนพระบาทสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จขึ้นไป
ประทับที่วังหน้านั้น โปรดให้ทำพิธีฝัง
อาถรรพ์ใหม่เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม
๒๓๙๔

ในส่วนพระราชอัธยาศัยของ
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก็
ไม่โปรดที่จะแสดงยศศักดิ์ โดยปกติ
เมื่อเสด็จออกให้ข้าราชการเฝ้าก็เสด็จ
ออกที่โรงรด ต่อเวลามีการพิธีจึงเสด็จ
ออกท้องพระโรง จะเสด็จที่ใดถ้ามิได้
เป็นราชการงานเมือง ก็มักจะเสด็จแต่
โดยลำพังพระองค์ บางทีทรงม้าไปกับ
คนตามเสด็จคนหนึ่งสองคน โดยพอ
พระราชหฤทัยที่จะเที่ยวประพาสมิให้
ใครรู้ว่าพระองค์เสด็จ แม้จะเสด็จไป
ตามวังเจ้านายก็ไม่มีใครให้รู้พระองค์ก่อน
พระองค์เจ้าประดิษฐวรการเคยตรัสเล่า
ถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม-
พระยาดำรงราชานุภาพว่า เมื่อแรก
ได้บังคับช่างสิบหมู่ สมัยที่ยังเป็น
หม่อมเจ้าอยู่นั้น ครั้งหนึ่งเวลาค่ำแล้ว
ได้ยินเสียงคนมาร้องเรียกที่ประตั่วัง ให้
คนไปเปิดประตูก็พบพระบาทสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมาที่วัง
พระองค์เจ้าประดิษฐฯ ตกพระทัย ออก
ไปเชิญเสด็จมาประทับบนหอนั่ง เวลา
นั้นมีแต่ได้จุดธูปหนึ่ง จะเรียกพรม
เจียมมาปูรับเสด็จก็รับสั่งห้ามเสียประทับ
ของๆ ดำรัสเรื่องที่โปรดให้ทำสิ่งของ
ถวายไปพลาง และทรงเชิญได้ไปพลาง
จนเสร็จพระราชธุระจึงเสด็จทรงม้ากลับ
ไปพระบวรราชวัง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ-เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงกล่าวถึงพระราชอัธยาศัยไว้อีกตอนหนึ่งว่า “อันพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้ฟังพูดกันมาหนัก ต่อหนักว่า มีพระราชอัธยาศัยถึถ้วนไป ทุกสิ่งทุกอย่าง กรมหมื่นราชศักดิ์ก็เคยตรัสเล่าให้ฟังว่า เมื่อท่านเสด็จขึ้นไปเยี่ยมประชวรเห็นหมอนนอนอยู่มากหลายที่พระที่นั่งคิวโมกข์ แต่หมอนจะตั้งพระโอสถถวายตามอำเภอใจหาได้ไม่ พระโอสถถ่มนั้นจะต้องมีตะแกรงใบหนึ่งแต่งเครื่องยาววางเรียงเป็นอย่างๆ ไปรอบตะแกรง แล้ววางตำรายาลงกลางตะแกรงส่งขึ้นไปถวาย จะทรงตรวจตำราและตรวจเครื่องยาก่อน เมื่อทรงพระดำริเห็นว่าถูกต้องแล้ว จึงจะถ่มถวายได้”

ในตอนต้นกล่าวว่าทรงแคล้วคล่องในการทรงพาหนะมีคชสารเป็นต้นนั้น ความจริงทรงม้าก็ชำนาญ เมื่อประทับอยู่พระบวรราชวังนั้น โปรดการทรงม้าเล่นในสนามไม่ขาด บางทีก็ทรงคลี่ บางทีเวลากลางคืนให้เล่นขี่ม้าซ่อนหา วิธีเล่นนั้นให้มีคนขี่ม้าสะพายย่ามตัว แต่งตัวเหมือนกับคนอยู่โยงอีกคนหนึ่ง คนขี่ม้าหนึ่งต้องได้ตัวก่อนจึงจะเข้าโยงได้ ความสนุกอยู่ที่ไม่รู้ได้ว่าม้าไหนเป็นม้าตัวและม้าไหนเป็นม้าอยู่โยง เพราะแต่งตัวเหมือนกัน บางทีคนขี่ม้าตัวแกล้งไล่ ผู้ที่ไม่รู้หลงหนีเลยเข้าโยงไม่ได้ก็มี เล่ากันว่าสนุกนัก

อีกอย่างหนึ่งซึ่งโปรดมากก็คือการทรงม้าเข้าล่อช้างตกมัน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า ครั้งหนึ่งได้ทรงม้าผ่านตัวโปรดขึ้นระวาง

เป็นเจ้าพระยาสายฟ้าพาดเข้าล่อช้างพลายแก้วซึ่งขึ้นระวางเป็นพลายไฟ ภัททกลป เวลาตกน้ำมันพอช้างไล่ทรง กระทบพระบาทจะให้ม้าวิ่ง ม้าตัวนั้นเป็นม้าเดินน้อยดี ไปเดินน้อยเสีย เล่ากันว่าวันนั้นหากหมออาจซึ่งเป็นหมอตัวดีขี่พลายแก้ว เอาขอพินที่สำคัญเหนี่ยวพลายแก้วไว้โดยฝีมือ อีกนัยหนึ่งว่าปิดตาช้างแล้วเบนไปเสียทางอื่นทัน พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงไม่เป็นอันตราย

ความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ

นอกจากจะทรงคบหาสมาคมกับพวกหมอสอนศาสนาเพื่อทรงหาความรู้แบบตะวันตกดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อชาวต่างประเทศเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ก็จะขอเข้าเฝ้าและส่วนมากจะชมว่าทรงรอบรู้ในเรื่องของชาวตะวันตกเป็นอย่างดี เช่น เซอร์ ยอน โบว์ริง ได้บันทึกไว้เมื่อได้เข้าเฝ้าที่พระบวรราชวังว่า

“ห้องที่ประทับดี เหมาะและตก

แต่งเข้าที่ดี เว้นแต่ที่ชักพัดแขวนสูงเกินไปจนติดเพดานสูงเท่านั้น ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วการใช้เครื่องตกแต่ง เกือบจะทำให้เชื่อว่าเข้าไปอยู่ในบ้านผู้ดีฝรั่ง...”

และอีกตอนหนึ่งได้กล่าวว่า

“ในที่นี้ ได้จัดโต๊ะสำหรับเลี้ยงอาหารกลางวันไว้พร้อมสรรพอย่างโต๊ะเลี้ยงอาหารฝรั่ง ของที่ตั้งบนโต๊ะมีแต่ผลไม้และขนมเท่านั้นที่เป็นของไทย นอกจากนั้นขนมปังอย่างอเมริกัน กับข้าวฝรั่ง พ่อครัวที่ทำกับข้าวนั้นถ้าไม่ใช่คนฝรั่งแล้ว ก็คงเป็นคนหนึ่งที่เรียนทำกับข้าวมาแต่ฝรั่ง ได้ยินข้าว่าการทำงานอาหารนั้น ทรงเอาเป็นพระธุระและตรวจตราโดยละเอียดยิ่งกว่าสิ่งทั้งหลายหมด ทุกสิ่งทุกอย่างได้ทำด้วยความสะอาดและจัดทำเลี้ยงดูอย่างสบาย”

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ที่ชาวต่างประเทศในสมัยนั้นสนใจกันมาก โดยเฉพาะชาวอเมริกันปรากฏว่า ในระหว่างที่พลเรือจัตวาเปอร์รี่จะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นนั้น ได้มีโอกาสดำเฝ้าพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และทราบว่าจะองค์สนพระราชหฤทัยในการต่อเรือ พลจัตวาเปอร์รี่เลื่อมใสพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวมาก และต่อมาเมื่อเทวอน์เซนดฮาร์ริสเข้ามาทำสัญญาในรัชกาลที่ ๔ ก็ได้นำ “ของทรงยินดีในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว” เข้ามาถวายด้วย ของทรงยินดีก็คือ กระजरูปเปรลเดนดัต แผนที เครื่องไฟฟ้า ปืนต่างๆ และหนังสือ แสดงว่าอเมริกันรู้พระราชหฤทัยว่าโปรดของเหล่านี้

ในเรื่อง “เทวอน์เซนดฮาร์ริสและ

เมืองไทย” ของศาสตราจารย์ รอง
ศยามานนท์ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“ในวันรุ่งขึ้นที่ ๒ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๓๙๙ ฮาร์ริสและคณะเข้าเฝ้า
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
เจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่ที่เฝ้าแทน
เมื่อวันก่อนก็มาเฝ้ากันโดยมาก เช่น
กรมหลวงวงศาธิราชสนิท และสมเด็จพระ
เจ้าพระยาองค์น้อย (สมเด็จพระเจ้าพระยา-
บรมมหาพิชัยญาติ) ฮาร์ริสกราบบังคม
ทูลเป็นใจความว่า ประธานาธิบดี
อเมริกันทราบข่าวว่าพระบาทสมเด็จพระ-
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากษัตริย์
ต้อนรับชาวอเมริกันที่มาเยี่ยมไทยเป็น
เวลาหลายปีแล้ว ‘สหรัฐอเมริกาไม่มี
ดินแดนในภาคตะวันออกและก็ไม่ต้องการ
ดินแดนแห่งใด การปกครองแบบ
อเมริกันห้ามไม่ให้มีอาณานิคม เพราะ
ฉะนั้นสหรัฐอเมริกาก็ไม่อาจถามหา-
อำนาจตะวันออก ความสัมพันธ์ทาง
การค้าอย่างสันติ ซึ่งให้ประโยชน์แก่
เปลี่ยนเท่ากัน เป็นสิ่งที่ประธานาธิบดี
ปรารถนาให้มีขึ้นกับกรุงสยาม’ ทั้งนี้
เป็นการกิจที่ฮาร์ริสจะต้องปฏิบัติให้เสร็จ
เขายกย่องพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัวว่า ทรงรอบรู้ภาษาต่างๆ
หลายภาษา และวิทยาศาสตร์หลาย
สาขา จนเป็นที่ทราบและชมเชยกันใน
สหรัฐอเมริกา พระบาทสมเด็จพระปิ่น-
เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปฏิสันถาร
กับคณะทูตอเมริกันว่า พระองค์ทรง
ทราบชื่อประธานาธิบดีอเมริกันทั้งหมด
เว้นแต่คนก่อนประธานาธิบดีเพียร์ซ”

หมายความว่าทรงจำชื่อ
ประธานาธิบดี อเมริกันได้ทั้งหมดรวม
๑๓ คน ประธานาธิบดีเพียร์ซ (Franklin
Pierce) เป็นคนที่ ๑๔ คนที่ ๑๓ คือ

มิลลาร์ด ฟิลล์โบร์

พระราชโอรสธิดา

พระบาทสมเด็จพระปิ่น-
เกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประสูติก่อนบวร
ราชาภิเษก ๓๓ พระองค์ และ
ประสูติเมื่อบวรราชาภิเษกแล้ว ๒๕
พระองค์ รวม ๕๘ พระองค์ ดังต่อ
ไปนี้

๑. พระองค์เจ้าหญิง ไม่
ปรากฏพระนาม

๒. พระองค์เจ้าหญิง ไม่
ปรากฏพระนาม

๓. พระองค์เจ้าชายยอด-
ยิ่งยศ บวรราชาธรรมาธิราชกุมาร
ประสูติวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.
๒๓๙๑ ในรัชกาลที่ ๔ สถาปนา
เป็นกรมหมื่นบวรวิไชยชาญ เมื่อ
วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๐๔
ถึงรัชกาลที่ ๕ ได้พระราชทานอุป-
ราชาภิเษก เป็นกรมพระราชวัง-
บวรสถานมงคล เมื่อวันที่ ๒๕
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๑ ทิวศต
วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๘

๔. พระองค์เจ้าชาย ไม่
ปรากฏพระนาม

๕. พระองค์เจ้าหญิง-
ดวงประภา เรียกกันว่า พระองค์ด้อย

๖. พระองค์เจ้าหญิง ไม่
ปรากฏพระนาม

๗. พระองค์เจ้าหญิง ไม่
ปรากฏพระนาม

๘. พระองค์เจ้าหญิงบุบผา

๙. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๑๐. พระองค์เจ้าชายสุธารส
เรียกกันว่า พระองค์วัน เป็นต้นสกุล
สุธารส

“

เมื่อท้าวณัชนธ์ฮาร์ริส
เข้ามาทำสัญญาใน
รัชกาลที่ 4 ก็ได้นำ
“ของทรงยินดีในพระ-
บาทสมเด็จพระปิ่น-
เกล้าเจ้าอยู่หัว” เข้ามา
ถวายด้วย ของทรง
ยินดีก็คือ กระจกรูป-
เปอร์ซิเดนส์ แพนที่
เครื่องไฟฟ้า ปืนต่างๆ
และหนังสือ แสดงว่า
อเมริกันรู้พระราช-
หฤทัยว่าโปรดของ
เหล่านี้

”

๑๑. พระองค์เจ้าหญิงสุทธาสวรรค์
เรียกกันว่า พระองค์ปุก

๑๒. พระองค์เจ้าชายวรรัตน์
เรียกกันว่า พระองค์โตใหญ่ ถึงรัชกาล
ที่ ๕ สถาปนาเป็นกรมหมื่นพิศาล-
บวรศักดิ์ เป็นต้นสกุล วรรัตน์

๑๓. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๑๔. พระองค์เจ้าหญิงดลัป

๑๕. พระองค์เจ้าชายปรีดา

๑๖. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๑๗. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๑๘. พระองค์เจ้าชายภาณุมาศ
เป็นต้นสกุล ภาณุมาศ

๑๙. พระองค์เจ้าชายหัตถินทร
ถึงรัชกาลที่ ๕ สถาปนาเป็นกรมหมื่น
บริรักษ์นริทรฤทธิ์ เป็นต้นสกุล หัตถ-
ดินทร

๒๐. พระองค์เจ้าชายเนาวรัตน์
ถึงรัชกาลที่ ๕ สถาปนาเป็นกรมหมื่น
สทิธิยธำรงสวัสดิ์ เป็นต้นสกุล นวรัตน์

๒๑. พระองค์เจ้าชายเบญจางค์

๒๒. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๒๓. พระองค์เจ้าชายยุคนธร
ต้นสกุล ยุคนธรานนท์

๒๔. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๒๕. พระองค์เจ้าหญิงราชิ

๒๖. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๒๗. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๒๘. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๒๙. พระองค์เจ้าชายกระจำ

๓๐. พระองค์เจ้าหญิงวงจันทร์

๓๑. พระองค์เจ้าชายวัชรินทร์

๓๒. พระองค์เจ้าหญิงจำเริญ
เรียกกันว่า พระองค์เปีย

๓๓. พระองค์เจ้าหญิงถนอม

๓๔. พระองค์เจ้าชายโกลินี
เรียกกันว่า พระองค์โตเล็ก เป็นต้นสกุล
โกลณีย์

๓๕. พระองค์เจ้าชายเฉลิม-
ลักษณะวงศ์ ถึงรัชกาลที่ ๕ สถาปนา
เป็นกรมหมื่นวรวังมณีสภากร

๓๖. พระองค์เจ้าชายนันทวัน
เป็นต้นสกุล นันทวัน

๓๗. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๓๘. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๓๙. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๔๐. พระองค์เจ้าชายวัฒนา

๔๑. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๔๒. พระองค์เจ้าหญิงภักดี

๔๓. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๔๔. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๔๕. พระองค์เจ้าหญิงวรพักตร์

๔๖. พระองค์เจ้าหญิงวิไลทรง
กลยา

๔๗. พระองค์เจ้าหญิงเจิดโฉม

๔๘. พระองค์เจ้าหญิงประ-
โลมโลก

๔๙. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๕๐. พระองค์เจ้าชายพรหมเมศ

เป็นต้นสกุล พรหมเมศ

๕๑. พระองค์เจ้าหญิงโคกสว่าง

๕๒. พระองค์เจ้าหญิงพิมพ์-
สรสร้อย

๕๓. พระองค์เจ้าชายจรรยาโรจน์
ถึงรัชกาลที่ ๕ สถาปนาเป็นกรมหมื่น
จรัสพรปฏิภาณ เป็นต้นสกุล จรรยาโรจน์

๕๔. พระองค์เจ้าชาย

๕๕. พระองค์เจ้าชายสนั่น เป็น
ต้นสกุล สายสนั่น

๕๖. พระองค์เจ้าชาย ไม่ปรากฏ
พระนาม

๕๗. พระองค์เจ้าหญิง ไม่ปรากฏ
พระนาม

๕๘. พระองค์เจ้าหญิงสวางองค์
สวรรคต

หลังจากพระราชพิธีบรมราชา-
ภิเษกแล้ว ๑๐ ปี พระบาทสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เริ่มประชวร
บ่อยครั้ง และบรรดาหมอไทยหมอจีน
ไม่อาจวินิจฉัยพระโรคได้ชัดเจน ประชวร
มาช้านานประมาณ ๕ ปี ได้เสด็จ
สวรรคต ณ วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ.
๒๔๐๘ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ทำพระเมรุ และ
เสด็จพระราชทานเพลิง ณ วันอาทิตย์
ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๐๙

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว กับ การพระศาสนา

ประพัฒน์ ตริณรงค์

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ที่สอง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์หนึ่ง ซึ่งมีพระราชศรัทธาบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อความวัฒนาสถาพรของพระบรมพุทธศาสนาเป็นเอกประการ ดังหลักฐานที่จะนำมาเฉลิมพระเกียรติให้ปรากฏโดยลำดับ ดังนี้

พระราชศรัทธา

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชศรัทธาทรงบรรพชาเป็นสามเณร ตามหลักฐานที่ ส.พลายน้อย กล่าวไว้ในหนังสือ “เจ้าฟ้าจุฑามณี พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว” ว่าทรงบรรพชาเมื่อมีพระชนมายุ ๑๔ พรรษา หลังจากที่ได้ทรงโสกันต์ตามราชประเพณีแล้ว คงจะเป็น พ.ศ. ๒๓๖๕ เพราะพระองค์ทรงสมภพเมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๑ ข้อความที่อ้างไว้นั้นมีว่า “แต่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อผนวชเป็นสามเณรนั้น กลับกันกับ

พระองค์ท่าน (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) คือ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงผนวชเป็นสามเณรเป็นการเญ็บๆ เญ็บๆ ด้วย ครั้งนั้นเป็นปีมะเส็ง ตรีศก จุลศักราช ๑๑๘๓ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงผนวชสามเณร พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีพระบรมราชโองการดำรัสว่า เมื่อปีมะโรง โทศก จุลศักราช ๑๑๘๒ ปีก่อนหน้าปีมะเส็งนั้น ปีมะโรงบังเกิดความไข้ป่วยใหญ่ผู้คนล้มตายเป็นอันมากจากพลัดพรากกันมาก ปีมะเส็งนี้ บ้านเมืองยังไม่สู้สบายดี อย่าให้มีการแห่แหนเอิกเกริกเลย ให้ทำการทรงผนวชในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ เป็นสามเณรแต่สังฆปะเถิด เหตุนี้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ จึง

ทรงผนวชสามเณรเป็นการเญ็บๆ เญ็บๆ”

ข้อความที่อ้างมานี้ ส.พลายน้อย อ้างว่า นาย ก.ศ.ร.กุหลาบ กล่าวว่าเป็นกระแสพระราชดำรัส ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การทรงบรรพชาเป็นสามเณรครั้งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานว่าทรงบรรพชาที่พระอารามไหน จำพรรษาอยู่ที่พระอารามใด และเป็นเวลานานเท่าไร

เมื่อมีพระชนมายุได้ ๑๑ พรรษา ก็ทรงผนวชเป็นพระภิกษุในหนังสือเรื่องที่อ้างแล้วของ ส.พลายน้อย ได้กล่าวไว้ว่า

“ครั้นในรัชกาลที่ ๓ นั้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการทรงพระผนวชพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระภิกษุนั้น จัดการใหญ่โตเอิกเกริกมากมาย ทำคล้ายๆ กันกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงผนวชสามเณร แต่ครั้งนั้นโปรดให้มีนาหลวงบวงชถึง ๔ นาฬ ด้วยกันคือ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ๑ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ๑ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง) ๑ เจ้าพระยาภูธราภัย (นุช) ๑ เป็น ๔ นาฬ

ด้วยกัน คือ ท่านทั้งสี่สมภพปีมะโรงเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงได้อุปสมบทเป็นภิกษุสงฆ์พร้อมกัน”

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระผนวชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒ จากหลักฐานที่อ้าง ไม่ปรากฏว่าทรงพระผนวชที่พระอารามไหน และทรงจำพรรษาอยู่พระอารามใด ในหนังสือเรื่อง “ตั้งพระราชอาณัติผู้ใหญ่ในกรุงรัตนโกสินทร์” พระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีว่า “พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่วัดระฆัง ด้วยทรงนับถือสมเด็จพระพนรัตน์องค์นี้มาแต่เดิม” ซึ่งน่าจะสันนิษฐานว่า ทรงพระผนวชที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ตามราชประเพณีบวชนาคหลวง แล้วเสด็จไปทรงจำพรรษาอยู่วัดระฆังโฆ-

ดารามและเหตุที่กล่าวว่าทรงนับถือสมเด็จพระพนรัตน์องค์นี้นั้น ก็เพราะสมเด็จพระพนรัตน์ซึ่งมีนามเดิมว่าทองดี เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาคชศาสตร์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งวิชาหนึ่ง แต่ก็คงไม่ปรากฏหลักฐานว่าทรงพระผนวชอยู่นานเท่าไร

แต่อย่างไรก็ตาม การที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอยู่ภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์ ทั้งในเวลาทรงเป็นสามเณรและพระภิกษุนั้น ได้เพิ่มพูนพระราชศรัทธาในพระบวรพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ดังปรากฏหลักฐานในที่ต่างๆ ว่า ทรงเป็นนักเทศน์มหาชาติกัณฑ์มหาพรตเก่งที่สุด และทรงถือหลักธรรมใน สัปตธรรมข้อหนึ่งคือ กตัญญูกตเวทิตาคุณ เป็นหลักธรรมประจำพระองค์ โดยไม่เสื่อมคลาย และทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเนื่องจากพระราชศรัทธาเป็นพื้นฐานให้แก่พระบวรพุทธศาสนาซึ่งจะประมวลงมากล่าวถึงในตอนต่อไป

ในตอนนี้ออกกล่าวถึงเรื่องเทศน์มหาชาติ และหลักธรรมที่ทรงยึดถือปฏิบัติก่อน คือ

เทศน์มหาชาติ ในหนังสือเรื่อง “ลักษณะการพระราชพิธีฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคล” พระนิพนธ์ของ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ ตอน “เทศน์มหาชาติแลจตุราริยสัง” ในพระราชวังบวรสถานมงคล หรือ วังหน้า ทรงกล่าวถึงพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า

“เมื่อปีแรกๆ ประทับทรงฟังอยู่จนจบ ๑๓ กัณฑ์ ภายหลังทรงอยู่เพียง

กัณฑ์หิมพานต์จบ ทรงประเคนเครื่องไทยธรรมแล้วเสด็จขึ้นเสวยเป็นคราวๆ ถ้าปีใดมีพระองค์เจ้าทรงผนวชถวายเทศน์กัณฑ์ไร ก็เสด็จออกในกัณฑ์นั้น ไม่เสด็จตอนค่ำก็เมื่อถึงกัณฑ์มหาพรตอันเป็นกัณฑ์ที่โปรดมาก เพราะเคยทรงเทศน์เมื่อผนวช พระราชทานรางวัลบ้าง ทรงติเตียนบ้าง เป็นการครึกครื้นเสมอแล้วทรงฟังต่อไปจนจบ (นครกัณฑ์)”

เรื่องที่พระนิพนธ์ของพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ทรงไว้ว่า กาญจนาคพันธุ์ ได้อธิบายไว้ในเรื่อง “คอคิด ขอเขียน” ว่า

“ว่ากันว่าในสมัยอยุธยา พระมหาอุปราชหรือวังหน้า มีหน้าที่เก็บดอกบัวเบญจพรรณอย่างละพันถวายพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อถึงเทศกาลมีเทศน์มหาชาติ พระมหาอุปราชเสด็จลงเรือมาเก็บที่ตำบลสามโคก หรือ เมืองปทุม (ดอกบัว) ปัจจุบันนี้ ที่เอาจำนวนอย่างละพัน ก็เพื่อให้ครบจำนวนคาถาในมหาเวสสันดรชาดกที่มีถึงพันคาถา ดังที่เรียกว่าเทศน์คาถาพัน....

ในรัชกาลที่สี่ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ก็เคยเสด็จไปที่เมืองปทุม พระปิ่นเกล้าฯเห็นว่า เทศน์กัณฑ์มหาพรตเก่งที่สุด โดยทรงเทศน์มีชื่อมาเมื่อคราวทรงผนวช เวลาที่มีเทศน์ที่วังหน้า กัณฑ์อื่นๆ บางที่ไม่เสด็จ แต่พอถึงกัณฑ์มหาพรตแล้ว เป็นต้องเสด็จลงฟังเสมอ เพราะเป็นกัณฑ์ที่โปรดปรานมาก พระสงฆ์องค์ใดถวายเทศน์ดีก็พระราชทานรางวัล ถ้าเทศน์ไม่ดีก็ทรงติทั้กท้วงเห็นจะทรงว่าทำนองให้ฟัง ว่าเป็นสนุกสนานครึกครื้นมาก ทรงฟังจนจบนครกัณฑ์ แล้วก็เสด็จลงตำหนักแพ

ลอยกระทงทุกปี”

ส่วนเรื่องหลักธรรม คือ กตัญญู กตเวทิตา ที่ทรงยึดมั่นนั้น สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทธสิริมหาเถระ) วัดโสมนัสวิหารแสดงธรรมเทศนาถวายในงานสมโภชพระนครครบ ๑๐๐ ปี เรื่อง ธรรมเทศนาบวรราชประวัติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ มีว่า “พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ตั้งอยู่ในสัปปริยธรรมคือ กตัญญูกตเวทิตาคุณ”

เรื่องที่ทรงยึดมั่นในหลักธรรม ตามที่มีพระราชศรัทธาในพระองค์ท่านได้แสดงไว้ในพระราชนิพนธ์เพลงยาว กองประวัติศาสตร์ทหารเรือ ได้เรียบเรียงเฉลิมพระเกียรติไว้ในหนังสือ นาวิกศาสตร์ ปีที่ ๒๕๐๖ มีว่า

“พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ก็ทรงทราบอยู่แก่พระทัยว่าพระองค์ทรงดำรงอยู่ในฐานะใดดังปรากฏอยู่ในเพลงยาว ที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

อันตัวเรานี้ก็รองพระจอมเกล้าฯ เป็นปิ่นเกล้าในสยามภาษามียศศักดิ์ประจักษ์ทั่วทั้งปารา พระทรงพระกรุณาชุบเลี้ยงเรา

ในพระราชนิพนธ์นี้ก็แสดงว่าพระปิ่นเกล้าฯ ทรงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบรมเชษฐาเป็นอย่างยิ่ง และทรงมีความจงรักภักดี ทั้งได้ทรงแสดงกตัญญูกตเวทิตาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากกำลังอาวุธและกำลังทหารของฝ่ายวังหน้ามีมากกว่าฝ่ายวังหลวง กล่าวคือ ทหารวังหลวงมี ๔๐๐ คน

ทหารรักษาพระองค์ปืนปลายทอก ๕๐๐ คน ทหารเกณฑ์หัตถ์อย่างยุโรป ๓๐๐ คน รวมเป็น ๑,๕๐๐ คน แต่ทหารสำหรับวังหน้านั้น มีทหารประจำวังประมาณ ๗๐๐ คน ทหารเกณฑ์หัตถ์ ๒,๐๐๐ คน รวมเป็น ๒,๗๐๐ คน เมื่อเทียบจำนวนทหารระหว่างวังหลวงกับวังหน้าขณะนั้นแล้ว วังหน้ามีกำลังทหารมากกว่าวังหลวงเกือบหนึ่งเท่า คือประมาณ ๑,๒๐๐ คน

ทรงเป็นนักเทศน์มหาชาติกัมกับทหารบกที่สุด และทรงถือหลักธรรมในสัปปริยธรรมข้อหนึ่งคือ กตัญญูกตเวทิตาคุณเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ โดยไม่เสื่อมคลาย

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้มีความคิดผิด จะหาความดีความชอบใส่ตน ถือโอกาสกราบถวายบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ไปในทำนองที่ไม่เป็นกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ.....

.....แต่ด้วยพระราชวิจารณ์ญาณอันสุขุมของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ และพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงรักใคร่และไว้วางพระราชหฤทัยกัน

เป็นอย่างยิ่งนี้เอง จึงทำให้ผู้คิดร้ายที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวต้องพ่ายแพ้ไปในที่สุด”

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชพิธีต่างๆ ในวังหน้าโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพระบวรพุทธศาสนาหลายประการ เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ พระราชพิธีวิสาขบูชา การ

พระราชกุศลเข้าพรรษา การพระราชกุศลถวายพระบรมอัฐิ บวชนาคหลวง การพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา การพระราชพิธีสารท เทศนามหาชาติ และจัดารายสังข์ เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดมาก ไม่อาจนำมาลงไว้ได้ทั้งหมด เรื่องเล่านี้พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ ทรงนิพนธ์ไว้แล้วในเรื่อง “ลักษณะการพระราชพิธีฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคล” จะขอนำมาเพียงพระดำรัสตรัสสรรเสริญของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพมาลงไว้ว่า

“เรื่องที่กรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ทรงแต่ง ตั้งพระทัยจะพรรณนาถึงการพระราชพิธีครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก่อนแล้วจึงพรรณนาถึงการพระราชพิธีในครั้งกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ เพราะลักษณะการพระราชพิธี.....พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระเกียรติยศเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จึงถ้ายแบบพระราชพิธีวังหลวง ครั้งรัชกาลที่ ๓ ไปทำเพิ่มเติมอีกหลายอย่าง..... ตรวจสอบในคราวนี้เห็นว่าเป็นหนังสือแต่งดีทั้ง

ในทางสำนวนและในทางให้ความรู้.....”

พระราชกรณียกิจ

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเกิดแต่พระราชศรัทธาในพระบรมพุทธานุศาสนานั้น ส่วนใหญ่ก็คือการสถาปนาและการบูรณปฏิสังขรณ์พระอารามต่างๆ ดังที่ สมเด็จพระวันรัต (ทับ พุทฺธสิริมหาเถระ) แสดงไว้ในธรรม-เทศนา บรรราชประวัติที่อ้างแล้วว่า

“ทรงสถาปนาวัดส้มเกลี้ยงหนึ่ง กับทรงปฏิสังขรณ์พระอารามไว้ ๔ พระอาราม คือ วัดบวรสถานทีฆายูให้สำเร็จบริบูรณ์ ๑ วัดหงษาราม ๑ วัดโมลีโลก ๑ วัดศรีสุदारาม ๑ รวมเป็น ๔ พระอาราม”

เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับพระอารามดังกล่าวนี้ ขอขยายความให้ทราบโดยลำดับ ดังนี้

วัดส้มเกลี้ยง วัดนี้ปัจจุบันคือ วัดราชผาติการาม เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนา (สร้าง) เป็นพระอารามชั้นตรี ชนิดวรวิหาร อยู่ริมฝั่งลำน้ำเจ้าพระมาฝั่งตะวันออก เหนือสะพานกรุงธน เขตดุสิต จังหวัดพระนคร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงนิพนธ์ถึงเรื่องการสถาปนาวัดนี้ของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ใน “สาส์นสมเด็จ” ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๒ ว่า

“วัดส้มเกลี้ยงนั้นเป็นวัดโบราณเดิมอยู่ในตำบลสามเสน ตรงที่ตั้งบ้านญวนเข้ารีตเดิวนั้น เมื่อญวนเข้ารีตเข้ามาสวามิภักดิ์ ในรัชกาลที่ ๓ พระราชทานให้ตั้งบ้านเรือนในตำบลสามเสนข้างเหนือ บ้านพวกเข้ารีตเชื้อโปรตุเกสที่มาจากเมืองเขมร ต่อขึ้นไปแลพวกญวนนั้นเป็นทหารปืนใหญ่ขึ้นอยู่ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อดำรงพระยศเป็นเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ วัดส้มเกลี้ยงเห็นจะเป็นวัดร้าง แต่อยู่ในทำเลบ้านญวนเข้ารีตต่อมาพวกญวนหรือเอาอิฐไปใช้สร้างวัดฝรั่งและทำบ้านเรือนเสียเกือบหมดความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ จึงทรงหาที่สร้างวัดส้มเกลี้ยงขึ้นใหม่ ย้ายขึ้นไปอยู่ข้างเหนือพันเขตบ้านเข้ารีต เรื่องมีมาดังนี้”

เมื่อสร้างแล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อใหม่ให้ว่า “วัดราชผาติการาม” เพราะเป็นวัดสร้างใหม่เพื่อทดแทนวัดเก่า คำว่า “ผาติก” แปลว่า “ทำให้เจริญ”

วัดบวรสถาน วัดนี้ปัจจุบันคือ วัดบวรสถานสุทธาวาส เป็นวัดที่อยู่ในบริเวณกองศิลปศึกษา กรมศิลปากร ใกล้ๆ กับโรงละครแห่งชาติ ทางด้านเหนือของพิพิธภัณฑสถานพระนคร ซึ่งเดิมเป็นบริเวณพระราชวังบวรสถานมงคล หรือวังหน้า เป็นพระอารามที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา บางทีก็เรียกกันว่า วัดพระแก้ววังหน้า

ประวัติความเป็นมาของวัดนี้เดิมพื้นที่ตรงนี้เป็นสวนกระต่าย สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงอุทิศให้เป็นจำศีลภาวนาแก่หลวงซีเรียกกันว่า วัดหลวงซี ถึงสมัยสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศักดิพลเสพเป็นวัด เพราะไม่มีรูปซีหรือหลวงซีอยู่จำศีลภาวนาแล้ว ทรงสร้างอย่างประณีตมากแต่ยังไม่ทันสำเร็จบริบูรณ์ เรียกชื่อว่า วัดบวรสถาน มาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดบวรสถานสุทธาวาส เมื่อพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์บริบูรณ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อ

วัดหงษาราม วัดนี้ ปัจจุบันคือ วัดหงส์รัตนาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร อยู่ริมคลองบางกอกใหญ่ ฝั่งธนบุรี เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดพระนคร เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์อีกวัดหนึ่ง เป็นวัดที่มีพระภิกษุจำพรรษา

ประวัติความเป็นมาของวัด เดิมมีชื่อว่า วัดเจ้าสัวหรือเจ้สัวหง เพราะเศรษฐีจีนชื่อ หง เป็นผู้สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาวัดนี้ได้กลายเป็นวัดหลวงและอยู่ติดพระมหาราชวังสมัยกรุงธนบุรี เปลี่ยนชื่อเป็น วัดหงษ์-อวาสวิหาร ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ชื่อวัดเปลี่ยนเป็น วัดหงษาราม เมื่อถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานเปลี่ยนชื่อให้ใหม่ว่า วัดหงส์รัตนาราม ด้วยเหตุผลว่า นอกจากพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าทรงปฏิสังขรณ์แล้ว สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีผู้ทรง

เป็นพระราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงร่วมปฏิสังขรณ์ด้วย แล้วทรงอุทิศพระราชกุศลให้สมเด็จพระศรีสุตารักษ์ซึ่งเป็นพระราชชนนีของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีด้วย พระองค์มีนามเดิมว่า แก้ว จึงทรงเดิมสร้อยนามวัดด้วยคำว่า รัตน ซึ่งแปลว่า แก้ว เป็นวัดหงส์รัตนาราม

วัดโมลีโลก วัดนี้ ปัจจุบันคือวัดโมลีโลกยาราม เป็นพระอารามชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร อยู่ด้านหลังพระราชวังเดิม คลองบางกอกใหญ่ ฝั่งเหนือ เขตบางกอกใหญ่ ฝั่งธนบุรี จังหวัดพระนคร พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์อีกวัดหนึ่ง

ประวัติของวัดนี้ เดิมเป็นวัดโบราณชื่อวัดท้ายตลาด สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงสมัยกรุงธนบุรี ถูกรวมเข้าไปอยู่เขตพระราชวังพร้อมกับวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) จึงเป็นวัดที่ไม่มีพระภิกษุจำพรรษา ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดให้เป็นวัดที่มีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษาได้ตั้งเดิมรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเปลี่ยนนามวัดเป็นวัดพุทธไธสวรารัม ครั้นถึงรัชกาลที่ ๓ ทรงเปลี่ยนใหม่เป็นวัดโมลีโลกยาราม ต่อมาเปลี่ยนเป็นวัดโมลีโลกยาราม เมื่อพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์วัดนั้นโปรดให้หรือพระตำหนักแดง อันเป็นที่ประทับของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ไปสร้างเป็นกุฏิเจ้าอาวาส แต่ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ย้ายไปสร้างที่วัดเขมาภิรตาราม

วัดศรีสุตาราม วัดนี้เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ริมคลองบางกอกน้อย ฝั่งตะวันตก แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย จังหวัดพระนคร พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์อีกวัดหนึ่ง

ประวัติเดิมของวัดนี้มีว่า เดิมเป็นวัดโบราณชื่อวัดชีปะขาว หรือวัดชีผ้าขาว สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๑ สมเด็จพระศรีสุตารักษ์ (แก้ว) ซึ่งเป็นพระพี่นางเธอพระองค์น้อยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช ทรงสถาปนาใหม่ทั้งวัด ถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงปฏิสังขรณ์ และได้พระราชทานเปลี่ยนชื่อวัดใหม่ว่า วัดศรีสุตาราม เพื่อเป็นพระราชอนุสรณ์ ถึงสมเด็จพระศรีสุตารักษ์พระราชอัยิกาเจ้าของทั้งสองพระองค์

การพระศาสนาของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามที่ได้ประมวลมาเฉลิมพระเกียรติมาโดยลำดับนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านบ้างไม่มากนักน้อย

วรรณคดี ดนตรี และนาฏศิลป์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ปัญญา นิตยสุวรรณ

พ ระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นกวีที่สำคัญพระองค์หนึ่งของไทย ทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนไว้หลาย
บท ส่วนมากเป็นเพลงยาวและสักวา บทเพลงยาวที่บรรดานักอ่านวรรณคดีไทยรู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีอยู่ ๒ บท
บทแรกเป็นการสอนข้าราชการให้รู้จักหน้าที่ สิ่งใดควรพูดไม่ควรพูด สอนผู้หญิงให้รู้จักหน้าที่ของภรรยาที่ดี เมื่อ
ได้ดีเป็นถึงเจ้าจอมหม่อมห้ามแล้วก็นึกถึงบุญคุณของผู้ที่แต่งตั้ง และให้รักษาตัวไว้ให้สมฐานะ

บทเพลงยาวพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
บทที่ ๑

เราทั้งสองรองภูมินทร์นามปิ่นเกล้า
เปนคติควรดำรงข้อเขยุดครอง
แม้ผู้ใดใครเป็นข้าราชกิจ
ถึงจะต้องราชทัณฑ์สักพันที
คิดอีกข้อหนึ่งอย่าพึงทำปากมาก
ความข้างในออกไปนอกออกตะโกง
อันปากบอมนี่เป็นการพานชั่วมาก
จึงได้คิดยกย่อนบอมนะยา
ต้องคิดไปจึงจะได้เห็นว่าผิด
วิสัยคนปากคั่นอกตัญญูตา
ถึงผู้ใดจะไปเลี้ยงดูเล่า
ใครคิดร้ายต่อสามิไม่ดีเลย

คิดบทกลอนไว้เพนกลอนสุนทรสนอง
ตามทำนองโบราณราชประเพณี
อย่าท่อนคิดถือโกรธเท่าเกษ
ก็ควรที่รับผิดชอบคิดโกง
รู้สิ่งใดแล้วอย่าอยากพูดโง่งโง่ง
จงชักโยงหักใจอย่าได้ท่า
พอใจอยากขอบพอในข้อข้า
เพราะหมายทำการขอบมอบกายา
ความชั่วนั้นมันจะติดเพราะอิจจา
ไม่ซื้อต่อภักดาที่ขึ้นเขย
ชั่วของเจ้าเขาไม่ลืมหอกน้องเอ๋ย
อย่าเชื่อนเฉยตริกรตรองไว้ลองดู

นางโมราฆ่าพระจันทร์โครพ
 ควรจะจำใส่ใจไว้เป็นครุ
 จงรำลึกดูเมื่ออยู่บ้าน
 คนทั้งหลายเขาก็เรียกตามฉายา
 ประเดี๋ยวนี้คนทั้งนั้นก็หันกลับ
 มีวาสนาเหมาะเจาะขึ้นเพราะใคร
 อันตัวเรานี้ก็ร้องพระจอมเกล้า
 มียศศักดิ์ประจักษ์ทั่วทุกภวรา
 ถึงใครใครที่จะตกมาเป็นห้าม
 เสียแต่ไม่ฉายเจ็ดเพริศพรังเพรา
 ถ้าจะว่าไปจริงทุกสิ่งสิ้น
 ฤาณาจิตต์คิดเห็นเป็นอย่างไร
 การสิ่งใดที่ไม่ดีเรามิชอบ
 ก็ไม่ฟังขึ้นขัดอ้อฮยา
 ที่ข้อใหญ่ชี้ให้เห็นเรื่องเล่นเพื่อน
 ถ้าจะเปรียบเนื้อความไปตามจริง
 นี่หากวังมี้กำแพงแขวงแรงรอบ
 ถ้าหาไม่เจ้าจอมหม่อมเหล่านี้

ความไม่จบภาเล่นจนเข้าหู
 จะได้รู้ชั่วเช่นไว้เป็นตรา
 เคยสำราญเปโนไฉนอย่างไรหนา
 ที่มีมาว่าอันนั้นไป
 มาคำนับว่าคุณจอมหม่อมฉันไหว
 เหตุไฉนลืมนครคุณกรุณา
 เปนปิ่นเกล้าในสยามภาษา
 พระทรงธรรม์กรุณาชุบเลี้ยงเรา
 ไม่มีความขายหน้าดอกหนาเจ้า
 เพราะแก่เจ้าหญิงหงษ์ไม่ฉับไว
 ก็พอกินตามแก่แก้ขัดได้
 จึงมิได้ปลงรักสักเวลา
 อ่อนหวานปลอบจงจำอย่าทำหนา
 ยิ่งกับว่าดอกไม้ไม่ไหวติง
 ทำให้เพื่อนราชกิจผิดทุกสิ่ง
 เสมอหญิงเล่นซู้จากสามมี
 เปนคั่นขอบดูลเชือนศิริศรี
 จะไปเล่นจ้ำจี้กับชาย เอย ๖

เพลงยาวบทที่ ๒

ที่สุดครวญแสนครวญรัญจนถึง

จบพลบค่ำเขาย่ำหอกลองตึง
 พอพระหมดถึงกำหนดเวลาเครื่อง
 แสนขึ้นเหมือนจะกลืนพระกระยา
 นั่งเก้าอี้ชมนางพลาภกินเข้า
 เพราะความรักนั่งกระหยิ่มอ้มในใจ
 จะพิศไหนดูลไมล่อมเหมาะ
 ทั้งจรีดก็ซ้ออ่อนอ่อนระทวย
 จะพิศดูเรือนผมก็สมพักตร์
 ทำไฉนจึงจะได้ห่อลูกจันทร์

นอนรำพึงเปลี่ยวเปล่าเศร้าวิญญา
 จึงค่อยเปลื้องความทุกข์เป็นสุขา
 ในโถฝาลายครามสักสามใบ
 ดักเกาเหลาแทบหมดชดน้ำใส
 เปรียบเหมือนได้ถูกกำตัดถนักรวย
 ช่างฉอเลาะหยิบหย่งสมทรงสวย
 เนตรชนงก่งสวดังวงจันทร์
 ยิ่งเพิ่มรักทวนจิตต์คิดกระสัน
 มาชมเล่นทั้งกลางวันกลางคืน เอย ๖

นอกจากเพลงยาวที่เป็นบทพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ บทนี้แล้ว ยังมีบทพระราช
 นิพนธ์ที่เป็นสักราอีก ๒ บทคือ

สักรวเวลาก็ดีกดิน
 จำจะล่าน้องรักไว้สักคราว
 องค์กรเนาสักรวจะลาแล้ว
 ด้วยกลัวน้ำจะแห้งคลองจึงต้องไป

น้ำค้างขึ้นเมฆหมอกออกหนาวหนาว
 หนทางบ้านย่านยาวระยะไกล
 ไปทางแถวชลธาราไหล
 ถ้าอยู่ได้ก็จะอยู่จนรู้ เอย ๖

สักรวาลเวลาที่ดีคืน
เสียงไก่แจ้แซ่ขันกระชั้นซ้ำ
จะขอลาครรไลไปสถาน
เสียดายนักความรักจะทรุดโทรม

น้ำค้างขึ้นเมฆหมอกออกทวนหนาว
จนฟ้าขาวเดือนดับลับโพยม
ไม่เห็นนานก็จะกลับมาชมโฉม
จะทุกข์โศกนักหาสุดา เอย ฯ

มีบทกลอนพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกบทหนึ่งที่ทรงพระราชนิพนธ์ก่อนเจ้าจอมมารดา และข้าราชการวังหน้า แต่กีทรงชมเชยข้าราชการบางคน แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเอาพระทัยใส่ในการปฏิบัติราชการของข้าราชการในวังหน้า ทรงทราบดีว่าผู้ใดขยัน หรือเกียจคร้าน ดังบทกลอนที่ทรงพระราชนิพนธ์ว่า

เป็นนายทหารไม่รู้จักอะไร
สูงเป็นเปรต
พูดอะไรไม่เหมือนพูด
เข้าวังไม่เป็นเวลา
กินแล้วนอน
หิบบอะไรไม่รู้ขอ
จรีตติติจะหยิ่ง
กวนโมโหทุกที
พูดจาสำอวดสำออย
ดองยาขาย
เป่าปี่เพราะ
พูดอะไรไม่คิด
ทำราชการถลาไกล

พระพิไชยสรเดช^(๑)
คุณเทศอัฐ^(๒)
พระยาริสสุตรโกษา^(๓)
พระยาภักดีภูธร^(๔)
พระยาประเสริฐหม่อ^(๕)
เฝ้าที่พริ้ง^(๖)
ยัมเจ้าสัวลี^(๗)
อึ้งคุณน้อย^(๘)
ยายมาทนาย^(๙)
ทนายเรือนเตาะ^(๑๐)
พระประดิษฐ^(๑๑)
คุณเฒ่าคุณใหญ่^(๑๒)
นายปานขุนบำรุง^(๑๓)

- (๑) ตำแหน่งปลัดจางวางซ้ายในกรมทหารปืนเล็ก
(๒) เป็นอาของปrikจอมมารดาฝ่ายพระราชวังบวรฯ
(๓) พระยาริสสุตรโกษา (อิน) ตำแหน่งปลัดทูลฉลองกรมพระคลัง (กรมท่า)
(๔) พระยาภักดีภูธร ตำแหน่งจางวาง กรมรักษาพระองค์ซ้าย
(๕) พระยาประเสริฐศาสตร์ธำรง (ศรี) ตำแหน่งจางวางกรมหม่อ
(๖) พริ้ง พนักงานเฝ้าที่
(๗) ยัม พนักงานเฝ้าที่
(๘) คง พนักงานเฝ้าที่
(๙) มา ทนายเรือน
(๑๐) เตาะ ทนายเรือน
(๑๑) พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) บรรดาศิษย์ดนตรีไทยและคนทั่วไปเรียกว่า ครูมีแขก เพราะบ้านเดิมอยู่ในบริเวณสุเหร่าเหนือวัดอรุณราชวราราม และเมื่อคลอออกมาใหม่ ๆ นั้น มีสิ่งขาว ๆ คล้ายหมวกแขกครอบศีรษะ จึงได้สมญานามว่าแขกมาตั้งแต่เล็ก ๆ
(๑๒) เจ้าคุณจอมมารดาเฒ่า เวลานั้นเรียกกันว่าคุณใหญ่ มีพระบวรราชโอรส ๓ องค์ องค์แรกคือ พระองค์เจ้าชายยอด้ยงค์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาเป็นกรมหมื่นบวรวิไชยชาญ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานอุปราชภิเษกเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล พระบวรราชโอรสองค์ที่ ๒ คือพระองค์เจ้าชายปรีดา (พระราชวรวงศ์เฒ่า พระองค์เจ้าปรีดา) พระบวรราชโอรสองค์ที่ ๓ คือพระองค์เจ้าชายเนาวรัตน์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาเป็นพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นสถิตย์ธำรงสวัสดิ์ และมีพระราชธิดาหนึ่งองค์คือ พระองค์เจ้าหญิงวงจันทร์ (พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวงจันทร์)
(๑๓) ขุนบำรุงรักษา ปลัดกรม กรมรักษาพระองค์ขวา

ทำราชการเข้าพักเข้าถู่
รับสินบนบ่อยบ่อย
เห็นหน้าวับวับแวมแวม
หมั่นเป็นพักพัก
เมาไม่เป็นเวลา
หาได้พอกิน
พลัดพรากจากพระนิเวศน์
นอนกินเป็นไอ้ตื้อให้เขาๆหัวเมืองกระเดื่อง
เข้าเจ้าหัวชุดตูดขมุขมิบ

คุณปลัดน้อย^(๑๔)
จำแถม^(๑๕)
หลวงนายมหาใจภักดี^(๑๖)
พระยาบริรักษ์ราชา^(๑๗)
พระพรหมสุรินทร์^(๑๘)
นายรินทร์กับหมื่นเดช^(๑๙)
หม่อมเกษพระราชรองเมือง^(๒๐)
เจ้าจอมมารดาชล^(๒๑)
นางแดงนครนายก^(๒๒)

บทพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเภทเพลงยาว สักวา และคำกลอนตามที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงบทสั้นๆ ที่ทรงพระราชนิพนธ์เป็นเรื่องยาวมีเพียงเรื่องเดียวคือ บทแฉ้วเรื่องนันทานายคำสอน เหตุที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงพระราชนิพนธ์บทแฉ้วเรื่องนันทานายคำสอน เป็นเพราะว่า พระองค์โปรดการเล่นแฉ้วลาว และทรงสามารถเป่าแคนแฉ้วลาวได้อย่างไพเราะ ในตอนปลายรัชสมัยของพระองค์ ทรงพระประชวรมาหลายปีต้องเสด็จไปเที่ยวรักษาพระองค์ตามชนบทอยู่เนืองๆ และโปรดที่จะเสด็จไปประทับตามถิ่นที่มีคนลาวอาศัยอยู่ เนื่องจากทรงโปรดแฉ้วลาว เพราะพระองค์ทรงได้เจ้าจอมมาจากสระบุรีและนครราชสีมาหลายคนหลายรุ่นด้วยกัน บรรดาญาติพี่น้องของเจ้าจอมเหล่านั้นก็มักจะติดตามเข้าอยู่ด้วย และมีความชำนาญในการเป่าแคนแฉ้วลาว จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดแฉ้วลาว เวลาที่เสด็จไปรักษาพระองค์มักจะเสด็จไปประทับที่ตำหนักบ้านสีเทา แขวงเมืองสระบุรี ทรงศึกษาภาษาลาวจากพวกลาวเมืองสระบุรี จึง

ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทแฉ้วเรื่องนันทานายคำสอนเป็นภาษาลาว เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว ทรงเกรงว่าคนที่ไม่ได้ศึกษาภาษาลาวจะไม่เข้าใจในบทแฉ้วลาว พระองค์จึงได้ทรงทำปทานุกรมภาษาลาว-ไทย ต่อท้ายปทานุกรม ซึ่งทรงเรียกว่า อภิธาน

บทแฉ้วเรื่องนันทานายคำสอน พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ฟังเยอ สาวลำน้อยขึ้นใหญ่กายชาวเขียมเอย ทั้งชาว
ฮามค้อยคองฟังแจ้งอย่าได้เนาอนแล้งมินดาให้เมิด หน้อย
พิจักถวายภาคพื้นพะออนน้องจงฟัง ยังมีเมืองใหญ่กว้างเขียก
ชื่อพาลา อยู่กะเลิมสุขไฟไทยเหลือล้น ลาซาเจ้าเสวยเมืองทศ
ลาซ ฮ้อยประเทศทั่วมาเข้าส่วยทอง ก็บ่อหยุดหย่อนย่านหน
แห่งเมืองใด ก็เผื่อสมภลเพลงสาตตะคิลปัซคำ อันว่าเงินคำ
ล้นเหลือเขียกนบโกฏี บ่ออาจจักนับได้เหลือล้นเอนกนอง
เสนาข้าคนหาลอนันต์เนก ผูกหมู่ช้างแลม้าเหลือล้นโกฏีก็อ

(๑๔) ขรัวยายพระองค์เจ้าถนอม เดิมเป็นท้าวสัตยานุรักษ์

(๑๕) เป็นจำโฮลน

(๑๖) หลวงมหาใจภักดี นายเวรมหาดเล็ก

(๑๗) พระยาขลาโหมราชเสนา (ฉ่ำ)

(๑๘) พระยารานุกิจมนตรี (ยง)

(๑๙) นายรินทร์อิเบศร์ มหาดเล็กเวรชิตภูบาล และหมื่นเดชไชยชาญ กรมมหาดไทย

(๒๐) หม่อมเกษ อยู่ฐาน

(๒๑) เจ้าจอมมารดาชล มีพระบรรราโชรส กับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อบรรราชภิเษกแล้ว ชื่อพระองค์เจ้าชายเฉลิมลักษณะวงศ์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงสถาปนาเป็นพระเจ้าราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นวรุณวิมลสุภากร และมีพระราชธิดาคือ พระองค์เจ้าหญิงวิไลยทรงกัลยา (พระเจ้าราชวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิไลยทรงกัลยา)

(๒๒) แดง คนทรงเจ้า

เขาก็ลืมซาเจ้าจอมเมืององอาจ อำมาตย์เฝ้าปะนมหัวคองงาม
ยังมีความเมบ้านนิคมชาวเทศ ใหญ่บ่อ น้อยประมารด้าม
สอดซาวยังมีลำพอยฮ้ายผิวเมียทุกขยากเข้าใส่หม้อพ้อมมือก็บ่อ
มีสองก็ชวนขวยเลี้ยงชีวังทุกเช้าค่ำ ผิวจึงมีค่าว่าจาเมียหลาย
สิ่ง พ่อแม่เขาก็หากทุกขยากใส่เงินฮ้อยก็บ่อมี เขาอย่ากิน
แห่งท่อนตามบุญชิบังเกิด แสนว่า ฮ้อยฮ้ำฮ้ำบ่อมีได้ตั้งใจ
สองจาต่านนำกันทุกสิ่ง เลยค่าค้อยแลงแล้วเล่านอน ดูเด็กล้ำ
ยามแก่ไกชิสุง ไก่ก็ตบปีกเปื่องขันถ้าสูงจวน มินน่านได้หลาย
ปีแถมถ่ายเชือกก็มีลูกน้อยหงหงาสูงปาม สองก็ทำเพียนเลี้ยง
บุตรตาเจ้าอ่อน ทุกค่าเช่าถนอมไว้ถุ่นทวง ก็จึงใส่ฮ้อยเจ้า
อ่อนคำสอน มาลดตาแพงเกิงตาตนไว้ พอเมื่อท้าวใหญ่ได้ถึง
ขบลิบปี บิดาทังมาลดามิ่งมณเฑาะว์ ยังแต่ตนเดียวน้อย
ลำพอยทุกขยาก เป็นกำฟ้าขอเช่า เพิ่นกินดูนานล้ำสังขาร
แถมถ่าย พอเมื่ออายุได้สิบสี่ปีขีมา บาก็ไปเรียนหาแห่งสังโฆ-
เจ้า มหาเถรเจ้าชิตูตนน้อยอ่อน ก็จึงทานทอดให้ของนั้นชูปะ
กาล บาคนท้าวเทียวไปทุกเมื่อ สังฆเจ้าเอาท้าวอยู่หน้าบุญชู
คำเจ้าอ่อนคำสอน แปะดินมือใส่หัวถนอมไว้ ท้าวจึงบวลบัติ
เจ้าพินไฟ น้ำฮ้อยอุ่น ทุกค่าเข้าบาท้าวปิ่นบวตั้งหากแวน
ปะเสริฐแท้ฮักเกิงหัวใจ สังโฆสอนบาศรี ก็จึงมีคำฮู้ ท้าวก็ทำ
การสร้างอันใดก็หากช่าง ท้าวนี่มาคองแท้เสมอเผียงตั้งใจ ถึง
เมื่อยามสวายได้บวลบัติน้ำอาบ ตื่นเมื่อเช้าหาน้ำสวยมือ ยาม
ค่าค้อยหาดอกมาลา ถึงกางคินก็เล่าหาไฟได้ มหาเถรเจ้า
เนาอนนิตหนึ่ง ท้าวอุปไล่มือคั่นแมงขา ลาติชอนแสงทองใส
ส่อง ลูกจากห้องปิดกวาดอาสาม แล้วเล่าไปเอาไม้สีพื้นน้ำ
บ้วนปากหมากคำก้อมกอกยาพ้อม จึงเคนว่าบ่อให้เคื่องใจเจ้า
มหาเถรจักสิ่ง ทุกค่าเข้าบาท้าวปิ่นบว เทิงนานได้หลายปีขึ้น
ใหญ่ ท้าวก็คิดค้อยๆ หาแก้วยอดหญิง ก็จึงไปวอนไหว้บัณฑิต
ผู้ปะเสริฐ ยกยื่อนี้พระนมน้อยขาบชูลี ท้าวจึงปีปายด้านไขคำ
บนบอกฮ้อยก็คิด หยากได้เมียฮ้อยแทบเทียม หญิงไดยังชอบ
เนื้อเปนมิ่งเมียขวัญ ทำกาลลุลามมีบุญค่า ขอแก่อาจาลย์เจ้า
กวนาซบอ กฮ้อยก็คิดหยากได้เมียแก้วโชคไชย หญิงไดยังถือ
โสภณิกด้ามเจ้าแทบเทียม หญิงไโดได้ลุ่มฟ้าผู้ปะเสริฐมีบุญ จัก
ได้เอาเปนมิ่งเมียชูปะดิชิตูคนค่า อาจาลย์ด้านไขคำบนบอก หญิง
ในได้ลุ่มฟ้าเหลือล้นเอนกนอ อันจักเอาเป็นเจ้าเมียขวัญกับ
ปะต๊ิบ แยกที่โสภณิกต้องเทียมข้างก็จึงคุณ ลอนถ่ออันหยากได้
เห็นชูปามสนิด บาดว่าภายลุนเลยถ่อยเสียบางฮ้อย

ดี หญิงไโดเห็ดกินพ้อมพอกเกือกปากาแดก เป็นฮ้อย

เพิ่นฮ้อยชั้นควรให้ถ่ายเอา

ดี หญิงไโดเอเลทองปุมหลวงอุ้มบาต ลอนถ่อโสม
ชูปะฮ้อยบุญเจ้าก็หากมี ชายไโดได้เข้าฮ้อยสุขยิ่งเฮียงฮม สมบัติ
มีมากมูลเต็มย้าว

ดี หญิงไโดคอดกปกป้องทางตาแดงพอสน้อย หญิง
นั้นคู่ส้นล้นคำฮ้ำบ่อปี

ชั่ว หญิงไโดยัวละยาดย้ายเสียงบาทดินหนัก อย่าได้
เอาหัวเฮียงถ่อยคนจริงแท้

ดี หญิงไโดหน้าผากสวดผัวฮักแวนถนัด กาลหญิง
ชายก็หากยังแวนจ้อย

ชั่ว หญิงไโดปากกล่าวต่านเสมอตั้งเสียงชาย บาไท
เออยอย่าเอาเฮียงฮอน

ดี หญิงไโดเกศาเส้นกกดำดีเลิงแลบ มีทั้งผิวบ่อเศร้า
งามล้วนอยู่เลิง ยามเมื่อยกย่างย้ายไปเชียมเบาเสมอ ตาบ่อ
หลังแลไถแต่พาวาดด้าม ไผหากไดยู่ฮอนเฮียงฮอนเปนมิ่ง
อยู่ถ่างทงคำสุข นังปองเปนเจ้า

ชั่ว หญิงไโดยงบาทกวางดินขวันถลณี ตัดหาในสงสาร
บ่อมีไผเพียง

ชั่ว หญิงไโดชนตาเหียนเหียนปางออยู่ หญิงนั้นฮู้ชัค่าน
แวนซำมกนอ แม่นว่าเปนมิ่งไผ ก็บ่อเปนมิ่งย้าว

ชั่ว หญิงไโดผมเปนมิ่งร่อยยอยทุเปนมิ่งดี หญิงนั้น
เฮียนบ่อเปนมิ่งย้าว เงินเพื่องบ่อแวนถง

ดี หญิงไโดปานแดงจักกกาชวดลาก ไผผู้ไปกล่าวต่าน
โอมได้โชคมัน

ชั่ว หญิงไโดจินจีแก้วผแยงหน้าผาก หญิงชูปั้นแสง
ม้างศาสนา

ชั่ว หญิงไโดโซโมนาคือชายสัดชาติ ใจโลกลีลามิฮู้
จากผัว

ชั่ว หญิงไโดปายมือทวนทังกำผาใหญ่ ทุกขบ่อมัวบา-
ท้าวอย่าเอา

ชั่ว หญิงไโดทันตาแว่วชาวปานก้วยปอก ทุกขแต่ถ่อย
ถึงเถาอยู่เลิง

ชั่ว หญิงไโดฝ่าตีนกว้างกกาชากักแคงใหญ่ แม่นว่าเป็น
ฮ้อยชาสอนได้ก็บ่อฟัง มันก็เกาะและถ่อยใจโลภกามคุณ อัน
แต่ในสงสารไผบ่อทันเทียมได้

ดี หญิงไโดหลังดินสูงขึ้นคือหลังองเต่า ใจฮ้อยแท้
ประสงค์ตั้งแต่ผัว ก็บ่อคิดหลินชู้ชายอื่นมาแถม มันก็จิ้มใจฮัก

ต่อผัวคือค่อย แม่นจกทำการสร้างอันใดก็หากสูงเฮืองแล้ว ชาย
โตได้อยู่ช่อนโชคถ่อข้างบุญสร้างแต่หลัง

ดี หญิงโตทำคว่ตั่งทุ่งแกงชั่วแจ่ว ก็บ่อเคมบ่อจิตพัน
แวนจ้อยแซบหิ้ว หญิงนั้นบุญมากล้น ยศทะโยคนามขุน แม่น
ว่าตำปานกาภิหากควรเอาช่อน

ดี หญิงโตชี้แมงวันจับเต้าถันนางอยู่ แม่นว่าเปน
ช้อยเพิ่นช้อยชั้นเมื่อนาหากชื้อเฮือง

ชั่ว หญิงโตชี้แมงวันจับอยู่จอมดั่ง หญิงนั้นทุกขบ่อ
ชั่วเปนช้อยเพิ่นเลิง

ดี หญิงโตโป้งแค้น้อยคิ้วก่องกมตา หัวนมเป็น
ปานแดงก็หากบุญมีแท้ ไผผู้โอมเอาได้เปนเมียโชค

ขนาด ตั่งหากดูประเลีฐแท้เมื่อนาย่อมกะเลิม
ชั่ว หญิงโตไปมาก้มมุขขังลงต่ำ

สมบัติมีมากล้นมันนั้นก็บ่อยีน
ชั่ว หญิงโตผมเขินท่วนแปนหูไก

อยู่ งามลั่นลั่นมันนั้นก็บ่อดี
ชั่ว หญิงโตจาลจาต่านเหมือนดั่ง

เสียงชาย หญิงนั้นศุขบ่อลั่นความไฮ่แล่นถึง
ดี หญิงโตปากกล่าวตัวหัวก่อนบุญมี

แม่นว่าเป็นเมีย ไผบ่อล่อนพอฮ้าย
ดี หญิงโตเล็บมือสวยแดงผิวใสสอง

เปนช้อยเพิ่น
ฮ้อยชั้นก็ควรให้ถ่ายเอา
ชั่ว หญิงโตผมถอยขึ้นเมื่อเทิงลั่นแ่ง

หญิงนั้นทุกข
เท่าเถ่าควรเว้นอย่าเอา
ชั่ว หญิงโตตาหิ้วเบื่องหัวแผ่สบปอน

ใจจองวองส่อ
เตียนคำเว้า
ชั่ว หญิงโตหน้าผากกว้างดั่งใหญ่โซโม

หญิงนั้นเปน
คนชวงอย่าเอาควรเว้น
ดี หญิงโตนมยานเท่าถึงปุมท้องอ่อน

หญิงนั้นเลี้ยง
ลูกเต้าเมื่อนาแม่หลาย ไผผู้โอบเอาได้เปนเมียแวนปะเสริฐ
ถึงว่าโสมชูปฮ้ายก็ควรให้แต่งเอา

ชั่ว หญิงโตนมสีเต้าเชื้อชาตินามหมา มันนั้นใจโลภ
ถ่อยคนควรเว้น ทำกาลสร้างอันใดบ่อสูงเฮืองแล้ว แม่นว่ามีลูก
เต้าสอนได้ก็บ่อฟัง

ชั่ว หญิงโตแปะเยะหน้าโสมคือให้อยู่ หญิงนั้นดั่ง
ถ่อยฮ้ายใจล้มบ่อดี ไผผู้โอบเอาได้เปนเมียสอนยาก มันก็ทำ
เพศเนื้อสีหน้าบ่อบาน

ชั่ว หญิงโตเสียงปากเปนพืงๆ ชังอยู่ในดั่ง อย่าได้เอา
เปนเมียบ่อดีพาฮ้าย แม่นว่าโสมหากงามยิ่งเพียงสาวสวรรค์

ปูนเปียบ ให้เจ้าค่อยหลีกเว้นอย่าได้แทบเทียม
ดี หญิงโตหนูนี้ส่วยเสมอบัก้วยหย่อน

หญิงนั้นศุขลั่น
ลั่นความชื้อบ่อมี
ดี หญิงโตชี้แมงวันจับสบเบื่องช้ายสมบัติมากบุญมี

ไผผู้เอาเปนเมียก็ยอมยั้งคุณคำ มันก็หากชื้อแท้ดั่งต่อผัวตน
เทียลมาคงอยู่ยืนถึงเถ่า

ดี หญิงโตแขนกลมส่วยชาวงามผิวอ่อน ชายโตได้อยู่
ช่อนปานกั้งส้มแดง

ชั่ว หญิงโตมือปอนช้อแขนบางอกกั่ว หญิงนั้นทุกข
เท่าเถ่าถือกะเบื่องเทียวขอ

ดี หญิงโตคอกมบ้องกอยหวากก่อง
หญิงนั้นมิลูกเต้าเหลื่อลั่นมากมูล

ดี หญิงโตปากกล่าวต่านหัวก่อนบุญมี
หญิงนั้นศุขลั่นลั่นความชื้อบ่อมี ควรที่เอา

ฮ่วมช่อนเปนมึงเมียชัวญ สองชู้กันสูง
เฮืองเมื่อนา

ดี หญิงโตดำแดงเนื้อผิวงามใสสอง ก็
บ่อสูงต่ำพันประมาณด้ามฮูปงาม

ทั้งเลาตินมือ
ส่วยกมงามเนื้ออ่อนผิวบ่อเศร้างามลั่นอยู่ถึง มีทั้งผมยาว
ตัวดำนิลสนิดอยู่

หญิงนั้นควรค่าตื้อคำเชิมชอบธรรม คั่นว่า
ท้าวหากมักไคได้เปนมึงเมียชัวญให้ค่อยพิจาลณดูโทษคุณดีฮ้าย

ดี หญิงโตตีนมือสั้นขาวเหลื่อต่าเกิง หญิงฮูปนั้นฮู้
แต่งดั่งการย้าวแม่ผัว

ดี หญิงโตใบหูท่วนดั่งหยุดพอส่นอย

เปนแม่ค้ายังชื้อ
ได้สับไป
ดี หญิงโตมีผผด่าเหลื่อมเสมอนกยุงดำ

ไผหากโอม
ได้เปนเจ้าเศรษฐี
ชั่ว หญิงโตทันตาแคว่ขาวเจิงพันเพิ่น

เสียงลูกเต้าบ่อ
มีได้ใหญ่สูง
ชั่ว หญิงโตโซโมหน้ากอยแ่งดัมเกี้ยว

ทุกขบ่อมั่วถือ
กระเบื่องเทียวขอ ทำกาลสร้างอันใดก็บ่อสูงเฮืองแล้ว

ไปคำได้
มือฮ้อยเสียซ้ำจุ่มทิน
ชั่ว หญิงโตสบตาบื้อเสมอหมากมอนสุก

ตันทาใน
สงสารไผบ่อทอนทั้นเทียมได้
อันนี้เป็นกอนดำนแสงสาวเลือกคู่

ไผหากได้คู่ช่อน

เสมอเอื้องบอกมา ก็หากแว่นปะเลื้อยเท้าหา
ยากนานพบ คั่นว่าสมภารมีกิจจึ่งสมปะ-
สงค์แท้ อันที่หญิงดินนั้นอาจาลย์จาต่าน
กล่าว ว่าเปนเทวดาชั้นฟ้าบนพุนเกิด
มาเจ้าเฮย

สาวคำชาวดำตันสาวสันก็ให้มา มาเยอสาวศรี
ล้อยพิมมะสอน เจ้าแม่กุเฮย สูงมานั่ง
ล้อมแฝงข้าสู่คน ค้อมว่าแล้วเขาฮีบมา
เปื่อง ถึงมาลดานั่งเยียงเลี่ยนล่อม มา
ลดาก้าวถามดูยังลูกบุตรดาเฮย ไผจัก
เปนเมียท้าวคำสอนให้ว่ามาท่อน แต่ยัง

ฝูงสาวพ้อมขานแม่มาลดา เอาแต่บุษยานเปน
บ่อได้ขึ้นคำเจ้า เขาก็สวสยลยหน้าขานคำพ้อมผ้า เขา

บัดนี้เฮาก็บอกโสทด้าน
ฝูงหมุ่นคนหญิง คำสอนเอยจื่อจาเอาท่อน
คั่นว่าท้าวอยากได้เปนมิ่งเมียขวัญให้ค่อย
พิจารณาดูโทษคุณดีชั่ว อาจาลย์เจ้าจาลดาสอนสั่ง แหนฮ้าง
ให้กะบวนเบื่องสู่ประการ เจ้าจึ่งแยงที่บ้านหนแห่งคาเม ไผ
หากชั้นเปนเมียก็จึ่งเอาเงินให้ สายใจแก้วคำสอนสุดสวาสดี
พ่อเฮย เจ้าจึ่งฟังคำสอนหากซึเห็นเมื่อน่า บาไทท้าวยอมมี
นบนอบ ลากจากเจ้าไปบ้านชอกสาว สมพาวเพียงเฮียฮีบไป
เปื่องถึงส่งโหมกล้าวอนคี่ค่อย บัดนี้ข่อยก็คิดอยากได้เมียมิ่ง
มาชม ขอให้ส่งโหมผายไผ่ตนตัวข่อย หลอนว่าบุญหลายได้
เมียมาอุปฐาก คั่นว่าข่อยหากโกจากเจ้าไผซิเฝ้าปิ่นบัว
สังโหมเจ้าอดูตนบาบาว เลยเล่ายอเย็นให้คำฮ้อยใส่มือ กับทั้ง
เงินพั้นนี้เอาไปตามวาดเจ้าท่อน จงให้ลูกหลานได้ผู้ปะเลื้อยกับ
อก ท้าวจึ่งคืนพั้นมาอยู่หน้าเฮาพี่ สมศรีล้อยหัดทอขมขื่น ก็
จึ่งเชื่อนๆ ย้ายลาเจ้ายอดธรรม ยอเงิน คำใส่ธงใส่ไถแปะดิน
เจ้ามาใส่จอมขวัญ สังโหมอวยพรแด่มงบาไทยท้าว ท้าวจึ่งยัว
ละยาด ย้ายวินทั่วทิศา ขอแก่อินทลพพร้อมจตุลาทงสี่ ขอ
ให้ลูกหลานได้ทวงข่อยที่คั่น อันแต่ในชาตินี้ อย่าให้ห่าคำ
พะไม แม้กว่าหญิงสามาลอย่าให้มาเบียดไถ่ ท้าวก็อวนวาน
แล้วลีลาฮ้อยย่าง ถึงคาเมกล้าวถามลูงป่า ทานโทษท่อนหัว
แม่ทั้งหลาย ไผยังมีธิดาลูกสาวสอนหน้า ตานายพ้อมทั้ง
หลายขานตอบ ศรีแจ่มเจ้าถามด้วยเหตุใด อันว่าธิดาข่อยทั้ง
หลายมีมาก นับแต่สาวพี่น้องมีแท้ซู้เฮื่อน ท้าวจึ่งมีคำด่า
ขานตอบตานาย ยังจักวางธิดาลูกสาวสอนหน้า จ้อยจักขอ
เมื่อสร้างเปนเมียเท่าซู้ คั่นว่าวางลูกให้คำฮ้อยใส่มือ ตานาย
ป้าขานบางง่าว แม่จักถามลูกเต้านงหน้าซู้ตน ตานายพ้อม
สนละว่นขึ้นไขว่ เงินหาเจ้าสาวนาคคำไซ ทั้งสาวไวฮีบมา
เดี่ยวนี มาเยอสาวคำปองสาวกองสาวอ่อน แม่จักถามเทียบ
แท้สุเจ้าซู้คน มาเยอสาวลิ่งน้อย สาวพิลาสาวเทียบ สาวหล้า
ฮ้อยมาพี่แม่ชิดาม สาวผิวพ้อมสาวดวงสาวต่อน สาวหอมงาม
อุ่มขุ่มมาหนี่แม่ชิดาม มาเยอสาวกำพ้อมสาวฟองสาวแจ่มกับ
ทั้งสาวยอดแก้วสาวเข้าฮีบมา สาวเพงพ้อมสาวกมสาวแอด

ก็เห็นอุปท้าวงาม ลวนอาดแก่ตา ถ่อว่าเคื่องนุ่งท้าวก็มาขาด
เปนผง ผิวผางใสลิ่งเงินเลียงแล้ว ตานายด้านถามแห่งบาดาน
เขาก็ขานเปนเมียเลือกเอาแม่ท่อน คำสอนน้อยแยงดูถ้วนคู่
โสทดักต้องขาเจ้าซู้คน ถ่อว่าคอง บัวละบัดนั้นเปนลิ่งสันโด
ก็บ่อเห็นภายในลิ่งใดมีฮู้ ท้าวจึ่งมีคำด่าจาแห่งฝูงสาว น้อง
จักชั้นเปนเมียให้เจ้าย่าแยงอ้ายยามนอนนั้นปิดเสื้อปูหมอน
มวยมมเช็ดแห่งปาทาฮ้อยได้บ่อ ยามเมื่อนอนแผ่ผืนดอมกัน
ในเสื้อ อันว่าหัวแจ่มเจ้าเฮียงอ้ายเคื่องคิงได้บ่อ คั่นว่าตื่นแต่
เช้าหาไม้เจียสีพันให้อ้ายได้บ่อ ยาควันทงยาแดง กอกกามา
พ้อมทั้งเหล่าหามาให้อุทกทั้งล้างสวย ผ้าเช็ด หน้ามาพ้อมซู้
อันได้บ่อ แม้กว่ากินเข้านั้นอ้ายกินก่อนสามคำกายลุน นาง
ก็จิกกินนำอ้ายได้บ่อ คั่นว่าวันคี่ให้สมมาอุปฐาก ทังดอก
ไม้เทียนพ้อมหมากพู แล้วให้หมักทูนหมอยอเย็นใส่มือ ให้น้อง
ปงพะทัยน้อมทอเยอเสมอแว่น ยามเมื่อปากกว่าด้นอย่าได้
แผดเสียงแซง ให้ข่อยแบ่งเสียงหวานอ่อนหูคี่ค่อย โตฮานั้น
อย่าให้มัจฉกเถื่อ ให้ว่าเจ้าแลงจ้อยผองเท่าซู้ซิวัง อย่าว่ามิงกู
ให้กายฮือเฮียมจักเถื่อ อย่าว่าอ้ายอันนั้น บักอันนี้คำนั้นอย่า
ให้มี้ อันว่าความผิดความเถียงนืออย่าให้มัจฉกเถื่อ ตั้งให้แม่
ล้อยข่อยใจข่อยผู้เดียว อนึ่งภาน่าพุนหลอนโซคบุญหลาย
เฮียมจักมีเมียเทียมอย่าได้ขึ้นใจอ้าย ไผจักบัวละบัดได้สาวเฮย
ให้ว่ามาท่อน ตาบต่อเท่าถึงเถ่าซู้ซิวัง ฝูงสาวด้านทงหลาย
หัวอเหย โทเดนาหานายอ้ายปากเกียงส่งมาว่าอวดโต สัง
บ่อดูผืนผ้าผงธูลีเปนหมุ่นกะจวนนั้น เจ้าแม่แผ่ผ้าผู้ชายใบ้
ง่าวคน ฟังดูวาจาว่าเหมือนมีทุกสิ่ง ไผซิว่าลิ่งนี้เหมือนเจ้าก็
บ่อมี ไปเยอบาบ่าวท้าวผู้ซื่อโพนลม ดูบ่อชั้นเปนเมียปิ่นบัวนำ
ได้ ดูบ่อบัวละบัดได้ซิชามนอนเสียเปา พ่อแม่เลียงแต่น้อยยัง
บ่อได้ปิ่นบัว ชาติผัวซี้ฮ้อยบ่อมีให้ชมทัว ชายใดมาเปนผัวซี้
ไปต่างข้าง เจ้าอย่ามากว่าอ้างคำปากเปนกะดัด ไผจักชั้น
เปนเมียปิ่นบัวนำได้ ฝูงสาวพ้อมแซวๆ เลยไล่ จับเตี่ยวผ้า

บาทว่าจิกจาย บาคานท้าวคำสอนเลยแล่น ทั้งเหล่าอุ้มหอบ
ผ้าดั่งไ้วขาดกาง ก็จึงม้มเขตรบ้านเหลียวเลือกแลสาว เขาก็
แซวๆ หัวนั้นเต็มบ้าน ฝูงสาวเอนหน้าบาชิว่า ไปเยอเจ้าผู้
ผ้าขาดกันเหลือล้นแต่สหา ไปตีเยอเจ้าผู้โพนลมเว้าทำโปง
ผ้าขาด เจ้าผู้ผ้าขาดกัน เหลือล้นแต่ผยา สั่งเล้ามาชั่วเว้าเอา
แต่ใจโต มาบ่ออย่าแยงไผเหมือนดังควายกินกำ บาคานท้าว
คำสอนย้ายย่างไปแล้ว อันว่าสาวหมู่หนึ่งสั่งมาฮ้ายผดเหลือ
ฮ้ายก็เสียดายเดเปนสาวปากบ่อหม่น อันว่าคำผู้เฒ่าสอนไว้
ก็บ่อฟัง อยู่ตีเยอโยโมหนานมยานทอโขน ฮ้ายก็หลังเบ้งกำ
ฝ่ายกันคือหม่นฮืออยู่ดี ท้าวก็หนีจากหันไปถึงบ้านใหม่ ก็จึง
เอนเฮียกฮ้องเสียงละห้อยบ่าวไป สาวเฮยไผชิเปนเมียฮ้ายคำ
สอนให้เจ้าว่ามาท่อน อุบัติจาก ฮ้ายชู้มือผองเท่าชั่วชีวิต ฝูง
สาวได้ยินคำท้าวท้าว ออกจากบ้านมาแล้วเหล่าจา ข่อยนี้ชื่อ
ว่าสาวศรีส้อยจันทางด้าว เจ้านี้แนวชาติเชื่อบาท้าวชื่อใด
พอยเหล้ามากกว่าว่าเอนป่าวเสียงสหา มาบ่ออย่าแยงไผฮ้าย
ยายฝูงเก่า ข่อยบ่อเคยท่อนฮ้อยฮ้อยปาหาเมีย นับแต่เปนหญิง
มาบ่อท่อนเห็นสนนี้ ไผจักขานเปนเหงาเมียชวีญบ่าวบ่อมี
แล้ว ให้เจ้าแบ่งทั้งช้างหมาน้อยฮียาดกิน ไทเฮาเฮยมาเบ้ง
คำสอนท้าวท้าวคองเห่า ลาวหากเหะหอบเดินไผบ่อต้องว่าชิ
เอา อันว่าโสมเสลาเนื้อผู้ชื้อคำสอน ก็จึงไขวจากตอบหญิง
มียัง ดูสาวสาวพี่น้องน้อยหนุ่มทั้งหลายไผบ่อขานเปนเมียก็
ช่างใจสุเจ้า อย่าได้แซวๆ เว้าสหาความสวเสียด น้องค่อย
ผกกิน หมกฮ้อยเพ้าเดือนห้าก่อนฝน ฝูงสาวได้ยินคำฮักปาก
บ่อได้อยากจึงเข้าเฮฮ้อยดังแมว อย่าได้เอนเห็นฮ้อยหา สาว
เว้าโกกอย่าได้เฮ็ดมัยมัยตาสั่งเบ้งหญิง ชาติชายปากเกียง
เสียวโลกโมโท ตูอยากเอามาตำหมู่กะจวนปานแบ่ง ดำแดง
เนื้อจาสาวเอนตอบ ฮ้ายชิเมื่อเอาไม้ฮ้อยฮ้อยมาให้อีสาว เสียดาย
สาวหมู่หนึ่งมาบ่ออยู่ในปะทัด บัดนี้เฮียมพอยพดก็จึงหลงมาพ้อ
ค่อยอยู่ตีเยอสาวพี่น้องคนถ้อย อาลชีชี เฮียมหากสอนคำดีก็
ว่ามาเปนฮ้ายฮุนี้เปดดังโกลบท้าวลาซาเสวยลาชกาลถาธิ-
ลาช ท้าวหน้าเข้าส่งสาร บัญหาให้ถวยพะยาง
องอาจ พระบาทแก่บ่อได้คำฮ้ายเคียดพุน
เลยเล่าอ้างต่อช่างชนตอบกา ละดา มือดี
ทวงถอดดาวคิงพอน แม่นว่าใจหม่นสาว
หากเปนสิ่งนี้ฮุชเกิดมาสั่ง สักบ่อแตกคอตายเสีย
แต่ยามยังน้อย อ้อยฮ้อยหน้าทาวเล็กลาหนี แยง
คาเมสไปภายหน้า ก็จึงมาฮอดน้องสาวศรีสาวอุ่น สาวสุด

ตาถูกมาจากด้าน บาคานท้าวไชเสียงฮ้องฮ้าย เข้าฮอดบ้าน
บาทว่าปาวไป สาวเฮยไผจักขันเปนเมียฮ้ายคำสอนก็ให้ว่ามา
ท่อน อุบัติจากฮ้ายชู้มือผองเท่าชั่วชีวิต ไผหากขานนำได้เงิน
คำฮ้ายชิดั่ง พักเอนน้องเมืออยู่สร้างนำฮ้ายแต่งแปง สาวก็
ขานบ่อได้เหมือนดังภายหลัง เขาก็แซวๆ เสียงอะเหยหัวชวีญ
ท้าวบาคานเข้าไปหาบ้านใหม่ ไปชู้เบ้องไผบ่อต้องว่าชิเอาทุก
ที่ก้าหนดแห่งในเมือง บาคานเห็นศาลาโสดชานอนหัน ก็หาก
แคนสาแล้วเขาแซงสาก่อน แม่นว่าไปเที่ยวได้สาวก็เข้าไล่หนี
ตามที่ท่อนตามบุญชิบังเกิด คั่นบ่อเคยคาดฮ้างบุญชียูสั่งหา
ขอให้อินตาเจ้าเทพาตนะปะเลฐ ขอให้ชู้ช่วยปองเมียแก้วเข้า
ก้อมสอง โอละนอวนเฮย มาจักจาถึงน้องพ้อแม่ตายเสีย
ยังถอดคนเดียว ทุกชบ่อมีเอือนฮ้าว ตองตอยผ้าผืนเดียวขาด
ถ้อง ฮ้อยคำเข้าขอเข้าเพิ่มกิน ถ่อว่าอายุได้สิบสี่สอนสาว อันแต่
การเสนาหาก็บ่อมีเคยฮ้อย จุพหน้าชื้อว่ากองศรี เปนหญิงพอย
บ่อมีไผเสียด ไปชู้บ้านขอเขาเพิ่มกิน ก็หากอินทุกช้แทนอน
แค่ทางหลวง คือดังความมยพุมตมบ่อมีไผไค ถ่อว่าโสมศรีหน้า
ตาคมคิ้วกอง น้องบ่อลงอาบนน้ำปะมาณได้สี่เดือน เพาะว่า
ความทุกช้ช่อนคิงหมองเมิดไหล นางก็ไปหากินชู้วันทั้งเอือน
เกสาเส้นเปนฮ้างนกเปิดปองอันว่านวนนางน้องกองศรีสุดสาวดี
ขอได้แล้วพายเข้าตัวคิน มาถึงห้องศาลาเนานั่ง ก็จึงบาย
ชาน้อยเอาเข้าออกกิน อันว่าทิพพะขึ้นน้อยท้าวชื้อคำสอน
นอนศาลาตื่นมาเห็นน้อง ไผผู้มาชานี้เปนเมีย ฮ้ายบ่อสาว
เฮย อุบัติจากฮ้ายชู้มือผองเท่าชั่วชีวิต อนึ่งบวละบัดด้วยพิน
ไฟน้ำฮ้อนฮ้อนต้นมือชาน้ำส่วยหน้าผามก้อมผ้าเฮียม ถึง
เมื่อวันศีลให้สมมาอุบิฎฐาก ทั้งดอกไม้เทียนพ้อมหมากพวยาม
เมื่อเข้าอยู่ช่อนกั๊กกันการเสนาหะ วางหัวนอนเก็งคิงตัวฮ้ายได้
บ่อ ยามเมื่อจาสด้านให้มีคำเสียงหม่น อย่าแผดฮ้อยเสียง
ให้แก้วว อันว่าคำผิดคำเถียงนั้นก็อย่ามีจักถื่อ ตั้งให้แม่น
ล้อยฮ้อยใจฮ้อยผู้เดียว แต่นั้นกองศรีน้อยมีคำด้านตอบ คั่น
ว่าฮ้ายชิเสียดเยี่ยงแท้ โตน้องก็บ่อขึ้น ถ่อว่าช้อยนี้ทุกช
ยากแท้ขอเพิ่มมากขึ้น บิดาทั้งมาสดาเผ้าพงค์
ตายเสียด เจ้าชุกญาเสียดบ่อมีขึ้นชวีญ
หม่น เจ้าบ่อเห็นที่ฮ้ายเอาเมือช่อนก็
ส่วนบุญ ถ่อว่าผาน้องก็มาขาดจำแหว
สะไบน้องยังศอกเดียวเปนล้อย ฮ้ายชุกอย
พะทัยแท่น้องขอโดยดอมบาทเจ้าชิให้ช้อยอุบิฎ-
ฐากชู้มือแสนขึ้นก็บ่อขึ้น แม่นว่าเจ้าชิปีนชื้อน้องคาบคอสไสแล่น

น้องบ่อขึ้นคำบ่าถ้อยของน้อย ข่อยจักบัวละบัดให้เสมอความ
เจ้าว่า น้องบ่อให้กิดช่องขลังแค้นแห่งอวน ในทวงน้องจุมใจ
เว้าต่อ ย่านแต่สายคอฟะก่าวคำโยเข้า ตนตัวเจ้าเป็นขวัญของ
เพิ่น คั่นบ่อมีที่ซ่อน ทางน้องก็บ่อขึ้น ย้ายแต่ลำบ่อเกียงซิเปน
ขอดเปาปม ภายหลังนมาย่านซิมคำฮ้าย โอนอสาใจเฮย อย่า
คณิงคำนั้น พี่นิตนเดียวแท้ลำพอยทุกซัยาก คืดอยากชมนาฏ
น้องจึงให้ตันตุ้งมา พี่ก็เที่ยวหาน้องทางใดก็บ่อจวบ เปนแต่
บุญเจ้าข่อยมานี้ก็จึงเห็น สองหากเพนกันแล้วบ่อกินตองก็
เหล้าอย่า คำปากมาแล่นเกียวกี่ปานฝ่ายผูกแขน

จบฉบับเท่านี้

การที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความ
สามารถในการเป่าแคนนั้น มีหลักฐานปรากฏอยู่ในจดหมาย
เหตุของหมอบรัดเล ซึ่งบันทึกไว้เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๓๗๔
ในจดหมายเหตุเรียกพระนามพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัวว่า เจ้าฟ้าน้อย ดังข้อความต่อไปนี้

“เจ้าฟ้าน้อยทรงพาหมอบรัดเลกับภรรยาชมเครื่อง

ดนตรีชนิดหนึ่ง เป็นเครื่องลาว (แคน) หมอบรัดเล
เคยทราบว่ายแคนมีเสียงไพเราะนักอยากจะได้ฟัง
จึงถามว่าใครๆ ที่อยู่ในที่นี้เป่าแคนได้บ้าง เจ้าฟ้า-
น้อยตอบว่าได้ซิ แล้วพระองค์จึงหยิบแคนขึ้นทรงเป่า
แลตรัสถามหมอบรัดเลว่า ต้องการจะฟังแอด้วย
หรือ เมื่อหมอบรัดเลตอบรับแล้ว พระองค์จึงทรง
เรียกคนใช้เข้ามาคน ๑ คนใช้นั้นเข้ามากกระทำ
ความเคารพโดยคุกเข่ากราบลง ๓ ครั้ง แล้วก็นั่ง
ลงยังพื้น คอยฟังแคนอยู่ ครึ่งได้จังหวะก็เริ่มแอ
อย่างไพเราะจับใจ ดูเหมือนจะได้ศึกษามาเป็น
อย่างดีจากโรงเรียนสอนดนตรีฉนั้น”

เกี่ยวกับเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถในการเป่าแคนนี้
ยังปรากฏขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในงานเลี้ยงรับรองเซอร์
จอห์น โบวริง ในพระราชวังของพระองค์ เซอร์
จอห์น โบวริง เขียนบันทึกไว้ในหนังสือของเขาว่า
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเครื่อง
ดนตรีที่ทำด้วยไม้ไผ่ยาวถึง ๗ ฟุต (ลักษณะเครื่อง
ดนตรีที่เซอร์ จอห์น โบว ริง กล่าวถึงนี้ เข้าใจว่า
คงจะเป็นแคน) เซอร์ จอห์น โบวริง กล่าวว่า
เพลงที่ขับกล่อมนั้น ฟังไพเราะและท่วงทำนอง

อ่อนหวานซาบซึ้งมาก และเมื่อเสร็จงานเลี้ยงแล้ว พระบาท-
สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็พระราชทานแคนที่ทรงเป่า
ให้แก่เซอร์ จอห์น โบวริง ไว้เป็นที่ระลึก ข้อความตามที่เซอร์
จอห์น โบวริง เขียนถึงเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า-
เจ้าอยู่หัว ทรงเป่าแคนและพระราชทานแคนให้แก่เขา มีดังนี้

“Music played during the whole evening, and
I was much struck with the sweetness of an
instruments composed or the reeds of bamboothe
central reeds above seven feet long. The king played
upon it, and afterwards presented it to me.”

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
โปรดการเป่าแคนและแอ่ลาว ทำให้เจ้านายชั้นผู้ใหญ่และ
ข้าราชการพลเรือนนิยมชมชอบการเป่าแคนและแอ่ลาวตาม
ไปด้วย เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ไม่พอพระทัย แต่ก็มิได้ทรงห้ามปรามอย่างเป็นทางการ จน
กระทั่งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวประจวบโอกาสจะ

เสด็จสวรรคต จึงได้มีประกาศห้ามเล่นแอ่ลาว
เมื่อวันศุกร์ เดือน ๑๒ แรม ๑๔ ค่ำ ปีฉลู
สัปตศก ๑๒๒๗ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๐๘

มิใช่ว่าพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
จะโปรดทรงแคนและแอ่ลาวเสียจนทรงละเลย
ดนตรีไทยประเภทปี่พาทย์ มโหรี ก็หาไม่
เพราะพระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ในดนตรีไทย
เหมือนกัน ดังหลักฐานปรากฏว่าในงานเลี้ยง
รับรองเซอร์ จอห์น โบวริง ก็มีวงปี่พาทย์
บรรเลง นักดนตรีที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น คือ
พระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) คนทั่วไป
เรียกว่า ครูมีแขก การที่เรียกเช่นนั้นเข้าใจว่าอาจ
จะเป็นเพราะว่าบ้านเดิมของท่านตั้งอยู่ในบริเวณ
สุเหร่าเหนือวัดอรุณราชวราราม และเมื่อตอนที่
มารดาคลอดครูมีออกมา มีสิ่งขาวๆ คล้ายหมวก
แขกครอบศีรษะออกมาด้วย ครูมีจึงได้สมญานาม
ว่า แขก มาตั้งแต่เด็ก พระประดิษฐไพเราะ หรือ
ครูมีแขก เป็นครูปี่พาทย์ในพระบาทสมเด็จพระ-
ปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้รับพระราชทาน
บรรดาศักดิ์เป็นหลวงประดิษฐไพเราะ เมื่อวันที่
๒๑ พฤศจิกายน ๒๓๙๖ ตำแหน่งปลัดจางวาง

มหาดเล็ก ว่าราชการกรมปีพาทย์ฝ่ายพระบวรราชวัง และใน
ระยะเวลานั้นเอง ครูมีแขกก็แต่งเพลงเชิดจีนแล้วนำไป
บรรเลงถวายพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นที่สพ
พระราชหฤทัย จึงโปรดให้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระประดิษฐ-
ไพเราะ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๓๙๖

ตามที่กล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเอาพระทัยใส่ในเรื่องดนตรีไทยนั้น จะเห็นได้ว่าพระองค์
ได้ทรงคิดประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยขึ้นมาอย่างหนึ่ง คือ
ระนาดทุ้มเหล็ก เนื่องจากในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้มีผู้คิด
ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้นในวงปีพาทย์ คือ ระนาดเอก
เหล็ก ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงคิด
ประดิษฐ์ระนาดทุ้มเหล็กขึ้นมาเพื่อให้เป็นคู่กับระนาดเอกเหล็ก
ต่อมาวงปีพาทย์ที่มีระนาดเอกเหล็ก และระนาดทุ้มเหล็ก ได้
ชื่อว่า วงปีพาทย์เครื่องใหญ่ หลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่า พระ-
บาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประดิษฐ์ระนาดทุ้ม
เหล็กขึ้นมา ปรากฏอยู่ในบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ว่า

“ทุ้มเหล็ก ได้ทราบแน่ชัดทีเดียวว่า พระบาทสมเด็จพระ-
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเพิ่มขึ้นถ่ายทอดมา
จากทียบเพลงฝรั่งอย่างเป็นเครื่องเชยหรีเหล็ก”

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น นอกจาก
จะทรงพระปรีชาสามารถในด้านวรรณคดี และศิลปะการ
ดนตรีแล้ว ยังทรงอุปถัมภ์ผู้ที่มีความสามารถทางด้านวรรณคดี
และดนตรีอีกด้วย เช่น ทรงชุบเลี้ยงครูมีแขกซึ่งเป็นครูปีพาทย์
และพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นพระประดิษฐไพเราะ ทาง
ด้านวรรณคดีก็ทรงอุปถัมภ์กวีเอกคือ สุนทรภู่ เมื่อครั้งที่ต้อง
ตกกระกำลำบากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ซึ่งในขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังดำรง
พระราชอิสริยยศเป็นกรมขุนนิศเรศรังสรรค์ ครั้นเมื่อพระองค์
ทรงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระบาทสมเด็จพระ-
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว จึงได้ทรงแต่งตั้งสุนทรภู่เป็นพระ-
สุนทรโวหาร ตำแหน่งเจ้ากรมอาลักษณ์แห่งพระบวรราชวัง-
สถานมงคล เพื่อให้เป็นคู่กับพระสุนทรโวหาร (พัก) เจ้ากรม-
พระอาลักษณ์ฝ่ายพระบรมมหาราชวัง ชีวิตของสุนทรภู่จึง
เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุดในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปิ่น
เกล้าเจ้าอยู่หัว

มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

กับสุนทรภู่ อยู่ ๒ เรื่อง เรื่องแรกเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัย
รัชกาลที่ ๓ มีเจ้าต่างกรมพระองค์หนึ่งเกิดพึงพอพระทัย
หญิงสาวคนหนึ่งที่มีรูปร่างงดงามมาก จึงทรงแต่งเพลงยาว
ไปเกี้ยว เป็นการบังเอิญที่หญิงสาวผู้นั้นก็เป็นพี่ห่มของ
เจ้าฟ้าน้อย (พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) เมื่อ
หญิงสาวผู้นั้นได้รับเพลงยาวของเจ้าต่างกรม จึงส่งไปถวาย
เจ้าฟ้าน้อย เวลานั้นสุนทรภู่ได้อาศัยใบอนุญาตของเจ้าฟ้าน้อยอยู่
เจ้าฟ้าน้อยจึงทรงใช้ให้สุนทรภู่แต่งเพลงยาวโดยสมมติตัวของ
สุนทรภู่เองเป็นหญิงสาวคนนั้น สุนทรภู่แต่งเพลงยาวเสร็จก็
ส่งไปให้หญิงสาวคัดด้วยลายมือของตนเองแล้วส่งไปถวาย
เจ้าต่างกรม ฝ่ายเจ้าต่างกรมเมื่อได้ทรงทอดพระเนตรเพลง
ยาวสำนวนของสุนทรภู่เขียนไปในนามของหญิงสาวผู้นั้น ซึ่ง
มีสำนวนเผ็ดร้อน ก็ทรงทราบทว่าสาวเจ้าคงจะไม่มีไม้ตรีตอบ
สนอง จึงทรงเลิกไป

อีกเรื่องหนึ่งเล่ากันว่า เมื่อสุนทรภู่เข้ารับราชการเป็น
พระสุนทรโวหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
แล้ว ได้เดินทางไปเมืองสุพรรณและเมืองเพชร เพื่อหาแร่ธาตุ
ต่างๆ มาถวายพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทำ
เป็นดินปืน

สำหรับเรื่องนาฏศิลป์ไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระ-
พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏเป็นหลักฐานว่ามีอะไรบ้าง
จะเป็นเพราะพระองค์ไม่ทรงโปรด หรือจะเป็นเพราะว่าใน
เวลานั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราช
นิพนธ์บทละครเบิกโรงสำหรับไว้แสดงละครหลวงหลายเรื่อง
ก็ได้ นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยัง
ทรงพระราชนิพนธ์บททำนองไม่เงินทองสำหรับตัวพระรำเบิก
โรงละครใน แทนรำประเลงแบบโบราณ และบทรำฉุยฉายกึ่ง
ไม้เงินทอง สำหรับตัวนางรำเบิกโรงละครในอีกด้วย มหรสพ
ที่มีในสมัยพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีเพียง
จี่ผู้ชายโรงเดียว ซึ่งเป็นจี่ข้าหลวงเดิม คือ จี่จิ้นนอกที่
ถวายตัวฟังพระบารมี การที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้า-
อยู่หัว ทรงมีจี่ข้าหลวงเดิม คงจะเป็นความจริง ตามพระ-
ดำรัสของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราช-
านุภาพที่ว่า “เจ้านายใหญ่โต แต่ก่อนมีจี่เช่นนั้นเกือบจะทุก
พระองค์ หาได้ทรงฝึกหัดขึ้นเองไม่”

พระบวรราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

สุทธิพันธ์ ขุทรานนท์

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี เป็นพระราชอนุชาร่วมพระอุทรในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯสถาปนาพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งเหมือนอย่างสมเด็จพระเอกาทศรถในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราชสมัยอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๓๙๔ ทรงพระนามว่าพระบาทสมเด็จพระปาวเรนทราเมศมทิศเรศรังสรรค์ มหันทวรเดโชไชยมโหฬารคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บวรจักรพรรดิราช บวรนาถพิตร พระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถรอบรู้งานด้านต่างๆเป็นอย่างดี ทั้งในด้านการทหารบก ทหารเรือ ทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือวังหน้า มีหน้าที่ควบคุมกองทัพอาววังหน้าโดยเฉพาะ ทรงเป็นผู้บังคับการ

กรมทหารปืนใหญ่พระองค์แรก ทรงเป็นธุระจัดการฝึกหัดทหารด้วยพระองค์เอง ทรงสะสมเครื่องคัสตราวุธยุทธภัณฑ์สำหรับการทหาร สร้างโรงปืนใหญ่ โรงทหาร และคลังสรรพาวุธภายในวังหน้า ทรงต่อเรือกลไฟใช้ในราชการหลายลำ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพใหญ่ยกกองทัพเรือไปปราบญวนโดยยกไปตีเมืองบันทายมาศ

นอกจากนี้ ยังทรงพระปรีชาสามารถยิ่งในงานด้านต่างประเทศด้วยทรงศึกษาภาษาอังกฤษจนสามารถเขียนหนังสือโต้ตอบกับชาวต่างประเทศได้ ทรงรอบรู้ขนบธรรมเนียมชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี ทรงเป็นกำลังสำคัญในการเจรจาทำสนธิสัญญา กับชาวต่างประเทศ ทั้งสนธิสัญญาเบอริน และสนธิสัญญาเบาริง และได้ทรงเข้าร่วมเจรจากับ เซอร์เจมส์ บรูกที่เข้ามาขอแก้ไขสนธิสัญญาเบอริน นับได้ว่า พระองค์ทรงเป็นกำลังสำคัญในการช่วยปกป้องบ้านเมืองให้รอดพ้นจากการคุกคามและล่าอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกทำให้ประเทศไทยยังคงความเป็นอิสระสืบทอดต่อมาได้

พระปรีชาสามารถอีกด้านที่เด่นชัดมาก คือ ด้านการช่าง ดังจะเห็นได้จากที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ไปอำนวยการสร้างป้อมเมืองสมุทรสงคราม ชื่อ **ป้อมพิฆาตข้าศึก** นอกจากนี้ยังทรงรอบรู้ในวิชาช่างจักรกล วิชาการปืนใหญ่ วิชาการสร้างเครื่องคัสตราวุธยุทธโปกรณ์ การหล่อปืนใหญ่ทรงนำความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาสู่ประเทศชาติอย่างยิ่ง

อาจกล่าวได้ว่า พระองค์ทรงเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการปกครองดูแลบ้านเมือง

ประชาชนผู้มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ได้ร่วมกันแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อพระองค์ท่าน โดยการสร้างพระบวรราชานุสาวรีย์ และประกอบพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะเป็นประจำทุกปีในวันที่ ๗ มกราคม อันเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระองค์ท่าน

พระบวรราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีปรากฏอยู่ ๔ แห่ง ดังนี้

๑. พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ณ บริเวณสนามหน้าด้านข้างโรงละครแห่งชาติ กรุงเทพฯ

พระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้สร้างขึ้นโดยดำริของกรมศิลปากร ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณประกอบกับกรมศิลปากรได้อาศัยเขตพระราชวังบวรสถานมงคลเป็นที่ทำการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร โรงละครแห่งชาติ วิทยาลัยช่างศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ เพื่อจรรโลงศิลปวัฒนธรรมอันดั่งามของชาติ กองหัตถศิลป์ดำเนินการก่อสร้างโดยมีนายสนั่น ศิลากรณ์ เป็นประติมากร สร้างและประดิษฐานไว้ ณ บริเวณมุมด้านตะวันออกของโรงละครแห่งชาติ ประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พร้อมกับโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘

ต่อมา พระประยูรญาติ ข้าราชการกรมศิลปากร และบรรดาผู้เคารพนับถือในพระองค์มีความเห็นว่าสถานที่ประดิษฐานอยู่ในตำแหน่งที่ยังไม่สมพระเกียรติ และไม่สะดวกต่อการประกอบพิธี ถวายสักการะเพราะตั้งอยู่ในที่คับแคบ จึงพิจารณาหาที่ประดิษฐานใหม่ และดำเนินการย้ายพระบรมราชานุสาวรีย์ไปประดิษฐาน ณ บริเวณ สนามหน้าด้านข้างโรงละครแห่งชาติ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกว่า และได้ปรับปรุงสร้างเสริมส่วนประกอบต่างๆ ให้สง่างามยิ่งขึ้น สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ

พระบรมราชานุสาวรีย์
พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว
ณ บริเวณด้านข้างโรงละครแห่งชาติ

(วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราชในขณะนั้นเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ การดำเนินการแล้วเสร็จและประกอบพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๙

นับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๙ เป็นต้นมา ชมรมกองทุนพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ร่วมกับกรมศิลปากร และผู้เคารพนับถือในพระองค์ ได้จัดให้มีพิธีวางพวงมาลาสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ ณ บริเวณ โรงละครแห่งชาติเป็นประจำทุกปี ในวันที่ ๗ มกราคม

ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคต สืบต่อมาจนทุกวันนี้

๒. พระบวรราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน กรุงเทพฯ

โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า เดิมชื่อว่าโรงพยาบาลทหารเรือบุคคลโกล เป็นโรงพยาบาลซึ่งอยู่ในสังกัดกองทัพบกเรือ เปิดทำการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ กองทัพบกเรือพิจารณาเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นเสมือนผู้บังคับบัญชาพระองค์แรกของทหารเรือไทย ประกอบกับพระจริยาวัตรที่ทรงสนพระทัยวิชาการต่างๆ รอบด้าน รวมทั้งทางด้านการแพทย์ด้วย กองทัพบกเรือจึงกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เปลี่ยนชื่อโรงพยาบาลทหารเรือบุคคลโกล เป็นโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒

ต่อมากรมแพทย์ทหารเรือสำนักในพระมหากุณาธิคุณ จึงพร้อมใจกันสร้างพระบวรราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวประดิษฐานไว้ ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า โดยมีนาย สนั่น ศิลากรณ์ เป็นประติมากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวัศเธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธาน องค์มนตรีเสด็จแทนพระองค์ ทรงเปิดพระบวรราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นที่เคารพสักการะของทหารเรือและ

ประชาชน ได้จัดให้มีพิธีวางพวงมาลาทุกปี ในวันที่ ๗ มกราคม ปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

๓. พระบวรราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร ขอย อาลาดิน (พหลโยธิน ๓๐) ถนนพหลโยธิน บางเขน กรุงเทพฯ

โรงเรียนช่างฝีมือทหาร เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม ทำการฝึกสอนนักเรียนให้มีความรู้ความชำนาญในด้านช่าง ตามสาขาวิชาต่างๆ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางการช่างอันเป็นประโยชน์ในราชการทหาร โรงเรียนประสงค์จะสร้างพระบวรราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวประดิษฐาน ณ บริเวณหน้าเสาธง เพื่อเทิดพระเกียรติและสดุดีพระราชกรณียกิจ ในฐานะที่ทรงเคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางทหารและทรงพระปรีชาสามารถในการช่างสาขาต่างๆ จนอาจกล่าวได้ว่าทรงเป็นผู้วางรากฐานวิชาการช่างสมัยใหม่ให้กองทัพไทย และเพื่อให้นักเรียนโรงเรียนช่างฝีมือทหารได้เคารพสักการะ สำนักในพระมหากุณาธิคุณ ตลอดจนเป็นที่รวมน้ำใจสามัคคีของหมู่คณะ

โรงเรียนริเริ่มดำเนินการก่อสร้างโดยขอให้กรมศิลปากรออกแบบปั้นหล่อพระบวรราชานุสาวรีย์ มีนายสนั่น ศิลากรณ์ เป็นประติมากร ตามแบบพระบวรราชานุสาวรีย์ ณ บริเวณโรงละครแห่งชาติ กรมศิลปากร ดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต

สร้างตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ และการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๑ เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ กระทรวงกลาโหมได้นำความกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ พระองค์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

๔. พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

ณ บริเวณเชิงเขาหินซ้อน ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ณ บริเวณเชิงเขาหินซ้อน มีศาลเล็กๆ ตั้งอยู่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่นสืบมาช้านาน คนท้องถิ่นเชื่อกันว่าศาลนั้นเป็นที่สถิตของดวงพระวิญญาณพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประทับเพื่อคอยดูแลปกป้องประเทศไทยทางด้านตะวันออกต่อมา เมื่อศาลชำรุดทรุดโทรม ข้าราชการพ่อค้าประชาชนในอำเภอพนมสารคาม ร่วมใจกันก่อสร้างศาลใหม่ด้วยความระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงห่วงใยประเทศชาติและเพื่อแสดงความเคารพสักการะเทิดพระเกียรติพระองค์ รวมทั้งเพื่อเป็นการรวมน้ำใจของประชาชนในท้องถิ่น จึงได้ริเริ่มการ

ก่อสร้างศาลพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวใหม่ โดยออกแบบเป็นอาคารมี ๓ มุข ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สถานที่ดังกล่าวนี้ตั้งอยู่ในบริเวณสวนรุกขชาติของกรมป่าไม้

การปั้นหล่อพระบรมรูป ครั้งแรกคณะผู้จัดสร้างกำหนดให้สร้างแบบพระบรมรูปที่ประดิษฐาน ณ โรงละครแห่งชาติ แต่ภายหลังพิจารณาเห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากพระบรมรูปที่สร้างใหม่จะประดิษฐานภายในศาลมีได้ อยู่กลางแจ้ง จึงออกแบบให้เป็นพระบรมรูปลักษณะประทับนั่งบนพระแท่น ฉลองพระองค์ชุดจอมพลเรือ พระแสงกระบี่พาดอยู่บนพระเพลลา โดยมีนายสมชาย รอดเรืองงาม เป็นประติมากร กรมศิลปากรดำเนินการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างตามระเบียบ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต

เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ การดำเนินงานแล้วเสร็จ ประกอบพิธีอัญเชิญพระบรมรูปประดิษฐานบนพระแท่นเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ โดยพลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่เป็นประธาน และในวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศาลและพระบรมราชานุสาวรีย์

แนะนำให้รู้จักกับ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

สุธี อากาศฤกษ์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๓๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์หรือสาขารัฐศาสตร์อีกหกคน ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งสภาละสามคน โดยมีประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งนั้น จะมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี แต่อาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ ซึ่งผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งนั้นจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์หรือสาขารัฐศาสตร์ และจะต้องไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

๑. พิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพแห่งสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๙๗)
๒. พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอมีหลักการเหมือนกันหรือคล้ายกันกับร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง)

๓. พิจารณาวินิจฉัยว่าข้อบังคับของวุฒิสภา ข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร หรือ ข้อบังคับของรัฐสภา ในเรื่องใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๑๕๔ ทวิ)

๔. พิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดแห่งความเป็นรัฐมนตรี (มาตรา ๑๖๗)

๕. พิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่ (มาตรา ๑๗๖)

๖. พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลอื่น หรือระหว่างศาลอื่นด้วยกัน (มาตรา ๑๔๕ เบญจ)

๗. พิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว มีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๐๕)

๘. พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด มีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๐๖)

๙. พิจารณากรณีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๐๗)

ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยหลักการมีสาระสำคัญที่เป็นหลักการอันควรพิจารณาว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นกฎหมายที่กำหนดที่มาของอำนาจอธิปไตยว่าเป็นของใคร ใครเป็นผู้ใช้และใช้อย่างไร
๒. เป็นกฎหมายที่แก้ไขได้ยากกว่ากฎหมายอื่น เพราะ

มีขั้นตอนและวิธีการ ตลอดจนมีข้อกำหนดการลงคะแนนเสียงที่แตกต่างเหนือขึ้นกว่าการออกกฎหมายอื่น

๓. เป็นกฎหมายที่กำหนดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญบทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

จากหลักการตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น จึงต้องมีองค์กรคณะบุคคลเป็นฝ่ายพิจารณาวินิจฉัยหรือตีความข้อบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ตลอดจนการกระทำที่เป็นปัญหาในทางนิติบัญญัติว่าขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่

องค์กรคณะบุคคลดังกล่าวเรียกว่า“คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาดและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เกี่ยวกับเรื่องนี้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงของสาธารณชน ผู้เขียนจึงนำเสนอคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและความเห็นแย้งเกี่ยวกับเรื่องพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ด้วยความเคารพต่อสถาบันคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและตุลาการรัฐธรรมนูญทุกท่าน

(สำเนา)

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๓๕

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะ รวม ๑๕๔ คน (ตามบัญชีรายชื่อท้ายคำวินิจฉัยนี้)

ผู้เสนอความเห็น

เรื่อง พระราชกำหนดไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม ๑๕๔ คน ได้เข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ตามความเห็นลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๕ ว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ทั้งคณะรัฐมนตรีก็ได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งหรือไม่ เพียงแต่ออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อ

มีมติ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งความเห็นดังกล่าวมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับความเห็นดังกล่าว ปรากฏว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ จึงมีปัญหว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจวินิจฉัยความเห็นนั้นต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีอำนาจวินิจฉัยต่อไปได้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความเห็นของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วปัญหว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่าง วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งหรือไม่นั้น ข้อเท็จจริงได้ความว่า ได้มีประชาชนชุมนุมกันตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเหตุการณ์ได้ลุกลามรุนแรงขึ้นจนเกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็น

เหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและชีวิตของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินทั้งของรัฐและเอกชนอีกไม่น้อย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลา ๐๐.๓๐ นาฬิกา ในวันเดียวกันนั้นได้มีประกาศห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติธุระ ณ ที่ใดๆ ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปในท้องที่ดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีประกาศห้ามมิให้หนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ กระทำการโฆษณาหรือพิมพ์เอกสารใดๆ ซึ่งมีข้อความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต่อมาวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ มีประกาศห้ามมิให้ประชาชนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครออกนอกเคสด่านระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มีการจับกุมประชาชนเป็นจำนวนมากรวมทั้งพลตรี จำลอง ศรีเมืองด้วย ในคืนวันที่ ๒๐ พฤษภาคมนั้นเอง เวลา ๒๑.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และ พลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าฯ และพระราชทานกระแสพระราชดำริให้บุคคลทั้งสองไม่เผชิญหน้าแต่หันหน้าเข้าหากัน ให้ช่วยกันแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น หลังจากเข้าเฝ้าแล้ว พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ได้แถลงทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ โดยพลเอก สุจินดา คราประยูร แถลงว่า ทางรัฐบาลตลอดทั้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองพร้อมที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนชาวไทย จะอนุญาตให้พลตรี จำลอง ศรีเมืองกลับบ้านทันที ส่วนผู้ที่ร่วมชุมนุมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทางรัฐบาลจะได้พิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ต่อไป และยินดีสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเร็ว ส่วนพลตรี จำลอง ศรีเมือง

แถลงขอให้ประชาชนอย่าให้การสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่ยังก่อความวุ่นวายอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้

สถานการณ์ต่างๆ เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ได้มีประกาศยกเลิกประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตกรุงเทพมหานครออกนอกเคสด่านภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากสถานการณ์ได้คลี่คลายลงแล้ว

ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕ นายกรัฐมนตรีเห็นว่าการนิรโทษกรรมควรออกเป็นพระราชกำหนดแทนพระราชบัญญัติ และให้นิรโทษกรรมแก่ทุกฝ่ายโดยไม่มีข้อยกเว้น โดยให้ดำเนินการเป็นการด่วน อันจะเป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะได้ส่วนหนึ่ง และการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีช่วงนั้นคงกระทำไต่ยาก จึงให้ขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีโดยมีหนังสือแจ้งเวียนคณะรัฐมนตรีเป็นวาระทั่วทั้ง เลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้ออกหนังสือในเย็นวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกท่าน ให้พิจารณาร่างพระราชกำหนดดังกล่าว หากไม่ทั่วทั้งภายในเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกาของวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถือว่าคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ มีเพียงรองนายกรัฐมนตรี ๑ นาย และรัฐมนตรีบางนายเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการออกพระราชกำหนดนี้ จึงมีการดำเนินการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันเดียวกัน

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๕ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรีรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ เพราะประเทศมิได้ตกอยู่ในสภาวะสงครามไม่มีภัยอันตรายต่อความ

ปลอดภัยสาธารณะหรือเกิดภัยพิบัติสาธารณะ

การที่ประชาชนยังมีความเคียดแค้นอันจะนำไปสู่ความไม่พอใจและชุมนุมต่อต้านขึ้นอีกจนเป็นอันตรายต่อความ

สงบเรียบร้อยในบ้านเมืองนั้น มิได้เกิดจากการที่บุคคลจำนวนมากถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว หากเกิดจากการที่ญาติมิตรถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายด้วยอาวุธสงคราม การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมการกระทำผิดให้ครอบคลุมไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ทำร้ายและฆ่าประชาชนด้วยนั้น นอกจากจะไม่เป็นมาตรการที่จะระงับความไม่สงบเรียบร้อยได้แล้ว ยังจะเป็นเหตุให้ประชาชนเคียดแค้นและชิงชังรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รุนแรงขึ้นไปอีก

สำหรับความเห็นดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” ปัญหาว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมดังกล่าวได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ หรือไม่นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งมีการชุมนุมของประชาชนเป็นจำนวนมากเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว ปรากฏว่ามีการปะทะกันขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ชุมนุม จนมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ทั้งทรัพย์สินของทางราชการและประชาชนก็เสียหายเป็นจำนวนไม่น้อย และความรุนแรงของการปะทะกันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จนต้องมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร มีประกาศห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติธุระ ณ ที่ใดๆ ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปในท้องที่ดังกล่าว มีประกาศห้ามหนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์ให้โฆษณาหรือพิมพ์เอกสารใดๆ ซึ่งมีข้อความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักรหรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน และมีประกาศห้ามประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมิให้ออกนอก

เคหสถานระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น มีการจับกุมบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ ปรากฏตามหลักฐานของกรมตำรวจว่ามีจำนวนถึง ๓,๕๒๗ คน ในข้อหาต่างๆ กัน เช่น ร่วมกันกระทำการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายหรือรัฐบาลเพื่อให้เกิดการปั่นป่วนในหมู่ประชาชน มั่วสุมกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปโดยใช้กำลังประทุษร้าย ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ร่วมกันวางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินที่ใช้หรือมิใช่เพื่อสาธารณประโยชน์ ลักทรัพย์หรือรับของโจรแต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่ามีผู้ได้กระทำความผิดและได้ปล่อยตัวไปเป็นจำนวน ๒,๑๔๘ คน นอกนั้นได้ควบคุมตัวไว้ สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยนี้ได้เกิดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และยังไม่มามีท่าทีว่าจะสงบลงได้โดยง่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในเหตุการณ์นี้เป็นอย่างมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าในคืนวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และพระราชทานกระแสพระราชดำริแก่บุคคลทั้งสองมีข้อความบางตอนซึ่งขออัญเชิญมาดังนี้ “คงไม่เป็นที่แปลกใจทำไมถึงเชิญให้ท่านมาพบกันอย่างนี้ เพราะว่าทุกคนก็ทราบว่าเหตุการณ์มีความยุ่งเหยิงอย่างไร และก็จะทำให้ประเทศชาติล่มจมไปได้” “การเผชิญหน้าตอนแรกก็จะเห็นจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่ายได้ชัดเจนพอสมควร แต่ต่อมาภายหลัง ๑๐ กว่าวัน ก็เห็นแล้วว่าการเผชิญหน้านั้นเปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างมาก จนกระทั่งผลจะออกมาอย่างไรก็ตามก็จะเสียทั้งนั้น เพราะว่าทำให้มีความเสียหายในทางชีวิตเลือดเนื้อของคนจำนวนมากพอสมควร แล้วก็มีความเสียหายทางวัตถุ ซึ่งเป็นของส่วนราชการและส่วนบุคคลเป็นมูลค่ามากมาย นอกจากนั้นก็มีความเสียหายในทางจิตใจและในทางเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างที่จะนับคณนาไม่ได้” “ปัญหาทุกวันนี้คือความปลอดภัยและขวัญของประชาชน ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทั่วไปทุกแห่งทุกหนมีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจมโดยที่จะแก้ไขลำบาก ฯลฯ ฉะนั้นก็ขอให้ท่าน โดยเฉพาะสองท่าน พลเอก สุจินดา และพลตรี จำลอง ช่วยกันคิด คือหันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าประเทศของเรา ไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคนต้องเข้าหากัน ไม่

เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบาดหมางปฏิบัติการณ์รุนแรงต่อกัน มันลืมนิดๆ ลงท้ายก็ไม่ว่ากันเพราะอะไร แล้วก็แก้ปัญหาคืออะไร เพียงแต่ว่า จะต้องเอาชนะ แล้วก็ใครจะชนะ ไม่มีทางชนะ อันตรายทั้งนั้นมันแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้ แล้วก็ที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมุติว่า กรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมด แล้วก็จะมีประโยชน์อะไรที่จะทะเลาะกันว่าชนะ เวลาอยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง” หลังจากเข้าเฝ้าฯ แล้ว พลเอก สุจินดา คราประยูร ก็ได้แถลงให้ประชาชนทราบทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ ว่า จะให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนชาวไทยและจะได้พิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ผู้ที่ร่วมชุมนุมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ก็แถลงขอให้ประชาชนอย่าให้การสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่ยังก่อความวุ่นวายอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้สถานการณ์ต่าง ๆ นั้นเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดความรุนแรงขึ้นจนถึงกับมีผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก มีผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวว่ามีส่วนเกี่ยวกับการชุมนุมครั้งนี้มากมาย จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ คน จนถึงขั้นต้องมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ประกาศห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโฆษณาหรือพิมพ์เอกสาร อันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร ประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตกรุงเทพมหานครออกนอกเขตสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด และ ความรุนแรง นี้ยังไม่เท่าที่ที่จะสงบลงได้ จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องพระราชทานกระแสพระราชดำริแก่พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง

ให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ปัญหา คือความปลอดภัยและขวัญของประชาชน ซึ่งประชาชนทั่วไปมีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย หวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจม คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า

เหตุการณ์และความรุนแรงเช่นนี้หากไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมจะนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยของประเทศ ความไม่ปลอดภัยของประชาชนชาวไทยโดยทั่วกัน กล่าวคือ ความไม่ปลอดภัยสาธารณะได้ และการแก้ไขให้เกิดความสงบเรียบร้อยในกรณีนี้ได้ ก็จะเป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะซึ่งอาจจะเกิดขึ้นต่อไปได้ ทั้งนี้โดยหาจำเป็นว่าประเทศจะต้องตกอยู่ในสภาวะสงคราม ดังความเห็นของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะไม่

การตราพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็เป็นวิธีที่แก้ไขเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นนั้นให้เรียบร้อยลงได้ และให้เกิดความสามัคคีในประชาชนชาวไทย และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติต่อไป ดังนั้นการตราพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ส่วนที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะเห็นว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้ คณะรัฐมนตรีมิได้ประชุมปรึกษาหารือกัน เพียงแต่ออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมตินั้น เป็นปัญหาตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ เพราะมาตรา ๑๗๓ ให้สิทธิสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ เฉพาะความเห็นที่ว่า พระราชกำหนดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งเท่านั้น

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราช-

อาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕

(นายบัญญัติ สุชีวะ)

ทำหน้าที่ประธานของที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)

อัยการสูงสุด

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายบุญชนะ อัดถากร)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(พลโท สมิง ไตลังคะ)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายโอวาท สุทธิวาทนฤพัตติ)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายมงคล เปาอินทร์)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(นายสุธี อากาศฤกษ์)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(ความเห็นแย้งตุลาการรัฐธรรมนูญ)

(สำเนา)

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ ๑ เสี่ยงมีความเห็นดังนี้ :-

เนื่องจากอุบัติเหตุทางการเมืองระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ อันเป็นระยะเวลาวิกฤติ ได้พ่นสภาพที่จะเป็นภัยต่อความปลอดภัยของประเทศหรือความปลอดภัยสาธารณะหรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ เพราะในขณะที่ประกาศใช้พระราชกำหนดซึ่งจะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นต้นไปนั้น ไม่เป็นประโยชน์เพื่อจะยับยั้งหรือแก้ไขสถานการณ์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงหรือร่องรอยที่จะขยายขอบเขตหรือจะก่อความรุนแรงขึ้นอันจะเป็นภัยอย่างร้ายแรงขึ้นอีก จึงพึงได้ว่าเหตุการณ์ได้ทุเลาผลภัยและคลี่คลายไปในทางปกติแล้ว โดยพระบารมีปกเกล้า นับตั้งแต่ได้โปรดพระราชทานกระแสพระราชดำริแก่ผู้นำทางการเมืองฝ่ายรัฐบาล พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีและฝ่ายเรียกร้องประชาธิปไตย พลตรีจำลอง ศรีเมือง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ แล้ว การจะออกกฎหมายนิรโทษกรรมแก่ประชาชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตยหรือนิรโทษกรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบที่ทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ และเกินอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ชอบที่จะกระทำโดยออกเป็นพระราชบัญญัติซึ่งจะถือเสี่ยงข้างมากในรัฐสภา ในฐานะตัวแทนของปวงชนชาวไทยเป็นสำคัญ การเร่งรัดออกพระราชกำหนดก่อนทั้งที่รัฐบาลอาจเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่สภาได้ในวันถัดไป เป็นการช่วงชิงเวลาเพื่อเหตุผลโดยมีเจตนาเพื่อผลบางประการ เนื่องจากการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบของเจ้าหน้าที่ ได้มีการกระทำรุนแรงเกินกว่าเหตุ มีประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก ประกอบกับผู้รับผิดชอบในการรักษาความสงบขาดความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ว่าตนมีอำนาจสั่งการได้เพียงใด ถ้าวาดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๕ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งสามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามได้ โดยอาศัยพระราชบัญญัติดังกล่าวมาตรา ๗

หมายเหตุ

มีรายชื่อผู้เสนอความเห็นรวม ๑๕๔ ท่าน

สามารถจับกุมบุคคลที่มีเหตุควรสงสัยได้เพียงจับกุมและคุมขังบุคคลนั้นไว้ เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน ๗ วัน ประกอบกับตามพระราชบัญญัติผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๔ วรรค ๒ ให้ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศมีอำนาจสั่งการใดๆ รวมตลอดทั้งสั่งใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายได้ทุกกรณี คือต้องสั่งการภายในกรอบหรือขอบเขตของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้เท่านั้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ที่จะสามารถดำเนินการประทุษร้ายต่อประชาชนได้แต่ประการใด

ด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าการออกพระราชกำหนดนิโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดในการชุมนุมกันระหว่าง วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึง วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นผลโดยตรงในการแก้ไขสถานการณ์หรือเพื่อระงับเหตุการณ์ที่เกิดความไม่สงบทำให้ประชาชนในชาติแตกความสามัคคีแต่ประการใด ตรงกันข้ามกลับทำให้เห็นว่า รัฐบาลมุ่งขจัดปัญหาที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการรุนแรงเกินสมควร แก่เหตุ จนถึงประชาชนต้องล้มตายลงเป็นจำนวนมาก เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยนัยที่ได้เคยมีพระราชกำหนดนิโทษกรรมทำนองนี้มาแล้วหลายฉบับ แต่โดยเนื้อแท้พระราชกำหนดที่ได้มีมาก่อนแล้วในอดีต ได้มีการนิโทษกรรมการให้แก่การกระทำที่มิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานฆ่าคนตาย เช่น พระราชกำหนดนิโทษกรรมในคราวเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๕

นิโทษกรรมให้แก่คณะราษฎรที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อแต่ประการใด หรือพระราชกำหนดนิโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดฐานกบฏและจราจล พ.ศ. ๒๔๘๘ ก็ดี ก็ไม่ปรากฏว่าผู้ก่อการกบฏหรือจราจลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายหรือเสียเลือดเสียเนื้อทั้งเจ้าหน้าที่และ

ฝ่ายประชาชนแต่ประการใด ผิดกับกาลครั้งนี้เจ้าหน้าที่กลับเป็นฝ่ายก่อให้เกิดการเสียเลือดเสียเนื้อ ขึ้นโดยการฆ่าประชาชนเป็นจำนวนมาก หากจะถือว่าพระราชกำหนดนิโทษกรรมฉบับนี้มีผลใช้บังคับได้ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๗๒ แล้ว เท่ากับยอมรับว่าพระราชกำหนดดังกล่าวสนับสนุนในเรื่องการปกป้องผู้กระทำความผิดทางอาญาที่เป็นฐานโทษชั้นมหันตโทษ อันจะเป็นประวิติตราไว้ในแผ่นดินถึงการนิโทษกรรมที่ไม่มีขอบเขตจำกัด แม้แต่มหันตโทษก็ย่อมจะนิโทษกรรมได้ ซึ่งจะเกิดผลกระทบถึงโครงสร้างเกี่ยวกับระบอบการปกครองของประเทศตามครรลองประชาธิปไตย ซึ่งมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นปัจจัยสำคัญหลักที่กฎหมายใดๆ จะขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้ (มาตรา ๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๕) ฉะนั้นชอบที่จะฟังว่าพระราชกำหนดนิโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕ ใช้บังคับมิได้ด้วยซ้ำไป

ลักษณะพิเศษ ของการปกครองกรุงเทพมหานคร

ท. กล้วยไม้ ณ อรุณยา

ก รุงเทพมหานคร (เรียกย่อตามระเบียบสารบรรณของสำนักนายกรัฐมนตรีว่า กท) เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษไม่เหมือนชาวบ้านทั่วๆ ไปในประเทศไทย จึงเป็นจุดสนใจของคนจำนวนมาก และจำนวนมากของคนจำนวนมากนั้นเชื่อว่า ยังเข้าใจสภาพที่แท้จริงของ กท ผิดเพี้ยนไปมากบ้างน้อยบ้าง ที่ได้ยินกับหูคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งอภิปรายในสภาว่า ทำไมคนกรุงเทพจึงมีอภิสิทธิ์มากกว่าคนต่างจังหวัด ที่ได้เลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดของตนเอง ความเข้าใจผิดในประโยคดังกล่าวมี ๒ ประเด็น ประเด็นแรกคือ ผู้ว่าราชการ กท เป็นหัวหน้าส่วนการปกครองท้องถิ่น ไม่ได้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนการปกครองภูมิภาค ผู้ว่าราชการ กท ก็คือ นายกเทศมนตรี กท แต่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบเต็มพื้นที่

จังหวัดและมีอำนาจหน้าที่มากกว่านายกเทศมนตรีทั่วๆ ไป ประเด็นที่สอง คือ คน กท ไม่ได้มีอภิสิทธิ์มากกว่าคนต่างจังหวัดแต่อย่างใด คนต่างจังหวัดมีสิทธิเลือกผู้ปกครองท้องถิ่นของตนคือ นายกเทศมนตรี เป็นแต่เป็นการเลือกทางอ้อม คือ เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นมาก่อน แล้วสมาชิกเหล่านั้นก็แต่งตั้งพวกเดียวกันขึ้นเป็นคณะเทศมนตรี และพื้นที่เทศบาลต่อไปอาจมีอาณาเขตเต็มพื้นที่จังหวัดก็ได้ โดยขยายเขตเทศบาลเดิมออกไป หรือเกิดเทศบาลใหม่ขึ้นมาอีกหลายเทศบาล นอกจากนั้นในปัจจุบันยังมีพรรคการเมืองบางพรรคแสวงหาเสียงว่าจะยกจังหวัดที่มีความพร้อมให้มีการปกครองเหมือน กท ซึ่งตามข้อเท็จจริงปัจจุบันไม่มีจังหวัดใดที่มีความพร้อมเหมือน กท และจะกล่าวด้วยความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมากันแล้ว กทเองก็ยังไม่พร้อมทุกด้าน ดังนั้นจึงขอนำลักษณะพิเศษ

ของการปกครอง กท มาเล่าสู่กันฟังเพื่อเป็นวิทยาทาน

ลักษณะพิเศษประการแรกคือ กท เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงหรือราชธานีของประเทศ เป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวัง ทำเนียบรัฐบาล สำนักงานของกระทรวง ทบวง กรม รัฐสภา สถานทูตประเทศต่างๆ ดังนั้น กท จึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปกครอง การทหาร การเศรษฐกิจและการคลัง การคมนาคมขนส่งและทำเรือ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การศาสนา การแพทย์และสาธารณสุข จนเดิมมีผู้กล่าวว่า กท คือประเทศไทย ประเทศไทย คือ กท เศรษฐกิจที่ปัจจุบันความเจริญได้แผ่ขยายออกไปสู่ต่างจังหวัด แต่ กท ก็ยังมีลักษณะเป็นเอกนคร คือเป็นเมืองที่ใหญ่กว่าเมืองอื่นๆ อยู่ดีแต่เพียงเมืองเดียว

กล่าวเฉพาะในด้านการเมือง ด้วยเหตุที่ กท เป็นที่ตั้งของรัฐบาลและเป็น

หน้าตาของประเทศ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้ามาประสานงานหรือควบคุมดูแลการดำเนินงานของท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด เพราะบริการหลายอย่างของท้องถิ่นเท่ากับเป็นบริการระดับชาติ เช่น ถ้าถนนที่เชื่อมต่อการทำเรือแห่งประเทศไทย หรือสถานีขนส่งคนและสินค้าต่างๆ ไม่สะดวกหรือเข้าขั้นร้ายแรงใช้งานไม่ได้ ความเดือดร้อนจะกระทบกระเทือนไปเกือบทั่วประเทศ การที่คนต่างจังหวัดหลังไหลเข้ามาพักอาศัยหรือประกอบธุรกิจใน กท ย่อมต้องใช้บริการของท้องถิ่น กท อย่างแน่นอน และถ้าเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยราชการท้องถิ่นกับประชาชนบางกลุ่มบางคณะ ทั้งๆ ที่เป็นงานระดับท้องถิ่นแท้ๆ เช่น การกวาดล้างจัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือการปรับปรุงชุมชนแออัด ถ้ามีการร้องเรียนถึงรัฐบาล รัฐบาลก็ต้องเข้ามาแทรกแซงแน่นอน และเป็นธรรมชาติ

ทางการเมืองอย่างหนึ่ง ในหลาย ๆ ประเทศประชาชนมักจะเลือกรัฐบาลกับผู้บริหารท้องถิ่นนครหลวงเป็นคนละพรรค อาจเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองก็เป็นไปได้ ดังนั้น จึงมักเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับการปกครองท้องถิ่นนครหลวงอยู่เสมอ บางประเทศจึงตัดความรำคาญยกการปกครองนครหลวงให้รัฐบาลไปเลยก็มี

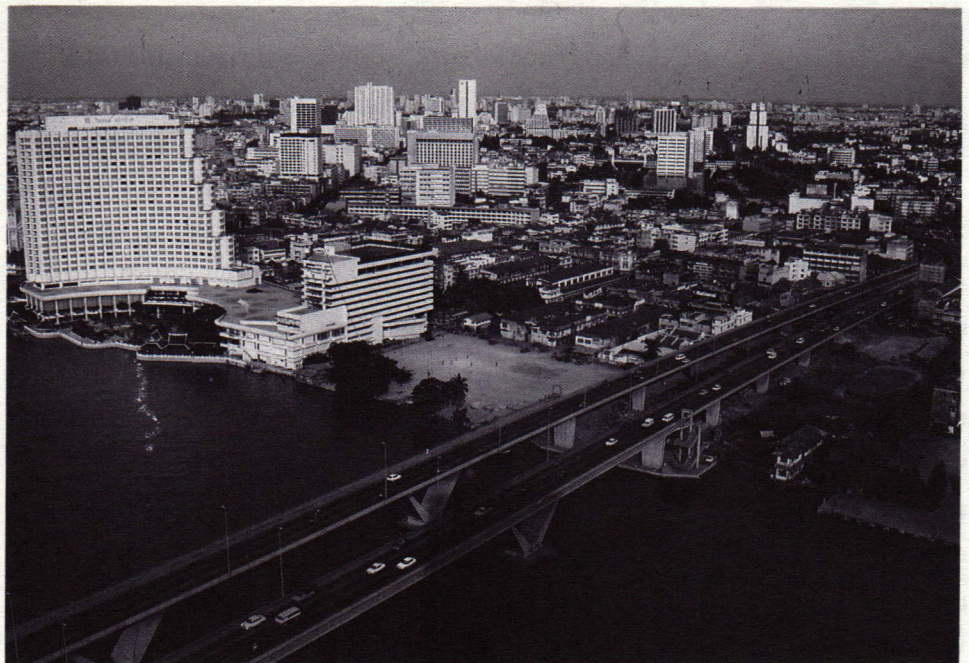
ประการที่สอง กทม. เป็นส่วนหนึ่งของมหานคร (Metropolis) มหานคร คือพื้นที่ซึ่งมีสภาพเป็นเมืองต่อเนื่องกันกว้างขวาง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน แต่ในพื้นที่นั้นอาจแบ่งเขตการปกครองออกเป็นหลายจังหวัดไม่ขึ้นต่อกันก็ได้ เช่นที่ถนนงามวงศ์วานฝั่งตะวันออกจากทางรถไฟสายเหนือไปจดคลองประปาเป็นพื้นที่เขต กทม. จากคลองประปาไปจดสุดถนนฝั่งตะวันตกเป็นพื้นที่เขตจังหวัดนนทบุรี แต่ประชาชนสองฝั่งถนนงามวงศ์วานทั้ง ๒ จังหวัด อาจขึ้นรถประจำทางสายเดียวกัน ใช้ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สายหลักเดียวกัน ลูกอาจเข้าเรียนโรงเรียนเดียวกัน เจ็บไข้ได้ป่วยก็ใช้โรงพยาบาลเดียวกัน เข้าศูนย์การค้าแห่ง

เดียวกัน ทั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีความรู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนเดียวกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน โดยลืมไปว่าสังกัดการปกครองคนละจังหวัด สภาพเช่นนี้มีอยู่ทั่ว

เขตรอยต่อของ กทม. กับจังหวัดข้างเคียง ถนนหลายสายต้นถนนเป็นเขต กทม. ตอนกลางอาจเป็นเขตจังหวัดสมุทรปราการ หรือจังหวัดสมุทรสาคร แต่ตอนปลายถนน

กลับเป็นเขต กทม. อีก

ดังนั้น การวางแผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของมหานคร ถ้าจะให้ได้รับผลดีจึงจำเป็นต้องเป็นแผนรวม แล้ว

ให้หน่วยการปกครองที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการในส่วนของตน แต่ทั้งหมดต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ดังเช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็เคย

ระบุถึงการพัฒนากทม.-มหานครและปริมณฑลไว้ว่า ต้องพัฒนาตามแผนรวมในเรื่องดังนี้

๑. การป้องกันน้ำเหนือท่วม พื้นที่สามเหลี่ยม

ปากน้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ซึ่งน้ำเหนือจะต้องไหลหลากท่วมเป็นประจำ การป้องกันเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เช่น การทำเขื่อนล้อมตัวเองไว้จนน้ำเข้าไม่ได้ น้ำในปริมาณ

เท่าเดิมก็ต้องยกตัวสูงขึ้น บ่าไปท่วมพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่มีเขื่อนป้องกันตัวเอง ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมจึงเป็นหน้าที่ของทุกหน่วยราชการทุกพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

๒. การแก้ไขปัญหารถจราจร ปัญหาจราจรติดขัดมิได้เป็นปัญหาเฉพาะพื้นที่ กทม เท่านั้น แต่มีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงเขตปริมณฑลด้วย เช่น รถติดที่พระโขนงเขต กทม คนที่สำโรงเขตจังหวัดสมุทรปราการย่อมเดือดร้อนด้วย หรือรถติดที่บางแคเขต กทม คนที่อ้อมน้อยเขตจังหวัดสมุทรสาคร และคนสามพรานเขตจังหวัดนครปฐมก็ถูกกระทบกระเทือน ดังนั้น การแก้ปัญหารถจราจรจึงต้องทำทั้งเขตมหานคร เช่น ถนนวงแหวนรอบนอกของ กทม จำเป็นต้องพาดออกไปถึงพื้นที่จังหวัดข้างเคียง

๓. การวางแผนที่พักอาศัย ปัจจุบันเป็นการชัดเจนแล้วว่า การเคลื่อนตัวของประชากรเป็นไปอย่างกว้างขวางและปริมาณมาก เพราะความสะดวกในการคมนาคม ดังจะเห็นได้จากคนจังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี

จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือจังหวัดฉะเชิงเทรา เดินทางเข้ามาทำงานหรือมาศึกษาเล่าเรียนใน กท แบบมาเข้าเย็นกลับเป็นจำนวนมาก และก็จะพบได้ว่าคน กท ไปอยู่หมู่บ้านจัดสรรในเขตนนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงมีไม่น้อย โดยยังทำงานประกอบธุรกิจหรือศึกษาเล่าเรียนใน กท เช่นเดิม ดังนั้นการวางแผนเรื่องที่พักอาศัยจึงจำเป็นต้องทำในระดับมหานคร เช่นเดียวกับการวางแผนงานของหน่วยงานสาธารณูปโภคหลักๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ขนส่งมวลชน ก็ต้องดำเนินงานเป็นเครือข่ายเดียวกันตลอดมหานคร

โดยเหตุผลที่ กท มีลักษณะพิเศษตามประการที่หนึ่งและประการที่สองดังกล่าว ขอบเขตการดำเนินงานในอำนาจหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่น กท จึงมีแตกต่างกันเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. การดำเนินงานในระดับท้องถิ่นที่แท้จริง เช่น การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การเก็บและทำลายขยะมูลฝอย การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การสาธารณสุขและรักษาพยาบาล

กิจกรรมเหล่านี้ กท ต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานทั้งในด้านเจ้าหน้าที่และงบประมาณที่นำมาใช้จ่าย

๒. การดำเนินงานในระดับมหานคร กท เป็นส่วนหนึ่งของมหานคร จึงต้องดำเนินงานตามที่แผนรวมกำหนด ในการนี้รัฐบาลอาจจำเป็นต้องสนับสนุนทั้งเจ้าหน้าที่และงบประมาณให้แก่มหานครด้วย เพื่อให้ทำงานได้ลุล่วงไป โดยไม่ถือว่าเป็นการอุดหนุนแก่หน่วยใดหน่วยหนึ่งโดยตรง

๓. การดำเนินงานในระดับชาติ ดังที่ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๘๙ ระบุว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอื่น ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานคร ในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) - (๒๗)

(๒๗) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

บรรดาอำนาจ

หน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจะมอบให้กรุงเทพมหานครปฏิบัติได้ โดยให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ หรือประกาศ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ทำเป็นข้อบังคับหรือประกาศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มอบหมาย ก็กลายเป็นหน้าที่ของ กท กท จึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานแทนส่วนกลาง ด้วยเหตุนี้ส่วนกลางจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายในงานเหล่านี้ การที่มอบเงินมาให้ดำเนินการ เช่น การศึกษาภาคบังคับแล้วเรียกว่าเงินอุดหนุน จึงไม่ถูกต้องเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า กท มีรายได้ของตนมากพอสมควรแล้ว ทำไมรัฐบาลต้องตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนให้อีก ทั้งๆ ที่งานนั้นเป็นงานของรัฐบาลโดยแท้

ลักษณะพิเศษของการปกครอง กท ประการที่สาม คือ ในเขตพื้นที่ กท จะให้มีแต่การปกครองท้องถิ่นโดยไม่มีการปกครองภูมิภาค

ภาคซ้ำซ้อน การปกครองในอุดมคติหรือการปกครองในฝันนั้น ควรมีเพียง ๒ ระดับเท่านั้น คือ การปกครองส่วนกลางของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบในเรื่องที่กระทบกระเทือนทั้งประเทศ เช่น การรักษาความมั่นคงของชาติ การคลัง การเศรษฐกิจ การคมนาคมระดับประเทศ ส่วนการให้บริการเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งไม่กระทบกระเทือนแก่ท้องถิ่นอื่น ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในขณะนี้ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่พร้อมที่จะบริการตนเอง เพราะความหนาแน่นของประชากรยังน้อยไม่จำเป็นต้องมีบริการสำหรับชุมชนหรือรายได้ของท้องถิ่นยังไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงตนเอง หรือเพราะความรู้ความเข้าใจในการปกครองตนเองยังไม่ทั่วถึง รัฐบาลจึงต้องส่งคนของส่วนกลางไปให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เรียกว่า ส่วนภูมิภาค เมื่อประชาชนพร้อมที่จะช่วยตนเอง ส่วนภูมิภาคก็ค่อยๆ ถอนตัวออกมา เช่น ตำบลใดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การเทศบาล นายอำเภอก็วางมือจากการให้บริการในชีวิตประจำวันของประชาชน

ตำบลนั้น ให้คณะเทศมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบแทน และเมื่อเขตเทศบาลขยายออกมาถึงตำบลที่สองที่สามจนกระทั่งเต็มพื้นที่อำเภอ นายอำเภอก็ถอยออกมาตามลำดับจนในที่สุดซึ่งไม่ทราบว่อกี่ร้อยปี นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการให้บริการในชีวิตประจำวันของประชาชนทั้งจังหวัด แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ช่วย ก็ยังต้องมียุติตามพื้นที่ต่างๆ เป็นแต่เปลี่ยนบทบาทจากพระเอกผู้นำการแสดงเป็นผู้กำกับการแสดง เพราะเหตุผล ๒ ประการ คือ

๑. การปกครองท้องถิ่นมิใช่รัฐอิสระ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับหรือการควบคุมดูแลจากรัฐบาลเสมอไป จึงจำเป็นต้องมีผู้แทนรัฐบาลออกไปประจำดูแลให้ท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผน และตามนโยบายส่วนรวมของรัฐบาลพร้อมกับประสานให้ท้องถิ่นหน่วยต่างๆ ในจังหวัด มีแผนงานสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ขัดผลประโยชน์กัน

๒. ยังมีงานบางอย่างซึ่งรัฐบาลยังไม่ได้มอบหรือไม้อาจมอบท้องถิ่นปฏิบัติแทนได้ เช่นการรักษาความมั่นคงของชาติ การหา

รายได้ให้แก่ประเทศคืองานสรรพากร รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีตัวแทนออกไปปฏิบัติงานตามพื้นที่ต่างๆ

ดังนั้น แนวความคิดหาเสียงด้วยการจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาค จึงเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักการ และผิดจากข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในเขต กท ค่อนข้างจะอยู่ในสภาพพร้อมดีกว่าท้องถิ่นอื่นทั่วประเทศ และมีกฎหมายยกฐานะพื้นที่ทั่ว กท ๑,๕๐๐ ตารางกิโลเมตรเศษเป็นเขตการปกครองท้องถิ่นทั้งหมด กท จึงไม่จำเป็นต้องมีราชการบริหารส่วนภูมิภาคซ้ำซ้อน ดังนั้นในปัจจุบัน กท จึงยังมีราชการภูมิภาคเหลือเพียง ๔-๕ หน่วยงาน เช่น งานสรรพากรงานสถิติ ซึ่งต่อไปก็อาจพิจารณาปรับสภาพเป็นราชการบริหารส่วนกลางหรือโอนให้ กท รับผิดชอบแทน และเนื่องจาก กท อยู่ใกล้ชิดกับรัฐบาล จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้แทนรัฐบาลเดินทางออกมาดูแลแทน กท จึงอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยตรง ส่วนรัฐมนตรีว่าการจะมอบหมายให้รัฐมนตรี

ช่วยว่าการสั่งราชการแทนหรือแต่งตั้งข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยเป็นคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องก่อนวินิจฉัยสั่งการ ก็เป็นสิทธิที่จะทำได้เป็นการภายใน แต่ความรับผิดชอบยังอยู่ที่รัฐมนตรีว่าการแต่ผู้เดียว

ลักษณะพิเศษประการที่สี่ กท เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนิติบุคคล เดิมทีพื้นที่ ในจังหวัดต่างๆ จะมีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นหลายรูปแบบทุกหน่วยจะเป็นนิติบุคคลเป็นอิสระต่อกัน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การเทศบาล สุขาภิบาล และที่จะเพิ่มเติมขึ้นใหม่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเคยมีแล้วล้มเหลวต้องยกเลิกไปแล้วครั้งหนึ่ง และโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรียังมีเมืองพัทยาซึ่งมีฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร เป็นพิเศษอีก ๑ ท้องถิ่น แต่ใน กท ไม่มีท้องถิ่นชื่อต่างๆ ดังกล่าวมาเช่นต่างจังหวัด ทั้งพื้นที่มีการปกครองท้องถิ่นเป็นหนึ่งเดียวนิติบุคคลแห่งเดียว

ประเด็นเรื่องสมควรให้สำนักและเขตของ กท มีฐานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานได้ถกเถียงกันมากในคณะกรรมการปรญัตติร่างพร.บ. ระเบียบบริหารราชการ

กรุงเทพมหานคร (พ.ศ. ๒๕๒๘) ผู้สนใจอาจค้นหาอ่านได้จากรายงานการประชุมดังกล่าว ดีกว่าจะคิดหาเหตุผลด้วยตนเองแต่ไม่เข้าท่าหรือดีกว่าเหตุผลในรายงานการประชุมนั้น สรุปได้ว่า เนื่องจากงบประมาณ กท ตั้งไว้แห่งเดียว ถ้านิติบุคคลย่อยๆ ไปทำนิติกรรมอะไรพลาดพลั้งลงก็ต้องเดือดร้อนถึง กท ใหญ่อยู่ดี ดังนั้นจึงไม่ให้สำนักและเขตของกท เป็นนิติบุคคล

แต่อย่างใดก็ตาม ธรรมชาติของการปกครองท้องถิ่นมีว่า การปกครองประเภทนี้เป็นการให้บริการเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของประชาชน บริการส่วนใหญ่เป็นงานง่ายๆ ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงส่งแต่ประการใด ข้อสำคัญคือความสนใจการเอาใจใส่ดูแลอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ดังนั้นถ้าท้องถิ่นใดมีประชากรมากไปพื้นที่กว้างขวางเกินไป ย่อมดูแลไม่ทั่วถึงแน่ และท้องถิ่นใดมีประชากรและพื้นที่น้อยไปการดำเนินงานก็ขาดทุน การปกครองท้องถิ่นมหานครทั่วโลก จึงไม่มีการปกครองเพียงหน่วยเดียวรับผิดชอบพื้นที่อันกว้างขวางและมีประชากรมากมาย แต่จะแบ่งซอยออกเป็นหน่วยย่อยอย่างใด มีความสัมพันธ์กันแบบไหน เป็นเรื่องความเหมาะสมของแต่ละประเทศ จะไปลอกเลียนมาใช้ทั้งดุ้นไม่ได้ แต่ประเด็นสำคัญ องค์การปกครองท้องถิ่นแต่ละองค์กรนั้นต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้งประชาชนในพื้นที่ขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบ และมีงบประมาณเป็นของตนเอง การแบ่งหน่วยการปกครองเป็นหน่วยย่อยหลายหน่วยเช่นนี้ แน่ช่นยอมเป็นการสิ้นเปลืองกว่าเดิม แต่ก็อาจชดเชยด้วยการได้

ประสิทธิภาพที่ดีกว่าเดิม ตรงกับเจตนารมณ์ของประชาชนในหน่วยย่อยมากกว่าเดิมก็เป็นได้ ยิ่งมีการแถลงนโยบายว่าจะให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ และเสียงเรียกร้องของสมาชิกสภาเขตในปัจจุบันว่า ไม่มีสิทธิไม่มีเสียงในการบริหารงานเขตเลย เป็นแต่สภาที่ปรึกษาเท่านั้น แนวความคิดที่จะแบ่งกท ออกเป็นหน่วยย่อย ก็น่าจะเป็นที่สมปรารถนาของบรรดาท่านที่เรียกร้องดังกล่าว ไม่น่าจะกลับลำมาต่อต้านเลย

ลักษณะพิเศษประการที่ ๕ ของการปกครองกท คือ มีการปกครองแบบฝ่ายบริหาร มีอำนาจเข้มแข็ง (Strong executive) การปกครองท้องถิ่นแบบองค์การเทศบาล ซึ่งจำลองแบบมาจากกรปกครองประเทศคือระบบรัฐสภา ปรากฏว่ามีการนำระบบการเมืองเข้ามาใช้ในการบ้าน มุ่งมั่นที่จะยึดอำนาจการบริหารให้ได้ ไม่จะต้องใช้วิธีการอย่างใด ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ฝ่ายบริหารคือคณะเทศมนตรีจึงไม่มีความมั่นคงในการดำรงตำแหน่ง เป็นผลให้ขาดความต่อเนื่องในแผนดำเนินงาน อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

ด้วยเหตุนี้ผู้ร่าง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกรุง-

เทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ จึงได้กำหนดให้ผู้บริหาร กท มีความเข้มแข็ง เพื่อให้การดำรงตำแหน่งยืนนานตามวาระ โดยมีมาตรการสนับสนุนดังนี้

๑. ให้ฝ่ายบริหารมี “ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร” เป็นผู้รับผิดชอบแต่ผู้เดียว ไม่บริหารงานเป็นคณะ เช่นเดียวกับคณะเทศมนตรี การบริหารงานแต่ผู้เดียวทำให้ความรับผิดชอบชัดเจนขึ้น แต่เนื่องจากงานของ กท นั้นมีปริมาณมากมายหลายสาขา จำเป็นต้องมีผู้ช่วยบริหารเพื่อรักษาคำสั่งของผู้ช่วยในกรณีต้องเป็นตัวแทนของผู้ว่าราชการ กท จึงเรียก “ผู้ช่วย” ว่า “รอง” แต่ถ้อยคำในกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า “การบริหารกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย (๑) สภากรุงเทพมหานคร (๒) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร” (มาตรา ๙) และ “ให้มีรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจำนวนไม่เกินสี่คนตามลำดับที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดไว้ ช่วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร ตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีคำสั่งมอบหมาย” (มาตรา ๕๕) ดังนั้นรองผู้ว่าราชการ กท จึงไม่เป็น “คณะผู้

บริหาร” ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างแน่นนอน

๒. ให้ผู้ว่าราชการ กท มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนแยกจากสมาชิกสภา กท โดยเด็ดขาด คือ “ให้กรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนหนึ่งซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้น โดยวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ” (มาตรา ๔๔) กล่าวคือ ต้องการให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติแยกกันทำงานโดยไม่ก้าวถ่างกัน ผู้ว่าราชการ กท ไม่ต้องแถลงนโยบายการบริหารราชการเพื่อขอรับความไว้วางใจจากสภา กท พร้อมกันนั้นก็ไม่มีสิทธิยุบสภา กท ได้ด้วยตนเอง ส่วนสภา กท ก็ไม่มีสิทธิพิจารณาถอดถอนผู้ว่าราชการ กท ด้วยตนเอง แต่อย่างใดก็ตามทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติก็มีความสัมพันธ์กันในลักษณะถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยทั้งผู้ว่าราชการ กท และสภา กท มีสิทธิที่จะเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยดำเนินการให้ยุบสภา กท หรือถอดถอนผู้ว่าราชการ กท ได้เท่ากัน เป็นแต่ว่าเมื่อมีการยุบสภา กท ไม่ว่าด้วยกรณีใดผู้ว่าราชการ กท ก็ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้

ตัดสินว่าฝ่ายใดผิดฝ่ายใดถูก (มาตรา ๕๒ ข้อ ๗)

๓. ให้ฝ่ายบริหารได้เปรียบฝ่ายนิติบัญญัติในการเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ศึกษากฎหมายของรัฐบาลแต่ละสมัยคือการเสนอร่างงบประมาณรายจ่าย ถ้าสภานิติบัญญัติไม่รับหลักการร่างกฎหมายดังกล่าวโดยมลายา รัฐบาลต้องลาออกจากตำแหน่งเพราะถือว่าเป็นกฎหมายสำคัญ แต่การเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณของ กท นั้น ฝ่ายบริหารค่อนข้างจะได้เปรียบ กล่าวคือในกรณีที่สภา กท ไม่เห็นด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายให้สภาตั้งสมาชิกสภา ๘ คน ผู้ว่าราชการตั้งบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภา ๗ คน ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งในสาระสำคัญที่บัญญัติไว้ในร่างนั้น แล้วรายงานผลการพิจารณาต่อสภา ถ้าเสียงส่วนใหญ่ของสภายังไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณาของคณะกรรมการร่วม ซึ่งมีคนของสภามากกว่าคนของผู้ว่าราชการอยู่แล้ว ให้ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้นตกไป โดยนำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีที่แล้วมาใช้ไปพลางก่อน ในกรณีเช่นนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาด-

ไทย สั่งยุบสภา กท ตามข้อเสนอของผู้ว่าราชการ กท ถ้าต้องการให้ยุบ เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินว่าใครผิดใครถูก เพราะผู้ว่าราชการ กท ก็ต้องออกจากตำแหน่งด้วย มาตรการเช่นนี้ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะส่งร่างกฎหมายขึ้นสู่ที่ประชุมสภา

ความจริงลักษณะพิเศษของการปกครอง กท ยังมีอีกหลายประการ แต่ยกมาเป็นตัวอย่างเพียง ๕ ประการนี้ก็ น่าจะเพียงพอ นอกจากจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของ กท ให้ทราบเป็นความรู้ทั่วไปคือตามสถิติจำนวนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยเมื่อสิ้นปี พ.ศ.๒๕๓๖ กท มีพื้นที่ ๑๕๖๘.๗๓๗ ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓๘ เขต มีราษฎร ๕,๕๗๒,๗๑๒ คน เป็นชาย ๒,๗๖๐,๔๘๐ คน หญิง ๒,๘๑๒,๒๓๒ คน คือหญิงมากกว่าชายเล็กน้อย มีบ้าน ๑,๔๗๒,๖๒๑ หลัง แต่สถิติดังกล่าวเป็นสถิติในหน้ากระดาษ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้ว มีราษฎรต่างจังหวัดเข้ามาทำมาหากินใน กท โดยมีได้ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามา และมีราษฎรจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาประกอบอาชีพ ศึกษาเล่าเรียนประเภทเข้ามาเรียนกลับอีกจำนวนมหาศาล ดัง

นั้นจึงมีผู้ประมาณว่าราษฎรที่แท้จริงของ กท ไม่น่าจะต่ำกว่า ๗ ล้านคน

ในพื้นที่ ๓๘ เขต มีพื้นที่และประชากรแตกต่างกันมากตามสภาพการประกอบอาชีพ และความ เป็นมาทางประวัติศาสตร์ เขตที่มีพื้นที่มากที่สุดคือหนองจอก ซึ่งยังทำนาอยู่ มาก มี ๒๓๖.๒๖๑ ตารางกิโลเมตร ราษฎร ๖๕,๖๖๘ คน รองลงมา มีบุรี ๑๗๔.๓๓๑ ตารางกิโลเมตร ๑๑๖,๒๕๐ คน พื้นที่น้อยสุด คือ สัม-

พันธวงศ์ ๑.๔๑๖ ตาราง
กิโลเมตร ๔๓,๒๒๐ คน
ส่วนจำนวนราษฎรมากที่สุด
ได้แก่ ภาษีเจริญ ๒๖๘,๐๒๐
คน พื้นที่ ๕๓.๙๔๗ ตาราง
กิโลเมตร รองมาคือ คลอง
เตย ๒๔๒,๗๖๖ คน พื้นที่
๒๕.๕๕๙ ตารางกิโลเมตร
และราษฎรน้อยที่สุดพื้นที่
เล็กที่สุดก็ได้แก่สัมพันธวงศ์
ดังกล่าวมาแล้ว

ในด้านผู้บริการ มี
ข้าราชการ กท สามัญ
๑๗,๖๑๒ คน ข้าราชการครู
กท ๑๓,๔๒๑ คน ลูกจ้าง
๓๓,๕๐๒ คน ดังนั้นปลัด
กรุงเทพมหานครจึงต้องดู
แลปกครองบังคับบัญชาผู้
คนถึง ๖๔,๕๓๔ คน ก็น่า
เหนื่อยใจแทนเหมือนกัน

งบประมาณรายจ่าย
ประจำปี ๒๕๓๘ ประมาณ
การรายรับไว้ ๑๗,๙๗๕
ล้านบาท งบประมาณราย
จ่าย ๑๗,๙๐๔ ล้านบาท คือ
ยังเดินตามแบบองค์การ
เทศบาลรายจ่ายต้องต่ำกว่า
รายรับ และมีเงินอุดหนุน
จากรัฐบาลอีก ๕,๒๗๐ ล้าน
บาท

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า
งบประมาณรายจ่ายเพียง
๑๗,๙๐๔ ล้านบาท เพื่อ
บริการประชาชนประมาณ ๗
ล้านคน ย่อมไม่เป็นการ
เพียงพอ แต่ที่ กท สามารถ
อยู่ได้ทุกวันนี้ เพราะมี

บริการของราชการบริหาร
ส่วนกลาง รัฐวิสาหกิจ และ
ภาคเอกชน เข้ามาร่วมให้
บริการแก่ประชาชนโดยตรง
เช่น กรมทางหลวง กรม
โยธาธิการ การไฟฟ้านคร
หลวง การประปานครหลวง
ขนส่งมวลชน ถ้าใครสนใจ
อยากจะทราบว่า กท แบก
ภาระในการให้บริการใน
ชีวิตประจำวันของประชาชน
ใน กท เป็นสัดส่วนร้อยละ
เท่าใดกับบริการของหน่วย
งานอื่น น่าจะศึกษาตัวอย่าง
จากการเก็บตัวเลขเพียงใน
โรงพยาบาลสังกัด กท กับ
สังกัดอื่น ตัวเลขที่มีในมือ
ขณะนี้คือ การศึกษาภาค
บังคับหรือประถมศึกษา โรง
เรียนประถมศึกษาของ
สถานศึกษาเอกชน มี ๔๓๘
โรง ครู ๑๙,๙๓๑ คน นัก
เรียน ๒๔๒,๘๔๙ คน หรือ
ร้อยละ ๔๖.๗๘ ของนัก
เรียนทั้งหมด โรงเรียนสังกัด
กท ๔๒๗ โรง ครู ๑๓,๐๗๓
คน นักเรียน ๒๒๑,๘๘๒ คน
หรือร้อยละ ๔๒.๗๔ ส่วนที่
เหลือเป็นโรงเรียนสังกัด
สำนักงานประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร กระทรวง
ศึกษาธิการ โรงเรียนสาธิต
ของทบวงมหาวิทยาลัย และ
โรงเรียนสาธิตของวิทยาลัย
ครู ด้วยเหตุนี้ถ้าจะให้บาง
จังหวัดที่มีความพร้อมมีการ
ปกครองแบบ กท ถามว่า

ท่านจะให้หน่วยงานใดไปให้
บริการสนับสนุนเช่นที่ กท
ได้รับ หรือท่านคิดว่าจังหวัด
นั้นๆ จะสามารถบริการตน
เองได้โดยไม่ต้องพึ่งพา
หน่วยงานภายนอกเลย

เรื่องของการปก
ครองท้องถิ่นเป็นเรื่อง
ละเอียดอ่อน และมีปัญหา
ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้ง
เช่นการกระจายอำนาจ
เรื่องอำนาจหน้าที่หรือเรื่อง
งาน จะให้อะไรแก่ท้องถิ่น
ไปทำบ้าง จะแก้ปัญหการ
ทำงานซ้ำซ้อนกันได้อย่างไร
การกระจายอำนาจเรื่องการ
เงินมีรายละเอียดอย่างไร
และความสัมพันธ์ระหว่าง
รัฐกับท้องถิ่นจะเป็นการ
กำกับหรือการควบคุมดูแล
ทั้งนี้ก็ต้องดูถึง สภาพข้อเท็จ
จริงทางเศรษฐกิจสังคม
ความเป็นมาทางประวัติ
ศาสตร์ ความเหมาะสมทาง
การเมือง การดำเนินงานจึง
ต้องทำด้วยความรอบคอบ
ระมัดระวัง ไม่หวังแต่การ
หาคะแนนเสียง แต่ในที่สุด
ก็เดินไปสู่อุดมการณ์ที่มีการ
ปกครองหลักเพียง ๒ ระดับ
คือ ส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

วัฒนธรรมไทย

สอนอะไรเราบ้าง

วิจิตร อวาทกุล

เนื่องจากปีนี้ เป็นปีส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คิดว่าน่าจะได้นำเรื่องของวัฒนธรรมที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทย ประเทศชาติมาอธิบายเพื่อชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่คุณสมัยเก่าได้สั่งสม สั่งสอนเราไว้ นั้นมีอะไรบ้างมีประโยชน์หรือกุศโลบายอย่างไรบ้างคนไทยจะได้รับประโยชน์อะไรจากวัฒนธรรมคำสอนเหล่านั้น

โดยทั่วไปเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมไทยคนก็จะคิดว่าเป็นเรื่องของการแต่งกายด้วย เสื้อผ้าแบบไทย ร้องเพลงไทยเดิม ดุโขง ดุละครไทย บางคนก็มีความคิดว่า ถ้าทำอะไรอย่างไทยแล้วจะล้าหลังหรือ “เชย” ไปทั้งหมด จึงไปแสวงหาสิ่งต่างๆ แปลกๆ จากต่างชาติมาประพடுத்தปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ ยังไม่ได้มีการทดลอง พิสูจน์ว่าเป็นของดี จะอยู่ในความ

นิยมไปได้นานเท่าใด ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไทยนั้นได้พิสูจน์กันสืบทอดกันมาหลายร้อยปี จึงเป็นสิ่งที่ดีที่ถือปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าและมีวิถีชีวิตที่ดี

วัฒนธรรมของประเทศใหม่ที่เพิ่งเกิดใหม่โดยเฉพาะประเทศในตะวันตก บางประเทศมีอายุน้อยกว่ากรุงรัตนโกสินทร์ของเราเสียอีก มีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่ดี ยังไม่ได้ใช้เวลาพิสูจน์ เช่น วัฒนธรรมเก่าๆ เมื่อเด็กรุ่นใหม่ไม่ทราบก็คิดว่าดี ไปนิยมประพடுத்தปฏิบัติตามคิดว่าเป็นของดี เช่น การกระโดดโลดเต้น เป็นลิงเป็นค่าง ไม่มีศิลปะที่น่าชื่นชมเลย แต่พวกวัยรุ่นที่ไม่เคยพบเคยเห็นของดีกลับนิยมและเผยแพร่กันออกไป

๑. ในเรื่องของ การพูดจา วัฒนธรรมไทยสอนไม่ให้เด็กพูดหรือแสดงความคิดเห็นด้วยการพูดออกมา

ในขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกันว่า “ในขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกัน ห้ามพูดสอดขึ้นมาให้ฟังอย่างเดียว” นั่นคือ การสอนให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เพื่อเก็บเกี่ยวแง่คิด ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าย่อมจะรู้อะไรดี ๆ มากกว่า การที่เด็กพูดสอดขึ้นกลางคัน โดยที่ประสบการณ์ยังน้อยย่อมจะผิดมากกว่าถูก และการที่ผู้ใหญ่พูดกันแต่ผู้อื่น พูดสอดเข้าไปก็เป็นการเสียมารยาทอีกด้วย เป็นการสอนให้เด็กมีการฟังที่ดี

การเป็นนักฟังที่ดีจะทำให้มีสมาธิในการฟังได้จับเนื้อหา จับประเด็น เหตุผลแง่คิด ประสบการณ์ ความรู้ ฝึกความอดทนอดกลั้นในการฟัง ฝึกหัดการควบคุมอารมณ์ ควบคุมความคิด ควบคุมปากให้คิดก่อนพูด ไม่ใช่พูดแล้วคิด เป็นการฝึกหัดมนุษยสัมพันธ์ รู้จักว่าเมื่อไร ควรพูด เมื่อไรควรจะหยุด

พูด หรือเรื่องอะไรไม่ควรพูด เป็นต้น

การที่วัฒนธรรมไทยไม่ให้พูด หรือโต้เถียงกับผู้ใหญ่นั้นมิใช่จะให้เด็กปิดปาก ไม่พูดไม่แสดงความเห็นเลย ซึ่งจุดนี้เป็นการเข้าใจผิดที่ทำให้เสีย ท่านให้พูดได้แต่พูดกับเพื่อนๆ ได้ ในตอนนั้นก็ จะแสดงการพูดได้เต็มที่ แต่กับผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ มีความรู้มากกว่า ท่านให้ฟังมิให้โต้เถียง ซึ่งจะทำให้ได้รับรู้ความรู้ และผู้ใหญ่มีความเมตตา ให้ความรักความ

สงสารชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้า เพราะการฟังมากๆ ทำให้เป็นผู้รู้มากเป็นพหูสูตร ผู้มีความรู้หน่อย หรือเด็กควรฟังผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ชีวิตมากกว่า ในปัจจุบันผู้มีความรู้มากอาจจะมีอาวุโส น้อย เพราะไปเรียนได้ปริญญา สูงๆ กลับมา ก็ยังมีผู้ที่มีความรู้หน่อย แต่อาวุโสสูงไปนั่งฟังการบรรยายอภิปรายปาฐกถา กันมากมาย

จุดสำคัญของวัฒนธรรมไทยในเรื่องนี้ก็คือ การให้ฟังหาความรู้ ฟังผู้มีความรู้ประสบการณ์ ผู้มีความรู้หน่อยแต่ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ ควบคุมคำพูด ควบคุมการพูด เมื่อถามคำถาม สอดขึ้นกลางคันโดยที่ผู้บรรยายยังพูดไม่จบ จึงได้รับการอธิบายชี้แจงทำให้

อับอายขายหน้าผู้ฟังไปทั้งห้องประชุมเพราะบางปัญหาที่ถามก็ทำให้ผู้ฟังได้ทราบถึงระดับสติปัญญาของผู้ถามได้

นี่คือสิ่งดีของวัฒนธรรมไทย ที่ว่า “ในขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกัน ห้ามเด็กพูดสอดขึ้นมา” ถ้าได้เข้าใจถึงความแยบคายในการสั่งสอนอบรม เด็กจากวัฒนธรรมนี้แล้ว เราจะได้รับประโยชน์อย่างมากที่มักตีความหมายผิดก็คือ คิดว่าท่านให้ปิด

เป็นสิ่งที่ไม่ดี ถ้าสามารถควบคุมอาการกับกิริยาตอนเด็กได้เมื่อเป็นผู้ใหญ่จะกลายเป็นคนที่อารมณ์ การแสดงออกกิริยามารยาทที่สง่างาม

เราคงจะเคยเห็นผู้ใหญ่ที่ขาดการฝึกหัดอบรม กิริยามารยาทที่ดีเดินข่มตัว เขย่าขา กระดิกขา การเดินไม่มีสมาธิ เกะกะ เดินชนคนไปทั่ว ไม่ใช่หูตาช่วยในการเดินจะมีลักษณะการเดินแก้งก้างไม่สุภาพ การมีกิริยา

กลายเป็นคนข่มขำตลกหลุมตลกต่อ ตลกบันได ชนโน่นชนนี้อยู่เสมอทั้งนี้ก็เพราะไม่ได้ฝึกหัดวัฒนธรรม การก้มตัวเมื่อผ่านผู้ใหญ่เป็นการให้เกียรติ แสดงความนอบน้อม แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีมารยาท ทำให้มีเสน่ห์เป็นที่รัก เมตตา สงสารใครเห็นก็รัก ใครเห็นก็ชอบ ชื่นชม กลายเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าสังคมสมาคมได้เป็นอย่างดี ไม่เป็นที่รังเกียจของผู้พบเห็น

๓. การพูดด้วยเสียงเบาๆ พอได้ยิน วัฒนธรรมไทยสมบัติผู้ดีของไทย ห้ามพูดเสียงดัง การตะโกน ถือว่าไม่สุภาพ ให้พูดด้วยเสียงเบาๆ พอได้ยิน ถือเป็นการสุภาพและรักษามุทิตาภาพของเราให้ดีขึ้นสูงขึ้น

คนทั่วไปที่ไม่ควบคุมการพูดเมื่อพูดไปนานๆ จะมีเสียงดังขึ้นๆ ยิ่งมีอารมณ์โกรธ ดีใจ เสียใจ จะแสดงออกเต็มที่ด้วยเสียงดัง ออกมาข่มฝ่ายตรงข้ามถ้าอีกฝ่ายหนึ่งดังอีกฝ่ายก็จะดังยิ่งขึ้น กลายเป็นการทะเลาะกัน บางครั้งก็พูดคุยกันดังลั่นร้านอาหาร ภัตตาคาร ฯลฯ จนคนเหลียวมอง บางชาติบางภาษาคุยกันก็เหมือนทะเลาะกันเพราะพูดกันด้วยเสียงดัง ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนตามขนบธรรมเนียมไทย

“ในขณะที่ผู้ใหญ่พูดคุยกัน ห้ามพูดสอดขึ้นมาให้ฟังอย่างเดียว” นั่นคือ การสอนให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เพื่อเก็บเกี่ยวแง่คิด ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ

ปากเงียบไม่พูดอะไรเลยแล้วไปโทษว่าที่พูดคุยกินสนทนาไม่เก่ง เพราะวัฒนธรรมไทยสอนห้ามไม่ให้พูดซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๒. ในเรื่องกิริยามารยาทให้เรียบร้อยนุ่มนวล เรื่องนี้เป็นเรื่องของ การควบคุมร่างกาย พฤติกรรมให้มีบุคลิกภาพที่ดีโดยทั่วไปจะเห็นเด็กมักจะซุกซน กระโดดโลดเต้นเป็นลิงเป็นค่าง ดึงดึงโครมคราม ซึ่ง

มารยาทที่เรียบร้อยนุ่มนวลตามวัฒนธรรมไทยเป็นการฝึกหัด “สมาธิ” อย่างหนึ่ง เราคงจะเคยเห็นการเดินในการก้าว ในการเหยื้อง่าง การจรดปลายเท้าอย่างมีสติ มีสมาธิ ต้องค่อยๆ ทำค่อยๆ ก้าวให้สง่าผ่าเผย

ผู้ที่ไม่ได้ฝึกหัดกิริยามารยาท จะวิ่งจะเดินอย่างไม่มีสติ ไม่มีสมาธิ ไม่ใช่ตาหู ช่วยในการเดินวิ่ง จึง

วัฒนธรรม
ไทยสอนให้เรา
พูดด้วยเสียง
เบาๆ พอได้ยิน
เป็นการสอนให้
เรารู้จักควบคุม
อารมณ์ ควบคุม
การพูด ควบคุม
การเปล่งเสียง
ดีใจก็ไม่ให้
ตะโกนเสียใจก็
ไม่ให้พึมพำ ดี
ออกซกหัว เป็น
การเจริญ “อุ-
เบกขา” รู้จัก
การวางเฉย ควบคุม
อารมณ์ ไม่ได้
ใจเสียใจจนเกินไป
เมื่อพูดจึงพูด
ได้เป็นเสียงปกติ
เบาไม่ตะโกนเกิด
เป็นความสุภาพ
เกรงอกเกรงใจ
ผู้อื่น ทำให้เป็น
สุภาพชนมากขึ้น

มักจะพบว่าผู้
ที่พูดเสียงดังมักเป็นคนที่ผู้
อื่นมีความรู้สึกว่ามีสุภาพ
เป็น คนชั้นต่ำไม่ได้รับการ
อบรมสั่งสอน ขาดสติการ
ควบคุมอารมณ์ที่ดี การพูด
เสียงดังมักทำให้เกิดความ
ขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทกันใน
ที่สุดก่อความรำคาญต่อผู้อื่น
เราจึงควรเชื่อและยึด
ถือวัฒนธรรมไทยในการพูด
ให้พูดเสียงเบาๆ อย่าตะโกน

ด้วยเสียงดัง ถ้าจะทักทายผู้
อื่นที่อยู่ไกลๆ ห้ามใช้เสียง
ตะโกนเรียก แต่ให้ใช้สายตา
การยิ้มแย้ม โบกมือโบกมือ
แทน ห้ามการพูดด้วยเสียง
อังก้องเหลือเกิน

นอกจากนั้นการพูด
ด้วยเสียงดัง จะทำให้ใจฟุ้ง
ซ่านกำเริบหึงโง่ โส คึก
คะนองกร้าวราว ต่อไปจะ
เคยชินการพูดจะเป็นไปใน
ลักษณะกระโชกกระชาก หรือ
ใช้เสียงตวาด บรรดาโทสะ
ข่มขู่ ซึ่งเป็นกิริยาของความ
ไม่สุภาพ เป็นพร่ำทำให้ เสีย
ความเป็นผู้ใหญ่ ฯลฯ ได้

๔. การกราบไหว้
พระ เป็นการฝึกการควบคุม
ร่างกายจิตใจให้มีสมาธิควบคุม
ร่างกายให้มีการทรงตัวที่
ดี การเคลื่อนไหวร่างกายที่
สง่างาม เราจะเห็นว่าบางคน
ที่ไม่เข้าใจว่าขนบธรรมเนียม
มีความมุ่งหมายอย่างไร
ขาดการแนะนำบอกเล่าที่ถูก
ต้อง ดังนั้น การกราบไหว้
พระหรือนั่งรับศีล ฟังเทศน์
บางคนจะนั่งอย่างไม่มีสมาธิ
หลุกหลิก หลุกหลิก

การไหว้พระนั้นนอกจาก
จากจะตั้งใจ ระลึกถึงพระ-
พุทธคุณ พระธรรมคุณ
พระสังฆคุณ ตั้งจิตให้แน่ว
แน่นมีสมาธิการนั่งคุกเข่าทรง
ตัวให้มั่นคงค่อยๆ กราบให้
สวยงามไม่ให้เร็วเกินไปหรือ
ช้าเกินไปจะเกิดความสง่างาม

เป็นการฝึกหัดกายใจให้มี
สมาธิมีสติการฝึกหัดกราบ
พระอยู่เสมอ จะทำให้บุคลิก
ท่าทางดีขึ้น การทรงตัวดีขึ้น

บางคนนั้นกราบเร็ว
รีบร้อน ลูกลึกลุกลน เพียงแต่
ว่าทำทำไปพอเป็นพิธี จึงไม่
ได้สิ่งดี จากขนบธรรมเนียม
วัฒนธรรมไทย คือ การควบคุม
ตนให้อยู่ในอาการสงบมีการ
ทรงตัวที่ดี การมีสมาธิ การ
ควบคุมการเคลื่อนไหว การ
กราบที่สวยงาม อันเป็นการ
ปูทางไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี
ในที่สุด

๕. ถึงเป็นข้าก็อย่า
ให้ผ้าเหม็นสาป ท่านสอน
ว่าคนเรานั้นแม้ จะยากจน
เชื่องโง่เพียงไร เป็นข้าเป็นทาส
ก็ควรจะรักษาความสะอาด
เสื้อผ้าต้องซักต้องรีดให้
สะอาดท่านสอนความสะอาด
ทุกอย่าง หมายถึง ร่างกาย
ต้องสะอาด อาบน้ำอย่างน้อย
วันละสองครั้งเสื้อผ้าจึงจะ
สะอาดไม่เหม็นสาปไปด้วย
แสดงให้เห็นว่า การรักษา
บุคลิกภาพนั้น ไม่จำเป็นที่
จะต้อง เป็นคนร่ำรวย มี
ฐานะดีเท่านั้น ทุกคนทุก
ฐานะ สามารถจะสะอาดได้
ทุกคน เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคน
ควรทำได้ เมื่อทำแล้ว ทำให้
มีบุคลิกดี จะเห็นว่าบางชาติ
บางกลุ่มสกปรก การแต่ง
เนื้อแต่งตัว มีกลิ่นตัวฉุนไม่
อาบน้ำทำความสะอาดเป็น

ประจำเพราะไม่มีธรรมเนียม
การสอนที่ดีเช่นไทย

๖. ข้าฯ ได้พรา
สองเล่ม ที่ท่านบอกให้ข้าฯ
นั้นไม่ใช่ให้ข้าฯอึดอัดแต่ท่าน
สอนให้เป็นคนรอบคอบใจเย็น
พิจารณาให้ถี่ถ้วนทำ
อะไรอย่าลึกลุกลนรีบร้อน
จนเกินไปจะเกิดผลดีมากกว่า
อย่าใจเร็วด่วนได้ ใช้เวลาบ่ม
ความคิดและประสบการณ์
แต่ก็ไม่ได้สอนให้เป็นคน
อึดอัดยึดติดถ้าได้จังหวะ
ดีก็ให้รีบกระทำการ ท่านจึง
มีคำสอนกำกับคำสอน “ข้าฯ
ได้พราสองเล่ม” ว่า “น้ำขึ้น
ให้รีบตัก” บางคนศึกษาไม่
รอบคอบถี่ถ้วนก็บอกว่า
โบราณสอนให้ข้าฯ จะไปทัน
กินอะไร ซึ่งเป็นการกล่าว
ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาให้ลึกซึ้ง
รอบคอบ จึงมิได้รับประโยชน์
จากคำสอน เพราะพิจารณา
อย่างผิวเผิน

ยังมีวัฒนธรรมขนบ-
ธรรมเนียม ประเพณีไทยที่
ดี อีกมากมาย คงจะได้นำ
มาพูดคุยกันต่อไป

ห้องสมุด กล้วยไม้ “ระพี สาคริก”

ระพี สาคริก

หองสมุดกล้วยไม้ “ระพี สาคริก” ตั้งอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี บนชั้น ๒ อาคาร ๓ มีเรื่องราวเป็นมาอย่างไร หากติดตามอ่านข้อเขียนนี้แล้วคงจะมองเห็นภาพได้ไม่มากก็น้อย

เมื่อกล่าวถึงห้องสมุด หลายคนอาจมองเห็นภาพแต่เพียงว่า มีหนังสือใส่ตู้หรือวางเรียงไว้บนชั้นอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ยังมีคำว่ากล้วยไม้เข้าไปร่วมด้วยก็คงมองต่อไปอีกว่า มีแต่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกล้วยไม้เท่านั้น แต่ท่ามกลางกระแสความหลากหลายของคนซึ่งติดตามผลงานของคุณ

ผู้เป็นเหตุแห่งสิ่งดังกล่าวและมองเห็นภาพได้อย่างลึกซึ้งก็มีการกล่าวว่ นี่คือ ภาพรวมแทบทั้งชีวิตที่สะท้อนออกมาปรากฏจากบุคคลหนึ่งผู้ซึ่งทุ่มเทชีวิตทำงานอย่างมุ่งมั่นอยู่กับหลักสัจธรรมมาโดยตลอด แม้ผู้ที่กล่าวนี้จะมียิ่งไม่ก็คนก็ตามที่

ผมได้รับการขอร้องให้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุดกล้วยไม้ “ระพี สาคริก” ซึ่งโดยปกติแล้ว หากไม่ได้รับการขอร้องไม่ว่าเรื่องใดหรือได้รับแต่ไม่มีเหตุมีผลที่ชัดเจนอยู่ ตนเองก็คงไม่ทำยิ่งเป็นเรื่องที่มีเงื่อนไขเกี่ยวกับชื่อตัว หากเห็นว่าสามารถแยกเอาเรื่องซึ่งมีการผูกพันเกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่ตนเอง

พึงได้รับออกได้อย่างชัดเจนกับเชื่อมั่นว่ามีการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากสิ่งแอบแฝง ก็น่าจะถือเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณชนจากมุมหนึ่งก็ได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังๆ มักมีสื่อลักษณะต่างๆ ทั้งโทรทัศน์และวิทยุ ตลอดจนสิ่งพิมพ์ มาขอสัมภาษณ์เรื่องราวชีวิตและงานกว้างขวางมากขึ้น ครั้งนี้ก็เช่นกัน เมื่อได้รับการขอร้องและไม่คิดจะขัด คงต้องหาทางออกในอีกแนวทางหนึ่ง โดยที่พยายามเขียนด้วยความระมัดระวังอย่างที่สุด เพื่อไม่ให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นการยกย่องตัวเอง หากควรสะท้อนภาพให้เห็นได้ทั้งสองด้านอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้

คิดซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินชีวิตไม่มากก็น้อย ซึ่งจริงๆ แล้วการยกย่องตัวเองก็ไม่ใช่นิสัยของผมเป็นธรรมชาติมาตั้งแต่เด็ก

ก่อนอื่นคงขออนุญาตนำเข้าสู่เรื่องราวซึ่งน่าจะถือเป็นเหตุของการนำเอาห้องสมุดนี้ไปติดตั้งไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ เนื่องจากนิสัยของผมเท่าที่เป็นมาแล้วตั้งแต่เล็กไม่ว่าจะคิดหรือทำอะไรก็ตามไม่มีความรู้สึกว่าตนเองจะต้องได้อะไรตอบแทน นอกจากถือเป็นความสุขซึ่งเกิดจากการที่ได้กระทำตามแนวความคิดความเชื่อซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

โดยที่อีกด้านหนึ่งตัวเองก็มีความสนใจมุ่งเก็บ

รวบรวมสิ่งต่างๆ ซึ่งผ่านเข้ามาในวิถีชีวิตไม่ว่าเล็กหรือใหญ่และไม่ว่าจะมีมูลค่าหรือไม่ ซึ่งทำให้ยืงนานวันก็ยิ่งมองเห็นภาพได้ชัดเจนและออกพูดได้ในที่ต่างๆ อย่างชัดเจนว่า **ชีวิตบุคคลใดขาดการหยั่งรู้ได้ลึกซึ้งถึงสิ่งซึ่งรองรับอดีตของตนเองก็คือชีวิตที่ดำเนินต่อไปสู่ออนาคตอย่างขาดรากฐานที่แท้จริง ทำให้เสี่ยงต่อความเสียหายอันพึงเกิดขึ้นได้ทุกขณะไม่ช้าก็เร็ว และยิ่งช้าก็อาจยังมีหนักมากขึ้น อย่างสมเหตุสมผลแก่กันและกันด้วย**

ชีวิตแต่ละคนเมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีอดีตเป็นสัจธรรม ไม่ว่าใครจะคิดว่าสิ่งไหนดีไม่ดียังไง หากเมื่อมันผ่านพ้นไป โดยทำให้จิตใจเปิดกว้างยิ่งขึ้น ย่อมกล้า

มั่นคงขึ้นแก่การดำเนินชีวิตสู่ออนาคตได้มากขึ้นเพียงนั้น แต่การนำอดีตมาเป็นสิ่งติดยึดและลุ่มหลง ก็เป็นสิ่งถ่วงความเจริญก้าวหน้าของชีวิตตนเองด้วยเช่นกัน

บุคคลใดสามารถหยั่งรู้ถึงคุณค่าของอดีตได้อย่างแท้จริง ย่อมรู้คุณค่าของสิ่งอื่นใดก็ตามที่ผ่านเข้ามาสู่ชีวิตตนเองที่ผ่านพ้นไปแล้วได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ยึดติดอยู่เพียงเปลือกนอก เช่น นำมาเน้นถึงความแตกต่างในด้านมูลค่า หากเห็นได้ว่าไม่ว่าของใหญ่ของเล็กและไม่ว่าของซึ่งคนอื่นรู้สึกได้ว่ามีมูลค่าและความหมาย แม้เพียงเม็ดดินเม็ดทราย ต่างก็มีคุณค่าเท่าเทียมกันหมด

ในขณะที่ช่วงชีวิตกำลังใกล้วัย ๖๐ ปี ซึ่งมีคนพูดกันอย่างกว้างขวางว่า เกษียณ

จริง ๆ แล้วมันก็เป็นเรื่องของคนอื่นกำหนดขึ้นมาเท่านั้น ประกอบกับนิสัยตัวเองเป็นคนชอบที่จะพิสูจน์ข้อสงสัยให้เห็นจากการทำจริงมาโดยตลอด จึงได้ตัดสินใจลาออกจากงานทางการเมือง โดยที่ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งใดๆ ซึ่งมีอำมริสเป็นเงื่อนไขทั้งสิ้น เพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นว่า ออกจากงานที่เป็นทางการเมืองแล้วจะมีอะไรทำหรือไม่ ความจริงปรากฏชัดว่า กลับมีงานมุ่งเข้ามาหา มากกว่าเก่า แถมยังไม่จำกัดว่า มาจากที่ไหนและด้วยเรื่องอะไร แต่ก็สังเกตว่า ส่วนใหญ่จะเน้นที่พฤติกรรมเพื่อการศึกษาทุกระดับชั้น ในมุมมองกลับจึงเป็นโอกาสให้ตนเองเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นเรื่อยๆ

อนึ่ง ภายในกระแสที่อยู่ใต้จิตสำนึกซึ่งมีอยู่อย่างเด่นและเป็นธรรมชาติมาโดยตลอดก็คือ ความรักกับความสุขในการทำงานเพื่อคนอื่นอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง ยิ่งในช่วงหลังๆ ประสบการณ์ที่สั่งสมมากขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกเด่นชัดมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยภาพซึ่ง มีการเน้นสู่ชนรุ่นหลัง เพื่อหวังสืบทอดอุดมการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ซึ่ง ณ ที่นี้ น่าจะเป็น

ชีวิตบุคคลใดขาดการหยั่งรู้ได้ลึกซึ้งถึงสิ่งซึ่งรองรับอดีตของตนเองก็คือชีวิตที่ดำเนินต่อไปสู่ออนาคตอย่างขาดรากฐานที่แท้จริง ทำให้เสี่ยงต่อความเสียหายอันพึงเกิดขึ้นได้ทุกขณะไม่ช้าก็เร็ว

ยอมรับความจริงได้ทั้งสองด้าน เนื่องจากทำให้รู้สึกว่ามันเป็นเพียงสิ่งอันควรถือว่าเป็นคือประสบการณ์ชีวิตและเป็นครูที่แท้จริงเท่านั้น การหยั่งรู้ถึงคุณค่าอดีตได้ลึกซึ้งเพียงใด ย่อมช่วยให้เกิดความ

อายุแล้วจะไปทำอะไรที่ไหน แต่ธรรมชาติของรากฐานตนเองซึ่งสามารถสืบสานกระแสความรักงานที่ทำอย่างอิสระมาแต่อดีต มันก็ทำให้รู้สึกว่า เส้นเกษียณอายุที่หมายถึงกันทั่วๆ ไปนั้น

โอกาสที่ขออนุญาตกล่าวว่า ภาพซึ่งหลายต่อหลายคนมองเห็นเป็นเรื่องกล้วยไม้จริงๆ แล้วมันเป็นเพียงเปลือกนอกเท่านั้น หากสามารถมองลึกลงไปได้ ถึงพื้นฐานจริงน่าจะพบว่า คือ อุดมการณ์ซึ่งมุ่งเน้นที่มนุษยธรรมอย่างชัดเจน เพราะหากเพียงสอนให้คนรู้จักกล้วยไม้ ปลูกกล้วยไม้ เป็นและผสมกล้วยไม้ได้ ย่อมหมายความว่า งานซึ่งทำมาแล้วแทบจะตลอดชีวิตมีความเป็นมาอย่างขาดพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ทำให้อีกด้านหนึ่งย่อมไม่รู้ว่าเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตนั้นคืออะไร

หนึ่ง ชีวิตแต่ละคนก็เป็นชีวิตเดียว เกิดมาครั้งเดียว ตายหนเดียว การเรียนรู้จึงย่อมเริ่มต้นได้จากการจับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งตนเองรู้สึกว่ามีเหตุที่ทำให้รู้สึกท้าทายอยู่ในรากฐาน ดังนั้นภายในนิสัยจึงต้องมีกระแสนความสนใจทวนกลับมาสำรวจทบทวนและค้นหาเงื่อนไขของสิ่งอันเป็นธรรมชาติในตัวเองอยู่ด้วย จึงจะมีจุดเริ่มต้นให้ที่ที่มุ่งหวัง เป็นจริงขึ้นมาได้ การเริ่มต้นจับงานกล้วยไม้จึงน่าจะเป็นเพราะ เกิดความรู้สึกท้าทายที่จะต่อสู้กับกระแส ซึ่งปรากฏอยู่ภายนอกให้เห็นว่า มีการนำเอากล้วยไม้

มาเป็นเครื่องแบ่งชนชั้น และกีดกันคนอื่น ครั้นหลังจากเริ่มจับและปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็ทำให้รู้สึกว่ามีกระแสที่สานต่อไปถึงเรื่องราวและปัญหาต่างๆ ของสังคมและชีวิต ที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันหมด

ยิ่งเมื่อกล่าวถึง ความสนใจที่มุ่งสู่เยาวชนคนรุ่นหลัง เป็นเป้าหมายด้วยแล้ว เมื่อวัยตัวเองล่วง ๖๐ ปีมากขึ้น ก็เริ่มทำให้รู้สึกชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งซึ่งสั่งสมไว้ทั้งหมดในช่วงชีวิตที่ผ่านมาควรมอบให้ใครที่ไหนรับทอดต่อไป แต่ในอีกด้านหนึ่งซึ่งก็กล่าวไว้แต่แรกแล้วว่า ผมเป็นคนสนใจวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอว่า เรื่องใดควรเป็นเรื่องจากเรา เรื่องใดควรเป็นเรื่องจากคนอื่นที่พึงแสดงออกมาก่อน หากสืบสนตรงนี้เป็นปฐมเหตุเสียแล้ว วิถีทางที่จะดำเนินต่อไปย่อมไม่อาจบรรลุผลตามเป้าหมายได้ ดังนั้น จึงรู้สึกว่า เราไม่ควรเป็นฝ่ายเริ่มต้นโดยเที่ยวได้เสนอให้ใครต่อใคร หากที่ไหนเห็นความสำคัญก็น่าจะถือเป็นเรื่องของที่นั่นเอง จึงได้เก็บความรู้สึกดังกล่าวเอาไว้ในใจเฉยๆ โดยที่ไม่นำมาสนใจจนเกินเหตุผลคงมุ่งทำงานและเก็บสะสมสิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้น และละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้นเรื่อยๆ

ถ้าจะถามว่าเก็บไว้ทำไมก็คงตอบได้ไม่ยากนัก เพราะถือรากฐานความรักและสนใจที่จะเก็บ ด้วยใจตระหนักถึงคุณค่าซึ่งผูกพันอยู่กับชีวิตและงานอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น และอีกด้านหนึ่งก็มีความมุ่งหวังที่เชื่อว่าวันหนึ่งข้างหน้า น่าจะเป็นข้อมูลสำหรับเสริมสร้างจิตสำนึกและส่วนเชื่อมโยงของภาพรวมให้แก่ชนรุ่นหลัง ซึ่งอาจสนใจที่จะขุดค้นหาเพื่อการศึกษาค้นคว้า โดยที่หวังว่าน่าจะยังคงมีคนเข้าถึงไม่ว่ามากหรือน้อย กับถือเป็นความสุขที่ตนเองได้ปฏิบัติแล้ว เพื่อนำมาเสริมรากฐานชีวิตอีกส่วนหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม กระแสดังกล่าวแล้วแม้ใครจะว่าละเอียดอ่อนและลึกซึ้งแค่ไหน แต่มันก็มีโอกาสปรากฏออกมาเป็นภาพสะท้อนสู่บรรยากาศภายนอกด้วยตัวของมันเองเป็นสังขาร แม้จากสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลซึ่งเข้ามาสัมผัสเองเป็นช่วงๆ

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ขณะที่ผมทำงานประชุมกล้วยไม้ระดับภูมิภาค ของกลุ่มประเทศเอเชียและแปซิฟิกครั้งที่ ๔ ซึ่งมีการกำหนดให้จัดขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปมอบให้ทางจังหวัดเชียงใหม่เป็นเจ้าภาพจัดงาน ซึ่งในที่สุด สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ได้สนใจรับเป็นองค์กรเจ้าภาพ

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกันต้นเพื่อปูพื้นฐาน ตนเองก็ได้ไปติดต่อกับฝ่ายบริหารของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ณ สำนักงานใหญ่ โดยเหตุที่ทราบว่า ทางธนาคารฯ มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน เพื่อขอความร่วมมือ และได้รับการต้อนรับอย่างดีจาก **คุณบรรณวิทย์ บุญญรัตน์** ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่

ซึ่งท่านผู้นี้ พร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่ของธนาคารฯ ได้ตกลงให้ความร่วมมือในหลายๆ ด้าน อีกทั้งยังเสนอการจัดระบบมัลติวิชั่นซึ่งทางธนาคารฯ มีทั้งเครื่องอุปกรณ์และความชำนาญมากพอสมควร

เมื่องานดังกล่าวซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๕ ได้ผ่านพ้นมาไม่นานนัก ผมมีโอกาสไปพบกับคุณบรรณวิทย์ บุญญรัตน์ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกันเกี่ยวกับผลการจัดงาน และหารือกันว่าเราจะร่วมมือกันทำงานอะไรเพื่อส่วนรวมต่อไปอีก

โดยที่ผมเองไม่ได้คาดหมายถึงเรื่องห้องสมุดนี้เลย **คุณบรรณวิทย์ฯ** เป็นฝ่ายกล่าวขึ้นว่า ทางธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด จะขอดำเนินการนำห้องสมุดส่วนตัวของผมไปติดตั้งไว้ ณ หอสมุดแห่งชาติ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และหวังว่าจะเป็นห้องสมุดกล้วยไม้แห่งแรกในภูมิภาคเอเชีย โดยใช้ชื่อว่า ห้องสมุดกล้วยไม้ “ระพี สาคริก” ซึ่งจะใช้ระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยที่สุดสามารถเก็บข้อมูลข่าวสารและภาพถ่ายซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากมายหลายหมื่นแผ่นเข้าไว้ในระบบและสามารถเรียกใช้งานได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน โดยไม่ต้องไปที่ห้องสมุด ซึ่งหลังจากตกลงกันในครั้งนี้แล้ว ทางธนาคารฯ ก็ได้ดำเนินการติดต่อกับหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จนถึงขั้นให้

และประสานงาน โดยที่ผมเองขออยู่ในฐานะช่วยชี้แนะในด้านของนโยบายและรายละเอียดบางประการอยู่เบื้องหลังเพื่อหวังถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ชนรุ่นหลัง

ควรให้นำมาใช้เสนอประวัติและผลงานการพัฒนางานกล้วยไม้ไทยในที่ประชุมครั้งนั้น จนเป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวางหลังจากเสร็จงานแล้ว

ความเห็นชอบเป็นทางการ
ดังได้กล่าวแล้วว่า
ชีวิตและงานของผมจากอดีต
ถึงปัจจุบัน ได้เน้นอยู่กับการ
คิดการทำให้เพื่อนมนุษย์
เป็นเป้าหมายอย่างเด่นชัด
มาโดยตลอด จึงหาใช่เพียง
สอนให้คนมีความรู้เรื่องกล้วย
ไม้เท่านั้นไม่ แต่มุ่งต่อสู้เพื่อ
ปูพื้นฐานและสร้างระบบ ซึ่ง
ตนเองเชื่อว่า จะช่วยให้คน
ทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง สามารถ
อยู่ร่วมกัน ดำเนินงานร่วม
กันบนพื้นฐานที่ขอบธรรม
แผ่อยู่ในทุกๆ ลักษณะของ
เงื่อนไขโดยที่ในอีกด้านหนึ่ง
มีความเชื่อมั่นว่าหากปฏิบัติ
ไปอย่างขาดสิ่งซึ่งกล่าวแล้ว
เป็นฐาน ตัวเองอาจตกเป็น
เครื่องมือให้คนซึ่งมีโอกาสดี
กว่าคนอื่นและได้รับความรู้
ไปแล้ว นำไปสร้างระบบปิด
กันหรือทำลายคนอื่นก็เป็นได้
ซึ่งยิ่งคิดถึงลงมือทำอย่างจริง
จัง ก็ยิ่งพบปัญหาที่เป็นความ
จริง ที่สานถึงกันและกันได้
ทุกเรื่องไม่ว่าเรื่องการศึกษา
วัฒนธรรม สังคม การเมือง
และเศรษฐกิจ และทำให้รู้สึก
ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การเรียน
รู้จากความเป็นจริง หาใช่
เพียงจากตำราหรือสิ่งประ-
ดิษฐ์ทำให้เกิดธรรมชาติ
ของแนวโน้ม ที่มุ่งลงลึกซึ่ง
สู่แก่นอันถือเป็นศูนย์รวม
ของทุกๆ เรื่อง
สิ่งต่างๆ ที่เก็บรวบรวม

รวมไว้อย่างต่อเนื่องกันมา
นานเป็นสิบๆ ปี จึงน่าจะทำ
ให้สรุปได้ว่า มีรากฐานเป็น
ของส่วนรวมมาแต่เริ่มแรก
แม้มองภาพภายนอกจะพบ
ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างได้รับการ
สะสมมาไวจากน้ำพักน้ำแรง
ตัวเองและจากการเจียดจ่าย
จากรายได้ส่วนตัวและครอบ
ครัวก็ตามที่ ในทางปฏิบัติ
ผมจึงรู้สึกเต็มใจในเมื่อมีอีก
ฝ่ายหนึ่งมาเสนอให้การสนับ
สนุน ทำให้ตัดสินใจรับสนอง
เจตนารมณ์เพื่อหวังที่จะเห็น
ผลสมบูรณ์พร้อมทั้งสองด้าน
ด้วยตัวของโครงการเองใน
อนาคต
ในช่วงหนึ่งของชีวิต
ผมเอง เมื่อประมาณร่วม
๒๐ ปีมาแล้ว ในขณะที่ได้
รับเชิญไปเยี่ยมเยียน ร่วม
กิจกรรมและบรรยายวิชาการ
ในบางประเทศในภูมิภาค
ยุโรปตะวันตก ก็เคยถ่ายภาพ
และนำข้อมูลตลอดจนแง่คิด
กลับมาฝากคนไทยด้วยข้อ
สังเกตที่ว่า ในประเทศซึ่ง
คนของเขาเจริญด้วยราก
ฐานการศึกษาที่ลึกซึ้งแล้ว
แม้ในระดับครอบครัวจะมี
ห้องสมุดประจำไว้อย่าง
ไม่คำนึงว่ามีขนาดเล็กหรือ
ใหญ่ และเมื่อเรามีโอกาส
เป็นแขกเข้าไปเยี่ยมถึง
ครอบครัว สิ่งหนึ่งซึ่งเจ้า
ของบ้านจะไม่ลืมพูดถึง
และนำชมจนถึงรายละเอียด

เอียดก็คือ หนังสือที่อยู่ใน
ห้องสมุดหรือในตู้ ซึ่งสะ-
ท้อนให้เห็นถึงการตระหนัก
ถึงคุณค่าจริง ๆ
ยิ่งใน ช่วงหลัง ๆ
นอกจากกล้องถ่ายภาพนิ่ง
แล้ว ผมยังมีกล้องถ่ายภาพ-
ยนตร์ และถัดตามการพัฒนา
เทคโนโลยีสื่อการศึกษา ก็มี
กล้องวิดีโอติดตัวไปด้วยไม่ว่า
ได้รับเชิญไปไหน ก็เคยถ่าย
ภาพนำมาเข้ารายการเผยแพร่
ความรู้ทางโทรทัศน์เผยแพร่
ให้ชมกันทั่วๆ แม้กล้อง
ถ่ายและเครื่องฉายภาพยนตร์
รวมทั้งเครื่องฉายภาพนิ่งซึ่ง
ตนเองซื้อหามาด้วยทุนรอน
ส่วนตัว บัดนี้ก็ได้นำไปเก็บ
ไว้ในห้องสมุดแห่งนี้ เพื่อ
หวังให้เป็นแง่คิดและสิ่งเตือน
สติสำหรับชนรุ่นหลัง
ในห้องสมุดนี้มีเนื้อหา
สาระอะไรบ้าง
มันคงไม่มีเพียงหนังสือ
กล้วยไม้อย่างที่บางคน
ซึ่งรากฐานการศึกษาในตนเอง
ถูกจำกัดไว้อย่างแคบๆ
เข้าใจ จนกระทั่งต้องนำมา
ค้นหาจอมปลอมซึ่งแฝงอยู่ภายใน
เป็นแน่ และยังปรากฏ
เป็นความจริงว่า บุคคลผู้มี
ลักษณะแนวคิดเช่นนี้มีอยู่
เป็นจำนวนมากในสังคมไทย
แม้กระทั่งบุคคลในกลุ่ม ซึ่ง
เรียกกันว่านักวิชาการด้วย
เนื่องจากเมื่อกล่าวถึง
ห้องสมุดบุคคล หากสังคม

โตมิให้เห็นได้ โดยที่มีการ
กระจายอยู่อย่างกว้างขวาง
และเป็นส่วนใหญ่อย่างปราศ
จากข้ออ้างที่ว่า เพราะยาก
จนหรือมีเงินน้อยจึงทำไม่

ในด้านรูปวัตถุแก่ตัวเองเพียง
ชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็ทิ้งขว้าง
อย่างปราศจากความรับผิดชอบ
เราคงหวังไม่ได้ว่า
ห้องสมุดใหญ่ๆ ที่ทำไว้ จะมี

ญาที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อ
หวนกลับมาที่ชื่ออีกครั้งหนึ่ง
ซึ่งนอกจากคำว่า ห้องสมุด
และยังมีคำว่า กล้วยไม้ แดม
ยังมีชื่อ ระพี สาคริก พ่วง
ท้ายเข้าไปอีก คงไม่คิดว่ามัน
เป็นชื่อของผมและห้องสมุด
ของผมเป็นแน่ หากเข้าใจได้
ลึกซึ้งก็คงหยั่งรู้ได้ลึกลงไป
อีกว่า มันไม่ใช่ชื่อผมและไม่
ใช่ของผม หากเป็นอุดม-
การณ์ซึ่งมีสัจธรรมที่เข้าไป
แฝงอยู่ในรากฐานบุคคลหนึ่ง
และพร้อมที่จะถ่ายทอดสู่
บุคคลอื่นใดก็ได้หากมีความ
พร้อมต่อการเข้าใจถึง ทำให้
สามารถรับได้ ซึ่งเชื่อว่ายยังมี
เยาวชนคนรุ่นหลัง ซึ่งเติบโต
ขึ้นมาสู่ความพร้อม ไม่ว่ามี
มากมีน้อย

ในเมื่อได้รับการ
กำหนดให้ต้องเขียนเรื่อง
รายของ ห้องสมุดกล้วยไม้
“ระพี สาคริก” ซึ่งมีคนอื่น
เป็นฝ่ายเสนอให้จัดตั้งขึ้น
จึงคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่พึงต้อง
นำเอาเรื่องราวอันเป็นความ
จริงของชีวิตตัวเอง มาเป็น
ส่วนหนึ่งของข้อมูลด้วย

หลังจากที่ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ-
ปริณายก ได้เสด็จเป็นองค์
ประธานในพิธีเปิดห้องสมุด
นี้เมื่อเช้าวันที่ ๔ ธันวาคม
๒๕๓๖ ซึ่งได้มีรายงานข่าว
จากสื่อมวลชน ทั้งทางโทร-

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นได้สัมผัสได้ ต่างก็มีรากฐานอยู่ที่ตนเองโดยแท้
หากแต่ละคนจะเริ่มต้นกระแสนิ่งสูงส่งที่ควรจะเป็น ด้วยการปฏิบัติ
อย่างจริงจังและมั่นคงอยู่กับสิ่งนั้น อันมีรากฐานจริงอยู่ในจิต
วิญญาณ ย่อมมีโอกาสสู่และเข้าถึงความจริงได้เสมอไม่ว่าเร็วหรือช้า

ได้ ลงมือจริงจังจริงๆ ย่อมเกิด
ภาพใหม่ที่เราเรียกว่ามีมาก
ทำมาก-มีน้อยทำน้อยแต่
พอเหมาะพอสม แม้มีเล่ม
เดียวหากรักและสนใจจริง
ย่อมถือได้ว่ามีคุณค่าโดยแท้
น่าจะถือว่าคือรากฐานสำคัญ
ของความสำเร็จสำหรับการ
มุ่งไปสู่ห้องสมุดระดับสถาบัน
องค์กรต่างๆ กระทั่งถึงระดับ
ชาติ

หากสิ่งที่อยู่ในระดับ
ครอบครัวยังคงปรากฏเป็น
ส่วนน้อยนิดหรือไม่ปรากฏ
ให้เห็นได้ชัดเจน แดมคน
ส่วนใหญ่ยังไม่สนใจอ่าน
หนังสือหรือเน้นการอ่านแต่
เพียงเรื่องซึ่งส่งเสริมอบายมุข
ในรูปลักษณะต่างๆ แม้บาง
ครั้งมีการหยิบยืมของเพื่อน
ไปใช้ ก็เพียงเพื่อมุ่งให้เป็น
เครื่องมือแสวงหาประโยชน์

รากฐานและจิตวิญญาณให้
สืบสานประโยชน์สุขถึงส่วน
รวมได้อย่างจริงจัง

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง
ห้องสมุด จึงหาใช่มองเห็น
เพียงภาพของสมุด และ
หนังสือ ยิ่งสิ่งซึ่งมีชื่อว่า ห้อง
สมุดกล้วยไม้ คงหาใช่ว่า
จะมีเพียงหนังสือที่เกี่ยวกับ
กล้วยไม้เท่านั้นไม่ หากเป็น
เรื่องของ อุดมการณ์การ
ศึกษาซึ่งควรมีปรากฏอยู่ใน
รากฐานแต่ละคน ผู้มุ่งหวัง
ชีวิตที่มีความเป็นมนุษย์อัน
สมบูรณ์พร้อมด้วยมนุษย-
ธรรมและจริยธรรมเป็น
เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นฐาน
การดำเนินชีวิต มุ่งสู่วิถีทาง
ที่สร้างสรรค์ความมั่นคงยั่งยืน
แก่สังคม ให้ปรากฏเด่นชัด
ยิ่งขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

หากเข้าใจได้ถึงปรัช-

ทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ นิตยสารต่างๆ และบางราย มีการนำเสนอในเชิงสารคดี เผยแพร่ความรู้ ก็มีเสียงจาก หลายทางปรารภว่าห้องสมุด นี้ก็คงมีแต่เรื่องกล้วยไม้ กับอีกด้านหนึ่งก็มีข้อสังเกต ค่อนข้างชัดเจนว่า คนในกลุ่ม ซึ่งเติบโตขึ้นมาบนฐานการ คำขายกล้วยไม้เป็นอาชีพ รายใหญ่ๆ กลับมาจำนวน น้อยที่เห็นความสำคัญของ เรื่องนี้อย่างจริงจัง แต่กลับมี คนกลุ่มอื่นที่ให้ความสนใจ ร่วมกันมากกว่า ซึ่งจริงๆ แล้วก็ป็นสังขรณ์บนพื้นฐาน สังคมซึ่งตกอยู่ในสภาพการณ์ เช่นนี้ในทุกๆ เรื่อง

ในช่วงหลังๆ มีคน รุ่นหนุ่มสาวในกลุ่มซึ่งชวน ขวายศึกษาหาความรู้ มาขอ พบพูดคุยกับผมเป็นครั้งคราว หลายรายมาจากสถาบันการ ศึกษาที่หลากหลายสาขาวิชา บ้างก็หวังมาใช้เป็นแหล่งหนึ่ง ของข้อมูลและแนวคิดเพื่อ งานค้นคว้าวิจัย โดยที่บุคคล เหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้มีผล ประโยชน์ หรือแม้มีการเล่า เรียนเกี่ยวกับวิชาการในด้าน กล้วยไม้ บางคนมาเล่าให้ ฟังว่า พอบอกกับใครๆ ว่า จะมาหาความรู้เรื่องนั้นเรื่อง นี้จากผมก็มีคนกล่าวว่า ไป พบกับอาจารย์ระพี ก็คง ได้แต่เรื่องกล้วยไม้

นี่คือเสียงสะท้อนที่

สารภาพความจริงจากเงื่อนไข ซึ่งด้านหนึ่งเป็นผลสืบเนื่อง มาจาก การจัดการศึกษาของ สังคมไทยที่ทำให้คนจำนวน ไม่น้อยต้องตกเข้าไปอยู่ใน วัฏวนกระแสนิธิพลจากรูป วัตถุ ทำให้เกิดผลปิดตัวเอง จนมองเห็นอะไรๆ ได้แต่ เพียงเปลือกนอก หรือไม่ก็ เคยชินกับผลจากพฤติกรรม ของคนลักษณะดังกล่าวจน เชื่อว่า บุคคลอื่นๆ ก็คงเป็น เหมือนๆ กันหมด โดยที่ขาด การพินิจพิจารณาห้ถึงรายละเอียดที่อยู่ในความลุ่มลึก

สำหรับเรื่องนี้ หาก มองได้ถึงคนและมองได้ถึง รากฐานความเป็นคนก็น่า จะเห็นและเข้าใจว่า มันคง ไม่เพียงเรื่องกล้วยไม้เท่านั้น เพราะภายในรากฐานชีวิต ของแต่ละคน ซึ่งนับเป็นศูนย์ รวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่สาน ถึงกันหมด ไม่ว่าใครจะเริ่ม จิบเรื่องกล้วยไม้หรือเรื่องอื่น ได้ก็ตาม ซึ่งตนเองเกิดความ รู้สึกท้าทายเป็นธรรมชาติ ถ้า ปฏิบัติอย่างจริงจังและแน่ว แน่อยู่บนพื้นฐานอันถืออุดม การณ์เป็นสิ่งที่รองรับ ย่อมมอง ย้อนกลับขึ้นมาเห็นภาพที่ เป็นสังขรณ์ได้ทุกๆ เรื่อง

อ่านต่อฉบับหน้า

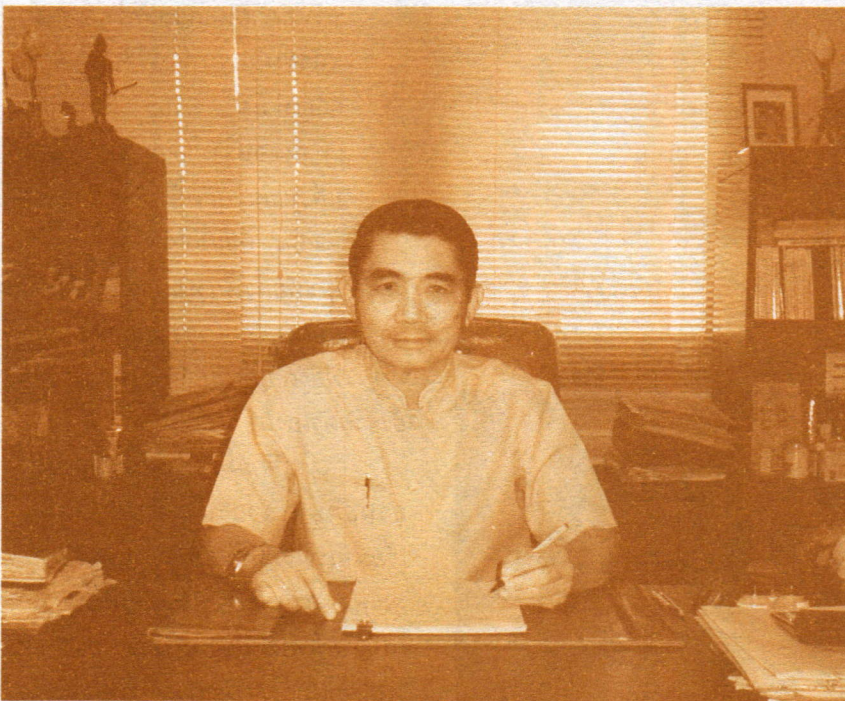

เสี้ยวหนึ่งแห่งชีวิต

ของ

ดร.บุญยง ว่องวานิช

สถิตย เล็งโฮสง

ถ่ายวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ฟ

มได้รับมอบหมายจาก
กรรมการวารสารไทยให้ไป
สัมภาษณ์ ดร.บุญยง ว่อง-
วานิช นักธุรกิจ นักปฏิบัติ
ธรรม และนักสังคมสงเคราะห์ ผู้มีคุณ
ธรรมสูงที่มหาชนพึงถือเป็นตัวอย่าง
แต่ผมก็ติดขัดเรื่อยมา เนื่องด้วยธุระ
ราชการ และส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ก็คือ การจราจรที่ขาดระเบียบวินัย
ของคนขับรถยนต์ในกรุงเทพฯ ผมเพิ่ง
จะมีโอกาสไปทำหน้าที่เมื่อ ๘ กรกฎาคม
๒๕๓๗ หลังจากถูกกระตุ้นจากที่ประชุม
กรรมการวารสารไทย

ผมรีบออกเดินทางจากทำเนียบ
ทันทีที่เลิกประชุม สิ่งที่ผมสังหรณ์ใจใน
กลางดีตั้งแต่เริ่มเดินทาง ก็คือท้องฟ้า
ครึ้มด้วย มวลเมฆใหญ่ลอยกระจายสลับ
ซับซ้อนทั่วอัมพร ผมกำหนดจิตเห็นทูต
สวรรค์นับล้านองค์ทั้งใกล้และไกลต่าง
อนุโมทนาในการกระทำของผมคราวนี้
ผมจึงหวังตั้งแต่ต้นว่าจะได้สิ่งซึ่งเป็น
ประโยชน์มาฝากท่านผู้อ่าน

ผมนัดกับเลขาชของท่านไว้บ่าย

๓ โมงครึ่งถึง ๔ โมง แต่ไม่น่าเชื่อเลยว่าการจราจรจะสะดวกเช่นนั้น ผมเดินทางไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็ถึงซอยศาลเจ้าเจ็ดถนนเจริญกรุง อันเป็นที่ตั้งของห้างขายยาอังกฤษตรางู ซึ่งเป็นยี่ห้อที่เก่าแก่ คู่หูมีอายุกว่าร้อยปี (ครบ ๑๐๐ ปีเมื่อ ๒๕๓๕) มองเห็นป้ายซึ่งอยู่เหนือตึก ๕ ชั้น ตั้งแต่เลียวขวาเข้าซอย

พนักงานข้างล่างได้บอกให้ผมขึ้นไปบนตึกหลังในชั้น ๔ ซึ่งเป็นห้องทำงานของท่าน

ระหว่างเดินไปขึ้นบันไดผมได้พบป้ายปิดไว้ที่ข้างฝาผนังว่า บริษัทมีรางวัลชนะเลิศสำหรับพนักงานด้วย และที่ผนังชั้นที่สองก็มีป้ายแนะนำให้พนักงานทำกรรมฐานเข้ากัณฑ์ กลางวันกัณฑ์ และป้ายอีกกัณฑ์

ผมเดินขึ้นไปจนถึงชั้น ๔ ถามพนักงานได้ความว่ามีลิฟท์แห่งเดียว เข้าใจว่าไม่ค่อยใช้กัน ผมรู้จัก ดร.บุญยงค์ ท่านเป็นคนประหยัดมาก สิ่งใดที่ไม่มีเหตุผลท่านจะไม่ยอมใช้ แต่ถ้าจำเป็นก็ไม่เสียดาย อันนี้น่าจะเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนสมัยนี้ ซึ่งกินข้าวไม่เกลี้ยงจาน

พอเดินขึ้นไปจนถึงชั้น ๔ ก็เห็นป้ายเล็กๆ เขียนว่าห้องกรรมการผู้จัดการหรือผู้อำนวยการอะไรผมจำไม่ได้แน่ เพราะขณะนั้นยังไม่มีการดาบบันทึกลงจะเขียนว่าอะไรก็ตามแต่ ทรัพย์สินทั้งหมดนั้นก็คือของท่านและครอบครัว และพนักงานทั้งหลายที่นั่นก็อยู่กันอย่างญาติ ผมถือโอกาสเคาะประตูแล้วเปิดเข้าไปข้างในเห็น ดร.บุญยงค์ นั่งอยู่ที่โต๊ะกระจกง่ายๆ แก้อีก็แสนจะธรรมดา ข้างพื้นห้องมิได้ปูพรมหรูหราเหมือนดังผู้มีเงินทั้งหลาย ท่านเชิญผมนั่งด้วยอริยาไยอัน

คุณหมอล้วน "ตันตระกุล ว่องวานิช"

ท่านเป็นคนประหยัดมาก สิ่งใดที่ไม่มีเหตุผลท่านจะไม่ยอมใช้ แต่ถ้าจำเป็นก็ไม่เสียดาย อันนี้น่าจะเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนสมัยนี้ ซึ่งกินข้าวไม่เกลี้ยงจาน

ภาพเหมือนคุณแม่เพิ่มพูล ว่องวานิช

ดีต่างคนต่างดีใจที่ไม่ได้พบกันมาหลายปี ดร.บุญยงค์เป็นคนสุภาพแถมปากหวานอีกต่างหาก

เมื่อได้ถามถึงสารทุกข์สุกดิบกันตามสมควรแล้วท่านได้ถามผมว่า

“คุณสถิติ์ จะมาสัมภาษณ์ผมไปลงพิมพ์ที่ไหนนะ” ผมก็เรียนท่านตามตรง

ท่านบอกว่า “ปกติถ้าไม่ชอบพอรักใคร่กันจริงๆ ก็ไม่ให้ เพราะลงหลายแห่งแล้วและผมไม่ได้เป็นคนสำคัญอะไร” ท่านพูดพลางหัวเราะเบาๆ

ผมก็เรียนถามว่าคนที่มึลลธรรมอย่างท่านหาได้ไม่ยากนัก เป็นผู้รวบทั้งทรัพย์สินภายนอกและทรัพย์สินภายในแล้วผมก็ถามท่านว่าเกิดเมื่อใดอายุเท่าใด

ท่านตอบว่า “อายุ ๗๐ แล้ว แก้วแล้วนะคุณสถิติ์ เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ที่สี่แยกวัดตึกนี้เอง จากคุณพ่อล้วน (หมอล้วน) และคุณแม่เพิ่มพูล ว่องวานิช คุณแม่ยังมีชีวิตอยู่ อายุ ๙๔ ปีแล้ว ท่านยังช่วยตัวเองได้

เมื่อเลิกผมเรียนที่โรงเรียนประสานอักษร เวลาที่ไม่มีแล้ว โตขึ้นก็เรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เช่นเดียวกับคุณพ่อ อายุ ๑๔ ปีไปเรียนที่โรงเรียนเซนต์สตีเฟ่น ย่องกง เรียนทั่วๆ ไปโรงเรียนเดียวกับคุณสด กรุมโรหิต แต่คนละรุ่นนะ คุณสดก่อนผมมาก เรียนอยู่ ๓ ปีก็ข้ามไปเรียนที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งเป็นหนึ่งใน ๑๐ ของมหาวิทยาลัยดีเด่นของสหรัฐ เรียนบริหารธุรกิจตั้งแต่ปี ๑๙๕๔ ถึง ๕๖ ได้ปริญญาตรี แล้วไปเรียนที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา ได้ประกาศนียบัตรการศึกษา

คุณบุญยง เป็นผู้ที่มีทรัพย์สินสมบัติทั้งหมด
ของทุนนี้ ซึ่งของพวกพ่อของท่าน อย่างกะโหลก
ทรัพย์สินสมบัติของพระศาสนา : พร้อมทั้งจะใช้
เพื่อ ความอยู่รอด ของพระศาสนา แม้หากว่า
จะต้องใช้มันทั้งหมด, ไร่ว่าในประเทศ หรือ
นอกประเทศ. ข้าพเจ้า รู้สึก เช่นนี้จริงๆ. ข้าพเจ้า
และนางได้ สันนิษฐาน คุณบุญยงนั้น "สองคน ก็คือของ
พระศาสนา" แม้จะ ใช้ไป หมดทั้งหมดยกเว้น
สิ่ง มี สิ่ง ที่เป็น ของตน ยิ่งกว่า ของตน ไร้เสียใจ.

ขออนุโมทนาด้วย เป็นอย่างสูง ในโอกาส
ที่มีสมบัติ ของบ้านเมือง ได้มอบรับ, และ
สนับสนุน คุณสมบัติ ของคุณบุญยง, ในข้อนี้.

สมเด็จพระสังฆราช

ในทงพลาหม, โชน
๑๖ มค. ๓๖.

ตัวอย่างจากสมาคมผู้อาสาสมัครและ
ช่วยจัดการศึกษา ปัจจุบันท่านเป็น
ประธาน ๑๓ บริษัทในกลุ่มบุญยง
ว่องวานิช และก่อตั้งมูลนิธิว่องวานิช
และเป็นประธานและกรรมการองค์การ
สาธารณกุศลอื่นอีกมากมายทั้งภาค
เอกชนและราชการ กล่าวโดยสรุปก็คือ
ผู้เปี่ยมล้นด้วยความคิดที่พึงศึกษาและ
ถือเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตของ
ทุกคน

ระหว่างที่ท่านลูกไปหิบบโน้น
หิบบนี้มาให้ผมดูนั้นผมเหลือบมองไป
ข้างฝาเห็นมีข้อความท่านองคตของ

ท่านเองเขียนใส่กระดาษปิดไว้ว่า

ลด : อาชีพ ด้าน
ครอบครัว งานสังคม

เพิ่ม : ศึกษาธรรม
ปฏิบัติธรรม (มหาสติปัฏฐาน ศีล ๕
ข้อ สมาธิ ปัญญา)

ผมถามท่านว่า "สมรสเมื่อไร
ครับ" ท่านก็ตอบว่า จำไม่ได้แล้วก็ลุก
ไปหาประวัติมาให้ผมดูอีก ดูท่านเซนิดๆ
และมีอาการไอเป็นครั้งคราว อันเป็น
สังขารม ไม่ว่ายากดีมีจนเหมือนกันหมด
แต่ผมก็ไม่กล้าชวนให้มารักษาโรคกับ
พระเยซู หรือโยเร เพราะเกรงว่าท่าน

จะไม่สนใจพระอื่น นอกจากพระพุทธ-
องค์ซึ่งผมก็นับถือเหมือนกัน ถือทุก
องค์ที่เป็นความดี แต่นั่นก็เป็นเพียง
ความคิดในใจของผมเอง ความจริง
ดร.บุญยงใจกว้างมาก ท่านสนับสนุน
ทุกศาสนา ตัวอย่างที่เห็นง่ายๆ ก็คือ
สนับสนุนหุบผาสวรรค์ ซึ่งเป็นองค์การ
ที่รวมทุกศาสนา ผมเคยไปสวดชินบัญชร
กับท่านที่นั่นหลายครั้ง ที่พิเศษก็คือ
ท่านเป็นชาวพุทธที่หาได้ยาก เสมือน
หนึ่งพุทธวัชรที่มีความดี และกิตติคุณใน
สังคมรองรับเป็นเรือนแหวน

เมื่อดูประวัติของท่านได้ความแต่
เพียงว่า สมรสกับนางสาวิกา ว่องวานิช
แต่ไม่ได้บอกว่าเมื่อใด ซึ่งภริยาท่านก็สิ้น
แล้วเมื่อหลายปีก่อน ท่านยังให้เงินผม
จำนวนหนึ่งสำหรับฝากประจำเก็บดอกผล
บำรุงองค์การศาสนาและสันติภาพเอเชีย
ของผม ท่านให้ชื่อบัญชีว่า "บุญยง-
สาวิกา ว่องวานิช" ผมบอกท่านว่าไม่
เคยถอนดอกเบี้ยเงินฝากจำนวนนั้นเลย
เป็นเวลา ๕-๖ ปีแล้ว ดอกเบี้ยคงมาก
กว่าเงินต้นมากมายแต่ท่านดูจะไม่สนใจ
กับการกุศลของท่านที่ทำไปแล้ว สิ่ง
ที่ท่านสนใจน่าจะเป็นบรมสุขในสัมปราย-
ภพซึ่งท่านชวนช่วยอยู่ขณะนี้ คือ การ
ปฏิบัติธรรม ถือวิปัสณากรรมฐานเป็น
ที่ตั้ง

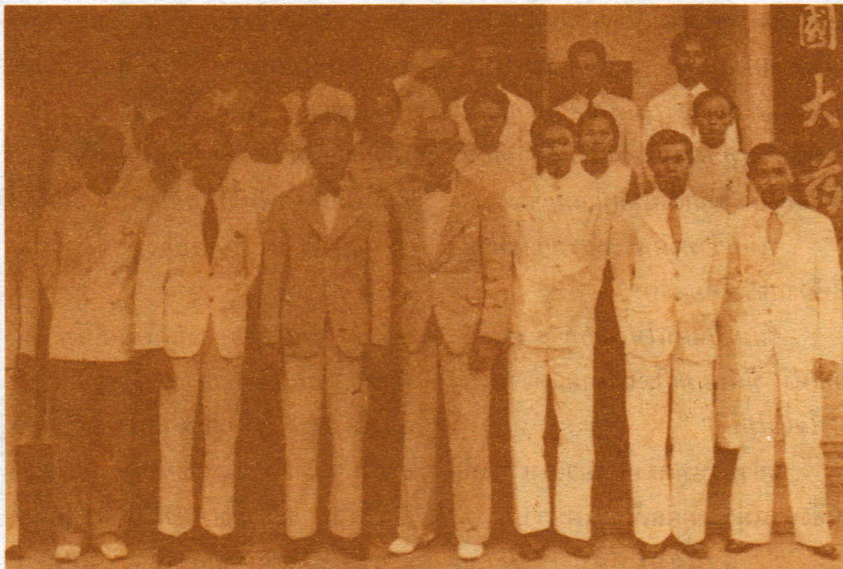
ส่วนบุตรนั้นมี ๒ คืออนุรุทธ และ
ลวันชาย ว่องวานิช และธิดาอีก ๒ คือ
อนัญญา กับ ดร.เพิ่มหญิง หญิงคู่ ชายคู่
เหมือนเทวดาประทານ

"ท่านมีพี่น้องกี่คนครับ" ผมถาม

"ผมมีพี่น้อง ๖ คนครับ คุณสกลิตย์
ชาย ๓ หญิง ๓ ผมเป็นคนี่ ๒ คนแรก
คือ หมอบุญยิต อายุ ๗๔ ปีแล้ว คนอื่น
ก็ยังมีชีวิตอยู่ครบ ผมก็ ๗๐ ปีแล้ว มี

คุณบุญยง ว่องวานิช และครอบครัว

ภาพในอดีตถ่ายหน้าห้างใหญ่สี่พระยา Mr. Shakespear Hart (ภลัษกรชาวอังกฤษ) ยืนข้างคุณหมอล้วน ว่องวานิช และถัดไปคือคุณป่วน เจริญพานิช

ดร.บุญยง ว่องวานิช
กล่าวถึงการทำงานโดยยึดหลัก
“คุณธรรมชั้นนำธุรกิจ” ในงาน
เฉลิมฉลองร้อยปีทอง บริษัทห้าง
ขายยาอังกฤษ (ตราง) จำกัด เมื่อปี
พ.ศ. ๒๕๓๕

หลานปู่หนึ่งและหลานตาสองคนแล้ว
ผมได้เป็นพ่อดีเด่น เพราะชั้นนำธุรกิจ
ท่านตอบอย่างถ่อมๆ

“แล้วธุรกิจที่ทำอยู่เวลานี้ก่อร่าง
มายังไงครับ ทำไมจึงได้ชื่อว่าห้างขาย
ยาอังกฤษตราง” ผมถามต่อ

“เพราะเดิมเป็นของฝรั่ง ตั้ง
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ เขาทำมาก่อน ๓๐ ปี
คุณพ่อของผมไปทำงานด้วยในฐานะลูก
จ้าง ท่านจบจากอัสสัมชัญ เมื่อฝรั่งแก่
ลงก็ทำไม่ไหวได้ขายกิจการให้คุณพ่อ
ผมเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ครบ ๑๐๐ ปี
เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๕ คุณสถิติย์ก็เห็นไป
ร่วมงานนี้ คุณพ่อพาพวกลูกๆ ทำมา
จนเจริญเติบโตใหญ่มาเท่าทุกวันนี้ สมัย
สงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ฝืดหน่อย แต่ก็
พออยู่ได้จากนั้นก็ดีขึ้น จนทุกวันนี้ ทำ
ให้พวกเราได้เงินได้เกือบล้านล้านบาท”

ท่านตอบผมด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม
เปี่ยมด้วยนิรามิตตสุข คือ เนื่องแต่บุญ
กุศลที่ท่านถือการให้เป็นสำคัญ

“ได้ทราบที่ท่านสร้างตึกให้โรง-
พยาบาลจุฬาลงกรณ์มิใช่หรือครับ” ผมถาม

“ครับผมสร้างตึกล้วน-เพิ่มพูน
ว่องวานิช ที่โรงพยาบาลจุฬา ผมให้
ประมาณ ๖๐ ล้าน เมื่อ ๕ ปีมาแล้วนะ
ครับ” ท่านตอบพลางหยิบซองว่างจาก
จานเล็กๆ ธรรมดาๆ ขึ้นมาขบเคี้ยว ดู
ท่านช่างมีชีวิตที่เรียบง่ายจริงๆ ผมนึก
ย้อนหลังไปเมื่อ ๑๔ ปีก่อน ท่านเคย
รับผมไปที่หุบผาสวรรค์ ท่านดักอาหาร
เจส่งให้ผมพลางพูดว่า “คนเราก็แค่นี้
คุณสถิติย์ เราได้อยู่เพื่อตัวเอง แต่อยู่
เพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นเพื่อนทุกข์”

เมื่อผมกระเซ้าท่านว่า “คนมีเงิน
ก็ทุกข์ใช่ไหมครับ” ท่านหัวเราะแล้วมี
คนตอบแทนว่า “คนมีเงินก็ทุกข์อย่าง

คนมีเงิน” แล้วเราก็หัวเราะกัน ผมเงยหน้าขึ้นจากการบันทึกแล้วถามท่านต่อว่า

“ได้ทราบที่ท่านก่อตั้งยุวพุทติกสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์จริงหรือเปล่าครับ”

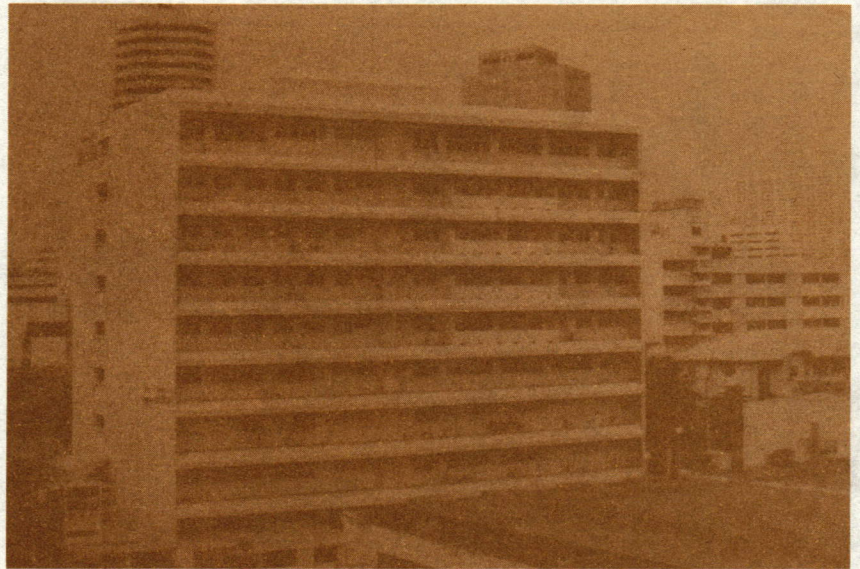
“ใช่ครับคุณสถิติฯ ขณะนั้นผมอายุเพียง ๒๓ ปี เท่านั้นเอง ที่วัดกันมาตุยาราม หลังเก้าชั้นเขาวราชเสริจเอาเมื่ออายุ ๒๕ ปี และเป็นนายกยุวพุทติกสมาคมที่มีอายุน้อยที่สุด เวลาที่ผมก็ยังเป็นกรรมการกิตติมศักดิ์” แล้วท่านลุกไปหยิบหนังสือที่มีรูปถ่ายมาให้ดู ผมค้นเท่าใดก็หารูปนั้นไม่มี พบแต่ศาลาเอนกประสงค์ที่ท่านสร้างถวายวัดคูบัว จังหวัดราชบุรี และภาพอื่นๆ เช่น ภาพที่ท่านบวชเป็นพระเมื่อ ๒๕ พุทธศตวรรษ ซึ่งก็ภายหลังจากนั้นหลายปี

“เห็นว่าท่านสร้างโรงเรียนด้วย”

“โรงเรียนผมสร้างเป็นจำนวนมาก ๑๐ กว่าแห่งจนจำไม่ได้ ส่วนใหญ่

ดร.ไพจิตร ไชยพิชิต

ด็กลั่น-เพิ่มพูล ว่องวานิช : ศูนย์ป้องกันและรักษาโรคมะเร็งที่ทันสมัยในโรงพยาบาลจุฬาฯ

เป็นการสมทบทุน โรงเรียนยุวพุทธผสมสร้างเอง ๑๐ กว่าปีมาแล้ว เป็นโรงเรียนตัวอย่าง ไม่เก็บค่าเล่าเรียน มูลนิธิยุวพุทติกสมาคมเป็นผู้จ่ายเงินเดือนครูและพนักงานมูลนิธิผมก็ตั้งเอง”

“เห็นว่าที่วัดพระธรรมกายท่านก็ให้มากจริงไหมครับ”

“ผมเป็นคนไม่มีพิธีการ เข้าได้ทุกแห่ง ที่นั่นผมก็ได้บริจาคแต่จำนวนเท่าใดจำไม่ได้”

แล้วท่านพูดต่อขึ้นมาเองเรื่องที่ดินซึ่งท่านมุ่งทำกุศลเป็นพิเศษว่า

“เวลานี้ผมมีที่ดินประมาณ ๑๐,๐๐๐ ไร่ ที่ท่าน ๔,๐๐๐ ไร่ กำลังจะให้เป็นที่ของมูลนิธิส่งเสริมพุทธศาสนา ๓,๐๐๐ ไร่ จะตั้งมหาวิทยาลัยพุทธศาสนา ให้ชื่อว่า ไทยนาลันทา เป็นมหาวิทยาลัยสอนพุทธศาสนา ไม่ต้องไปเรียนที่อินเดียกันต่อไป และจะสร้างสังฆเวณีสถานจำลองจากอินเดียทั้ง ๔ แห่งเลย ให้เหมือนและเท่าของจริง”

“เหมือนเมืองโบราณ ใช่หรือเปล่าครับ” ผมถาม ท่านตอบว่า

“เมืองโบราณนั้นไม่เท่าของจริงของเราจะให้เหมือนและเท่าของจริงเลยเป็นแห่งแรก นอกอินเดียและเนปาล นอกจากนั้นก็สร้างจตุรทิศเจดีย์ มี ๕ ชั้น เป็นเจดีย์พิทักษ์โลก”

“ท่านได้ตัวอย่างมาจากไหนครับ” ผมถาม

“ไม่มีตัวอย่างแต่เกิดขึ้นมาในนิมิตของผมเอง เวลาผมนั่งสมาธิ จะแบ่งให้ ๕๐ ไร่ นอกจากนั้นจะจัดสรรขายให้คนที่มั่งคั่งเข้าไปอยู่ แล้วนำเงินที่ได้มาสร้างสิ่งเหล่านี้” ท่านหยิบแก้วน้ำขึ้นมาดื่ม พลางใช้ความคิดหาสาระที่จะให้ผมนำมาเขียน ผมจึงถามท่านว่า

“สิ่งต่างๆ ที่ท่านว่า ออกแบบหรือยังครับ” ท่านตอบพลางหัวเราะว่า

“จะเสร็จใน ๒-๓ วันนี่แล้ว ให้ ออกกันหลายแห่ง อย่าให้ผมเอ่ยชื่อท่านเลย ผมจะทำให้เป็นเมืองศาสนาที่ไม่มีสิ่งชั่วร้ายปะปน เป็นเอ็กคลูซิฟโซไบเอต์”

“เมืองพุทธอย่างเดียวหรือครับ”

ธรรมสถานว่องวานิช ที่เทพารักษ์ สมุทรปราการ

“ใช่ จะให้เป็นเมืองยิ้มด้วย อันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยพบกันก็ยิ้ม แยมแจ่มใสให้กัน มีไมตรีต่อกัน คนที่อยู่จะต้องมีศีลทำเป็นพื้นฐานจะมีอาคาร ๔ หลัง สำหรับใช้เป็นสำนักงาน ออกกำลังกาย สอนสมาธิ และเอนกประสงค์ ใครจะซื้ออะไรก็มีขายให้และใช้สำหรับพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง เป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยใครจะเข้าไปต้องติดต่อขออนุญาตก่อน จะมีผู้ดูแล ผมจะให้เงินเป็นกองทุนหมุนเวียน”

“มีภูเขามากครับท่านชอบภูเขา”

ผมถาม

“เป็นเนินสูงๆ ต่ำๆ ไม่มีภูเขา เหมาะแก่การอยู่สงบๆ กับธรรมชาติ”

“เห็นท่านฝึกสมาธิมาก คงจะมีวัดข้างในนั้นแหละครับ” ผมถาม

“ไม่มีวัดแต่จะมีสำนักสงฆ์”

“ทำไมท่านจึงเน้นแต่ศาสนาพุทธ” ผมถาม

“เพราะศาสนาพุทธสอนให้คนใช้ชีวิตประจำวันให้เป็นประโยชน์” ท่านตอบยิ้มๆ แล้วแถมท้ายว่า

“ศาสนาอะไรก็ดีทั้งนั้นนะคุณ สติดี ผมรักและเคารพทุกศาสนา ผมยังเคยเข้าเฝ้าโป๊ปเลย” ว่าแล้วท่านก็เปิดหนังสือธรรมบรรณาการ ให้ผมดูภาพถ่ายที่ท่านถ่ายกับโป๊ป

“ที่ผมเน้นพุทธศาสนาก็เพราะผมเริ่มต้นชีวิตมากับพุทธศาสนา ก็ขอ

เมืองศาสนาของท่านว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อใด ท่านตอบว่า

“ภายใน ปี ๒ ปีนี้แหละ บางอย่างเราก็ทำเอง บางอย่างเราก็จ้างเหมาเขาไป”

“ท่านทำสมาธิทุกวันใช่ไหมครับ”

ผมถามและบอกท่านว่าเหมือนท่านอาจารย์สัญญาเลย ซึ่งอายุ ๘๖ แล้วท่านยังสติสัมปชัญญะดีทุกอย่าง ถ้าใช้วิธีโยคะด้วยก็จะช่วยในการออกกำลังกายได้มาก ท่านตอบผมว่า

“ทุกวันครับ เข้าครึ่งชั่วโมง ระหว่าง ๖-๗ โมงเช้า เย็นอีกครึ่งชั่วโมง และก่อนนอนก็ทำอีกทำให้หลับสบายดีไม่ฝัน” ท่านตอบที่เล่นทีจริง

“ตึกตรงนี้สูงที่สุด ๕ ชั้น เท่านั้นเอง ใช้เป็นสำนักงานใหญ่ใช่ไหมครับ” ผมถาม

“ใช่ครับคุณ สติดีที่นี้เนื้อที่จำกัด ปีใหม่ก็จะย้ายไปอยู่ที่ตึกใหม่ที่พระราม ๙ ซึ่งเราสร้างไว้เสร็จแล้ว ๒ หลัง

การตัดสินใจที่ดีมาจากประสบการณ์ แต่ประสบการณ์นั้นมาจากการตัดสินใจที่ผิดพลาด

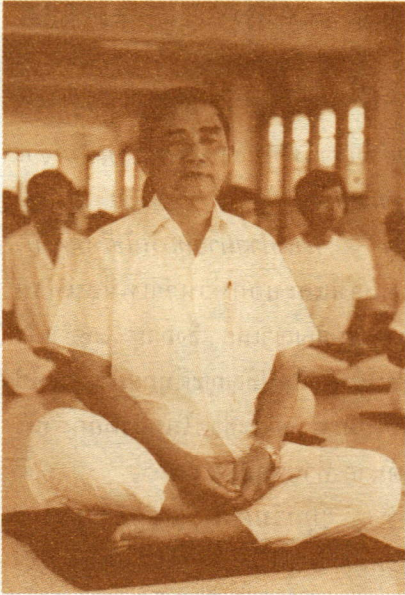
จบกับพุทธศาสนาเถอะ มีอะไรก็ขอทุ่มเทให้ศาสนาที่ผมรักและเทอดทูน”แล้วท่านมาจูงแขนพาผมไปดูโต๊ะหมู่บูชาของท่านซึ่งอยู่ที่มุมห้องไม่ห่างจากที่เราคุยกัน มีรูปปั้นของเกจิอาจารย์ต่างๆ มากมายรวมทั้งของในหลวงรัชกาลที่ ๕ ด้วย ขนผมลุกทั้งตัว ผมเพิ่งดูเห็นเทพในนิมิตนับร้อยองค์สถิตอยู่รายรอบในอาคารที่สงบและอนุโมทนาในการสนทนาของเราทั้งสอง ซึ่งล้วนแต่เรื่องทางธรรมทั้งสิ้น แล้วผมได้วกกลับมาถามถึงเรื่อง

หลังข้างหน้า ๒๒ ชั้น ส่วนหลังใน ๓๒ ชั้น ชื่อตึกว่องวานิช อาคาร A กับอาคาร B”

ผมเหลือบไปยังข้างฝาเห็นคำคมจารึกตัวทองเป็นภาษาอังกฤษ แปลใจความเป็นภาษาไทยได้ว่า :

“การตัดสินใจที่ดีมาจากประสบการณ์ แต่ประสบการณ์นั้นมาจากการตัดสินใจที่ผิดพลาด”

ผมถามท่านว่า คิดเองหรือได้มาจากไหนท่านบอกว่าได้มาจากเมืองนอก

ดร. บุญยง ว่องวานิช ปฏิบัติกรรฐานเป็น
ประจำทุกเช้า-เย็น

เห็นแล้วชอบใจจึงซื้อมาติดไว้ดู แล้ว
ท่านพูดประโยคสุดท้ายว่า

“อีก ๒ ปี ผมก็จะบวชแล้ว ผม
ปวารณาตัวว่า จะบวชตลอดชีวิต” ผม
ยกมือขึ้นประนมอนุโมทนาในกุศล
เจตนาของท่าน และถามท่านว่าวัดไหน
ท่านบอกว่าวัดอุโมงเชียงใหม่ เพราะ
ผู้สร้างวัดเป็นญาติกัน จากนั้นผมก็ลา
ท่านกลับ

ท่านผู้อ่านที่รักที่ผมนำเสี้ยวหนึ่ง
แห่งชีวิตของ ดร.บุญยง มาเสนอนี้

เพราะเห็นว่าเป็นตัวอย่างที่ทุกคนพึง
ยึดถือ ท่านมิได้มีชีวิตอยู่เพื่อตัวเอง
เมื่อหามาได้ก็เสียสละและคืนให้แก่สังคม
เป็นชีวิตที่ไม่เห็นแก่ตัว เอิบอ้อมด้วยบุญ
และกุศลและบ้านปลายแห่งชีวิตท่านก็
สละโลกียสมบัติ เพื่อแสวงหาโลกุตระ-
รพย์ เพื่อบรมสุขในสัมปรายภพ ผม
ขอเชิญชวนผู้อ่านทุกท่านได้อิษฐาน
ให้มีคนเช่นนี้ในแผ่นดินเพิ่มมากขึ้น
เป็นจำนวนร้อยเท่าทวีคูณ เพื่อความ
เจริญผาสุกและร่มเย็นแห่งสังคมไทย

ตีกว่องวานิช ๒ หลัง ที่ถนนพระราม ๙
หลังหน้า ๒๒ ชั้น หลังที่ ๒ สูง ๓๒ ชั้น

คุณลักษณะพิเศษ แห่งพระพุทธศาสนา

(ตอนที่ ๑๑)

สุชีพ ปุณณานุภาพ

พ ระพุทธศาสนากับ
ตรรกวิทยา

“พระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาเดียวในโลกที่กล้า
ปฏิเสธตรรกวิทยา (Logic) ซึ่งชาว
โลกถือกันว่าเป็นศาสตร์แห่งศาสตร์
ทั้งหลาย (Science of Sciences)
โดยได้เสนอหลักการอย่างอื่นที่สูงกว่า
แน่นอนกว่า พร้อมทั้งให้เห็นผลไว
อย่างชัดเจน”

เพื่อความแจ่มแจ้งในการวินิจฉัย
เรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นการเหมาะ
สมถ้าได้กล่าวถึงหน้าตาและเรื่องราว
ของตรรกวิทยาไว้ให้ละเอียดพอสมควร
แล้วจึงพิจารณาว่าพระพุทธศาสนา
ปฏิเสธตรรกวิทยาอย่างไร ตรรกวิทยา
ใช้ได้ดีในขั้นไหน พ้นขั้นไหนไปแล้ว
พระพุทธศาสนาไม่รับรองตรรกวิทยา
ความรู้เรื่องตรรกวิทยา

คำว่าตรรกวิทยา เราใช้ในภาษา
ไทยโดยแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า

“Logic” และคำนี้ในภาษาอังกฤษก็
มาจากคำคุณศัพท์ในภาษากรีกที่ว่า
“Logike” ซึ่งตรงกับคำนามในภาษา
กรีก “Logos” อีกต่อหนึ่ง คำนี้ใน
ภาษากรีกหมายได้ทั้ง **ความคิด** และ
ถ้อยคำซึ่งเป็นเครื่องแสดงออกแห่ง
ความคิด เพราะฉะนั้นเมื่อกล่าวโดย
รูปศัพท์ตามภาษาเดิม **ตรรกวิทยา** จึง
เป็นวิทยาว่าด้วยความคิดอันแสดง
ออกมาด้วยภาษา (พูดหรือหนังสือ)
ต่อมาได้มีผู้แสดงความเห็นว่า คำว่า
ความคิด นั้นถ้าจะให้ชัดเจนควรใช้คำ
ว่า **การหาเหตุผล** จากข้อเสนอนี้คำว่า
ตรรกวิทยาจึงควรหมายความว่า **วิทยา
ว่าด้วยการหาเหตุผล** ซึ่งแสดงออก
มาด้วยภาษา และกระบวนการ
ประกอบอีกบางอย่าง

อย่างไรก็ตามผู้แต่งตำราตรรก-
วิทยา ต่างก็พยายามให้คำจำกัดความ
ของตนเอง และคำนี้ของคนอื่นว่ายังไม่
ค่อยสมบูรณ์ ตกลงเมื่อประมวลความ

คิดเห็นแล้ว อาจแยกคำจำกัดความ (definition) ของคำว่าตรรกวิทยา ได้เป็นข้อๆ ดังนี้:-

๑. วอทีลีย์ (Whately) ให้คำจำกัดความว่า **ตรรกวิทยา คือ “ศิลปวิทยาว่าด้วยการหาเหตุผล”** ซึ่งแสดงว่าการหาเหตุผลของตรรกวิทยานั้น เป็นทั้งศิลปและวิทยา ไม่ใช่ศิลปะอย่างเดียว หรือวิทยาอย่างเดียว มีผู้ค้านว่าแคบไป

๒. ทอมสัน (Thomson) กล่าวว่า **“ตรรกวิทยา คือ วิทยาว่าด้วยกฎแห่งความคิด”** ซึ่งมีผู้ค้านว่า ไม่เหมาะสมมากรายด้วยกัน แต่ในที่นี้ ไม่ประสงค์จะแสดงรายละเอียดของตรรกวิทยา ถึงขนาดเป็นตำราอีกเล่มหนึ่งจึงขอผ่านไป

๓. แฮมิลตัน (Hamilton) กล่าวว่า **“ตรรกวิทยา คือ วิทยาว่าด้วยกฎสมบูรณ์แบบแห่งการคิด”** ซึ่งมีผู้ค้านอีก

๔. อาโนลด์ (Arnauld) กล่าวว่า **“ตรรกวิทยา คือ วิทยาว่าด้วยความเข้าใจในการติดตามหรือค้นหาความจริง”** ซึ่งมีผู้ค้านตามเคย

๕. มิลล์ (Mill) กล่าวว่า **“ตรรกวิทยา คือ วิทยาว่าด้วยการดำเนินงานเกี่ยวกับความเข้าใจซึ่งเป็นประโยชน์แก่การคาดคะเนหลักฐาน เป็นกระบวนการที่ก้าวหน้าไปจากความจริงที่รู้แล้วสู่ความจริงที่ยังไม่รู้กับทั้งเป็นการดำเนินงานทางสถิติปัญหาทุกประการที่จะช่วยเหลือการคาดคะเนหลักฐานได้”**

มีผู้พอใจในคำจำกัดความของ มิลล์โดยให้เหตุผลว่า เป็นการแสดงทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแห่งตรรกวิทยา

ขอบเขตของตรรกวิทยา

โดยเหตุที่ตรรกวิทยาว่าด้วยกระบวนการหรือวิธีคิดและผลของการคิด และเกี่ยวข้องถึง **ความจริงโดยแบบแผนและความจริงโดยเนื้อหา** ขอบเขตของตรรกวิทยาจึงคลุมถึงเรื่องนี้ทั้งหมดความจริงโดยแบบแผนคือการค้นความจริงให้เป็นไปถูกต้องตามแบบแผนหลักเกณฑ์ของการคิด แต่อาจจะจริงหรือไม่จริงโดยเนื้อหาก็คือ เช่น พูดว่า มนุษย์ทุกคนมีนิ้วมือ ๑๐ นิ้ว นาย ก. เป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นนาย ก. จึงมีนิ้วมือ ๑๐ นิ้ว อย่างนี้เรียกว่า วิธีหาเหตุผลถูกแบบแผน ความจริงที่ทำได้ นั้นเป็นความจริงตามแบบแผน (formal truth) แต่อาจจะจริงหรือไม่จริงตามเนื้อหาก็คือ เพราะถ้านาย ก. มีนิ้วออกมากเป็นพิเศษอีก ๑ นิ้ว เป็น ๑๑ นิ้ว ความจริงโดยเนื้อหาก็จะมีว่านาย ก. มี ๑๑ นิ้ว เรื่องขอบเขตของตรรกวิทยานี้ยังเกี่ยวเฉพาะความรู้โดยทางอ้อมที่ต้องใช้วิธีอนุมานและการหาเหตุผลอีกด้วยจะกล่าวข้างหน้า

ประเภทของตรรกวิทยา

จากขอบเขตของตรรกวิทยาดังกล่าวแล้วทำให้จัดประเภทของตรรกวิทยาได้ ๒ แบบ คือ:-

ก.

(๑) **ตรรกวิทยาแบบ (Formal Logic)** เป็นตรรก-

วิทยาที่ให้หลักและวิธีคิดหาเหตุผลไว้อย่างเป็นแบบสำเร็จ

(๒) **ตรรกวิทยาเนื้อหา (Material Logic)** เป็นตรรกวิทยาที่ช่วยให้ตรรกวิทยาแบบถูกต้องสมบูรณ์ตามเนื้อหาของความจริง

ข.

(๑) **ตรรกวิทยานิรนัย (Deductive Logic)** เป็นตรรกวิทยาที่หาเหตุผลโดยตั้งหลักใหญ่ขึ้นก่อนแล้วพิสูจน์ไปถึงหลักย่อยว่าเป็นอย่างนั้นหรือไม่ เช่น:-

มนุษย์ทุกคนต้องตาย

นาย ก. เป็นมนุษย์

นาย ก. ต้องตาย

อันแสดงว่าได้ตั้งหลักใหญ่ที่ว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องตายนั่นเป็นเหตุผลสำคัญที่จะพิสูจน์ว่า เมื่อนาย ก. ซึ่งเป็นเอกชนเป็นมนุษย์คนหนึ่งในทุกคน นาย ก. จึงต้องตาย

(๒) **ตรรกวิทยาอุปนัย (Inductive Logic)** เป็นตรรกวิทยาที่พิสูจน์ส่วนปลีกย่อยเพื่อตั้งหลักใหญ่ขึ้น เช่น:-

เดือนมกราคมมีน้อยกว่า ๓๒ วัน

เดือนกุมภาพันธ์ถึงธันวาคมก็

มีน้อยกว่า ๓๒ วัน

เดือนทุกเดือนจึงมีน้อยกว่า

๓๒ วัน

หรือ

ทวีปยุโรปมีแม่น้ำใหญ่

ทวีปเอเชียและอื่นๆ ก็มีแม่น้ำ

ใหญ่

ทุกทวีปจึงมีแม่น้ำใหญ่

ความรู้และที่มาแห่งความรู้

ในทางตรรกวิทยาได้กล่าวถึงความรู้ (knowledge)

ไว้ว่ามีลักษณะ ๓ ประการ คือ:-

๑. เป็นระบบความคิดในใจ

๒. ระบบความคิดนี้ขนานกับสิ่งที่มียุอยู่จริง ๆ คือ ไม่ใช่คิดลอยๆ

๓. มีความเชื่อในเรื่องนั้นด้วย

เขายกตัวอย่างประกอบลักษณะ

๓ ประการดังนี้:-

เราเห็นฟ้าแลบ และรู้ว่ามันแสงสว่าง

เราได้ยินเสียงฟ้าร้องและรู้เรื่อง

เสียง

เราลืมนระมวง (สกุ) และ

รู้ว่ามันมีรสหวาน

เราดมดอกกุหลาบ และรู้

ว่ามันมีกลิ่นหอม

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงว่าอะไรก็ตามที่เราเห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น เราย่อมรู้โดยนัยนี้ ความรู้จึงมีลักษณะ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นพิจารณาดูความเข้าใจของตรรกวิทยาตรงนี้ ผู้เขียนเห็นสมควรแทรกคำอธิบายของพระพุทธศาสนาสักเล็กน้อย ความรู้ชนิดนี้ ไม่ใช่ความรู้ที่ต้องใช้ปัญญา เป็นความรู้ด้วยประสาทสัมผัส เรียกว่า วิญญาน มีกระบวนการ ๓ ทอดเหมือนกัน คือ

๑. อายตนะภายนอก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยกาย) และธรรม (สิ่งที่รู้ได้ด้วยใจ)

๒. ผ่านมาทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๓. เกิดความรู้ขึ้นเรียกว่า วิญญาน กระบวนการตามที่พระพุทธศาสนาอธิบายนี้อาจใช้คำอังกฤษได้ว่า Consciousness through six pheres of sense

ที่มาแห่งความรู้ในทางตรรก-

วิทยาแสดงที่มาแห่งความรู้ไว้ ๓ ประการคือ:-

๑. ความรู้โดยตรง หรือ รู้ประจักษ์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้จากข้างนอก คือ รู้สิ่งที่พบเห็นหรือได้ยิน ได้ฟัง หรือความรู้จากข้างใน คือ ความรู้สึกนึกคิดของตัวเองที่เรารู้ด้วยตัวเราเอง

๒. การอนุมาน คือ การคาดคะเน หรือหาเหตุผลโดยอาศัยสิ่งที่รู้

พระพุทธศาสนาค้นพบความจริงถึงที่สุดแล้ว พระพุทธเจ้าได้ทรงลงมือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ผ่านการค้นคว้าทดลอง ผ่านการลองผิดลองถูกมาเป็นเวลานาน จนในที่สุดได้ตรัสรู้ความจริงแจ้งประจักษ์ ไม่ต้องเดาอีกต่อไป จึงชื่อว่าอยู่ในฐานะอันสูงกว่าตรรกวิทยา เพราะตรรกวิทยายังค้นหาความจริงอยู่

ประจักษ์ เช่น เห็นควั่นก้อนูมานเอวว่าคงมีไฟ เห็นคนยืมก้อนูมานเอวว่าเขาคงพอใจแต่การอนุมานนี้อาจจะผิดก็ได้ เพราะควั่นอาจเกิดจากปฏิกิริยาทางเคมี หรือการพ่นยา ดี.ดี.ที. เป็นฝอยละเอียดอย่างแรงจนแลดูเป็นควั่นพุ่งไปก็มี หรือคนที่ยืมนั้นอาจยืมอย่างไม่สบายใจหรือ

ยืมปลอบใจตนเองเมื่อเผชิญกับอุปสรรคก็ได้

๓. พยานหรือหลักฐาน พยานหรือหลักฐาน เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความรู้ได้อย่างดีทางหนึ่ง แต่ก็อาจจะมีทั้งพยานและหลักฐานที่จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง เชื่อได้บ้าง เชื่อไม่ได้บ้าง

เมื่อประมวลที่มาแห่งรู้ ๓ ประการเข้าด้วยกันแล้วจึงอาจแบ่งประเภทตัวความรู้ได้เป็น ๒ ประการคือ:-

๑. ความรู้โดยตรง (Immediate knowledge) เป็นความรู้ซึ่งชัดเจนแจ่มแจ้งไม่ต้องเดา ไม่ต้องคาดคะเน

๒. ความรู้โดยอ้อม (Mediate knowledge) เป็นความรู้ซึ่งต้องใช้การอนุมาน คือ คาดคะเน ต้องใช้พยานหลักฐานเพราะมิใช่ความรู้ประจักษ์

ตรรกวิทยาว่าด้วยความรู้โดยอ้อม

โดยเหตุมีความรู้โดยตรงหรือความรู้ประจักษ์ไม่ต้องใช้วิธีการนึกเดาหรือคาดคะเน ส่วนตรรกวิทยาเป็นวิชาที่ต้องใช้การอนุมาน การหาเหตุผล การคาดคะเน ตรรกวิทยาก็ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้โดยตรง หากเกี่ยวกับความรู้โดยอ้อม ซึ่งต้องอาศัยการอนุมาน โดยมี

หลักเกณฑ์และวิธีการ

ขอให้ท่านผู้อ่านโปรดสังเกตข้อความตอนนี้อย่างดีที่ว่า ตรรกวิทยานั้นไม่เกี่ยวกับความรู้ประจักษ์ หรือความรู้โดยตรง แต่เกี่ยวกับความรู้โดยอ้อม ซึ่งต้องใช้วิธีหาเหตุผลการอนุมาน หรือการคาดคะเน เพราะเมื่อเข้าใจ

ขอบเขตตรงนี้ของตรรกวิทยาดีแล้ว
ก็จะเห็นชัดขึ้นว่า เหตุไรพระพุทธ-
ศาสนจึงไม่รับรองตรรกวิทยา
**หลักฐานทางพระพุทธศาสนาที่
กล่าวถึงตรรกวิทยา**

(๑) พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในกา-
ลามสูตร ดิกนิบาตอังคตตรนิกาย พระ-
สูตรตันตปิฎก เล่ม ๒๐ หน้า ๒๔๓ ว่า
“มา ตกทุกเหตุ” อย่าถือโดยตรรก คือ
โดยนึกเดาเอา”

(๒) มีพุทธศาสนสุภาษิต ใน
ชาดก พระสูตรตันตปิฎกเล่ม ๒๗ หน้า
๑ ว่า

อุปณณกฏฐานเมเก พุติย อาหุ
ตกุกิกา

เอตทญญาย เมธาวิ ตัณณเห
ยทปณณกั

แปลว่า คนบางพวกกล่าวฐานะ
ที่ไม่ผิด นักตรรกวิทยากล่าวฐานะที่ ๒
ผู้มีปัญญารู้ความช้อนั้นแล้ว พึงถือเอา
ฐานะที่ไม่ผิด

ความในพระพุทธศาสนสุภาษิต
นี้ ยังไม่ชัด ถ้าอธิบายอีกเล็กน้อยจะชัด
ขึ้น กล่าวคือ เมื่อแบ่งความจริงหรือ
ความรู้ หรือฐานะออกเป็น ๒ อย่าง
อย่างหนึ่งความจริงที่ประจักษ์ชัดแล้ว
กับอีกอย่างหนึ่งความจริงที่ต้องอาศัย
การอนุมานการหาเหตุผลหรือคาดคะเน
ซึ่งตรงกับความรู้โดยตรงกับความรู้โดย
อ้อมดังกล่าวข้างต้น บางคนถือความรู้
ที่ประจักษ์หรือความรู้โดยตรงเป็นประ-
มาณ ส่วนนักตรรกวิทยา วิชาบังคับให้
จำเป็นต้องกล่าวเฉพาะฐานะที่สองคือ
ความรู้โดยอ้อม ซึ่งจะต้องใช้วิธีอนุมาน
หรือการหาเหตุผล ในที่สุดทางพระ
พุทธศาสนาได้สรุปให้ถือเฉพาะฐานะ
ที่ ๑ คือ ฐานะที่ไม่ผิดหรือความจริง

อันไม่ต้องเดา

เหตุที่พระพุทธศาสนาไม่ยอมเดา

เพราะพระพุทธศาสนาค้นพบ
ความจริงถึงที่สุดแล้ว พระพุทธเจ้าได้
ทรงลงมือปฏิบัติด้วยพระองค์เอง ผ่าน
การค้นคว้าทดลอง ผ่านการลองผิด
ลองถูกมาเป็นเวลานานจนในที่สุดได้
ตรัสรู้ความจริงแจ้งประจักษ์ ไม่ต้องเดา
อีกต่อไป จึงเชื่อว่าอยู่ในฐานะอันสูงกว่า
ตรรกวิทยา เพราะตรรกวิทยายังค้นหา
ความจริงอยู่

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้า
ได้ทรงค้นพบความจริง พร้อมทั้งได้พบ
วิธีปฏิบัติเพื่อให้พบความจริงตามที่ได้
ทรงผ่านมาเอง พระองค์จะย้อนไปสอน
ถึงวิธีเดาความจริงทำไมกัน ตราบใดคน
ยังเดาอยู่ ยังคาดคะเนอยู่ ยังอนุมานอยู่
ยังหาเหตุผลอยู่ ตรานั้นก็แสดงว่า
เขายังมิได้ค้นพบความจริงหรือความ
จริงที่ค้นพบโดยวิธีคาดคะเนนั้นอาจไม่
จริงดังที่คาดคะเนก็ได้ พระพุทธศาสนา
จึงไม่ยอมรับนับถือความจริงชนิดนี้ ยิน
ยันแต่อย่างเดียวในความจริงที่ไม่ต้องเดา
เป็นอันว่าทางพระพุทธศาสนาไม่มีการ
เสี่ยงว่า ถ้าถูกก็ดี ถ้าไม่ถูกก็ชั่งประไร
มีแต่ทางแนใจอย่างเดียว ถ้ายังไม่ประสบ
ความจริงตราบใด ตรานั้นก็ต้องถือว่า
ยังไม่รู้จริง และยังต้องค้นต่อไปด้วยการ
ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองต่อไป
**และการค้นความจริงทาง
พระพุทธศาสนานั้น จะค้น
โดยวิธีอนุมานไม่ได้ต้องลง
มือปฏิบัติให้ความจริงปรากฏ
แก่ตนเอง**
**ตรรกวิทยาไม่มีประโยชน์
เลยหรือ**

เมื่อทางพระพุทธ-

ศาสนาปฏิเสธตรรกวิทยาเช่นนี้ ก็มี
ปัญหาว่าตรรกวิทยาไม่มีประโยชน์เลย
หรือ เสียแรงที่ในทางโลกเขาถือกันว่าเป็น
ศาสตร์ของศาสตร์ทั้งหลาย เป็น
ทั้งศิลปะและวิทยา ปัญหาข้อนี้ทาง
พระพุทธศาสนาจะเฉลยอย่างไร

คำตอบมีว่า ตรรกวิทยามีประ-
โยชน์มากในคดีโลก และมีประโยชน์ใน
การแสดงความคิดให้คนอื่นฟัง ซึ่งช่วย
ในการเผยแผ่ศาสนา แต่ในความจริงชั้น
สูง พระพุทธศาสนาถือว่า ตรรกวิทยา
ใช้วิธีคาดคะเนจึงไม่ยอมรับฟังและไม่
ถือเอาเป็นแนวทางของพระพุทธศาสนา

ที่ว่าตรรกวิทยาเป็นประโยชน์ใน
คดีโลกนั้น ก็เพราะในคดีโลกยังมีความ
จริงที่ต้องค้น ต้องคาดคะเนอีกมาก
มากหลายร้อยหลายพันเรื่อง ถ้าไม่อาศัย
การคาดคะเนก็ไม่รู้จะใช้วิธีไหนจึงจะพูด
ถึงเรื่องนั้นๆ ได้ แต่ในทางธรรมได้รื
ดรองเรื่องไม่จำเป็นต่างๆ ออกเสีย ตั้ง
แนวไว้ให้ค้นพบความจริงที่จำเป็นและ
สำคัญอย่างเดียว คือ ความจริงเป็นเหตุ
ดับความทุกข์ได้ เป็นความจริงที่ผู้พบ
จะคลายความติดความยึด ไม่เข้าใจผิด
หลงผิดทะยานอยากอีกต่อไป เป็นความ
จริงที่รู้เรื่องนี้เรื่องเดียวก็พอ เพราะ
ครอบคลุมถึงสิ่งอื่นๆ ทั้งหมด ส่วนความ
จริงในทางโลกเป็นเรื่องต้องค้นและเดา

กันต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ตรรก-
วิทยาจึงจำเป็นสำหรับโลก
สมควรที่โลกจะยกย่องดัง
กล่าวแล้ว

ส่วนข้อที่ว่าตรรกวิทยาช่วย
ในการเผยแผ่ศาสนา นั้นมี
อธิบายว่า ผู้เรียนรู้ตรรก-
วิทยาเป็นผู้พูดผู้คิดอย่างมี
หลักมีเกณฑ์ เป็นคนเจ้าเหตุ

เจ้าผล สามารถอธิบายให้คนอื่นฟังอย่างเข้าใจแจ่มแจ้งไปตามวิธีการทางตรรก ซึ่งมีระเบียบแบบแผนได้ จึงนับว่าเป็นอุปการะในการเผยแผ่ แต่ไม่เป็นอุปการะในการค้นหาความจริงอันเป็นเหตุพันทุกซ์ซึ่งเป็นธรรมชั้นสูง และซึ่งต้องลงมือปฏิบัติโดยตรงไม่ใช่เพียงนึกคิดเอา

เมื่อรู้ทั้งตรรกวิทยาและรู้ทั้งพระพุทธานุศาสนะเช่นนี้ก็จะไม่ดูหมิ่นตรรกวิทยา เพราะประโยชน์ของตรรกวิทยาก็มีอยู่ในทางโลกทำให้เห็นว่าตรรกวิทยามีขอบเขตหรือหน้าที่บังคับให้ต้องหาความจริงโดยวิธีอนุมาน เป็นการจำกัดขอบเขตเฉพาะความจริงที่ต้องคาดคะเน และในขณะเดียวกันก็ทำให้เห็นใจทางพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องการความจริงที่แน่นอน ไม่ต้องเดา ไม่ต้องสงสัย ก็จำเป็นอยู่เองที่จะรับรองตรรกวิทยาไม่ได้ เมื่อกล่าวโดยรวบรัดก็คือ แนวทางของแต่ละฝ่ายไม่ใช่แนวทางเดียวกัน จึงมีชีวิตวิสัยที่จะเป็นอันเดียวกันได้

รู้อย่างนี้แล้วก็ไม่เหยียดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะแต่ละฝ่ายก็จำเป็นด้วยกัน และจำเป็นไปคนละทาง

การรู้ทั้งสองฝ่ายแล้ว เข้าใจความจริงนั้นเป็นประโยชน์มาก พระพุทธเจ้าตรัสเทียบเหมือนว่า ตาดีทั้งสองตา การรู้ฝ่ายเดียวแต่ไม่รู้อีกอย่างหนึ่ง วินิจฉัยไปฝ่ายเดียวตามที่ตนรู้เท่านั้น เปรียบเหมือนคนตามัวไปข้างหนึ่ง ซึ่งอย่างไรก็สู้ตาดีสองตาไม่ได้

เรื่องนี้ยังมีปัญหาต่อไปอีกในการ พิจารณาพระพุทธานุศาสนะเทียบวิทยาศาสตร์ ซึ่ง

จะได้กล่าวในลำดับต่อไป

อย่างไรก็ดี คุณลักษณะพิเศษข้อนี้ของพระพุทธศาสนาส่วนที่เกี่ยวกับตรรกวิทยา ก็ควรได้รับความสนใจศึกษาพิจารณาอยู่ไม่น้อย แต่ถ้าจะมีปัญหาว่าวิชาตรรกวิทยาเกิดในประเทศกรีก โฉนพระพุทธศาสนาจึงรู้จักวิชานี้และปฏิเสธได้ ขอดตอบว่าวิชาตรรกวิทยาได้เกิดขึ้นในอินเดียมาก่อนสมัยพระพุทธเจ้า พระองค์จึงทรงศึกษาและปฏิเสธหลักการของวิชานี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริงทางธรรม วิชาความรู้ที่นักปราชญ์คนละส่วนของโลกคิดค้นคว้าได้นี้ ความจริงก็น่าประหลาด เช่น ความคิดของเล่าจื๊อเรื่องเต๋าไปตรงกับหลักปรมัตถ์ของพราหมณ์ได้อย่างมีได้นัดกัน ตรรกวิทยามาเจริญมากในลัทธิยาสะและไวยเศิกะของอินเดียภายหลังพุทธปรินิพพาน

มีวิธีสันนิษฐานอีกอย่างหนึ่งว่าชนชาติอารยันมีภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนอย่างเดียวกัน แต่เมื่อแยกย้ายกันไปก็กลายเป็นคนต่างชาติต่างภาษา แต่เค้าเดิมของภาษาและศาสนาก็ยังพอมิให้เห็นร่องรอยเดียวกันได้ เช่น ภาษาส่วนใหญ่ของชาวยุโรป

เรียกว่า สายอารยันฝ่ายยุโรป (European Aryan) ภาษาบาลีสันสกฤตปรากฏ ซึ่งเป็นภาษาของอารยันที่ยกเข้ามาในอินเดียเรียกว่า อินโดอารยัน (Indo-Aryan) ดังจะเห็นได้ว่า คำว่า ดอร์ (door) ในภาษาอังกฤษใกล้เคียงคำว่า ทวาร (อ่านว่าตวร) ในบาลีและสันสกฤต แปลว่า ประตู อย่างเดียวกัน คำว่า Palanquin ที่แปลว่า บรรลึงก์ ก็ตรงกับคำว่า ปลงก ในภาษาบาลี เป็นต้น ส่วนศาสนานั้นเห็นได้ชัดว่าทั้งศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนาพราหมณ์ที่เชื่อในเรื่องพระเจ้าสร้างโลกแบบเดียวกัน เป็นประเภทเทวนิยม (Theism) อย่างเดียวกันก็ เพราะเป็นศาสนาฝ่ายอารยันซึ่งมีมูลรากอันเดียวกัน มาถึงสมัยพระพุทธเจ้าทรงปฏิวัติความเชื่อแบบเดิมแล้วตั้งศาสนาพุทธขึ้นใหม่

เพราะฉะนั้นวิชาตรรกวิทยาที่มีแพร่หลายอยู่ในกรีกและอินเดียนั้น อาจเป็นสมบัติดั้งเดิมของอารยันก็ได้ ต่อเมื่อมาถึงสมัยพระพุทธเจ้าจึงทรงปฏิเสธ และเสนอหลักการใหม่เรื่องค้นความจริงขั้นที่จะให้ดับทุกข์ได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าเข้าใจว่าวิชาตรรกคือ วิชาเดา เมื่อเจริญขึ้นก็เดาอย่างมีหลักเกณฑ์ขึ้นดังนี้แล้ว ก็ให้เห็นชัดว่าเหตุไรพระพุทธศาสนาจึงปฏิเสธการเดาทุกชนิด

ทำดี ไม่ได้ดี จริงหรือ?

ดร.เย็นใจ เลาทวนิช

คำสอนในพระพุทธศาสนา ที่ได้ยินกันบ่อยครั้ง คือ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” อันเป็นการสรุปย่อ “กฎแห่งกรรม” หรือ “หลักกรรม” อันเป็นหลักคำสอนที่สำคัญของพระพุทธศาสนา แต่เรื่องของกรรมเป็นเรื่องซับซ้อนไม่ง่ายดายเหมือนหลักการย่อยๆ ข้างต้น จึงมีคนจำนวนมากสงสัยหรือ “เชื่อครึ่ง ไม่เชื่อครึ่ง” ถึงกับมีผู้แต่งข้อความล้อเลียนว่า “ทำดีได้ดี มีที่ไหน ทำชั่วได้ดี มีถมไป” คนที่เชื่อเช่นนี้คือ ผู้ปฏิเสธกฎแห่งกรรมเพราะศึกษาชีวิต แต่เพียงผิวเผิน ไม่สามารถแยกแยะออกมาได้ว่ากรรมดีประการใด ก่อให้เกิดผลดีใด อย่างไร เมื่อใด กรรมชั่วใด ก่อให้เกิดผลชั่วใด อย่างไร เมื่อใด เพราะความเชื่อมโยงระหว่าง กรรมที่บุคคล กระทำกับผลแห่งกรรมที่บุคคลได้รับนั้น ไม่มีลักษณะเป็นรูปธรรม แต่เป็นนามธรรมที่เห็นได้ยากและมีประเด็นของกาลเวลาที่กรรมนั้นจะแสดงผลมาเกี่ยวข้องด้วยจึงเป็นเรื่องซับซ้อนเข้าใจได้ยาก แต่ความซับซ้อนยุ่งยากนี้จะค่อยคลี่คลายขึ้นในตอนต่อไป

หลักกรรม

การค้นพบที่สำคัญของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประการหนึ่ง คือ เรื่อง **หลักกรรม** ซึ่งเป็นกฎที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นกฎที่ครอบคลุมชีวิตของ

สัตว์โลกทั้งหลายรวมทั้งมนุษย์ให้มีการเกิดการดำรงชีวิต และการตาย เป็นไปด้วยเหตุด้วยผลตามหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ทำนองเดียวกับกฎแห่งแรงโน้มถ่วงหรือแรงดึงดูดของโลกที่มีต่อวัตถุทุกชนิดบนผิวโลก แรงดึงดูดนี้ แม้ว่าเราจะมองไม่เห็นแต่เราสามารถทราบอิทธิพลหรืออำนาจของแรงดังกล่าวได้ เช่น เราปล่อยสิ่งของจากมือสิ่งของนั้นจะตกลงสู่พื้นดิน ผลไม้ที่สุกงอมจะหล่นจากขั้วลงสู่พื้นดิน แม้ว่าเราจะพยายามขว้างปาววัตถุสิ่งของขึ้นไปในอากาศ วัตถุนั้นจะพุ่งขึ้นไปด้วยอำนาจของแรงจากมือของเราเพียงไม่นานก็หมดอำนาจและถูกอำนาจแรงดึงดูดของโลกดึงให้ตกกลับคืนลงสู่พื้นดินอีก ทั้งกฎแห่งแรงดึงดูด และกฎแห่งกรรมเป็นกฎที่มีอยู่ในธรรมชาติกฎแห่งแรงดึงดูดนั้นนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้ค้นพบ สามารถนำมาพิสูจน์ทดลองและยืนยันได้เสมอเพราะทำได้ง่าย ส่วนหลักกรรมนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ สามารถนำมาพิสูจน์ทดลองและยืนยันได้ รายละเอียดของกฎแห่งกรรมเป็นอย่างไรนั้นจะได้กล่าวในตอนต่อไปแต่ในขั้นนี้เราควรทำความเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนว่า

- สิ่งที่มีมองไม่เห็นด้วยตา มิใช่ว่าจะไม่มีอยู่ ความจริงแล้วมีสิ่งเหล่านี้อยู่มากมายนัก ทั้งที่เราเคยทราบแล้ว และยังไม่ทราบมาก่อน

- เรื่องของชีวิต จิตใจ เป็นเรื่องลึกซึ้ง ซับซ้อนกว่าเรื่องของวัตถุ

- จึงไม่ควรด่วนสรุปอะไรโดยง่าย ควรศึกษาเรื่องราวต่างๆ ให้ถ่องแท้เสียก่อน จึงเชื่อ

ก่อนจะศึกษาเรื่องกรรมว่ามีความหมายอย่างไร มีรายละเอียดอย่างไรลองมาพิจารณาศึกษาเรื่องจริงที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นไปตามหลักกรรมเสียก่อน

ตัวอย่างเรื่องจริงที่เกิดขึ้นแล้ว

ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวของชีวิตจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งรวบรวมมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เรื่องทำนองนี้มีอยู่มากมาย ผู้ที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าจริงๆ ย่อมจะรวบรวมมาได้ไม่สิ้นสุด แต่ที่จะยกมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เป็นเพียงตัวอย่างเพียงเล็กน้อยเพื่อนำไปสู่การศึกษาหลักกรรมในเบื้องต้นเท่านั้น

เรื่องที่ ๑ คุณทำนอง ตามะริต ได้พบเรื่องนี้ด้วยตนเองและเขียนไว้ในหนังสือโลกทิพย์ฉบับที่ ๑๗ ปีที่ ๒ (กันยายน ๒๕๒๖) ว่ามีชายแก่ผู้หนึ่งเรียกว่า “ลุงบ้าย” วัย ๖๗ เป็นคนบ้านทุ่งยัง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีอาชีพเป็นเกษตรกร แต่เป็นคนชอบเล่นการพนัน ทำให้ฐานะตกต่ำลง ที่ไร่ ๘๐ กว่าไร่ต้องขายใช้หนี้จนเหลือเพียง ๒๐ กว่าไร่เท่านั้น แต่เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ลุงบ้ายผิวดำหวังเรื่องการ

พนักครั้งสำคัญ จึงเปลี่ยนใจเลิกเล่นการพนันโดยเด็ดขาด หันมาตั้งหน้าตั้งตาทำไร่ และทำบุญช่วยเหลือทางวัดและการกุศลต่างๆ ถ้าไม่มีเงินก็เอาแรงเข้าช่วยปรากฏผลแปลกคือ ถ้าเกิดฝนไม่ดีพืชไร่แถวนั้นเสียหาย แต่กลับปรากฏว่าในไร่ของลุงบ้ายมีฝนหลงตกอยู่เสมอๆ ปีไหนตักแตนป่าทั้งกำลังกินพืชไร่ของคนอื่น แต่ของลุงบ้ายกลับไม่กิน พืชไร่ของลุงบ้ายจึงได้ผลดีติดต่อกันทุกปี ลุงบ้ายจึงมีฐานะดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่กี่ปีก็สามารถปลูกบ้านใหญ่โตมีเครื่องใช้ไม่สอยเต็มบ้าน เป็นที่แปลกใจแก่ผู้ที่เคยรู้จักลุงบ้ายทุกคน กับใครๆ ลุงบ้ายจะอธิบายว่า ลุงไม่มีบุญเก่าจึงตั้งหน้าตั้งตาทำบุญใหม่ และผลของบุญก็บังเกิดขึ้นทันตาเห็น

เรื่องที่ ๒ มีร้านอาหารแห่งหนึ่ง เจ้าของเป็นหญิงม่ายวัย ๔๐ ปีเศษ อยู่กับลูก ๔ คนช่วยกันขายข้าวแกง มักมีสุนัขและแมวที่อดอยากเข้าไปหาเศษอาหารกิน ก็จะถูกเจ้าของร้านไล่เตะเพ็ดทุบตีทุกครั้ง วันหนึ่งมีสุนัขแม่ลูกอ่อนซึ่งมีลูก ๔ ตัวไปออกลูกไว้ในดงกล้วยมาหาเศษอาหารกินที่ร้านขายข้าวแกงแห่งนี้ เจ้าของร้านคงจะรำคาญสุนัขตัวนี้เพราะมาบ่อยครั้ง จึงสั่งให้ลูกชายชื่อนายจุกกำจัดสุนัขตัวนั้นเสีย นายจุกจับสุนัขได้ก็ผูกเชือกแขวนห้อยไว้ที่ต้นไม้แล้วไขไม้ดีหว่านสมอมและสิ้นใจตายไปยังเป็นครวญคราะห์ดีของลูกสุนัข ๔ ตัวที่มีคนใจบุญนำไปเลี้ยงไว้ไม่ตายเพราะขาดแม่แต่ผลแห่งบาปเกิดขึ้นเร็ว คือหลังจากนั้นประมาณ ๔-๕ เดือน นาย

จุกขับรถจักรยานยนต์ไปชนท้ายรถบรรทุกสิบล้อจนสมอมและสิ้นใจตายไปในลักษณะคล้ายคลึงกับสุนัขแม่ลูกอ่อนตัวนั้น

เรื่องที่ ๓ พระอาจารย์นัม วัดดวงแข กรุงเทพมหานคร เล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ มีชายผู้หนึ่งชื่อนายพันชอบเลี้ยงนกเขา ตั้งแต่สมัยหนุ่มจนแก่เมื่อตักนกเขามาได้ก็นำมาขังไว้ในกรงนกตัวไหนชั้นเสียงไพเราะ แกก็เลี้ยงไว้ตัวไหนชั้นไม่ดีแกก็จับมาควักลูกตาออกเสียทั้งสองข้างแล้วปล่อยไป เมื่อนกตา

กฎแห่งแรงดึงดูด และกฎแห่งกรรมเป็นกฎที่มีอยู่ในธรรมชาติ กฎแห่งแรงดึงดูดนั้นนักวิทยาศาสตร์เป็นผู้ค้นพบ สามารถนำมาพิสูจน์ทดลองและยืนยันได้เสมอเพราะทำได้ง่าย ส่วนหลักกรรมนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ สามารถนำมาพิสูจน์ทดลองและยืนยันได้

บอดก็ไม่สามารถบินไปไกล ไม่สามารถหาอาหารได้ ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่จนกว่าจะตาย นายพันกระทำทารุณกรรมแก่นกเขาเช่นนี้มาหลายปี ครั้นต่อมา นายพันอายุมากขึ้นโรคชราก็มาเบียดเบียน เกิดอาการเจ็บป่วยไม่มีความสุขในวาระสุดท้ายของชีวิตนั้น นายพันเกิดมีอาการปวดคันขึ้นที่นัยน์ตาเป็นอย่างมาก สุดท้ายจะทนได้ แกถึงกับใช้มือ

ควักลูกตาของตนเองจนหลุดออกมาทั้งสองข้าง และผงคิ้วระเหมือนนกเขาที่กำลังขันพร้อมกับร้องเสียงดัง “กร๊ากๆ” เหมือนเสียงนกเขา แททนทุกข์ทรมานอยู่ในลักษณะนี้ได้ ๑๐ วันเศษก็ถึงแก่ความตาย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทำความชั่วและการทำความดีนั้นมีผลต่อผู้กระทำในชีวิตปัจจุบัน ตามลักษณะของการกระทำ คือ ทำความชั่วไว้ก็จะได้รับผลแห่งการกระทำนั้นในลักษณะที่ไม่ดี ทำให้เกิดความทุกข์ ความลำบาก แต่ถ้าทำความดีไว้ ผลที่ดีตามมาจะทำให้เกิดขึ้นในลักษณะที่ดี ทำให้เกิดความสุขความเจริญ ตัวอย่างการทำความดีและความชั่วซึ่งส่งผลสืบต่อมาให้เกิดแก่ผู้กระทำนั้นมีมากมาย สามารถศึกษาได้โดยไม่จบสิ้น แล้วแต่ว่าผู้ศึกษานั้นจะมีความพยายามศึกษาค้นคว้ามากน้อยเพียงใด

ปัญหาที่น่าคิด คือ ถ้าทำดีแล้วต้องได้ดีเสมอไปหรือไม่ ทำชั่วแล้วต้องได้ผลชั่วเสมอไปหรือไม่ มีตัวอย่างหรือไม่ที่แสดงว่าคนทำดีแล้วไม่ได้ดี กลับได้ชั่วแทน หรือคนทำชั่วแล้วกลับไม่ได้ชั่วแต่กลายเป็นได้ดี หรืออย่างน้อยที่สุดคือเฉยๆ หรือไม่มีอะไรเลวลงหรือดีขึ้น

ตัวอย่างในชีวิตจริงตามทำนองที่ว่านี้ก็มิใช่น้อย เช่น มีคนบางคนเป็นคนดี มีความเพียรพยายามขยันทำงานประกอบอาชีพสุจริตแต่พยายามเท่าใดๆ ก็ตั้งตัวไม่ได้สักที่ยังคงยากจนอยู่ดังเดิมคนแบบนี้ก็มีอยู่ไม่น้อย เราจะสรุปว่าทำดีแล้วไม่ได้ดีจะได้หรือไม่

ในทางตรงกันข้าม บางคนตั้งแต่

เกิดมาเป็นตัวตนไม่เห็นเคยทำความดีอะไร อาศัยเงินของพ่อแม่ แต่ชอบเล่นการพนัน มีชีวิตที่สนุกสนานเฮฮาไปกับอบายมุขทุกชนิด ดูๆ เขาก็มีความสุขสบายดี ไม่เห็นมีความทุกข์ หรือต้องเหน็ดเหนื่อยในการทำมาหากินเหมือนคนทั่วไป อย่างนี้จะเรียกว่าทำชั่วแล้วไม่ได้ชั่ว กลับได้ดี จะได้หรือไม่

คำตอบต่อปัญหาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับแง่ในพระพุทธศาสนา ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปเมื่อได้ศึกษาความหมายของ “กรรม” หรือ การกระทำเสียก่อน

ความหมายของกรรม

กรรม หมายถึง การกระทำ ดังนั้น ถ้าบุคคลไม่ทำอะไร คือ อยู่เฉยๆ จริง ก็ไม่มีกรรม แต่การกระทำนั้นหมายถึง การกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ การคิดก็เป็นการกระทำด้วยใจถ้าคิดในสิ่งที่ดีก็เป็นการกระทำด้วยใจในทางที่ดี ถ้าคิดร้าย คิดชั่วก็เป็นการกระทำด้วยใจในทางที่ชั่ว แม้ว่าวาจา หรือกาย ยังไม่มีการแสดงอะไรออกมาก็ตาม ดังนั้น การที่คนเราจะอยู่เฉยๆ จริงๆ ได้ จึงเป็นเรื่องไม่ง่ายนัก เพราะอย่างน้อยที่สุดใจของเรา ก็จะคิดอะไรต่ออะไรอยู่ตลอดเวลา ไม่เคยว่างเว้นนอกจากจะหลับ แม้กระนั้นก็ยังเอาไปปรุงแต่งเป็น “ฝัน” ก็มีอยู่เป็นประจำ

พระพุทธศาสนาได้จัดแบ่งกรรมออกได้หลายแบบ แบบแรกแบ่งตามแรงหนักเบาของกรรมมี ๔ ประเภทคือ

๑. คุรุกรรม หมายถึง กรรมหนัก หรือ กรรมรุนแรง ซึ่งมี ๒ อย่าง คือ มีทั้งฝ่ายดี และฝ่ายชั่ว คุรุกรรมฝ่ายดี คือการฝึกจิตให้เกิดเป็นสมาธิจนถึงขั้นจิตหนึ่งแนวแน่ (ฌานสมาบัติ) คุรุ-

กรรมฝ่ายชั่ว คือ อนันตริยกรรม ๕ ได้แก่ การฆ่าบิดาฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระพุทธรูปให้ห้อยพระโลหิตเป็นอันน้อย ทำให้สงฆ์แตกสามัคคีกัน

๒. อาจิณณกรรม หรือ พหุลกรรม หมายถึง กรรมที่ทำจนเคยชิน หรือทำมากทำสม่ำเสมอเป็นประจำ ทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่วให้ผลเร็วแต่หลังครุกรรม เช่น การฆ่าสัตว์เป็นอาชีพ หรือกระทำโจรกรรมเป็นอาชีพ กรรมเหล่านี้จะให้ผลยั่งยืนมาก

๓. อาสันนกรรม หมายถึง กรรมที่บุคคลกระทำเมื่อใกล้จะสิ้นใจ ทั้งดีชั่ว เช่น คิดถึงเรื่องไม่ดีก่อนจะหมดลมหายใจ กรรมนี้จะมีอิทธิพลทำให้บุคคลนั้นไปสู่ทุกคติ แต่ ถ้าคิดแต่สิ่งดีงามก่อนสิ้นใจ กรรมนี้จะนำไปสู่สุคติเมื่อตายไปแล้ว

๔. กัตตตดากรรม หรือ กัตตตาวาปนกรรม หมายถึง กรรมที่กระทำไปโดยขาดเจตนา หรือ มีเจตนาอ่อน เช่น เดินไปในที่มืดเหยียบมดตาย มีคนมาเหยียบแล้วสั่นล้มลง เป็นต้น ย่อมให้ผลเมื่อไม่มีกรรมอื่นวิธีแบ่งกรรมอีกแบบหนึ่ง คือ แบ่งตามเวลาที่กรรมนั้นจะให้ผล มี ๔ ประเภท คือ

๑. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม หมายถึง ที่ให้ผลในปัจจุบัน คือ ในปัจจุบันชาติ หรือในชีวิตปัจจุบัน

๒. อุปปัชชเวทนิยกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในชีวิตใหม่ หรือในชาติถัดไปจากชาติปัจจุบัน (เรื่องของ การเกิดใหม่หรือการเวียนตายเวียนเกิดนี้ จะได้กล่าวไว้ในตอนต่อไป)

๓. อปรปรียเวทนิยกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลหลังจากอุปปัชชเวทนิยกรรม คือให้ผลต่อจากชาติถัดจากชาติปัจจุบันเรื่อยไป สบโอกาสเมื่อใดก็ให้ผลเมื่อนั้น

๔. อโหสิกรรม หมายถึง กรรมที่ไม่ให้ผลต่อผู้กระทำความกรรมนั้น เป็นอันเลิกแล้วต่อกันเหมือนพืชหมดอายุด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น กรรมนั้นมี “กำลัง” อ่อนลง อาจเปรียบอีกแบบหนึ่งเสมือนบุคคลได้รับโทษจำคุกมีกำหนด ๕ ปี ถ้าในระหว่างถูกจองจำนั้นเขาทำความดีมาก เขาก็จะได้รับการลดโทษ

รับโทษไปเพียง ๓ ปี ก็อาจหลุดพ้นออกมาเป็นอิสระได้ เหตุผลที่กรรม ยุติการให้ผลกลายเป็นอโหสิกรรม อีกประการหนึ่ง คือบุคคลนั้นกระทำความดี สูงมากจนหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดคือ บรรลุธรรมขั้นสูง จิตสะอาดบริสุทธิ์ เป็นพระ

อรหันต์ ไม่ต้องมาเกิดอีกต่อไป ในกรณีนี้กรรมต่างๆ ที่ท่านได้กระทำไว้ไม่อาจให้ผลได้อีกแล้ว จึงกลายเป็นอโหสิกรรมไปโดยปริยาย เปรียบเสมือนบุคคลว่ายน้ำหนีจะเซ่ เมื่อมาถึงฝั่งก็รีบปีนขึ้นบนฝั่ง จะเซ่ก็ไม่ว่าทำร้ายบุคคลผู้นั้นได้อีกต่อไป

อาจแบ่งกรรมได้อีกแบบหนึ่งคือ แบ่งตามหน้าที่ของกรรม ได้แก่

๑. ชนกกรรม หมายถึง กรรมที่เป็นต้นเหตุให้มีการเกิด หรือส่งให้บุคคลไปเกิดในลักษณะหรือสภาพต่างๆ เป็น “กรรมนำเกิด” บุคคลได้กระทำความดีไว้มาก กรรมนั้นจะส่งผลให้เขาเกิดในตระกูลที่มั่งคั่งไม่ยากจน ในทาง

ตรงกันข้ามคนที่ทำบาปอกุศลไว้มากเมื่อเกิดใหม่ ชนกรรมจะบันดาลให้เกิดในตระกูลที่ยากจนคับแคบ เป็นต้น

๒. อุปัตถัมภกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่เลี้ยงดู ปรคับประคอง บุคคลไว้เสมือนพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแล คอยช่วยเหลือ อุปถัมภ์ค้ำจุน ซึ่งมีได้ทั้งฝ่ายดีและไม่ดี เช่น บุคคลกระทำความดีไว้มาก ผลแห่งความดีนั้นจะช่วยอุปถัมภ์ให้บุคคลนั้นมีความสุขสบาย ดังตัวอย่างในเรื่องที่ ๑ ที่ยกมาข้างต้นในทางตรงกันข้ามบุคคลบางคนทำความชั่วไว้มาก ต้องทนทุกข์ทรมานด้วยอำนาจของกรรม เช่น ตัวอย่างในเรื่องที่ ๓ เป็นต้น

๓. อุปปีฬกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่บีบคั้นกรรมดีหรือกรรมชั่วที่กำลังให้ผลอยู่นั้นให้เพลาลง เช่น บุคคลหนึ่งกำลังได้รับผลของความดีที่ได้กระทำไว้ในอดีตจากการให้ทาน ทำบุญต่างๆ ในลักษณะการเสวยสุข เป็นเศรษฐกิจมีทรัพย์มาก แต่ได้กระทำความชั่วไว้อย่างหนึ่ง คือ เคยฉ้อโกงเอาทรัพย์สินที่คนเอามาจำหน่ายจำนำไว้ด้วยวิธีการที่แนบเนียน อกุศลกรรมนี้จะส่งผลให้เศรษฐกิจเกิดปัญหาในการประกอบกิจการค้า ต้องขาดทุนและยากจนลง

๔. อุปฆาตกรรม หรือ อุปัจเฉทกรรม หมายถึง กรรมที่ทำหน้าที่ตัดรอนกรรมดีหรือกรรมชั่วอื่นๆ ที่กำลังให้ผลอยู่ให้สิ้นสุดลงอย่างกะทันหันเช่น ดาราภาพยนตร์ผู้หนึ่งกำลังมีชื่อเสียงโด่งดังเพราะกรรมดีที่เขาได้กระทำไว้ในอดีตกำลังส่งผลดีอยู่ในขณะนั้น แต่เขาได้กระทำความชั่วร้ายแรงเรื่องหนึ่ง คือ ไปว่าจ้างมือปืนฆ่าคู่อริ ผลแห่งกรรมชื่อนั้นแรงมาก จึงมีกำลังสูงเกิดผลเร็ว ไม่นานเขาก็ประสบอุบัติเหตุรถคว่ำถึงแก่

ความตาย เป็นต้น

ความหมายของกฎแห่งกรรม

กฎแห่งกรรม มีความหมายเหมือนคำว่ากรรม เพียงแต่ต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญของกรรมซึ่งมีผลตามการกระทำ เป็นกฎธรรมชาติที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถือเป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะผู้ที่เชื่อกฎแห่งกรรมและปฏิบัติตนเพื่อหนีกรรมชั่วจะประสบผลดีตามเจตนาของตนได้ กฎแห่งกรรมกล่าวไว้โดยสาระสำคัญว่า

บุคคลทำกรรมใดไว้ ผลแห่งกรรมนั้นจะเป็นผลดีหรือผลชั่วก็ตามย่อมเกิดแก่บุคคลนั้นตามธรรมชาติของกรรมที่ได้กระทำไว้ (กรรมดีหรือกรรมชั่ว)

เรื่องกรรมเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งต้องพิจารณาให้รอบคอบ คนส่วนมากที่ไม่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาหรือศึกษามาเพียงผิวเผินมักจะเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมหรืออาจเข้าใจก็แต่เพียงคำอธิบายตามเหตุผลที่ผู้อธิบายยกมาอ้างอิง แต่มักจะไม่เชื่อ หรือเชื่อก็ไม่สนิทใจ ส่วนมากไม่เคยประสบมาอย่างชัดเจนด้วยตนเอง ทั้งๆ ที่ชีวิตของเราที่ดำเนินไปวันหนึ่งๆ นั้นก็เป็นไปตามกฎแห่งกรรมอยู่แล้วที่เห็นไม่ชัดก็เพราะบางเรื่องต้องใช้เวลา แต่เรามักจะใจร้อน มักจะทวงผลแห่งกรรมเร็วเกินไปผิดธรรมชาติของกรรม กรรมบางอย่างอาจให้ผลเร็วทันตาเห็น เช่น คนที่ขยันศึกษาเล่าเรียนเมื่อถึงเวลาสอบก็มักจะตอบได้ดี ได้คะแนนดี ซึ่งเป็นผลแห่งกรรมดี แม้กระนั้นก็มีกรณีที่ซับซ้อนกว่าเกิดขึ้นเสมอๆ เช่น เมื่อถึงเวลาสอบเกิดป่วยไข้ทำให้สอบตกไปก็มี หรือเกิดขยัน

มากนอนดึกไป รุ่งขึ้นสมองมึนงงคิดไม่ออก ตอบไม่ได้คะแนนดีก็มี เหล่านี้อาจเป็นผลมาจากการที่มีกรรมอื่นมาบีบคั้น

ในทางพระพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางมาตรฐานกรรมดีและกรรมชั่วไว้ ๒ ลักษณะ คือ ถ้าจะพิจารณาเอาผลเป็นหลัก ก็อาจถือว่า

“กรรมใดทำแล้ว ไม่เดือดร้อนภายหลัง กรรมนั้นดี กรรมใดบุคคลทำแล้วเดือดร้อนภายหลังกรรมนั้นไม่ดี”

ส่วนการที่บุคคลจะเห็นกรรมว่าดีหรือชั่วนั้น ทรงตรัสไว้ว่า

“เมื่อกรรมชั่วยังไม่ให้ผล คนชั่วอาจเห็นกรรมชั่วเป็นกรรมดี แต่เมื่อกรรมชั่วให้ผลเขาย่อมเห็นกรรมชั่วว่าเป็นกรรมชั่ว

ส่วนคนดี อาจเห็นกรรมดีเป็นกรรมชั่ว เมื่อกรรมดียังไม่ให้ผล แต่เมื่อกรรมดีให้ผล เมื่อนั้นเขาย่อมเห็นกรรมดีว่าเป็นกรรมดี”

ถ้าจะพิจารณาโดยดูสภาพจิตเป็นหลัก มาตรฐานกรรมดีและกรรมชั่วตามหลักพระพุทธศาสนาอาจกล่าวอีกแบบหนึ่งได้ว่า

“กรรมใดทำแล้ว ทำให้กิเลสพอกพูนขึ้น กรรมนั้นเป็นกรรมชั่ว กรรมใดทำแล้วเป็นไปเพื่อความขัดเกลากิเลส ทำให้กิเลสเบาบางลง กรรมนั้นเป็นกรรมดี”

กิเลสตามความหมายของพระพุทธศาสนา คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง

จากหลักการทำความดีและความชั่วดังที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นว่าถ้าเราทำความดีผิดวิธี เราก็อาจไม่ได้รับผลแห่ง

ความดีนั้น เช่น ทำบุญโดยหวังผลตอบแทน อันได้แก่ ผลทางวัตถุ เช่น ความร่ำรวย หรือทางจิตใจ เช่น อยากไปสวรรค์ เช่นนี้จะไม่ได้บุญเท่าที่ควรจะได้ เพราะมีความโลภเป็นมูลเหตุ คือ โลกอยากร่ำรวยจึงทำบุญ อยากได้ไปสวรรค์จึงทำบุญ ทำนองเดียวกับการช่วยเหลือเพื่อนเพราะหวังผลตอบแทน ถ้าทำบุญคุณเมื่อไรก็หมดบุญคุณเมื่อนั้น หรือการให้ยืมเงินโดยมีผลประโยชน์ตอบแทน คือดอกเบี้ย ก็ไม่ถือว่าเป็นบุญคุณแต่อย่างใด เพราะมีผลประโยชน์มอบให้ไปแล้ว การทำบุญให้ได้ผลเต็มที่ จึงต้องทำบุญเพื่อ “บุญโดยตรง” หรือ “ทำความดีเพื่อความดี” โดยไม่หวังอะไรตอบแทน

วิบากของกรรม

วิบาก คือ ผลแห่งกรรม ที่ทำไว้แต่ปางก่อน ส่วนกรรมที่เราทำไว้ทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว นั้นจะมีผลเมื่อไร อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย

ถ้าจะเปรียบเทียบวิบากของกรรมกับการปลูกต้นไม้ ก็จะพบว่าเมื่อเราฝังเมล็ดลงไปใต้ดิน แล้ว เมล็ดจะงอกเป็นต้นไม้ เมื่อโตพอสมควร ก็จะผลิดอกและออกผลเมื่อถึงฤดูกาล การออกผลของต้นไม้ก็มีได้เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว แต่จะออกผลตามฤดูทุกปีจนกว่าต้นไม้จะแก่ตายไปในที่สุด ตามตัวอย่างนี้ การฝังเมล็ดก็เปรียบเสมือนการทำการ การงอกของต้นไม้ไปจนกระทั่งการผลิดอกเปรียบได้กับวิบากของกรรมซึ่งรอให้ผล และผลไม้นั้นก็คือผลแห่งวิบากนั่นเอง

บุคคลกระทำความกรรมย่อมมีวิบาก ซึ่งจะส่งผลให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่กระทำ

กรรมนั้น วิบากจึงเป็นตัวกลางระหว่างการกระทำกรรมกับผลแห่งการกระทำ ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้กระทำกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่วก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากวิบากนั้นมิได้เกิดขึ้นครั้งเดียว แต่จะเกิดขึ้นหลายครั้งจนกว่าอิทธิพลแห่งวิบากนั้นจะหมดไป

ตัวอย่างชีวิตจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีอยู่ว่า ผู้เล่าเรื่องนี้ได้เคยกระทำความประการหนึ่งไว้กับยายแก่ปากร้ายผู้หนึ่ง ผู้เล่าได้เคยเอื้อมมือไปตบหัวสุนัขที่ยายแก่คนนี้นำไปรดปรานมาก จึงถูกแกล้ววดหาว่าจะนำเชื้อโรคมาติดสุนัข ด้วยความ

บุคคลกระทำความกรรมย่อมมีวิบาก ซึ่งจะส่งผลให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่ กระทำความกรรมนั้น วิบากจึงเป็น ตัวกลางระหว่างการกระทำ กรรมกับผลแห่งการกระทำที่จะ เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้กระทำความ กรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือ กรรมชั่วก็ตาม

เจ็บใจจึงหาโอกาสเหมาะแอบเอาหมาขี้มาโรยตัวสุนัขนั้น เมื่อยายแก่นำสุนัขมาอุ้มก็เกิดอาการคันไปทั้งตัวได้รับความทุกข์ทรมานมาก วิบากแห่งกรรมนี้มีได้ให้ผลในทันทีทันใด แต่ใช้เวลานานพอสมควรจนผู้เล่าเกือบจะลืมเรื่องนี้อยู่แล้ว วันหนึ่งขณะผู้เล่ากำลังฝึกการรบอยู่ที่ปราณบุรี อยู่ดีๆ ก็เกิดอาการคันไปทั่วตัว มีอาการคล้ายลมพิษ โดยหาสาเหตุไม่ได้ยิ่งเกา ยิ่งคัน เมื่อใช้ยารับประทาน แก่คันอาการก็หายไปชั่วคราวแล้วอาการก็กลับคืนมาใหม่ รักษาอย่างไรก็ไม่หาย

บางคืนเกิดคันขึ้นมากกลางดึกต้องปลุกลูกเมียมาช่วยเกาก็เคย บางครั้งกำลังประชุมอยู่เกิดอาการคันขึ้นมากก็ต้องออกจากห้องประชุมมาเกาข้างนอก เป็นอย่างนี้ติดต่อกันกว่าสิบปี จนในที่สุดผู้เล่าก็หันมาฝึกสมาธิสงบจิตใจ เกิดความสำนึก ในเรื่องกรรมชั่วที่ได้กระทำไว้ อาการจึงค่อยทุเลาลงจนเกือบหายเป็นปกติในที่สุด

การทำบุญละลายบาป

จากตัวอย่างนี้อาจมีผู้สนใจตั้งปัญหาถามว่าจะมีหนทางใดหนึ่ผลแห่งวิบากกรรมที่ได้ทำไว้หรือไม่ หรือว่าผู้กระทำนั้นจะต้องกัมหนำรับผลชั่วแห่งวิบากกรรมนั้นจนกว่ามันจะหมดแรงไปเอง เสมือนต้นไม้มิได้ผลิดอกออกผลมาหลายฤดูแล้ว นานปีเข้าก็จะแก่ตายไปตามธรรมชาติ หรือว่าถ้าไม่อาจหนีผลแห่งวิบากได้ เราจะมีส่วนผ่อนหนักให้เป็นเบาได้หรือไม่

เกี่ยวกับเรื่องนี้มีคำอธิบายปรากฏในพระไตรปิฎก (อังคุตตรนิกาย ดิกขิบาต ๒๐/๓๒๑ ข้อ ๕๔๐) เปรียบเทียบไว้ว่า

“เปรียบเสมือนบุคคลใส่ก้อนเกลือลงในแก้วน้ำเล็กๆ น้ำย่อมเค็ม เพราะน้ำมีปริมาณน้อย แต่ถ้าใส่ก้อนเกลื่อนั้นลงในแม่น้ำคงคา น้ำในแม่น้ำนั้นจะไม่เค็มเพราะก้อนเกลื่อนั้นเนื่องจากน้ำมีปริมาณมากจนใด

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนทำบาปเพียงเล็กน้อย บาปนั้นนำเขาไปสู่นรก (เพราะเขามีคุณความดีน้อย) บางคนทำบาปเล็กน้อย บาปนั้นให้ผลเพียงในปัจจุบัน ไม่ให้ผลในชาติต่อๆ ไป (เพราะเขามีคุณความดีมากอยู่แต่เดิม

แล้ว) มันนั้น”

อธิบายความได้ว่า ถ้าเราเปรียบเทียบความชั่วเหมือนเกลือซึ่งมีรสเค็ม ส่วนความดีเหมือนน้ำบริสุทธิ์ซึ่งมีรสจืดสนิท บุคคลทุกคนย่อมเคยกระทำความชั่วมาแล้วทั้งดีและชั่ว จึงมีสภาพเหมือนเกลือที่ละลายอยู่ในน้ำ คนใดที่มีความดีน้อยความชั่วมาก ก็เปรียบเสมือนมีเกลือก้อนใหญ่ละลายอยู่ในน้ำปริมาณเล็กน้อย เช่น น้ำในแก้วน้ำ น้ำนั้นย่อมมีรสเค็มจัด คือ อิทธิพลของเกลือ หรือความชั่วปรากฏเด่นชัด คนใดที่มีความดีมากกว่าความช้วน้อย ก็เปรียบเสมือนมีเกลือก้อนเล็กๆ ละลายอยู่ในน้ำที่มีปริมาณมาก เช่น น้ำในถังขนาดใหญ่ น้ำนั้นย่อมไม่ปรากฏรสเค็มหรือถ้ามีก็รู้สึกเค็มเพียงเล็กน้อย เช่น น้ำกร่อย อิทธิพลของความชั่วปรากฏน้อยหรือไม่ปรากฏเพราะความดีมีปริมาณมากกว่า

ประเด็นปัญหาก็คือ คนที่ทำชั่วไว้แล้ว จะมีวิธีหนีวิบากแห่งกรรมช้วน้อยอย่างไร ในกรณีนี้กับเกลือก็เปรียบเทียบเหมือนการเติมเกลือลงไปในขณะที่มีน้ำอยู่แล้ว น้ำนั้นย่อมมีรสเค็มจัด ถ้าบุคคลนั้นมีความดีน้อยมาแต่เดิม แต่เขาขุดการทำชั่วเสียแต่บัดนั้น คือหยุดเติมเกลือ หันมาประกอบกรรมดีตลอดไป คือเติมแต่น้ำบริสุทธิ์เพิ่มลงในภาชนะนั้นเรื่อยไปเมื่อเกลือมีปริมาณเท่าเดิมแต่น้ำบริสุทธิ์มีปริมาณเพิ่มขึ้นความเค็มก็จะลดลง เติมนานๆ จนน้ำมีปริมาณมากมาย ความเค็มก็จะน้อยมาจนเกือบไม่รู้สึกรู้สึกหรือไม่ปรากฏให้เห็น นั่นคืออิทธิพลของความชั่วจะเบาบางจนเกือบหมด ทั้งๆ ที่ปริมาณทั้งหมดของความชั่วมิได้เปลี่ยนแปลง เมื่อกรรมชั่วหมดแรง กรรมช้วนั้นก็

กลายเป็น “อโหสิกรรม” คือ หยุดให้ผลต่อบุคคลนั้น เปรียบอีกนัยหนึ่งเหมือนสุนัขไล่เนื้อ ถ้าเนื้อกำลังวิ่งไปไม่หยุดไม่อ่อนกำลัง สุนัขที่ไล่ก็จะอ่อนแรงลงไปเอง จนในที่สุดก็ต้องยอมแพ้ นี่คือหลักที่เรียกกันว่า “การทำดีหนีชั่ว” หรือ “การทำบุญละลายบาป” ซึ่งสรุปง่ายๆ ว่า กรรมช้วนั้นเราหนีได้ขอให้เราเพียงยุติการทำกรรมชั่วอีกหันมาทำกรรมดีให้มากๆ ก็จะมีหนี่ได้สำเร็จ ควรระลึกไว้เสมอว่า

ชีวิตไร้สาระขณะนี้
ยังไม่สายเกินที่จะแก้ไข
แม้เวลาจะเหลือน้อยลงเพียงไร
ควรภูมิใจที่ได้ทำดีทัน
มีคนเห็นหรือไม่เป็นไรเล่า
ควรรับเอาความดีที่สร้างสรรค์
ใครจะเห็นหรือไม่สำคัญ
ใจเรานั้นรู้ว่าดีเท่านี้พอ

กฎแห่งกรรมกับการเวียนว่ายตายเกิด

พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อว่ากรรมที่บุคคลได้กระทำไว้ทั้งกรรมดีกรรมชั่วมีผลต่อการเวียนว่ายตายเกิด กรรมที่แต่ละบุคคลได้กระทำไว้นั้นอาจส่งผลให้ไปเกิดในโลกมนุษย์ นรกหรือสวรรค์ก็ได้ แต่สำหรับผู้ที่ไม่ม่มีกุศลสาธุโดยสิ้นเชิงก็จะไม่เกิด บุคคลที่จะไม่เกิดอีกคือผู้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคล ได้แก่ พระอนาคามี และพระอรหันต์ ส่วนบุคคลอื่นๆ นอกจากนั้นจะต้องอยู่ในกฎแห่งการเวียนว่ายตายเกิดอยู่

บุคคลต่างๆ เมื่อกระทำความชั่วไว้แล้วก็จะส่งผลทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า การตายของบุคคลมิได้ทำให้หมดสิ้นของ

กรรมที่ทำไว้ ถ้าบุคคลสามารถหนีกรรมได้ด้วยการตายไปจากโลก กล่าวคือ เมื่อตายลงทุกอย่างก็หมดสิ้นไม่มีอะไรเหลือเป็นเชื้อหรือสืบเนื่องต่อไปแล้ว กฎแห่งกรรมก็ย่อมใช้ไม่ได้ เช่น บุคคลอาจทำความดีอย่างมาก สมมติว่าช่วยชีวิตจำนวนมากให้พ้นจากความตาย แล้วรีบฆ่าตัวตายในทันที ถ้าทุกอย่างจบสิ้นเมื่อ “ตาย” กฎแห่งกรรมจะลบล้างทันทีทั้งนี้เพราะวิบากแห่งกรรมนั้น ยังมีได้ให้ผล บุคคลนั้นจะต้องได้รับผลแห่งวิบากกรรมนั้น ซึ่งในกรณีนี้คือ กรรมดีเขาจะต้องได้รับผลดีตอบสนอง

แต่ถ้าบุคคลนั้น เมื่อตายไปแล้วไปเกิดใหม่อีก วิบากแห่งกรรมดีของเขาจะมีโอกาสส่งผลดีให้เกิดในชีวิตใหม่ของเขาได้ เขาจะสามารถรับผลแห่งกรรมดีในชีวิตใหม่นั้นได้ อย่างไรก็ตามหลักพระพุทธศาสนา การณ์จะกลับเป็นตรงกันข้าม กล่าวคือ อำนาจของวิบากแห่งกรรมจะผลักดันให้ชีวิตที่ดับไปแล้วนั้นต้องไปบังเกิดขึ้นใหม่ ที่เรียกกันว่า “ชาติใหม่” หรือ “ชาติหน้า” คำว่า “ชาติ” มาจาก “ชาตะ” แปลว่า “เกิด” トラบใดที่คนยังมีกรรมอยู่ تراบนั่นคนจะต้องเกิดอีกด้วยอำนาจแห่งวิบากกรรมที่ตนเองได้กระทำไว้

ถ้าจะเปรียบชีวิตเสมือนหินก้อนกลมที่กลิ้งไปบนพื้น พลังงานที่อยู่ภายในหินนั้นเปรียบได้กับพลังชีวิตที่เกิดขึ้นจากกรรมวิบากผลักดันให้เคลื่อนที่ไปเมื่อกลิ้งไปได้ระยะหนึ่งก็กระทบหินอีกก้อนหนึ่งซึ่งเดิมอยู่หนึ่ง หินก้อนที่สองเมื่อถูกหินก้อนแรกมากระแทกก็ได้รับการถ่ายทอดพลังงานแห่งการเคลื่อนที่ จึงเคลื่อนที่ต่อไป ส่วนหินก้อนแรกหมดพลังงานก็หยุดเคลื่อนที่ในทันที เทียบ

ได้กับชีวิตที่หนึ่งซึ่งดับไปเหลือแต่ร่างซึ่งปราศจากชีวิต เพราะชีวิตนั้นได้ถูกถ่ายทอดต่อไปใส่ไว้ในหินก้อนที่สองเสียแล้ว เกิดเป็นชีวิตใหม่ ในร่างใหม่ ซึ่งดำเนินไปด้วยอิทธิพลแห่งวิบากกรรมที่ร่างเก่าได้กระทำไว้นั้น

พลังแห่งชีวิตที่เคลื่อนจากร่างที่ตายแล้วไปเกิดในร่างใหม่ ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “จิต” หรือ “วิญญาณ” คือ เป็นตัวรู้ ตัวคิด เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำได้ สามารถคิดวิเคราะห์ได้ แต่ทำงานอย่างอื่น เช่น ตีมน้ำ รับประทานอาหาร ฯลฯ ไม่ได้ ได้แก่ “รู้และคิด” บางทีเรียกว่า “วิญญาณธาตุ” เมื่อวิญญาณสละร่างกายไปแล้ว ร่างนั้นก็ปราศจากชีวิตกลายเป็นซากศพเปรียบเสมือนรถยนต์ ซึ่งไม่มีผู้ขับขี่ก็ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปไหนได้ ต่อเมื่อมีคนขับเข้านั่งประจำที่และบังคับควบคุมการทำงานของรถฯ จึงเคลื่อนที่ไปได้ คนขับรถในที่นี้ก็อาจเทียบได้กับวิญญาณนั่นเอง

อาจมีข้อสงสัยว่าวิญญาณที่ออกจากร่างหนึ่งไป กับวิญญาณที่เกิดในร่างใหม่นั้นเป็นดวงเดียวกันหรือไม่ คำตอบอาจหาได้จากการพิจารณาการถ่ายเทพลังงานของการเคลื่อนที่จากก้อนหินลูกที่หนึ่งไปสู่ลูกที่สอง ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่า พลังงานหรืออำนาจที่แฝงอยู่ในการเคลื่อนที่ของก้อนหินทั้งสองนั้นเป็นสิ่งที่ต่างกัน เพราะไม่มีตัวตนที่แน่นอนให้เปรียบเทียบได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน ทราบแต่เพียงว่า “อำนาจ” ในหินก้อนที่สองมีค่าเท่ากับ “อำนาจ” ในหินก้อนแรกเท่านั้น นี่คือหลัก “อนัตตา” ของพระพุทธศาสนา อนัตตาแปลว่า “ความไม่ใช่ตัวตน” วิญญาณ

ก็เช่นเดียวกัน ไม่ใช่ตัวตนที่แน่นอน แต่มีการถ่ายทอด “ธาตุรู้” ถึงกันได้โดยไม่ขาดตอน คือ ถ่ายทอดจากวิญญาณดวงแรกไปสู่วิญญาณดวงที่สองได้ ทำนองเดียวกับพลังงานในก้อนหินก้อนแรกถ่ายทอดเข้าสู่ก้อนที่สองได้นั่นเอง และเมื่อถ่ายทอดแล้ว ธาตุรู้ดวงใหม่กับดวงเก่าก็มีคุณสมบัติเหมือนกันทุกประการ จึงสรุปประหนึ่งว่าวิญญาณเดิมไปเข้าร่างใหม่หรือไปเกิดใหม่ได้

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคยตรัสเปรียบเทียบการเกิดใหม่ไว้ว่า *

“เพราะเหตุนี้แหละอาณนัท (ในการเกิดใหม่นั้น) กรรมจึงเป็นเสมือนเหือนา วิญญาณเสมือนพีช ต้นหาเป็นเสมือนยางเหนียวในพีช (กมมฺ เชตตฺ วิญญาณํ พิชฺ ตณหา สึเนโท) ดูก่อนอาณนัทความตั้งใจ ความจงใจ (เจตนา) ความปรารถนาของสัตว์ผู้มีอวิชชาเป็นเครื่องห่อหุ้ม มีต้นหาเป็นเครื่องรัดรั้งได้ตั้งลงแล้วในธาตุอันแล้ว (กามธาตุ) ธาตุปานกลาง (รูปธาตุ) และธาตุประณีต (อรุปธาตุ) เมื่อเป็นดังนี้การเกิดในภพใหม่ก็มีขึ้นได้อีก”

พระพุทธภาษิตบทนี้ชี้ชัดว่าการเกิดใหม่ของสัตว์โลก เปรียบได้กับการงอกของต้นไม้ ซึ่งย่อมต้องอาศัยเหตุปัจจัย ๓ ประการ มารวมกันพอดี จึงเกิดเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ต้นไม้งอกงามได้ เหตุปัจจัยนั้น คือ เมล็ดพืชเปรียบได้กับวิญญาณ ยางเหนียวในเมล็ดพืชซึ่งเปรียบได้กับต้นหา และเหือนาซึ่งเปรียบได้กับกรรม ชาติอย่างใดอย่างหนึ่งเสียมิได้ เช่น เมล็ดพืชที่นำมาควั่นแห้งจนหมดยางเหนียวถ้านำไปปลูกก็จะไม่งอก เปรียบได้กับบุคคลที่ขัดกิเลส คือ ต้นหาหรือความอยากเสียสิ้นแล้วก็จะไม่เกิดอีก

แต่ถ้าบุคคลนั้นยังมีต้นหาอยู่ในวิญญาณ เขาจะต้องเกิดอีก อวิชชาหรือความไม่รู้ ความเขลาหรือความหลงผิด (ซึ่งตรงกันข้ามกับ “ปัญญา”) เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดต้นหาหรือความทะยานอยาก เช่น อยากร่ำรวย อยากมีชื่อเสียง เกียรติยศ อยากมีความสุข ไม่อยากชยหน้า (ความไม่อยากก็คือความอยากอย่างหนึ่ง) ไม่อยากมีความทุกข์ อยากมีสิ่งสวยงาม อยากรับประทานอาหารรสดี ฯลฯ ความอยากหรือต้นหาเป็นเหตุให้บุคคลประกอบ “กรรม” ต่างๆ ทั้งดีและไม่ดี วิบากของกรรมจะส่งผลให้บุคคลนั้นต้องเกิดอีกเรียกว่า “ชาติ” หรือ “ชาติะ” แปลว่า การเกิด เมื่อเกิดมาแล้วก็เป็นทุกข์ ซึ่งแปลว่า “ทนอยู่ไม่ได้” หรือไม่อาจจะทนอยู่ในสภาพเดิมเดิมได้ หรือ สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก เช่น ความแค้น ความเจ็บไข้ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ฯลฯ ความทุกข์เป็นบ่อเกิดแห่งอวิชชา หรือความไม่รู้ หรือความหลงผิด ดังตัวอย่างง่ายๆ คือ ในขณะที่จิตเรากำลังเป็นทุกข์ จิตนั้นจะไม่แจ่มใส คิดอ่านทำอะไรผิดพลาดได้ง่าย ยิ่งทุกข์หนัก อวิชชายิ่งเพิ่ม ปัญญายิ่งลดลง แต่ถ้าทุกข์ลดลง สุขเพิ่มขึ้น ความสะอาดสว่าง และสงบก็จะตามมา ปัญญา ก็จะเพิ่มขึ้นพร้อมกัน จิตก็บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น สภาพการเวียนว่ายตายเกิดก็เป็นไปตามวัฏจักรข้างต้น ดังนี้

ตัวอย่างที่แสดงว่าคนตายแล้วเกิดใหม่มีอยู่มากมายในทุกชาติทุกภาษา มีผู้สนใจศึกษารวบรวมเรื่องราวเหล่านี้ไว้มาก มีทั้งเรื่องประเภทการเล่าสู่กันฟัง ไปจนกระทั่งงานวิจัยตามหลักการที่ยอมรับทางวิทยาศาสตร์โดยนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อ อย่างไรก็ตามเรื่องเหล่านี้ก็ยังเป็น

เรื่องใหม่ และแปลกต่อคนทั่วไป เพราะเกิดขึ้นไม่มาก และขาดการเผยแพร่ จึงทราบอยู่ในวงจำกัดเป็นผลให้สาธารณชนไม่ทราบ ไม่เข้าใจ จึงไม่สามารถยอมรับได้ทั้งๆ ที่หลายเรื่องมีการพิสูจน์กันอย่างถูกต้องตามหลักการของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์แล้ว อีกประการหนึ่งคนส่วนมากมักจะใช้ตัวของตัวเองเป็นเครื่องวัด คือ ถ้าตนเองไม่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องการตายแล้วเกิด เช่น การระลึกชาติได้ ก็มักจะสรุปว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะมีคนที่สามารถระลึกชาติได้อยู่ในโลก การคิดแบบนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่คนมักจะเผลอตว์ เพราะมีตัวอย่างมากมายของคนที่มีลักษณะพิเศษหรือมีความสามารถพิเศษเหนือบุคคลธรรมดา เช่น มีชาวปากีสถาน คนหนึ่งมีความสูงถึง ๒.๕๑ เมตร ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ คนบางคนสามารถวิ่งใช้เวลาไม่ถึง ๔ นาทีในระยะทาง ๑ ไมล์ ซึ่งคนธรรมดาทำไม่ได้ คนบางคนสามารถกระโดดสูงได้เกิน ๖ ฟุต ข้ามเครื่องกีดขวางโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องช่วยใดๆ ทั้งสิ้น เป็นต้น

อันที่จริงไม่เฉพาะแต่คนธรรมดาสามัญทั่วไปที่เผลอตว์ด่วนสรุปผิดพลาด แม้แต่บุคคลที่เรียกว่า “นักวิทยาศาสตร์” ซึ่งใครๆ ยอมรับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีเหตุผล มีความละเอียดรอบคอบ รู้จักใช้การทดลองการวิจัย ค้นคว้ามาเป็นเครื่องมือในการคิดก็ยังผิดพลาดได้ ดังตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วมากมาย เช่น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ นักวิทยาศาสตร์ยุโรปในสมัยนั้นมีความเชื่อว่าไม่มีหงส์ดำอยู่ในโลก เพราะหงส์ที่

พบทั้งหมดมีสีขาว จึงเชื่อมั่นว่าหงส์ทุกตัวต้องมีสีขาว แต่ต่อมาไม่นานมีการค้นพบทวีปออสเตรเลีย ปรากฏว่าที่นั่นมีหงส์สีดำอาศัยอยู่ตลอดจนสัตว์รูปร่างแปลกๆ เช่น จิงโจ้ ซึ่งมี “กระเป๋” ใส่ลูก บทเรียนนี้นับว่าสำคัญมากสำหรับนักวิทยาศาสตร์และมนุษยชาติ

การไปสู่นิพพานนั้นเป็นเรื่องของจิต ไม่เกี่ยวกับร่างกาย จิตที่เข้าสู่นิพพานได้จะต้องเป็นจิตที่ปราศจากกิเลส ตัณหา เป็นจิตที่บริสุทธิ์หมดจด เป็นจิตของพระอริยบุคคลระดับสูงสุด คือ พระอรหันต์ เช่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย

ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบุคคลต้องเกิดอีกเพราะมีตัณหา ซึ่งเปรียบเสมือนยางเหนียวในเมล็ดพืช ซึ่งถ้านำเมล็ดนั้นมาควั่นให้แห้ง หมดยางเหนียวแล้วนำไปปลูกอีกก็ย่อมไม่ออก บุคคลเช่นนั้นเมื่อสิ้นชีวิตร่างกายแตกดับไปแล้วก็จะไม่มาเกิดอีก วิญญาณซึ่งเปรียบเสมือนเมล็ดพืชนั้นไม่สามารถงอกได้อีก ก็จะอยู่ในสภาพที่ไม่ต้องม้วนเวียนเข้าสู่ร่างมนุษย์อีกต่อไป สภาพเช่นนั้นเรียกว่า “พระนิพพาน” ซึ่งเป็นสภาพที่กิเลส ตัณหา ทุกข์ ตัณหา และการเวียนว่ายตายเกิดถูกตัดขาดไม่มีการเกิดอีก

การไปสู่นิพพานนั้นเป็นเรื่องของจิต ไม่เกี่ยวกับร่างกาย จิตที่เข้าสู่

นิพพานได้จะต้องเป็นจิตที่ปราศจากกิเลส ตัณหา เป็นจิตที่บริสุทธิ์หมดจด เป็นจิตของพระอริยบุคคลระดับสูงสุด คือ พระอรหันต์ เช่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย การบรรลุระดับอรหันต์ของจิตบรรลุได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ บุคคล เช่นนี้คือบุคคลที่ได้พัฒนา จิตจนหมด “เชื้อ” ของการเกิด เสมือนเมล็ดพืชที่ได้พัฒนาตัวมันเองจนเมล็ดลีบหมด ไม่สามารถนำไปปลูกได้อีกแล้ว กรรมของท่านเหล่านั้นจะให้ผลได้บ้างก็เฉพาะเมื่อยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ถ้าท่านเสียชีวิตลงเมื่อใด จิตอันบริสุทธิ์นั้นก็หลุดพ้นจากบ่วงแห่งกรรม คือ หนีกรรมได้สำเร็จ กรรมตามไม่ทัน ไม่มาเกิดอีก

ส่วนการปฏิบัติให้ถึงพระนิพพาน หรือสภาพที่ทุกขดับหมดนั้น ก็ปรากฏชัดในอริยสัจ ๔ ข้อสุดท้าย คือ มรรค หรือทางดับทุกข์ ซึ่งมีองค์ ๘ ประการดังปรากฏอยู่แล้วในเรื่องอริยสัจ ๔ จึงจะไม่น่ามากล่าวซ้ำ ณ ที่นี้สำหรับผู้ปฏิบัติบำเพ็ญเพียรทางจิตก่อนจะถึงพระนิพพาน จิตจะเข้าสู่ระดับอริยบุคคล เป็นลำดับ คือ

โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล
สกทาคามิมรรค สกทาคามีผล
อนาคามิมรรค อนาคามีผล
อรหัตตมรรค อรหัตตผล

การที่จะปฏิบัติตนให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้นั้น จะต้องประพฤติธรรมจนบรรลุขั้นอนาคามีผล และอรหัตตผล บุคคลธรรมดาอาจจะไม่สามารถประพฤติธรรมจนสำเร็จขั้นดังกล่าวได้ แต่ก็มีได้หมายความว่า เรา

ไม่จำเป็นต้องประพาศธรรม เพราะกรรมที่เรากระทำลงไปย่อมมีผลทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว กล่าวคือกรรมจะส่งผลในทางดี กรรมชั่วจะส่งผลในทางร้าย แก่ผู้ประพาศปฏิบัติ ฉะนั้น เราควรจะทำแต่ความดีเพื่อผลจากกรรมดีที่ได้กระทำไว้จะส่งผลให้เราได้รับความสุข ความเจริญทั้งชาตินี้และชาติต่อไป

สรุป

ตามหลักพระพุทธศาสนา กรรมและผลแห่งกรรม ไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว จะปรากฏขึ้นใน ๔ ลักษณะคือ

๑. “**สวรรค์ในอก นรกในใจ**” คือ การปรากฏผลแห่งกรรมขึ้นในจิตใจ กล่าวคือ ผู้ที่ทำความดี เมื่อกระทำสำเร็จไปแล้วย่อมเกิดผลดีที่จิตใจของผู้นั้นในทันที เช่น เกิดความปิติ อิ่มเอิบ มีความสุข มีความพอใจ ในทางตรงกันข้าม เมื่อทำความชั่วลงไป จิตใจของผู้นั้นจะเศร้าหมอง หวาดกลัว กัดกรุ่น มีแต่ความทุกข์ เช่น ผู้ร้ายฆ่าคนตาย ย่อมหวาดกลัวญาติพี่น้องผู้ตายจะแก้แค้นต้องหลบหนี เพราะกลัวตำรวจจะจับกุม ถูกลงโทษ เป็นต้น

๒. “**สวรรค์แท้ นรกแท้**” เป็นสภาวะที่ผู้กระทำความชั่วนั้นจะต้องประสบเมื่อสิ้นชีวิตในมนุษย์โลกไปแล้ว สภาพที่จะเผชิญคือสภาพที่เป็น “จิต” หรือ “วิญญาณ” ผู้นั้นจะต้องประสบกับสวรรค์ หรือนรกขึ้นอยู่กับลักษณะและความรุนแรงของกรรมที่กระทำไว้ เมื่อได้ชดใช้กรรมในสภาพนั้นจนเบาบาง

ลงหรือหมดสิ้นแล้วก็อาจมาเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ได้อีก เข้าลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด

๓. “**สวรรค์ปัจจุบัน นรกปัจจุบัน**” เป็นสภาวะสวรรค์ หรือนรกที่พบเห็นได้ในชีวิตปัจจุบันของมนุษย์ เช่น คนที่ทำความดีไว้ในวัยหนุ่ม อาจได้รับผลดีในวัยชรา คนที่ประพาศดีตัวเป็นโจรก็จะถูกจับกุมลงโทษติดคุกในชีวิตปัจจุบันเหมือนคนนรกทั้งเป็น เป็นต้น

๔. “**สวรรค์นรกข้ามชาติ**” เป็นผลแห่งกรรมที่เกิดขึ้นข้ามชาติ เช่น บุคคลทำความดีไว้มากในชาติก่อน เมื่อมาเกิดใหม่อาจเกิดในตระกูลที่มั่งคั่ง ชีวิตมีความสุขสบาย เปรียบได้กับการอยู่ในสวรรค์บนโลกมนุษย์ ในทางตรงกันข้าม คนบางคนตั้งแต่เกิดมาก็ต้องรับผลแห่งกรรมชั่วที่กระทำไว้ในชาติก่อน เช่น เกิดในสภาพแร้นแค้น ยากจน ต้องทนทุกข์ทรมานหรือพิการมาแต่กำเนิด ซึ่งเปรียบเสมือนการตกนรกทั้งเป็นในชีวิตมนุษย์

การปรากฏขึ้นของผลแห่งกรรมทั้งสี่ลักษณะนี้ จะเกิดขึ้นแก่บุคคลที่กระทำความกรรมครบทั้ง ๔ ลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำดีหรือชั่ว กล่าวคือเมื่อกระทำความผิดลงไปทันทีก็จะเกิดลักษณะ “สวรรค์ในอก นรกในใจ” คือจิตใจจะมีความสุขหรือทุกข์เกิดขึ้นติดตามด้วยผลแห่งกรรม บางส่วนจะเกิดขึ้นในอนาคตในชีวิตปัจจุบันก่อนถึงแก่ความตาย เมื่อตายไปแล้วจะได้รับผลเป็นสุขหรือทุกข์ในสวรรค์หรือนรกจริง และเมื่อได้รับผลแห่งกรรมจน

เบาบางลงแล้ว ผลกรรมที่หลงเหลืออยู่จะส่งให้มาเกิดในชาติต่อไปในสภาพสุขหรือทุกข์ตามแต่เหตุที่ได้กระทำไว้แต่แรกนั้นเรียกว่าเกิดผลข้ามชาติ

อย่างไรก็ดี บุคคลจะหลุดพ้นจากวงจรเวียนว่ายตายเกิดได้ คือ ไม่ต้องเกิดอีกด้วยการลดกิเลสจนหมดสิ้น เชื้อ เข้าสู่สภาพที่เรียกว่าพระนิพพาน ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสภาพความสุขที่ถาวรอย่างแท้จริง

อนึ่ง ในระหว่างที่บุคคลยังไม่หลุดพ้นจากวงจรเวียนว่ายตายเกิดนั้น ก็มีวิธีผ่อนปรนให้ผลแห่งกรรมหนักลดลงเป็นกรรมเบา หรือไม่แสดงผลได้โดยการ “ทำบุญละลายบาป” หรือ “ทำดี หนัชั่ว” คือหมั่นทำความดีด้วยกาย วาจา และใจ ละเว้นกรรมชั่วทุกชนิดด้วยความไม่ประมาทตามปัจฉิมโอวาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “พึงยังกิจทั้งหลายให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเกิด”

นิทรรศการ "ก้าวไกล ไทยทำ '๓๘" เผยความก้าวหน้า ของอุตสาหกรรมไทย

ชาคริต จุลกะเสวี

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้จัดงานนิทรรศการ "ก้าวไกล ไทยทำ '๓๘" หรือ "บีโอไอ แฟร์ '๙๕" ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้มีงานเฉลิมฉลองเพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมขึ้นได้ ตั้งแต่ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๙

การจัดงานครั้งนี้อยู่

ภายใต้การอำนวยการ ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ บีโอไอ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ประธานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนทั้งคณะเป็นคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นายสถาพร กวิตานนท์ เป็นเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการ

งานนิทรรศการ "ก้าวไกล ไทยทำ '๓๘" ที่ได้จัดขึ้นในวโรกาสมหามงคลนี้ เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนโดยทั่วไปให้เห็นศักยภาพการผลิต

ของอุตสาหกรรมไทย ตลอดเวลาที่ผ่านมา ๔๐ ปีที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ให้การลงทุนก้าวหน้าตลอดมา และที่สำคัญเป็นการแสดงถึงความสามารถของแรงงานไทย ที่ได้พัฒนาเจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากนานาประเทศได้ดี ในปัจจุบันการผลิตสินค้ามีหลากหลาย และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว จนเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกน่ายินดีเข้าประเทศเพิ่มขึ้นตลอดมา จนถึงระดับหนึ่งล้านล้านบาท เกินกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้แล้ว

งานนิทรรศการ "ก้าวไกล ไทยทำ '๓๘" ที่ได้มีจัดขึ้นครั้งนี้เป็นการแสดงสินค้าอุตสาหกรรมนานาประเภท ๗ หมวด บนพื้นที่กว่า ๔๐๐ ไร่ ณ บริเวณท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

และนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ

สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดงาน และทอดพระเนตรงานนิทรรศการนี้ในวันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ และในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้เสด็จไปทอดพระเนตรงานนิทรรศการนี้ด้วย

การจัดงานนิทรรศการครั้งนี้ นับว่าประสบความสำเร็จทั้งในด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งโดยคนไทยเองและจากทั่วทุกมุมโลก ในเกือบทุกประเภทกิจการ และมีจำนวนผู้เข้าชมงานนี้ถึง ๑.๘ ล้านคน เกินกว่าเป้าที่ตั้งไว้เดิมเกือบ ๑ ล้านคน เป็นปรากฏการณ์พิเศษที่มีผู้เข้าชมงานหลังไหลมาจากทุกระดับและสาขาอาชีพ รวมทั้งแรงงานในภาคการผลิตต่างๆ ที่ได้มีโอกาสเข้าชมผลงานที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศไทยเราด้วย

กิจกรรมหลัก - จัดแสดงสินค้าอุตสาหกรรม ๗ หมวด
งานนิทรรศการ “ก้าวไกล ไทยทำ ’ ๓๕” เป็นงานครั้งยิ่งใหญ่ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จัดขึ้นเป็นการรวมเอาหัตถกรรม สินค้าอุตสาหกรรมนานาประเภททั้ง ๗ หมวด ที่ประเทศไทยสามารถผลิตและส่งออกได้ มารวมแสดงไว้ในพื้นที่กว่า ๔๐๐ ไร่ โดยได้จัดแสดงขั้นตอนการผลิตและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ของอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ อัญมณี เครื่องกีฬา เครื่องประดับต่างๆ อุตสาหกรรมอุปกรณ์ขนส่งและยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมการสื่อสารโทรคมนาคม

ภาพรวมของงาน “ก้าวไกล ไทยทำ ’ ๓๕”

การแสดงสินค้าประกอบด้วย ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนภายในอาคารพร้อมทั้งระบบปรับอากาศ และส่วนภายนอกอาคาร

ส่วนในอาคาร ใช้พื้นที่พิเศษขนาดใหญ่ ๕ หลัง จากประเทศเยอรมัน แต่ละหลังมีพื้นที่ ๒,๗๐๐ ตรม. แบ่งเป็นบูธการแสดงย่อยๆ บูธละ ๔ ตรม. รวมทั้งสิ้น ๗๐๒ บูธ

ส่วนนอกอาคาร มีทั้งหมด ๖๑ พาวิลเลียน ขนาดพาวิลเลียนละ ๕๐๐ ตรม. ซึ่งเป็นส่วนจัดแสดงอุตสาหกรรมทั้ง ๗ หมวด นอกจากนี้ยังมีพาวิลเลียนโครงการอันเนื่อง

มาจากพระราชดำริ โครงการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ และมูลนิธิสายใจไทย อาคารของบีไอไอ ๑ พาวิลเลียน และของส่วนราชการอื่นๆ ๑๔ หน่วยงาน อีก ๓ พาวิลเลียน

นอกจากการจัดแสดงสินค้าแล้ว ยังมีกิจกรรมสำคัญอื่นๆ อีกได้แก่

- * การสัมมนาการลงทุน ๕ ขาดิ กลุ่มลุ่มแม่น้ำโขง หรือ Greater Mekhong Subregion

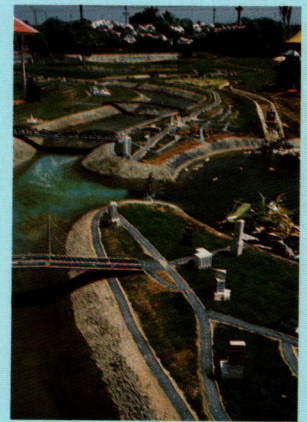
- * การจัดมหกรรมภาพยนตร์ “บีไอไอ แฟร์ ’ ๙๕”

- * การจัดงาน Thailand CEO Forum หรือการประชุมนักลงทุนระดับสูงจากทั่วโลก

- * บีไอไอจัดสัมมนา “ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมโลหการขั้นพื้นฐานของไทย”

- * กิจกรรมเสริม ซึ่งจัดโดยจังหวัดชลบุรี โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

มูลนิธิชัยพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้จัดแสดงนิทรรศการทั้งภายในอาคาร

และแบบจำลองกลางแจ้ง ซึ่งจำลองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝนหลวง งานพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปาลัก โครงการทฤษฎีใหม่ และโครงการบำบัดน้ำเสีย

แบบจำลองกลางแจ้งดังกล่าว เริ่มจากเรื่องของการพัฒนาแหล่งน้ำ ตั้งแต่การทำฝนเทียม ให้น้ำไหลมาลงอ่างเก็บน้ำของโครงการเขื่อนปาลัก จังหวัดลพบุรี ต่อมาเป็นการส่งน้ำลงมายังพื้นที่ท้ายน้ำ เพื่อประโยชน์การใช้สอยต่างๆ การเพิ่มเติมน้ำให้กับอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว จังหวัดสระบุรี เพื่อกิจกรรมต่างๆ ของราษฎรตามโครงการทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การเก็บน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง ๓๐% การเก็บน้ำไว้ทำการเกษตร ๓๐% การเก็บน้ำไว้เลี้ยงสัตว์ ๓๐% และอีก ๑๐% เก็บไว้เพื่อการใช้สอยในที่พักอาศัย จนในที่สุดเมื่อน้ำไหลผ่านแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรมก็เกิดการเน่าเสีย เพราะไม่มีการบำบัดเพื่อให้เป็นน้ำดีที่มีคุณภาพมาตรฐาน

ก่อนทั้งลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ โครงการบำบัดน้ำเสียจึงเกิดขึ้นเพื่อบำบัดน้ำเสียเหล่านี้ โดยใช้กังหันดินน้ำก่อนทั้งลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

สำหรับภายในอาคาร ศาลาไทยของมูลนิธิชัยพัฒนา ได้จัดให้มีห้องวิทัศน์ แสดงสไลด์มัลติวิชชั่น กิจกรรมของโครงการต่างๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ภายในวันที่ ๒ ชั้นได้จัดแสดงผลงานของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ โดยพื้นที่ชั้นล่างจัดเป็นที่สาธิตขั้นตอนการผลิต เช่น การทอผ้า การปั่นด้าย การทำเครื่องเงินเครื่องทอง ปรากฏว่าได้รับความสนใจมาก ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พื้นที่ชั้นบนได้จัดวางจำหน่ายสินค้าต่างๆ ของมูลนิธิ อาทิ ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์จากฝ้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าไหม เช่น กล่องเครื่องประดับ กรอบรูป และกระเป๋า นอกจากนี้ยังมีพวกเครื่องจักสานต่างๆ ที่สวยงามและทรงคุณค่ายิ่ง

การจัดแสดงของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพครั้งนี้ ทำให้ประชาชนทราบถึงน้ำพระราชหฤทัยของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีต่อประชาชน

ในต่างจังหวัดที่มีรายได้ต่ำ เพราะได้กลายเป็นโครงการส่งเสริมที่นำรายได้ให้แก่

ราษฎรอย่างกว้างขวางที่สุด ตั้งแต่เริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ มูลนิธิสายใจไทยในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บนพื้นที่ ๑๐๐ ตารางเมตรภายในอาคารทรงไทย ที่จัดแสดงวิถีโอพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นที่จัดแสดงสินค้าและแสดงรูปภาพกิจกรรมขององค์ประธานกรรมการของมูลนิธิสายใจไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสินค้าที่จัดแสดงล้วนเป็นฝีมือของเหล่าทหารผ่านศึกทุพพลภาพ ที่ได้รับการพัฒนาฝีมือจนสามารถทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

ในปีโอไอพาวิลเลียน ได้จัดแสดงกิจกรรมทั้งที่เป็นสาระความรู้เกี่ยวกับการขอรับการส่งเสริมการลงทุน ประวัติของบีโอไอ และบริการต่างๆ

เช่น บริการข้อมูลกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากระบบ Local Area Net Work (LAN) ซึ่งผู้ชมสามารถใช้เครื่องเรียกดูข้อมูลได้ด้วยตนเอง คลินิกให้คำปรึกษาการลงทุนที่มีความเป็นส่วนตัว ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการเชื่อมโยงอุตสาหกรรม ที่จะช่วยเหลือนักลงทุนในการผลิตอุตสาหกรรมชิ้นส่วน พร้อมการจัดแสดงชิ้นส่วนต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยฝีมือคนไทย และที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์ หรือ Geographic Information System (GIS) และ GIS Touch Screen ซึ่งแสดงข้อมูลนานาประเภทในเชิงภูมิศาสตร์ของจังหวัดแถบภาคตะวันออก และข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

สำหรับหน่วยราชการ

ที่มาร่วมจัดนิทรรศการด้วย ๑๔ หน่วยงาน และการจัดแสดงนิทรรศการ ๕ ชาติลุ่มแม่น้ำโขงก็รวมอยู่ในพาวิลเลียนหน่วยราชการด้วยการจัดแสดงผลผลิตกันที่ในรูปพาวิลเลียนที่ได้รับความนิยมมาก

๑. การแสดงอัญมณีและเครื่องประดับของ ๑๐ องค์กร ในงาน “Jewels of Thailand in BOI Fair '95”

๑๐ องค์กรอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับร่วมมือกันจัดงานดังกล่าว ทั้งในรูปแบบนิทรรศการ การจัดแสดงสินค้า และการจำหน่ายในพาวิลเลียนพื้นที่ ๑,๕๐๐ ตรม. จุดเด่นของงานอยู่ที่การนำเพชรและพลอยที่ใหญ่ที่สุด

ในโลกมาจัดแสดง โดยมี “เพชรแฟนซีสีน้ำตาลเหลือง” ขนาดน้ำหนัก ๕๔๕ กะรัต ที่บริษัทเดอเบียร์นำมาแสดงนี้ จัดเป็นเพชรที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ส่วน “ส่วนพลอยบุลโทปาช” ซึ่งยังไม่ได้เจียรไนนั้นก็นับเป็นพลอยที่ใหญ่ที่สุดในโลกเช่นกัน ด้วยมีน้ำหนักถึง ๓๑,๕๐๐ กะรัต หรือประมาณ ๗ กิโลกรัม

พลอยดังกล่าวนี้ สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ ร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จะทำการเจียรไนให้เป็นรูปสามเหลี่ยมแฟนซี จำนวน ๔๕๐ เหลี่ยม ซึ่งมีความหมายถึงรัชกาลที่ ๔ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี โดยการ

เจียรไนนี้คาดว่าจะใช้เวลาต่ำสุดประมาณ ๖ เดือน

ความพิเศษของงานนี้ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในวโรกาส ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี จึงจัดให้มีการจัดแสดงการเจียรไนพลอยกาญจนาภิเษก จำนวน ๕๐,๐๐๐ เม็ด ซึ่งได้รับบริจาคจากผู้ค้าเพชรพลอย และกลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ และได้รับตมอาสาสมัครเพื่อเจียรไนพลอยจากทั่วประเทศจำนวน ๕,๐๐๐ คน มาปฏิบัติงานนี้ด้วย ซึ่งมีทั้งคนตาบอดคนพิการชาวเขาและทหารผ่านศึก รายได้จากการจัดจำหน่ายทั้งหมดประมาณ ๑๒.๕ ล้านบาทจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่อไป โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

๒. การจัดแสดงเทคโนโลยี “Audio Visual” ในรูปแบบ “การผจญภัยใต้ทะเลลึก” (Marine Adventure) ของบริษัท โซนี่ แมกเนติกโปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด

ศาลานิทรรศการของบริษัท โซนี่ นับว่าได้รับความสนใจอย่างท่วมท้นจากผู้เข้าชมงานทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นการแสดงบรรยากาศการผจญภัยใต้ทะเลที่เหมือนจริงด้วยเทคโนโลยีใหม่ล้ำยุคด้านแสง สี เสียง และภาพที่สร้างขึ้นด้วยระบบไฟฟ้า โดยไม่ต้องใช้แว่นตา ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงภาพพจน์ที่ดีของโซนี่

๓. การนำเสนอ “เทคโนโลยีเพื่อคุณ” ของกลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์

บริษัท ซีพี ได้รวมเทคโนโลยีของ ๑๐ กลุ่มธุรกิจเข้าด้วยกันภายในพื้นที่ขนาด ๒,๐๐๐ ตรม. และจัดทำเป็นสถานที่ต่างๆ รวม ๔ สถานที่ด้วยกันโดยจุดแรกของงานนั้นเป็นนิทรรศการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นนักเกษตรพัฒนา สำหรับทั้ง ๔ สถานที่มีรายละเอียดดังนี้ คือ

สถานที่แรก นำเสนอโครงการของบริษัทเกษตรภัณฑ์อุตสาหกรรมภายใต้แนวคิดสู่เทคโนโลยีการเลี้ยงไก่โดยการนำไก่กระทงมาแสดงการเลี้ยงด้วยเทคโนโลยีทันสมัยต่างๆ และระบบการจัดฟาร์มแบบครบวงจร

สถานที่ที่สอง แสดงผลผลิตทางการเกษตรของบริษัทเจียใต้ ซึ่งถือเป็นธุรกิจรากฐานของเครือเจริญโภคภัณฑ์ เป็นการเสนอผลงานวิจัยและพัฒนาทางด้านเมล็ดพันธุ์ผัก การปรับปรุงพันธุ์ ซึ่งทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์

และเมื่อนำไปเพาะปลูกก็จะได้ผลผลิตที่มีคุณค่า และให้คุณค่าทางอาหารครบถ้วน

สถานที่ที่สาม เป็นกลุ่มธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งใช้เนื้อที่แสดงมากที่สุดถึง ๑,๐๐๐ ตรม. นำเสนอภาพยนตร์และนิทรรศการการเลี้ยงกุ้งแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นิทรรศการปลาไทยหายากใกล้สูญพันธุ์ ในส่วนนี้เน้นเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างดียิ่ง

สถานที่ที่สี่ การสาธิตการเลี้ยงกุ้ง เป็นการย่อฟาร์มกุ้งกุลาดำจากของจริงขนาด ๒๐-๓๐ ไร่ ให้เห็นภาพจริงพร้อมสาธิตการจัดฟาร์มกุ้งที่ทันสมัยที่สุด โดยใช้ระบบน้ำหมุนเวียน เพื่อนำกลับมาใช้ได้อีกร้อยละ ๘๐ นับเป็นวิถีกีฏและรักษาสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง

สถานที่ที่ห้าถึงแปด เป็นการแสดงการขยายตัวของกลุ่มซีพีสู่ธุรกิจแขนงต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น ธุรกิจค้าปลีกค้าส่ง ที่นำเสนอเทคโนโลยีการจัดการและธุรกิจด้านพลังงานปิโตรเลียมและการสรรหาทรัพยากรธรรมชาติของโลก มาใช้ รวมทั้งการสรรหาพันธมิตรทางการค้าเพื่อร่วมลงทุนธุรกิจด้านต่างๆ

สถานที่ที่เก้า แสดง

ด้านนับเป็นการพลิกคุณภาพการให้บริการ ซึ่งนอกจากจะทำให้รวดเร็วขึ้นแล้วยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเข้าคิวใช้บริการด้วย

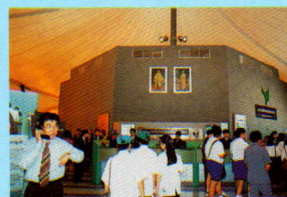
สำหรับส่วนที่เป็นระบบที่ทันสมัยที่สุด และมีใช้เฉพาะธนาคารกสิกรไทย คือระบบตรวจสอบลายมือ นำมาใช้พร้อมๆ กับการใช้ระบบ

โลกแห่งการสื่อสารยุคไร้พรมแดนของบริษัทเทเลคอมเอเชีย นำเสนอเทคโนโลยีการประชุมผ่านจอภาพคอมพิวเตอร์รับได้ทั้งเสียงและเห็นภาพไปพร้อมๆ กันโดยผ่านทางสายโทรศัพท์ อีกส่วนหนึ่งเสนอการสาธิตระบบวิดีโอตามความต้องการเป็นการให้บริการวิดีโอแก่ผู้ชมตามบ้าน โดยสามารถเลือกชมรายการต่างๆ ได้กว่า ๕๐,๐๐๐ รายการ

๔. ระบบรีเอ็นจิเนียริง ของธนาคารกสิกรไทย (มหาชน) จำกัด

จุดเด่นที่ธนาคารนำเสนอ ได้แก่ รูปแบบใหม่ของการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การแบ่งการให้บริการออกเป็น ๔

รีเอ็นจิเนียริง ในปี ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นเครื่องรับประกันว่าการให้บริการเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารจะไม่ถูกปลอมลายเซ็นได้อีกเลย

ธนาคารได้นำเสนอด้วยว่า ภายหลังจากนาระบบ “รีเอ็นจิเนียริง” มาใช้ ทำให้ธนาคารเพิ่มประสิทธิภาพได้ อีกไม่ต่ำกว่า ๑๐ % และทำให้งานบางอย่างลดลงด้วยบริการก็ทำได้รวดเร็วขึ้น

๕. เทคโนโลยีสำหรับโลกอนาคตเพื่อสิ่งแวดล้อม

กลุ่มบริษัทซันโยทั้ง ๕ บริษัทจากญี่ปุ่นและในประเทศไทย ได้รวมกลุ่มกันเป็นครั้งแรก เพื่อแสดงเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าของกลุ่ม ด้วยแนวคิด “พลังงานสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีสำหรับโลกอนาคต” การนำเสนอมีดังนี้

๑) กลุ่มสินค้าใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ เป็นการโชว์เทคโนโลยีโซลาร์เซลล์ เช่น เครื่องแปลงน้ำทะเลให้เป็นน้ำจืด ซึ่งคิดค้นขึ้นสำหรับโลกอนาคต นอกจากนี้ก็มีเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น จักรยาน และเครื่องใช้อื่นๆ ที่ล้วนแต่ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ทั้งสิ้น

๒) ผลิตภัณฑ์ทำความเย็นเพื่อสิ่งแวดล้อมของชั้นบรรยากาศของโลก เป็นการจัดแสดงผลภัณฑ์ทำความเย็นที่ปลอดสาร CFCs ทั้งที่เป็นตู้เย็นสำหรับสินค้าเกษตร ตู้แช่ติดผนัง ตู้แช่สำหรับโชว์สินค้า ตู้แช่เย็นสำหรับงานพาณิชย์แบบไม่มีฝาปิด และที่น่าสนใจและมีราคาแพงมาก คือ ตู้แช่แข็งอุณหภูมิต่ำสุดของโลก ระดับ -๑๕๒ องศาเซลเซียส (ทั่วไปแค่ระดับ -๑๓๕ องศาเซลเซียส) ซึ่งเหมาะสำหรับใช้ในวงการแพทย์ เพื่อแช่เซลล์เนื้อเยื่อได้

๓) เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง ประกอบด้วย

ภาพยนตร์โทรทัศน์ระบบ ๓ มิติ ที่ทำให้รู้สึกเหมือนได้สัมผัสและได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ ด้วยมีทั้งขนาดจอภาพ ๑๐๐ นิ้ว และ ๑๐ นิ้ว

๔) เทคโนโลยีที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน เป็นการจัดแสดงตู้เย็นที่ประหยัดพลังงานที่สุดในประเทศไทย การสาธิตหุงข้าวด้วยหม้อหุงข้าวคอมพิวเตอร์ และการแสดงการพัฒนาประสิทธิภาพของ IC ที่จะนำไปใช้ในผลิตภัณฑ์ต่างๆ ด้วย

๖. เทคโนโลยีการทาสีได้น้ำของบริษัทโอเอ จำกัด

ศาลาของบริษัท สีทีโอเอ มีจุดเด่นอยู่ที่การสาธิต “การทาสีได้น้ำ” โดยสุภาพสตรีสาวสวยหุ่นงามในชุดมนุษย์กบ เทคโนโลยีอยู่ที่สีสำหรับทาได้น้ำที่เรียกว่า “สีเปอร์มาสตาร์” (Per Mastar) ซึ่งบริษัท ชูโกกุ มารินเพนท์ จำกัด เป็นผู้พัฒนาขึ้นมาสำหรับใช้ได้น้ำ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กับงานซ่อมแซมเป็นหลัก เหมาะกับกรณีที่ชิ้นงานอยู่ใต้น้ำ เช่น ท่อน้ำมัน ท่อก๊าซใต้ทะเล ทำเทียบเรือ น้ำลึก แท่นขุดเจาะน้ำมัน หรือแท่นขุดเจาะก๊าซ เพราะหากนำชิ้นงานเหล่านี้ขึ้นมาเหนือผิวน้ำเพื่อซ่อมแซมนั้นเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายสูง การที่สามารถนำสีลงไปซ่อมใต้น้ำหรือใต้ทะเลได้โดยไม่ต้องกลัวว่าน้ำจะเข้าไปผสมกับตัวสี เพราะสีเปอร์มาสตาร์นี้มีคุณสมบัติพิเศษประการหนึ่ง คือ ไม่รวมตัวกับ

น้ำ เนื่องจากไม่มีส่วนผสมของตัวทำละลาย (solvent)

๗. ที่จอดรถไฮเทคประหยัดพื้นที่ของกลุ่มบริษัทสยามสตีล จำกัด

กลุ่มนี้นำเสนอที่จอดรถแบบประหยัดพื้นที่ รุ่นที่สูงที่สุดที่ทำได้คือจอดได้ถึง ๓๒ ชั้น เหมาะสำหรับในที่แคบ ส่วนรุ่นที่ผลิตและติดตั้งสำหรับพื้นที่กว้างหน่อย เช่น รุ่น Self Park ใช้เวลาผลิตเพียง ๑ เดือน และใช้เวลาติดตั้งเพียง ๔ วันเท่านั้นเอง สำหรับความทนทานของโครงสร้างอยู่ได้นานถึง ๒๐ ปี และมอเตอร์ทนทานถึง ๑๐ ปี

๘. กลุ่มบริษัท Sharp เสนอ LCD ขนาดบางที่สุด

และใหญ่ที่สุดในโลก

บริษัท ชาร์ป นำเสนอจอโทรทัศน์แบบ LCD ที่บางที่สุดและขนาดใหญ่ที่สุดในโลกถึง ๒๗ นิ้ว เป็นจอที่มีความพิเศษมากเพราะเป็นจอแบบแบนเรียบ ไม่มีการสั่นไหว และที่มีจุดเด่นเป็นพิเศษคือจอทีวี LCD นี้ นอกจากรับภาพสัญญาณทีวีและวิดีโอแล้ว ยังรับสัญญาณจากคอมพิวเตอร์ได้ด้วย

๙. บริษัทบริหารและบริกรเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (GENCO) โชว์เทคโนโลยีการกำจัดกากระดับโลก

ณ บริเวณทางเข้าของศาลา GENCO ได้แสดงนิทรรศการโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของไทย และภายในศาลาส่วนอื่นๆ ได้แสดงวิธีและเทคโนโลยีการจัดการและกำจัดกากอุตสาหกรรม ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน จากนั้นก็มีการแสดงแผนภูมิการกำจัดและบำบัดกากอุตสาหกรรม ที่ถูกต้อง

ตามหลักวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน จากนั้นก็มีการแสดงแผนภูมิการกำจัดและบำบัดกากอุตสาหกรรม ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง มีกระบวนการของเทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมทั้งการแสดงผลจำลองและหลุมฝังกลบที่ปลอดภัยสูง และวิธีการฝังกลบที่ถูกหลักวิชาการ

๑๐. กลุ่มผู้ผลิตรถยนต์จากทั่วโลกโชว์รถยนต์ต้นแบบ หรือรถยนต์แห่งอนาคต

ค่ายรถยนต์ยักษ์ใหญ่ทั้งจากยุโรป ญี่ปุ่น และอเมริกา ต่างนำรถยนต์ล่าสุดและรถแห่งอนาคต ที่เน้นการประหยัดพลังงานและสิ่งแวดล้อม มีมากมายหลายรุ่นตั้งแต่รถจิ๋ว รถบีคอป รถเก๋งตลอดจนถึงรถสปอร์ต แต่ที่น่าสนใจและเป็นเทคโนโลยีล้ำยุคจริงๆ ได้แก่รถแห่งอนาคตที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน

การพบปะของผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทชั้นนำทั่วโลกกับผู้บริหารฝ่ายไทย

ผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทชั้นนำทั่วโลก (CEO) ได้มาร่วมงาน “ก้าวไกล ไทยท่า’ ๓๘” ในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จึงได้เชิญผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทชั้นนำทั่วโลก ๕๒ บริษัท ซึ่งมียอดการจำหน่ายสินค้าไปทั่วโลกเป็นเงินนับพันล้านบาท มาร่วมพบปะกับผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐและเอกชนฝ่ายไทยใน

โอกาสนี้ผู้บริหารบริษัทชั้นนำดังกล่าว ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถด้วย

การสัมมนาการลงทุนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

สำหรับการสัมมนาการลงทุนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งมี ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดนั้นจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐-๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ รวม ๕ วัน โดยแบ่งการสัมมนาออกเป็นประเทศละ ๑ วัน เริ่มจากประเทศลาว พม่า กัมพูชา จีน ญูหนาน และเวียดนาม ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดงานนี้ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคดังกล่าว

การสัมมนาครั้งนี้ จัดขึ้นโดยความร่วมมืออย่างดียิ่งทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมวิเทศสหการ ธนาคารไทยพาณิชย์ และหนังสือพิมพ์รวม ๔ สำนัก คือ บางกอกโพสต์ ฐานเศรษฐกิจ เดอะเนชั่น และผู้จัดการ ซึ่งผล

ปรากฏว่า มีนักธุรกิจไทยและต่างประเทศ ให้ความสนใจเข้าร่วมการสัมมนาในแต่ละวันกว่า ๓๐๐ คน ในจำนวนนี้เป็นนักธุรกิจจากต่างประเทศอยู่ประมาณร้อยละ ๒๐

การสัมมนา “ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมโลทการขั้นพื้นฐานของไทย”

กิจกรรมที่น่าสนใจอีกกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นในงานบีโอไอ แฟร์'๙๕ คือ การสัมมนาเรื่อง “ทิศทางการพัฒนา อุตสาหกรรมโลทการขั้นพื้นฐานของไทย” ซึ่งจัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในวันเสาร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ เวลา ๐๘.๓๐-๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

การบรรยายเรื่อง “อุตสาหกรรมโลทการขั้นพื้นฐาน : ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย” โดย ผศ.ดร.ปริทรรศน์ พันธุบรรยงค์ หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมโลหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมโลทการขั้นพื้นฐานของไทย”

การสัมมนาการลงทุนในอินโดนีเซีย

อินโดนีเซีย เป็นอีก

ประเทศหนึ่งที่มีความสนใจส่งคณะผู้แทนระดับสูง มาร่วมจัดสัมมนาการลงทุนในงานบีโอไอ แฟร์'๙๕ ในหัวข้อเรื่อง “Indonesian Investment Promotion Workshop” เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ อาคารสัมมนา การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ในครั้งนี้ด้วย

การจัดมหกรรมภาพยนตร์ บีโอไอ แฟร์ '๙๕

มหกรรมภาพยนตร์ “บีโอไอ แฟร์'๙๕” จัดขึ้นด้วยความร่วมมือของกลุ่มอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย โดยมีนายกสมาคมผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ไทย เป็นประธานคณะกรรมการจัดงาน ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ณ อาคารศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคตะวันออก

กิจกรรมในงานนี้ประกอบด้วย การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับภาพยนตร์ต่างๆ รวมทั้งภาพยนตร์จากประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขง เผยแพร่เป็นประจำทุกวัน ระหว่าง

วันที่ ๑๗-๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ และในคืนวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ได้มีการจัดงานกาลาดีนเนอร์ พร้อมการประกาศผลการตัดสินรางวัลมหาชน หรือ People's Choice Awards ณ บริเวณสนามหน้าอาคารที่ทำการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยมี ดร.สาวิตต์ โพธิวิหค รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานจัดงาน ปรากฏมีผู้มาร่วมงานคับคั่ง ทั้งเหล่าผู้อำนวยการสร้าง ผู้กำกับภาพยนตร์ และดารานักแสดงทั้งไทยและลุ่มแม่น้ำโขง คือ ลาว เวียดนาม พม่า และกัมพูชา

ก็พอจะสรุปได้ว่า การจัดงาน “ก้าวไกล ไทยทำ '๓๘” หรือ “บีโอไอ แฟร์'๙๕” ครั้งนี้ เป็นงานที่สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นในวงการอุตสาหกรรมของไทยเรา ที่ได้จัดงานใหญ่ระดับนี้ขึ้นได้สำเร็จเป็นครั้งแรกและได้รับการชานรับอย่างดีเยี่ยมจากประชาชนชาวไทยทั้งประเทศเป็นแนวทางสำหรับการจัดงานครั้งต่อไป

แะเยื่อนทัวไทย

"เยียมเยอนศูนย์พัฒนาโครงการหลวง" (๒)

"ปลาขัง"

น

บับนี้ขอเขียนถึง
ศูนย์พัฒนาโครงการ
หลวงอีกสักครั้ง
ต่อจากฉบับที่แล้ว

คราวนี้ด้วยพาหนะคันเก่า
เจ้าหน้าที่โครงการฯคนเก่า คือ
คุณสายชม ธเนศนิตย์ และ
พลขับหน้าเดิมคือ คุณสมจิต
คันธา ได้พาเราไปเยือนศูนย์
พัฒนาโครงการหลวงที่จังหวัด
เชียงราย ซึ่งในจังหวัดนี้มีศูนย์

พาหนะคันนี้แหละ ที่พาคณะของเรา
ไปเยือนศูนย์พัฒนาโครงการหลวงฯ
เป็นรถคันเดียวกับที่ได้เคยเกริ่นไว้ใน
ฉบับที่แล้ว ผ่านไปที่ใดก็มีคนมอง
ตามจนเหลียวหลังเยียวละ

พัฒนาโครงการหลวง ๕ ศูนย์ฯ ด้วยกัน คือ

๑. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำขุ่น อำเภอแม่สรวย
๒. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ปุนหลวง อำเภอเวียงป่าเป้า

๓. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำริน อำเภอเวียงป่าเป้า
๔. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยโป่ง อำเภอเวียงป่าเป้า
๕. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสะโงะ อำเภอเชียงแสน

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงนั้นจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาอาชีพ ยกระดับชีวิต
ความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อหยุดยั้งการปลูกฝิ่น การทำไร่เลื่อนลอย และการ
ตัดไม้ทำลายป่า โดยมุ่งหวังถ่ายทอดงานวิจัยต่างๆ ให้แก่เกษตรกร ให้พวกเขาสามารถประกอบ
อาชีพการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสนับสนุนการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ดินและ
น้ำที่เหมาะสม โครงการหลวงจึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ขึ้นรวม ๓๔ แห่ง (รวมทั้งงาน
พัฒนาในหมู่บ้านต่างๆ ของสถานีวิจัยของมูลนิธิด้วย) ซึ่งกระจายอยู่ตามที่ต่างๆ ใน ๕ จังหวัดภาค
เหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน ๒๕ศูนย์ฯอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ๕
ศูนย์ฯอยู่ในจังหวัดเชียงราย ๒ศูนย์ฯ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และในจังหวัดลำพูน และพะเยา จังหวัด
ละ ๑ ศูนย์ฯ

หน้าที่สำคัญของศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ได้กำหนดหน้าที่หลักไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรในหมู่บ้านใกล้เคียง มีรายได้โดยการปลูกพืชชนิดต่างๆ ทั้งผัก
ไม้ผล และไม้ดอกเมืองหนาว พืชไร่ รวมไปถึงการเลี้ยงสัตว์ และการประมง

ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับ เพื่อ
กันหน้าดินไหลย

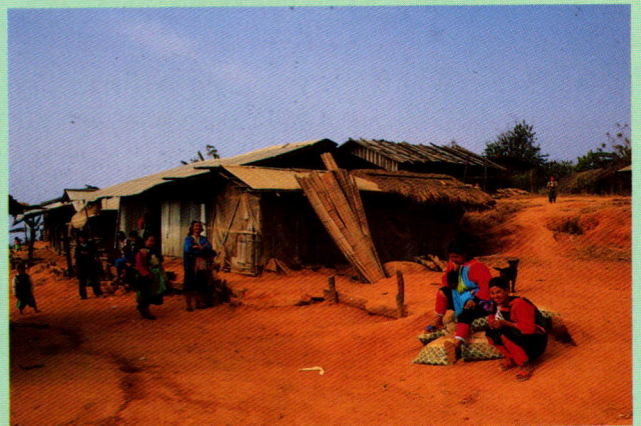
๒. พัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตของชาวเขา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๓. สนับสนุนงานทดลอง สาธิต วิจัย และผลิตพันธุ์พืช สัตว์

๔. อนุรักษ์ ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขอบเขตอย่างแน่ชัดว่า ที่ใดควรจะเป็นป่า และที่ใดควรเพาะปลูก และการปลูกป่าต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของไม้ด้วย สำหรับพื้นที่การเกษตร ได้พิจารณาถึงความลาดชัน หน้าดิน และน้ำชลประทาน เป็นประการสำคัญ และได้ดำเนินการอนุรักษ์ที่ดิน เพื่อกันหน้าดินทลาย โดยการทำขั้นบันได ทางระบายน้ำตามแนวระดับ หรือปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับ เป็นต้น

ศูนย์พัฒนาในจังหวัดเชียงรายศูนย์ฯแรกที่เราได้มีโอกาสไปเยือน คือ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ปุนหลวง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๓๖๐

ปัจจุบันตามไหล่เขาในเขตพื้นที่ศูนย์พัฒนาฯ จะเห็นไม้ผลเมืองหนาวขึ้นอยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น ท้อ พลัม สาลี่ หรือทับทิมเมล็ดนิ่ม

หมู่บ้านขุนแจ หนึ่งในโครงการหลวงแม่ปุนหลวง ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าลีซอ

ชาวเขาในโครงการหลวงแม่ปุนหลวง กำลังคัดเลือกผักเชลอรี่ เพื่อจัดส่งสู่ตลาดจำหน่าย

ผักปวยเล้ง ผัดน้ำมันหอยอร่อยไม่เบา
เขียวละ ยังถ้าผัดไฟแดงด้วยแล้ว เอาอะไรมาแลกก็น่าอร่อย

ต้นสาละ และพลัม กำลังออกดอกบานสะพรั่งในแปลงของเกษตรกรในโครงการฯ ที่แม่ปุนหลวง

ดอกสาละ

สาละมีผลสีน้ำตาล

หมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น

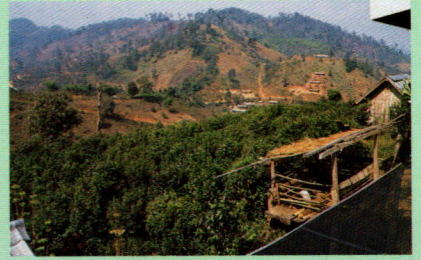
เมตร เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ซึ่งในขณะนั้นพบว่า ชาวบ้าน ๔ หมู่บ้าน มีอาชีพปลูกฝิ่นประมาณ ๑,๔๐๐ ไร่ มีรายได้จากการปลูกฝิ่นปีละ ๗,๕๐๐ บาท/ปี/ครอบครัว และยังมีการปลูกข้าวไร่ ชา ข้าวโพด และงา ดังนั้นเพื่อลดการปลูกฝิ่นบนที่สูง การทำไร่เลื่อนลอย การบุกเบิกทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธาร และให้ชาวเขาหันมาประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการเกษตร ศูนย์พัฒนาแห่งนี้จึงได้เริ่มจัดตั้งขึ้นโดยมีหมู่บ้านอยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ ๔ หมู่บ้านด้วยกัน คือ หมู่บ้านแม่ปุนหลวง ซึ่งชาวเขาส่วนใหญ่เป็นพวกมูเซอแดง หมู่บ้านสามกุกา ขุนแจ และสามสี ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าลีซอทั้ง ๓ หมู่บ้าน ปัจจุบันเกษตรกรในหมู่บ้านมีรายได้/ครอบครัว ๑๘,๐๐๐ บาท/ปี ผลผลิตส่วนใหญ่เป็นพวกผัก เช่น เชลอรี่ ผักกาดหอมหัว แครอท กระหล่ำปลีแดง หอมญี่ปุ่น ปวยเล้ง พาร์สลีย์ กระเทียมต้น เป็นต้น ไม้ผล เช่น ท้อ บ๊วย สาละ พลัม พลัม และไม้ตัดดอก เช่น แกลดดิโอลัส เบญจมาศ และยังวิจัยทดสอบพันธุ์สุกรลูกผสมหมอยานส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วย โดยมีคุณสมบัติ กาบจันทร์เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ

จากแม่ปุนหลวงเราออกเดินทางจากดอยเวียงผา ซึ่งเป็น

ดอยที่อยู่ระหว่างรอยต่อจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย มุ่งไปสู่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยน้ำซุ่น อำเภอแม่สรวย ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๘๐๐-๑,๑๐๐ เมตร ศูนย์ฯแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นหุบเขาสลับซับซ้อน มีที่ราบระหว่างเขาเพียงเล็กน้อย มีแม่น้ำบริเวณตอนกลางของพื้นที่ ส่วนใหญ่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕% เป็นหน่วยดินที่เรียกว่า Slope - Complex ค่อนข้างสลับซับซ้อน ศูนย์ฯนี้เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย สำนักงานพลังงานแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖ จังหวัดเชียงใหม่ ปศุสัตว์จังหวัดเชียงราย สหกรณ์

ระหว่างทางไปยังห้วยน้ำซุ่น จะมองเห็นหมู่บ้านดอยซุ่นแจ๋ อยู่ใกล้ลิบ

แปลงชาพันธุ์สมระหว่างชาจีนและชาอัสสัม

อำเภอแม่สรวง ทั้งยังได้รับความร่วมมือจากสำนักงานรพช.จังหวัดเชียงราย ในการตัดถนนเข้าในพื้นที่อีกด้วย ศูนย์นี้มีหมู่บ้านอยู่ในความรับผิดชอบถึง ๑๖ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่ามูเซอ อีก้อ กะเหรี่ยง และจีนฮ่อ ในหมู่บ้านห้วยน้ำซุ่น มีคุณนรินทร์ นันดารัตน์ เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกผัก ไม้ผล และพืชไร่ ผักที่ขึ้นหน้าขึ้นตาเห็นจะเป็นกระหล่ำดาว เพราะปลูกได้ดีที่สุดเพียงแห่งเดียว แล้วก็ยังมีกะหล่ำปลีขาวอย แครอท กระเทียม ต้น ส่วนไม้ผลก็มี ท้อ สาลี่ พลัม พลัม บ๊วย แอปเปิ้ล กีวี ทับทิมเม็ดนี้ เป็นต้นพืชไร่ก็มี ถั่วแดงหลวง เห็ดหอม ชาพันธุ์ HNK 12 ซึ่งเป็นชาพันธุ์สมระหว่างชาจีนและชาอัสสัม ที่นี่ยังส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงหมูพันธุ์เหมยซานอีกด้วย

คณะของเราออกจากห้วยน้ำซุ่นในวันรุ่งขึ้น ผ่านบ้านดอยงามซึ่งเป็นหมู่บ้านอีก้อ ดอยเวียงผา ดอยซาง สาเหตุที่เรียกกันว่าดอยซาง ก็เพราะมีต้นไผ่ซางขึ้นอยู่ในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก สองข้างทางที่เราผ่านจะเห็นไผ่ซางขึ้นอยู่เรียงรายไปตลอดทาง จากดอยซางเราผ่านบ้านแม่

กระหล่ำดาว

กระหล่ำปลีขาวอย

ลูกท้อ

ดอกแอปเปิ้ล

ดอกทับทิมเมล็ดนี้

หมูพันธุ์เหมยซาน

ก่อนถึงหมู่บ้านแม่ตำปากทางระหว่างทางผ่านลำน้ำแม่ลาว ซึ่งทอดสายยาวผ่านป่าและหุบเขา

ตำสองสบซึ่งเป็นหมู่บ้านมุขเซอแดง บ้านมะขามป้อม ของชาวเขาเผ่าอีเก้อ และก่อนที่จะถึงหมู่บ้านแม่ตำปากทางนั้น เราได้เห็นลำน้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือ คือ ลำน้ำแม่ลาว ซึ่งทอดสายยาวผ่านป่าและหุบเขา ชื่อสายน้ำแห่งนี้ทำให้เรานึกไปถึงนวนิยาย เรื่อง “แม่ลาวเลือด” ของ วลีษฐ เดชกุญชร นายพลตำรวจเอกนักประพันธ์ท่านหนึ่งที่เรารักชื่นชอบงานเขียนของท่านระหว่างทางรถของเราสวนทางกับรถยนต์กระบะแบบขับเคลื่อนสี่ล้อของพวกชาวเขาที่เป็นเกษตรกรในโครงการฯ ปัจจุบันชาวเขาส่วนใหญ่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก พวกเขาเลิกการทำไร่เลื่อนลอย และเลิกการปลูกฝิ่น เท่าที่เราเคยคุยกับพวกชาวเขา ทำให้เราได้รู้ว่า โดยธรรมชาติแล้วพวกเขารักป่า รักต้นน้ำลำธาร เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ได้ เพียงแต่พวกเขาขาดความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของการอนุรักษ์ป่าไม้ ดิน และน้ำ รวมทั้งมีการแนะนำความรู้ทางด้านการเกษตรช่วยเหลือในเรื่องของพันธุ์พืชต่างๆ เมื่อผลผลิตผลิดอกออกผล ก็ยังมีตลาดในการจำหน่ายอีก เรียกได้ว่าครบวงจร และทุกสิ่งทุกอย่างที่กล่าวมานี้เกิดจากสายพระเนตรอันยาวไกล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งห่วงใยในความเป็นอยู่ของพสกนิกร จากการที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชาวเขาหลายหมู่บ้านบริเวณดอยปุย เมื่อ ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมา ทรงทอดพระเนตรเห็นว่า ชาวเขาปลูกฝิ่นแต่ยากจน และทรงทราบว่าชาวเขาจะได้เงินจากการปลูกท้อพื้นเมือง โดยวิธีติดตาต่อกิ่งกับท้อฝรั่ง ซึ่งจะได้ผลใหญ่ และหวานฉ่ำ สามารถทำรายได้สูงไม่แพ้ฝิ่น ดังนั้น “โครงการหลวง” จึงได้ถือกำเนิดขึ้น จนถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานภาพเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง” แต่ลักษณะงานก็ยังคงเป็นเช่นเดิม คือ มีทั้งงานวิจัย งานพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

๑. กลุ่มศูนย์พัฒนาโครงการหลวง
๒. กลุ่มงานอารักขาพืช
๓. กลุ่มงานพัฒนาการศึกษา สังคม และสาธารณสุข

๔. กลุ่มงานพัฒนา และส่งเสริมการผลิต

นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่ประชากรชาวเขา ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาด้านต่างๆ โดยดำเนินการแก้ไขใช้รูปแบบการบำบัดโดยชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้มากที่สุด

มูลนิธิฯ ยังได้จัดตั้งกองทุนหมุนเวียน ซึ่งดำเนินงานเกี่ยวกับวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว งานคิดบรรจุ งานวิจัยและพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ และงานวิจัยด้านการตลาด

งานวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะต้องให้ผลผลิตมีคุณภาพดี มูลนิธิโครงการหลวงจึงมีห้องเย็นบนดอยซึ่งสามารถลดอุณหภูมิของผักลงถึง ๓ องศาเซลเซียส ภายใน ๓

พาหนะสำหรับจัดส่งผลผลิตของโครงการหลวงสู่ตลาดเพื่อการจำหน่าย

ชั่วโมง และได้จัดให้มีการขนส่งผลผลิตต่างๆ โดยใช้รถห้องเย็นเพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น และมีหน่วยคิดบรรจุ เพื่อควบคุมคุณภาพทั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพฯ

โรงงานหลวง อาหารสำเร็จรูปอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้มูลนิธิฯ ยังจัดตั้งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปรวม ๓ แห่ง ได้แก่ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับผลผลิตและแปรรูปให้มีค่าสูงยิ่งขึ้น ภายใต้เครื่องหมายการค้า “ดอยคำ” ที่เราๆ ท่านๆ รู้จักกันดีในปัจจุบัน

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์วารสารไทยมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อเผยแพร่ความรู้และความคิดที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เราได้เปิดคอลัมน์ **“คุยกับวารสารไทย”** สำหรับท่านผู้อ่านโดยเฉพาะ เพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในทุกด้านทั้งที่เกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับวารสารไทยโดยตรง หรืออาจตั้งคำถามก็ได้ แต่ขอให้เป็นเรื่องที่ เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือชาติบ้านเมือง เป็นเรื่องสร้างสรรค์ มิใช่ทำลาย คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาย่ำลิ้มปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ วารสารไทย	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่.....เรียบร้อยแล้ว	วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....
ชื่อผู้รับ :		
ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :		
คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ :		

กรุณาส่ง

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อยจปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน

ตรงข้ามกระทรวงศึกษาธิการ

ทำเนียบรัฐบาล

กทม. ๑๐๓๐๐

ปิดดวงตราไปรษณียากร

๑ บาท

(แนวก๊อป)

(แนวก๊อป)

ลำน้ำโขง สามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
(ภาพ : อนุตรา นงษ์สุวรรณ)

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๑๙ : เสด็จเยือนพระชฌายาและพระโอรส

เมื่อประทับอยู่ ณ กรุงกบิลพัสดุ์ พระพุทธเจ้าได้เสด็จเยือน
พระชฌายา คือ พระนางยโสธรา และพระโอรส คือ พระราहुล

บรรยาย : พิชุร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สนั่น รัตนะ

ครั้นย่างเข้าฤดูร้อนพระกาฬุทายีจึงทูลอาราธนาพระพุทธองค์เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ตามคำอาราธนาของพระพุทโธบิดา พระพุทโธองค์
พร้อมด้วยพระอริยสงฆ์จำนวน ๒ หหมื่นรูป จึงได้เสด็จไปโดยมีพระกาฬุทายีเป็นผู้นำทางเสด็จดำเนินเป็นเวลา ๖๐ วันก็ถึงกรุงกบิลพัสดุ์
ประทับอยู่ที่นิโครธารามใกล้ป่ามหาวัน ซึ่งพระญาติจัดไว้ถวาย ได้ทรงแสดงเวสสันดรชาดกโปรดพระประยูรญาติให้เลื่อมใส